

รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

คณะผู้วิจัย

ชุตินา คำบุญชู
สุภาพ ต๊ะใจ
อุบลพรรณ วรรณสัย
ทัตพิชา ชลวิสูตร
ตุลาภรณ์ แสนปรน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).และ
สถาบันรามจิตติ ร่วมกับ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

กิตติกรรมประกาศ

“โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” ได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัย ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนโครงการวิจัย ขอขอบคุณสถาบันรามจิตติ ดร.อมรวิรัช นาคทรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรณู อรรถฐาเมศร์ ผู้ทรงคุณวุฒิจากชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ ที่ได้ให้กำลังใจ คำปรึกษา ข้อคิดเห็น คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย

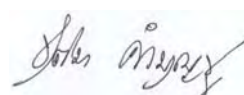
ขอขอบคุณ คุณฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ที่ให้การสนับสนุนโครงการและกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” ร่วมกับโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยของเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านการผลิตสื่อเผยแพร่ และส่งเสริมการผลิตสื่อเผยแพร่ของยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ขอขอบคุณยุววิจัย คุณครูที่ปรึกษาทีมยุววิจัย ชุมชนพื้นที่ที่ยุววิจัยสนใจศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ห่วงใยยุววิจัยทุกท่าน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำปาง เขต 1-3 ที่ร่วมดำเนินงานโครงการและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการด้วยความตั้งใจ เสียสละ และทุ่มเทในการดำเนินงานอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่สนับสนุนให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1-3 จนถึงวันรายงานผลการดำเนินงานโครงการระยะ 6 เดือนที่สอง

ขอขอบคุณ คุณอาภา อนันตกุล นักวิชาการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ คุณเกณีสักดิ์ ศรีสวาย นักวิชาการจากสถาบันรามจิตติ คุณสรรัชต์ หนองตรุด “ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” และนักวิชาการ “คุณครูโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” ทีมสารคดีของสถาบันรามจิตติทุกท่าน ขอขอบคุณนักวิจัยในทีมประสานงานทุกท่านที่ช่วยดำเนินงานโครงการด้านต่างๆ ด้วยความทุ่มเทตั้งใจอย่างยิ่ง และท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำลอง คำบุญชู ที่ให้กำลังใจ คำปรึกษาการดำเนินงานวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชน และข้อคิดจากประสบการณ์การวิจัย “ชีวิตในอดีต” และ “โครงการกล่องข้าว ตำบลเมืองมาย อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ฯ”

คำขอบคุณ ณ หน้ากระดาษนี้ ไม่อาจเทียบได้กับ “น้ำใจ” “องค์ความรู้” ที่ทีมงานวิจัยได้รับจาก “ทุก ๆ ท่าน ที่ได้เอ่ยนามมาทั้งหมด” และไม่อาจเทียบได้กับ “ความรู้ลึกปิติ...ความหวังอันสดใส” ที่ได้รับจากพลังแห่งความดีงามและความอุตสาหะของยูววิจัยจังหวัดลำปาง “ความทรงจำที่ประทับใจจากการร่วมกิจกรรมในวันวานที่ผ่านมา” เป็น “กำลังใจ” ให้ทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ดำเนินงานวิจัยด้วยกำลังใจอันอบอุ่นจนเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อ “พลิกฟื้นประวัติศาสตร์ ประกาศอัตลักษณ์ ประจักษ์ภูมิปัญญาสถานคุณค่ายูววิจัย” บนเส้นทางแห่งการเรียนรู้ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสามารถยื่นหยัคบนพื้นที่ที่ดีในจังหวัดลำปางอย่างเข้มแข็ง

(อาจารย์ชุตินา คำบุญชู)

หัวหน้าโครงการ

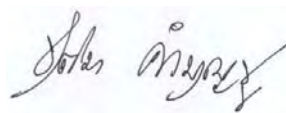
ความนำ

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางดำเนินงานพร้อมกับการเรียนรู้แนวทางในการดำเนินงานบนพื้นแผ่นดินจังหวัดลำปางอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานงานติดตามและสนับสนุนให้เยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดลำปางทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตในเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้อุดมการณ์โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และการถอดบทเรียนระหว่างเยาวชน นักวิจัย นักวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการโดยมีการประสานงานกันเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนเป็นกลไกสนับสนุนการวิจัยให้กับเยาวชน เพื่อสังเคราะห์และประมวลองค์ความรู้อันจะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวิจัยของเยาวชน และด้านการพัฒนาท้องถิ่น

ในวันนี้จังหวัดลำปางมีต้นไม้อยู่วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 71 โครงการย่อย จาก 24 โรงเรียน บนเส้นทางแห่งการเรียนรู้กระบวนการประสานสายสัมพันธ์ให้ก่อเกิดทีมยุววิจัยและประทับประคองให้ต้นไม้อยู่วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางต้นเล็ก ๆ ค่อย ๆ เติบโตและหยั่งรากลึกอย่างเข้มแข็งนั้น พบว่าต้นไม้อยู่วิจัยที่ยังรากและเติบโตบนพื้นแผ่นดินของจังหวัดลำปางมิได้เติบโตอย่างโดดเดี่ยว ทว่ามีพลังแห่งความรัก ความปรารถนาดี และพลังแห่งการเรียนรู้ร่วมกันจากเครือข่ายผู้ใหญ่ใจดีหลากหลายเครือข่าย กระบวนการเรียนรู้ของยุววิจัยจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้วยความรักและความสุข ระหว่าง ทีมยุววิจัย ครูที่ปรึกษา ชุมชน นักวิชาการ โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม สื่อผู้ให้ความสนใจ ทีมประสานงาน บนพื้นที่แห่งความทรงจำร่วมกันในชุมชนของยุววิจัย โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาของทีมยุววิจัย ๑ แต่ละโรงเรียนให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่ และปัจจัยสนับสนุนที่เพิ่มเครือข่ายมาอีกนั้นเป็นปัจจัยสนับสนุนที่เข้มแข็งและน่ารัก คือเครือข่ายคุณพ่อคุณแม่ ครอบครัวของยุววิจัย

จากการสานความฝันเมื่อ 480 วันที่ผ่านมา ความหวัง ความจริง และความสำเร็จขั้นต้นในการดำเนินงานนั้น ไม่อาจแบ่งแยกให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมในลักษณะที่แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง เนื่องจาก ความฝัน ความหวัง ความจริง และความสำเร็จ ยังมีเงาที่ทับซ้อนและทอดประกายต่อเนื่องกันมาจนถึงวันนี้และวันต่อ ๆ ไป แม้เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ผู้เขียนยังมีความหวังต่อไปอีกว่า การสังเคราะห์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในระหว่างการทำงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จะสานต่อกระบวนการเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและ

กระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุขอย่างต่อเนื่อง และทีมประสานงานจะพยายามดำเนินงาน
บนเส้นทางแห่งการเรียนรู้ “ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” ด้วยความตั้งใจ
ประสานงานกับทีมยุววิจัยของโรงเรียน ให้เกิดงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีคุณภาพต่อไป

(อาจารย์ชุตินา คำบุญชู)

หัวหน้าโครงการ

โครงการวิจัยเรื่อง	โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
ผู้สนับสนุนทุนวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
คณะผู้วิจัย	นางชุตินา คำบุญชู (หัวหน้าโครงการ) นายสุภาพ ต๊ะใจ นางสาวอุบลพรรณ วรรณสัย นางสาวทัศนพิชา ชลวิสูตร นางสาวตุลาภรณ์ แสนปรน
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2551-2553

บทคัดย่อ

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อประสานงานติดตามและสนับสนุนให้เยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดลำปาง ทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตในเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ การถอดบทเรียนระหว่างเยาวชน นักวิจัย นักวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ โดยมีการประสานงานกันเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนเป็นกลไกสนับสนุนการวิจัยให้กับเยาวชน เพื่อสังเคราะห์และประมวลองค์ความรู้อันจะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวิจัยของเยาวชน และด้านการพัฒนาท้องถิ่น

การดำเนินงานโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางมีกิจกรรมและผลการดำเนินงานที่ทำให้เกิดการประสานงานและการจัดประชุมเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยสำหรับยววิจัยในจังหวัดลำปาง มีการประชาสัมพันธ์โครงการและแนวทางการพิจารณาสนับสนุนโครงการยววิจัย ฯ ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำปางเขต 1-3 เว็บไซต์ www.childwatchlanna.com, www.lpru.ac.th และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีกระบวนการพิจารณาสนับสนุนข้อเสนอโครงการยววิจัย ฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและทีมประสานงาน ร่วมกันพิจารณาจากเกณฑ์พิจารณาใน 3 ด้าน คือ เรื่องที่เสนอมีคุณค่าและความน่าสนใจ ความหลากหลายและกระจายของหัวข้อที่เสนอในพื้นที่ระดับจังหวัด และความสามารถของทีมวิจัยและครูที่ปรึกษาที่จะทำวิจัยให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อเสนอโครงการ มีการจัดประชุมชี้แจงเพื่อปรับปรุง แก้ไขข้อเสนอโครงการให้มีความสมบูรณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิและทีมประสานงาน นอกจากนี้มีการประชุมประสานงานครูที่ปรึกษาและยววิจัย (นักเรียน) ในแต่ละโครงการ ครูที่ปรึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปแนวทาง

บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาโครงการร่วมกันและได้เสนอแนวคิดในการจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน เกิดกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการกลุ่มย่อยเรื่อง วิธีการวิจัย การเก็บข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งกลุ่มย่อยตามพื้นที่โรงเรียนที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน 6 กลุ่มย่อย และการประสานงานติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการวิจัยแต่ละโครงการด้วยการติดตามประเมินผลการเก็บข้อมูลและผลของการฝึกปฏิบัติเก็บข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล ภาคสนาม ในการประชุมกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม โครงการวิจัยระดับโรงเรียนมีความก้าวหน้าอยู่ในระดับขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแต่ละโครงการได้เริ่มต้นการวิจัยช้ากว่าแผนที่กำหนดเพราะต้องปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอโครงการ

การดำเนินงานสามารถสังเคราะห์กระบวนการและพลังในการประสานงานเพื่อพัฒนาให้เกิดทีมวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางได้ดังนี้

1. กระบวนการประสานงานด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านทางหนังสือราชการและพัฒนาเครือข่ายเว็บไซต์

2. กระบวนการประสานงานด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับ Child Watch ภาคเหนือตอนบน

3. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ และทีมประสานงาน

4. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู นักวิชาการ ความทรงจำร่วม และทีมประสานงาน โดยการสนับสนุนกำลังใจจากผู้บริหาร

5. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ชุมชน ความทรงจำร่วม และทีมประสานงาน โดยการสนับสนุนกำลังใจจากผู้บริหาร

6. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ชุมชน ผู้ปกครอง ความทรงจำร่วม นักวิชาการ โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม สื่อผู้ให้ความสนใจ และทีมประสานงาน โดยการสนับสนุนกำลังใจจากผู้บริหาร

มีกิจกรรมประชุมเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน นักวิชาการ สื่อ และผู้ปกครอง บนพื้นฐานของ “กลายานมิตรทางวิชาการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” และผลการดำเนินงานที่ทำให้มีโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดลำปาง ระดับโรงเรียน รวม 24 โรงเรียน รวมจำนวนโครงการย่อย 71 โครงการย่อย รวมจำนวนผู้วิจัย 281 คน และรวมคุณครูที่ปรึกษา 62 ท่าน

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
ความนำ	ค
บทคัดย่อ	จ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
เป้าหมายการดำเนินงานวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
ยุทธศาสตร์และกลไก	3
ภารกิจและบทบาทของทีมประสานงาน (ระดับจังหวัด)	4
ภารกิจและบทบาทของทีมวิจัยโครงการ (ระดับโรงเรียน)	4
การเสนอโครงการยูววิจัย	5
เกณฑ์พิจารณาให้ทุนสนับสนุนโครงการยูววิจัย	6
ระยะเวลาดำเนินการ	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
การศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	7
1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	7
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การวิจัย	11
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	14
บทที่ 2 การเดินทางของยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง :	17
กลไกการประสานงาน	
การเดินทางของต้นกล้ายูววิจัย	17
กระบวนการการประสานงานด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านทางหนังสือราชการ	18
กระบวนการมีส่วนร่วมกับกิจกรรม Child Watch ภาคเหนือตอนบน	19
กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายกัลยาณมิตรทางวิชาการ	20

สารบัญ

	หน้า
สรุป	50
บทที่ 3 คือมือผู้เสียสละและความหวังใจจากหัวใจ บนเส้นทางการเรียนรู้ :	58
กลไกครูที่ปรึกษาและบริบทวิชาชีพ	
กำลังใจจากครูที่ปรึกษา	58
มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยสายใยครอบครัว	59
มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยแรงเสริมจิตวิทยา	60
มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยการย้ำเน้นวิชาการ	61
มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยการให้อิสระและคอยช่วยเหลือ	62
เมื่อทศท้อ	
4 ข้อคิด...วรรคทอง คู่ขนานกับแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกับคุณวิชัย	62
“มอบกำลังใจ พบได้เสมอ เพื่อเรียนรู้และแก้ปัญหา”	62
“สนใจในเรื่องเดียวกัน คุณปัญหาก็สบายมาก”	64
“จุดประกายจากห้องเรียน สู่ความภาคภูมิใจในชุมชน”	66
“สัมผัสประสบการณ์จริง เรียนรู้วิชาการด้วยชีวิต”	67
กำลังใจจากผู้บริหารสถานศึกษา	70
กำลังใจจากนักวิชาการ	72
กำลังใจจากชุมชน	98
กำลังใจจากเครือข่ายผู้ปกครอง	100
สรุป	101
บทที่ 4 ประวัติศาสตร์ลำปางในมุมมองของคุณวิชัย ฯ ลำปาง	102
การกำเนิดชุมชนและการสร้างบ้านแปงเมือง	101
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นประวัติศาสตร์สังคมของคุณวิชัย ฯ ลำปาง	108
ด้านความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม	108
อาชีพของชุมชน	122
ภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม	123
ความภาคภูมิใจในตนเอง...เครือข่ายกัลยาณมิตร สู่การเรียนรู้คุณวิชัย ฯ	131
สรุป	133

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 5 เครือข่ายยูวิจัย ฯ ขยายผล	134
ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่าย Child Watch ภาคเหนือตอนบน	134
ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่ายเว็บไซต์	135
ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่ายนักวิชาการผู้เอื้ออารี	136
ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน...ขยายผล ร่วมกับเครือข่ายสื่อ	139
ร่วมกับเครือข่ายยูวิจัย ฯ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	141
ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน	144
เรียนรู้ถอดบทเรียนเพื่อผ่านพ้นอุปสรรค	147
บรรณานุกรม	149
ภาคผนวก	155
ภาคผนวก ก การพัฒนาเว็บไซต์ โครงการยูวิจัย ฯ จังหวัดลำปาง	
ภาคผนวก ข การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารของโครงการ	
ภาคผนวก ค ประวัตินักวิจัยโครงการยูวิจัย ฯ จังหวัดลำปาง	

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

เรื่องราวความเป็นมาของผู้คนในสังคมท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ซึ่งอาจมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ ความคิด มีวิวัฒนาการของแต่ละสังคมท้องถิ่นมาอย่างยาวนานนั้น ได้หล่อหลอมให้เกิดสำนึกร่วมกันขึ้นเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน มีอัตลักษณ์ ศักดิ์ศรีของสังคมท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้คนที่มีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกัน

ในกระแสของการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ หากขาดการศึกษาและสืบทอดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปสู่เยาวชนแล้ว ประวัติศาสตร์เรื่องราวและวิถีวัฒนธรรมอันมีคุณค่าก็จะถูกลืมและเลือนหายไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม วัฒนธรรมเพื่อรับแรงปะทะทางวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง

กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเยาวชนเป็นการเรียนรู้เรื่องราวเพื่อให้รู้จักความเป็นมาของตนเองและท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยของเยาวชน จึงเป็นการศึกษาความรู้และสำนึกทางประวัติศาสตร์เพื่อสร้างอัตลักษณ์และศักดิ์ศรีความเป็นชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนี้แล้วการส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นเก่ากับเยาวชน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้ได้ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นพื้นที่การเรียนรู้ของโรงเรียน โดยมีชุมชนเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ และเป็นการส่งเสริมบทบาทการทำงานร่วมกันของคนรุ่นเก่า เยาวชน นักเรียน ครู โรงเรียน และชุมชน ที่ช่วยส่งเสริมความรักความผูกพันโดยมีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นสายสัมพันธ์ระหว่างกัน

โครงการขุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางจึงมิได้เป็นเพียงการเรียนรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่ยังเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนเชื่อมโยงความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น เชื่อมโยงปัญหาปัจจุบันกับความเป็นมาของท้องถิ่นให้รู้ที่มาที่ไปของตนเอง เกิดความสำนึกในตนเองและคุณค่าทางสังคมวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารอบแนวคิดการวิจัยและโจทย์การวิจัยภายใต้โครงการ “โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง”
2. เพื่อประสานงานติดตามและสนับสนุนให้เยาวชนทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สร้างความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตในเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
3. เพื่อจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และการถอดบทเรียนระหว่างเยาวชน นักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
4. เพื่อประสานงานให้เกิดการส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาและชุมชน ในการเป็นกลไกสนับสนุนการวิจัยให้กับเยาวชน
5. เพื่อสังเคราะห์และประมวลองค์ความรู้ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวิจัยของเยาวชน และด้านการพัฒนาท้องถิ่น

เป้าหมายการดำเนินงานวิจัย

1. มีการพัฒนาโครงการวิจัยภายใต้โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เกิดขึ้นจากกลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 เขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 2 และเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 3 ตลอดจนองค์กรเอกชน ชุมชนในจังหวัดลำปาง จำนวน 30 โครงการ (จำนวน 30 โรงเรียน)
2. มีการประชุมสัมมนา/อบรม และพัฒนานักวิจัย/บุคลากรโครงการ/ชุดโครงการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและการพัฒนาสื่อเพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้จากการวิจัย อย่างน้อย 1 ครั้ง
3. มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ในโครงการวิจัย อย่างน้อย 1 ครั้ง
4. มีการจัดเวทีรายงานความก้าวหน้าของโครงการต่าง ๆ ในระยะ 3 เดือน 3 ครั้ง
5. มีการจัดเวทีมหกรรมงานวิจัยท้องถิ่นระดับจังหวัด นำเสนอผลงานวิจัย การจัดประกวดสื่อ vcd สารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 1 ครั้ง
6. มีการจัดเวทีให้ทีมยูววิจัยแต่ละทีมได้จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวออกสู่สาธารณะตามโอกาส และสถานที่ต่าง ๆ อย่างน้อย 1 ครั้ง
7. มีการพัฒนาเว็บไซต์ 1 เว็บไซต์
8. มีสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารอย่างน้อย 5 ชิ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. กรอบประเด็นการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง อาทิ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์สถานที่/โบราณสถาน ประวัติอาชีพ ประวัติสังคม/เครือญาติ ประวัติการใช้ชีวิตร่วมกัน ของชุมชน ประวัติเหตุการณ์สำคัญ ประวัติบุคคล และมีความสัมพันธ์กับความทรงจำร่วมกันของคน ในชุมชน สมบัติร่วมกันของคนในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
2. กระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และการถอดบทเรียนในการ ศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นระหว่างเยาวชน ครู ชุมชน นักวิจัย นักวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. กระบวนการการนำเสนอองค์ความรู้ การตรวจสอบเพิ่มเติมข้อมูล องค์ความรู้ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นและการเผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้จากการวิจัย

ยุทธศาสตร์และกลไก

1. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดลำปางเป็นฐานการทำวิจัย โดยมีนักเรียนเป็นนักวิจัย มีครูเป็นที่ปรึกษานักวิจัย และมีทีมประสานงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นทีมประสานงาน โครงการ ทั้งนี้เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนหรืออยู่ในความดูแลขององค์กร เอกชน ชุมชน เข้าร่วมเป็นนักวิจัยเช่นเดียวกับเด็กนักเรียนในระบบโรงเรียน
2. ตั้งโจทย์วิจัยในกรอบประเด็นการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง อาทิ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์สถานที่/โบราณสถาน ประวัติอาชีพ ประวัติสังคม/เครือญาติ ประวัติการใช้ชีวิตร่วมกันของชุมชน ประวัติเหตุการณ์สำคัญ และประวัติบุคคล โดยเน้นให้เด็ก นักเรียนเป็นผู้ตั้งโจทย์ด้วยตนเองตามความต้องการและสนใจในประเด็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นที่โยงกับปัญหาปัจจุบันหรือศักยภาพด้านอาชีพ ส่วนประเด็นโจทย์วิจัยสำหรับครูที่ปรึกษา คือ วิธีการจัดการเรียนรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และประเด็นโจทย์วิจัยสำหรับทีมประสานงานคือ สังเคราะห์เนื้อหาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ถอดบทเรียนการปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
3. ประสานงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินงานตามแผนงานของชุด โครงการและโครงการต่าง ๆ
4. ใช้การจัดกิจกรรมประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ การสัมมนาอบรมเพื่อพัฒนา นักวิจัยและครูที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง นักวิจัยแต่ละโครงการร่วมกันจัดกิจกรรมขับเคลื่อนขยาย ผลการวิจัยสู่ชุมชน
5. ร่วมมือกับโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ภาคเหนือตอนบน ซึ่ง สกว. และ สสส. ให้การสนับสนุน โดยอาศัยพลังเด็กและเยาวชนจัดกิจกรรม

ขับเคลื่อนในพื้นที่ให้เกิดการเสริมสร้างปัจจัยคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนในด้าน “การศึกษา คุณภาพ พื้นที่คุณภาพ สื่อคุณภาพ ครอบครัวยุคคุณภาพ” เช่น โครงการถนนเด็กเดิน และยุทธศาสตร์ เมืองน่าอยู่สำหรับเด็กและเยาวชน เป็นต้น

ภารกิจและบทบาทของทีมประสานงาน (ระดับจังหวัด)

1. วางแผนปฏิบัติการของสำนักงานทีมประสานงาน โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดลำปาง เพื่อให้เป้าหมายของโครงการบรรลุผล
2. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสำนักงานทีมประสานงาน โครงการและตามแผน การดำเนินงานของโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปตาม แผนที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการติดตามประสานงานพัฒนาโครงการวิจัยภายใต้ โครงการและการกำกับติดตามการดำเนินงานของโครงการที่ได้รับการพัฒนาขึ้น เช่น การพัฒนาดัง โจทย์วิจัยสำหรับนักเรียน โจทย์วิจัยสำหรับครูที่ปรึกษา โจทย์วิจัยสำหรับทีมประสานงาน การจัดเวที ถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การจัดเวทีติดตามความก้าวหน้าของโครงการวิจัย แต่ละโครงการ เป็นต้น
3. ดำเนินการพัฒนา/อบรมนักวิจัยในโครงการเพื่อให้การดำเนินงานโครงการวิจัยบรรลุผล ตามเป้าหมายของชุดโครงการ/โครงการ
4. ดำเนินงานให้เกิดกิจกรรมการขับเคลื่อนขยายผลจากการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดลำปางในรูปแบบต่าง ๆ
5. สังเคราะห์และประมวลชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง และชุดความรู้ กระบวนการเรียนรู้ด้วยการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ภารกิจและบทบาทของทีมวิจัยโครงการ (ระดับโรงเรียน)

1. โครงการวิจัยระดับโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยทีมวิจัยย่อย 3-4 ทีม แต่ละทีมประกอบด้วย นักเรียน 2-4 คน ครูที่ปรึกษา 1 คน วางแผนปฏิบัติการประสานงานทีมวิจัยในโครงการระดับโรงเรียน เพื่อพัฒนาการตั้งโจทย์วิจัยและแนวคิดกระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และประสานงานกับทีม ประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เพื่อให้เป้าหมายของโครงการ บรรลุผล
2. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโครงการและสรุปรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ทุก 3 เดือน

3. เข้าร่วมกิจกรรมประชุมสัมมนา/อบรมนักวิจัยในโครงการเพื่อให้การดำเนินงานโครงการวิจัยบรรลุผลตามเป้าหมายของชุดโครงการ/โครงการ เช่น กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเขียนสารคดี การผลิตสื่อเผยแพร่ เป็นต้น
4. ร่วมดำเนินงานกิจกรรมการขับเคลื่อนขยายผลจากการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปางในรูปแบบต่าง ๆ กับชุดโครงการ/โครงการอื่น ๆ
5. ประมวลชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และชุดความรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

การเสนอโครงการยูววิจัย

1. โรงเรียน (หรือองค์กรเอกชน ชุมชน) ที่เข้าร่วมโครงการ เสนอโครงการขอรับทุนสนับสนุนโรงเรียนละ 1 โครงการ โดยมีทีมนักวิจัยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย และมีครูเป็นที่ปรึกษา
2. โครงการที่เสนอ (โครงการระดับโรงเรียน) ควรมีทีมนักวิจัยจำนวน 3-4 ทีม ทีมละ 2-4 คน โดยแต่ละทีมเสนอโครงการย่อยภายใต้โครงการระดับโรงเรียนและทุกทีมมีครูที่ปรึกษาทีมละ 1 คน
3. โครงการที่เสนอ (โครงการระดับโรงเรียน) ควรกำหนดระยะเวลาในการทำวิจัย 12 เดือน และกำหนดงบประมาณโครงการละ 15,000 บาท
4. การกำหนดประเด็นปัญหาการวิจัยของโครงการที่เสนอ ควรมีโจทย์วิจัยทั้งในส่วนของนักเรียน (นักวิจัย) และในส่วนของครู (ที่ปรึกษา)
 - 4.1 ประเด็นโจทย์วิจัยสำหรับนักเรียนคือ เรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่โยงกับปัญหาปัจจุบันหรือโยงกับศักยภาพด้านอาชีพ โดยเน้นให้เด็กนักเรียนเป็นคนตั้งโจทย์วิจัยตามความสนใจของทีมวิจัย
 - 4.2 ประเด็นโจทย์วิจัยสำหรับครูที่ปรึกษา คือ วิธีการจัดการการเรียนรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
5. การประกาศรับข้อเสนอโครงการเพื่อพิจารณาสนับสนุนทุนการวิจัยนั้นชุดโครงการจะแจ้งประกาศผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางทุกเขต และผ่านทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
6. ระยะเวลาการรับข้อเสนอโครงการและพิจารณาให้ทุนสนับสนุนโครงการระหว่างเดือนสิงหาคม - กันยายน 2551
7. ระยะเวลาดำเนินการโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุน 12 เดือน ระหว่างเดือนกันยายน 2551 – สิงหาคม 2552

8. แนวทางการวิจัย

8.1 เน้นประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history)

8.2 ใช้การสัมภาษณ์เรื่องราวจากตัวบุคคลเป็นหลัก

8.3 นำเสนอรายงานวิจัยในรูปแบบบทความเชิงสารคดีขนาดสั้น

8.4 เน้นความสามารถในการเผยแพร่ในรูปแบบทรสการ/เว็บไซต์ /vcd (โดยนำเสนอในงานมหกรรมวิจัยท้องถิ่นซึ่งจะจัดขึ้นเมื่อทำวิจัยเสร็จ)

8.5 อาจเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะโดยร่วมกิจกรรมในงานถนนเด็กเดินในจังหวัดที่มีการจัดถนนเด็กเดินของโครงการ Child Watch

9. การเสนอโครงการใช้รูปแบบเสนอโครงการ (แบบฟอร์ม) ตามที่โครงการกำหนด

10. นักวิจัยและที่ปรึกษาของโรงเรียนที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจะได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างที่ทำวิจัย อาทิ

10.1 เข้าร่วมกิจกรรมประชุมสัมมนา/อบรมนักวิจัยในโครงการ เช่น กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเขียนสารคดี การผลิตสื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย เป็นต้น

10.2 ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมทั้งการขับเคลื่อนขยายผลจากการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปางในรูปแบบต่าง ๆ กับนักวิจัยชุดโครงการ/โครงการอื่น ๆ

10.3 ประมวลชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และชุดความรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

11. การเสนอโครงการใช้รูปแบบเสนอโครงการ(แบบฟอร์ม)ตามที่ชุดโครงการกำหนด
สามารถ download จาก www.childwatchlanna.com

เกณฑ์พิจารณาให้ทุนสนับสนุนโครงการยูววิจัย

1. หัวข้อเรื่องที่เสนอมีความน่าสนใจ
2. ความหลากหลายและกระจายของหัวข้อที่เสนอในพื้นที่ระดับจังหวัด
3. ความสามารถของทีมวิจัยและครูที่ปรึกษาที่จะทำวิจัยสำเร็จตามข้อเสนอโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการ

1. ระยะเวลาดำเนินงานของทีมประสานงานโครงการ (ระดับจังหวัด)

รวม 15 เดือน

(สิงหาคม 2551 – ตุลาคม 2552)

2. ระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการ (ระดับโรงเรียน)

รวม 12 เดือน

(กันยายน 2551 – สิงหาคม 2552)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง จากผลงานการวิจัยของเยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา
2. เกิดการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทำวิจัยร่วมกันของนักเรียน ครู และชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การบูรณาการในการเรียนการสอนของครู และการเสริมสร้างบทบาทความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับชุมชน
3. ได้ชุดความรู้จากการสังเคราะห์และประมวลองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยของเยาวชนและด้านการพัฒนาท้องถิ่น
4. เกิดภาคีเครือข่ายผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายครูที่ปรึกษาหรือครูผู้สอน ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับเยาวชนในวงกว้างต่อไป

การศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการดำเนินงานโครงการขุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ทีมประสานงานผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวม 3 แนวคิดใหญ่ ๆ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้คู่การวิจัย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการขุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนับเป็นแนวการศึกษาที่ค่อนข้างใหม่สำหรับแวดวงการศึกษา ด้านประวัติศาสตร์ ทั้งในแง่ของการเก็บข้อมูลจากคำบอกเล่า เรื่องราวของคนในท้องถิ่นผ่านเวทีเสวนา อันเป็นการเริ่มใช้ “พยาน” มาประกอบกับ “หลักฐาน” ที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ ยิ่งไปกว่านั้น การเล่าเรื่องราวของ “ท้องถิ่น” ก็ยังเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่เช่นเดียวกัน เพราะส่วนใหญ่เรื่องราวประวัติศาสตร์ของชาติไทยมักเป็นเรื่องของผู้คนที่เป็คนุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติ และราชวงศ์

ต่าง ๆ การหันมาให้ความสำคัญกับคนในท้องถิ่นและเรื่องราวของท้องถิ่นจึงเป็นการหักเหที่สำคัญ เป็นการเริ่มต้นของการยอมรับความหลากหลายของท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นราชอาณาจักรไทย เป็นการทำให้ลูกหลานยุคปัจจุบันได้เริ่มเรียนรู้และเห็นความสำคัญของรากเหง้า เผ่าพันธุ์ที่ไปที่มาของเขา อันนำไปสู่การสร้างสำนึกของความผูกพันและรักท้องถิ่นแผ่นดินเกิด และเป็นการทำให้ทุกฝ่ายได้หันไปค้นหา “พลังของท้องถิ่น” ที่เคยมีมาแต่เดิม ไม่ว่าจะเป็นความรู้ภูมิปัญญา ฐานทรัพยากร หรือสายใยความผูกพันของผู้คนที่จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต (การประชุมวิชาการ “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : เส้นทางสู่อนาคต. 2548)

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า (มุขปาฐะ) เป็นข้อมูลจากประสบการณ์ ความทรงจำของบุคคล และความทรงจำร่วมของชุมชน การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตผู้คนในท้องถิ่นอย่างมีพลัง และจะก่อให้เกิดการยอมรับศักยภาพของคนในท้องถิ่น โดยการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเป็นผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นการแสดงการยอมรับต่อศักดิ์ศรีของคนในท้องถิ่น นอกจากนี้การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยสร้างกระแสเกี่ยวกับจิตสำนึกท้องถิ่นให้เกิดความรัก ความภูมิใจต่อท้องถิ่น อีกทั้งเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่น นักวิชาการ นักพัฒนา และชาวบ้าน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 289 กล่าวถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาสีลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมาตรา 46 กล่าวถึงบุคคลซึ่งร่วมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ

ดังนั้นควรส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นศึกษา รวบรวมข้อมูลและเรื่องราวต่าง ๆ รวมทั้งหลักฐานที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอื่น ๆ เพื่ออนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่น

นักวิชาการกับเรื่องราวของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่นำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ อานันท์ กาญจนพันธ์ นำมาสู่ กรอบความคิดเรื่องป่าชุมชน ในมิติ ด้านวัฒนธรรมชุมชน (อานันท์ กาญจนพันธ์. 2538) นอกจากนั้นมีการศึกษาในมิติของประวัติศาสตร์ชุมชนในด้านเศรษฐศาสตร์ที่หาคำตอบจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชน หรือหมู่บ้านในแต่ละช่วงที่สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2546) ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ได้สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาที่พยายามค้นหาอุดมการณ์แกนหลัก ของชุมชน นำไปสู่การค้นคว้าเรื่องสังคมและวัฒนธรรมก็คือ “การนำประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนมาทำให้มันมีความหมายเพราะหากชุมชนมีประวัติศาสตร์จะสามารถอ้างความชอบธรรมได้ สิ่งนี้เป็นการต่อสู้กับรัฐทางอุดมการณ์ การรื้อฟื้นความทรงจำ คือ ความเข้าใจตนเอง ชุมชนจะมีบทบาทเป็นอย่างไรถ้าไม่เข้าใจตนเอง และจะเข้าใจ

ตนเองได้อย่างไรถ้าถูกทำลายความทรงจำไปหมดแล้ว เมื่อเรามองเห็นประวัติศาสตร์ชุมชน จะเห็นว่าความสัมพันธ์ทางตั้งที่รัฐจัดตั้งขึ้นมีความสำคัญลดลง และได้พบว่าเครือข่ายความช่วยเหลือกันระหว่างชุมชน มิใช่ระบบตลาดแต่เป็นความช่วยเหลือซึ่งมีการเอื้ออาทรต่อกันทั้งในชุมชนและระหว่างชุมชน ฉัตรทิพย์ กล่าวว่า “ตนเอง เคยศึกษามาแบบประวัติศาสตร์ของรัฐ ต่อมาได้กะเทาะเปลือกของรัฐออกไปแล้วเห็นว่าประวัติศาสตร์ที่เป็นอยู่นั้นไม่ได้อธิบายสังคมได้ทั้งหมด เพราะฉะนั้นการวิพากษ์รัฐเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเพราะสามารถทำให้ลงไปสู่หมู่บ้าน เห็นหมู่บ้านอย่างอิสระ” (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2546)

การศึกษาประวัติศาสตร์ก็ต้องไปศึกษาชุมชนเพราะชุมชนถูกทำลายความทรงจำประวัติศาสตร์ชุมชนไม่ปรากฏในประวัติศาสตร์ในแ่งมมของรัฐ การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ชุมชนจึงสำคัญมาก รัฐได้อำนาจความชอบธรรมโดยอ้างความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ ดังนั้นการจะเพิ่มพลังให้กับชุมชนจะต้องนำประวัติศาสตร์กลับมาเป็นของชุมชน เราพยายามขัดเคียดวัฒนธรรมส่วนกลางครอบงำไว้ จิตสำนึกของชนชาติต่าง ๆ ยังคงแข็งแรงอยู่ สังคมไทยประกอบด้วยคนหลายชนชาติ ดังนั้นต้องปล่อยให้ชนชาติทั้งหลายรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมของเขาอย่างอิสระรวมทั้งให้สิทธิการปกครองตนเองให้มากขึ้นในบางลักษณะด้วย ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2546) เห็นว่าการศึกษาในรูปแบบที่เป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะทำให้เข้าใจวัฒนธรรมดีขึ้น อธิบายเบื้องหลังวัฒนธรรมได้ ถ้าเรามุ่งหวังที่จะอธิบาย หรือให้ที่ยืนแก่ชนกลุ่มน้อยในสังคมใหญ่ ความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์มีความสำคัญที่สุด ยิ่งรู้ประวัติศาสตร์ลึกก็ยิ่งรู้ถึงศักดิ์ศรี และมีที่ยืน เข้าใจที่ยืนและบทบาทของการมีความรู้ ถ้าเพียงแต่บันทึกประเพณีหรือพิธีกรรมเพียงอย่างเดียวย่อมไม่เป็นพลังมากเท่ากับความสามารถบรรยายความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ถ้าชาวบ้านยิ่งรู้ประวัติศาสตร์ของเขาไปยาวนานเท่าใด เขายังมีจิตสำนึกที่จะรักษาชุมชนนั้น ๆ จะช่วยให้ท้องถิ่นตอบโต้ภายนอก

ดังนั้นควรเพิ่ม การศึกษาประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ โดยเพิ่มจากเดิมที่มีการศึกษาวัฒนธรรมที่เป็นการเล่าเรื่องประเพณีปฏิบัติ วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ แต่เพียงอย่างเดียว การศึกษาประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นแนวทางอันสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมของคนในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์อีกด้วย

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2546) สรุปการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนว่า “มีความสำคัญสูงสุด เพราะนอกจากจะหมายถึง การทำให้ชุมชนมีความหมาย เป็นพลังให้ชุมชน แล้วยังหมายถึงการปรับปรุงรัฐให้เป็นรัฐของชุมชนอีกด้วย” ส่วนวิธีการวิจัย มีกรอบคิดในการศึกษา 3 แนวทางคือ

1. การใช้วิธีวิเคราะห์ผ่านทางประวัติศาสตร์ ถือว่าทุก ๆ สิ่งมีสิ่งที่เป็นสิ่งเดิมอยู่ จะเข้าใจปัจจุบันได้จะต้องเข้าใจสิ่งที่มีอยู่เดิมซึ่งเป็นของที่เป็น แก่นใน คือถ้าเข้าถึงแก่นในมากเท่าใดเราจะได้เข้าใจชุมชนมากขึ้นเท่านั้น เพราะทั้งหมดของปัจจุบัน คือ สายธารของอดีตที่ทับถมซ้อนกันมา

2. การศึกษาเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบกลุ่มคนไทยด้วยกัน เปรียบเทียบในพื้นที่ต่าง ๆ

3. การพยายามประกอบความรู้จากทุก ๆ แหล่งข้อมูลเพื่อให้ได้โครงสร้างเช่นการศึกษาชนชั้น ควรจะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นหรือศึกษาชนชั้นอื่นด้วยภาพรวมมีความสำคัญมาก เช่น ภาพรวมในแง่ความสัมพันธ์ทางชนชั้น

แนวทฤษฎีที่นักทฤษฎีใช้ในการศึกษาชุมชนหมู่บ้านก็คือแนวการศึกษาแบบเศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นการศึกษาแบบเอา เศรษฐกิจเป็นแกนกลาง และศึกษาแบบเจาะลึก เน้นรูปธรรมท้องถิ่น และถือว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นเป็นตัวกระทำด้วยเช่นกัน อันดับต่อไปต้องโยงเศรษฐกิจกับสังคมภายนอก สิ่งท้องถิ่นถูกกระทบ เพราะท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรมของประเทศและอาจโยงต่อไปถึงระดับโลก การศึกษาประวัติศาสตร์ให้กับชุมชนทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดความรู้เป็นระบบเข้าใจฐานะของตนในประวัติศาสตร์และสังคมดีขึ้น รู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับคนกลุ่มอื่นในสังคม และรู้จักโลกภายนอกมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนกระชับแน่นขึ้น (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2546)

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม ได้อธิบายประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่า เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เป็นชาวบ้านและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศรอบ ๆ ตัว หล่อหลอมจนกลายเป็นโครงสร้างทางสังคมและระบบความเชื่อในระดับต่าง ๆ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม และ เอกวิทย์ ฦ กลาง. 2537) และ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้ทำให้ชาวบ้านได้มีพื้นที่ และมี ตัวตน ในเวทีประวัติศาสตร์ของชาติในรูปแบบของประวัติศาสตร์แบบชาวบ้าน ซึ่งจะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2537)

ยศ สันติสมบัติ เสนอว่าข้อสำคัญ คือ “ท่าทีของการศึกษาที่ต้องทำความเข้าใจว่าการสัมภาษณ์ชุมชนเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์จากจุดยืนของคนธรรมดา ทำให้ฐานะของการศึกษาประวัติศาสตร์เปลี่ยนไป เพราะถ้าชาวบ้านรับรู้ประวัติศาสตร์ของเขา ซึ่งเขาจะมีจิตสำนึกในเอกลักษณ์ของตนร่วมกันสูงขึ้น มันคือการฟื้นฟูเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของชาวบ้านนั่นเองยังก่อให้เกิดผลทางด้านความเข้าใจระหว่างปัญญาชนกับชาวบ้านมีสัมพันธ์ภาพแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น” (ยศ สันติสมบัติ. 2542)

อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้เสนอความคิดทางประวัติศาสตร์ว่า “การศึกษาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาได้สร้างปัญหาแก่การเข้าใจสังคมไทย ดังนี้คือรากเหง้าของปัญหาเช่น ลัทธิความชำนาญพิเศษ เป็นการศึกษา ประวัติศาสตร์อาชีพ ที่เน้นเหตุการณ์เท่านั้นว่าเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ ผลที่ตามมาคือ ทำให้ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวเฉพาะของสถาบันหรือมหาบุรุษ” (อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2535) พัฒนาการของสังคมประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาแบ่งวิชาออกเป็นสาขาโดยไม่ทำความเข้าใจ

เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์หรือที่เรียกว่าการศึกษาแบบอาซิฟ ซึ่งเข้ามามีบทบาทต่อประเทศไทยพร้อมกับการขยายตัวของจักรวรรดินิยมของอังกฤษดังนั้นจึงมีแนวคิดขึ้นมาว่าการศึกษาข้ามสาขาจะทำให้มีเอกภาพของวิชาการมากขึ้นจึงเกิดการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับวิธีการทางมานุษยวิทยา

จากการทบทวนแนวคิดและทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่าง ๆ ของนักคิดนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ข้างต้น พอจะสรุปวิธีการทางประวัติศาสตร์หลัก ๆ ได้ดังนี้

ประการแรก ต้องเปลี่ยนแปลงมุมมองจากประวัติศาสตร์การเมือง ของศูนย์กลางไปสู่การศึกษาประวัติศาสตร์ขององค์รวมด้านอื่น ๆ หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่สำคัญคือการศึกษาประวัติศาสตร์สังคม ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์วัฒนธรรม

ประการที่สอง ต้องเสริมด้วยการมองในมิติทางวัฒนธรรมมากขึ้น หมายความว่า การเคลื่อนไหวทางความคิดซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เรียก “วาทกรรม” เพราะจะทำให้การสื่อความหมายมีนัยแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงสมัยของประวัติศาสตร์

ประการสุดท้าย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่อาจสมบูรณ์ในตัวเองหรือสามารถแยกศึกษาออกมาต่างหากจากบริบททางสังคมและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ในวงกว้าง เพราะประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวของการเคลื่อนไหวทางความคิด ที่มีความขัดแย้ง ต่อสู้ครอบงำและแลกเปลี่ยน มีการผสมผสานระหว่างกันและกันอยู่ตลอดเวลา

เทคนิคการสัมภาษณ์เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เป็นการเร้าอารมณ์เพื่อกระตุ้นความทรงจำ การสัมภาษณ์เป็น “ไดอะเล็กติก” คือเป็นการตอบโต้กันไปมาเพื่อบรรลุความจริงมากขึ้น ตรงนี้เองนับเป็นความแตกต่างระหว่างหลักฐานจากเอกสารและหลักฐานจากบุคคลผู้สัมภาษณ์ มีส่วนในการกระตุ้นความทรงจำที่เคยมีอยู่แล้วและลึบไปให้กลับปรากฏอีกครั้งด้วยการซักถามการใช้คำและการสร้างสถานการณ์แวดล้อม ผู้สัมภาษณ์จึงทำหน้าที่เหมือนนักจิตวิทยา ที่ขุดคุ้ยลงไปจิตใจและความทรงจำ

ดังนั้นแนวทางสัมภาษณ์ประวัติศาสตร์ชุมชนคือรวมกลุ่มผู้เฒ่าเล่าเรื่องต่าง ๆ มูลเหตุของการอพยพ เส้นทางเดินทาง การเลือกทำเลที่ตั้ง เครือข่ายชุมชนดั้งเดิม สภาพภูมิประเทศ การทำมาหากิน ตลอดถึงความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสภาพชีวิตและชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การวิจัย

กระบวนการเรียนรู้นั้นมีหลากหลายวิธีที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จ แต่เดิมนั้นการเรียนการสอนจะเน้นให้ครูเป็นศูนย์กลาง ก่อนจะพัฒนาเป็นการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student centered learning) การเรียนรู้จากกรณีปัญหา (Problem based learning : PBL) เป็นต้น

ปัจจุบันรูปแบบการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยม คือ การเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย (Research-based Learning : RBL) เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ และสามารถใช้ทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ จึงเป็นวิธีการที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ดี การเรียนรู้ที่เน้นการใช้งานวิจัยเป็นพื้นฐานนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ในระดับสูงเท่านั้น แต่สามารถนำมาใช้กับการสร้างองค์ความรู้แก่ผู้เรียนได้ในทุกระดับ เพราะหลักการสำคัญของการศึกษาในลักษณะนี้ คือ พัฒนาและเสริมสร้างทักษะ ตลอดจนลักษณะนิสัยในการใฝ่หาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต ดังความเห็นของทิสนา แคมมณี (2548. หน้า 162) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัยไว้ว่า จะช่วยให้ผู้เรียนมีเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้กระบวนการวิจัย จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมายต่อตนเอง

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเป็นฐานในการสร้างองค์ความรู้แบ่งได้ 2 ลักษณะสำคัญ คือ การเรียนการสอนที่นำผลการวิจัยมาใช้โดยผู้สอนหรือผู้เรียน และการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยนั้นสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเอง

เทียมจันทร์ พาณิชย์พลินไชย (2552. เว็บไซต์) กล่าวถึง แนวทางการเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้การวิจัยของทิสนา แคมมณีไว้ ดังนี้

แนวที่ 1 ผู้สอนศึกษาค้นคว้างานวิจัยและนำผลการวิจัยนั้นมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง เช่น เสริมความรู้ที่ได้จากงานวิจัยลงในเนื้อหาที่เรียน หรือยืนยันความถูกต้องความน่าเชื่อถือของเนื้อหาด้วยผลการวิจัย เป็นต้น

แนวที่ 2 ผู้เรียนศึกษาค้นคว้างานวิจัยด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเป็นผู้บริโภคงานวิจัย ซึ่งผู้สอนจะมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการแนะนำ และเลือกสรรงานวิจัยที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

แนวที่ 3 ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการสอน คือ ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งผู้สอนอาจใช้กระบวนการวิจัยครบทุกขั้นตอน หรือใช้เพียงบางขั้นตอนที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ และข้อจำกัดที่มี

แนวที่ 4 ผู้เรียนทำวิจัยด้วยตนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เสนอแนะและช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับขั้นตอนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยนั้น วิจิต สุรัตน์ เรื่องชัย (อ้างอิงจาก ทิศนา แหมมณี. 2548. หน้า 163-164) ได้เสนอและสรุปไว้ดังนี้

1. เตรียมการสอน เป็นการเตรียมบทเรียน ศึกษาจุดมุ่งหมาย และเนื้อหา ว่ามีความเหมาะสมกับการสอนแบบวิจัยเพียงใด นอกจากนี้จะต้องมีการสำรวจสภาพชุมชนว่ามีปัญหาอย่างไรบ้างเพื่อเตรียมเป็นข้อมูลในการจัดหาบทเรียน

2. ดำเนินการสอน ตามกระบวนการวิจัย ดังนี้

2.1 เลือกประเด็นปัญหา (choosing the problem) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัย ประเด็นปัญหาอาจเป็นปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน แต่หลักสำคัญคือ ต้องเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดจากความสนใจของนักเรียนไม่ใช่ประเด็นปัญหาที่ครูกำหนด อีกทั้งลักษณะของปัญหาควรเป็นประเด็นเล็ก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง และอยู่ในขีดความสามารถที่นักเรียนจะแก้ไขได้

2.2 การนิยามปัญหา (identify problem) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาที่เลือกไว้แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าสำคัญเพียงใด โดยวิธีการที่จะนิยามปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้นนั้นต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาให้มากที่สุด อาจจัดกิจกรรมสำรวจพื้นที่จริงในชุมชน มีการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือไปศึกษาค้นคว้าจากเอกสารแล้วนำมาอภิปรายกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาที่เลือก

2.3 การพัฒนาวิสัยทัศน์ (vision) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางแก้ปัญหา โดยใช้วิสัยทัศน์เพื่อจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจนภายใต้คำแนะนำของครูกำหนด

2.4 ลงมือปฏิบัติ (action) นักเรียนร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานในพื้นที่จริงในชุมชน หรือเป็นเพียงการดำเนินงานในชั้นเรียนแล้วแต่ลักษณะของปัญหาและแผนที่กำหนด

2.5 ตรวจสอบผลการเปลี่ยนแปลง (change) นักเรียนร่วมกันตรวจสอบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร สามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

จากแนวทางการเรียนการสอนที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เป็นประโยชน์อย่างมาก แต่ต้องอาศัยความเอาใจใส่อย่างยิ่งวดเช่นกันในด้านที่จะเสริมสร้างความสามารถของผู้เรียนในสภาพการเรียนรู้ลักษณะดังกล่าวนี้ ซึ่งความเอาใจใส่ที่กล่าวมานั้น ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการสำรวจหาแนวทางการเรียนการสอนอย่างใหม่เพื่อนำมาใช้ในชั้นเรียน รวมถึงการเรียนแบบออนไลน์ นอกจากนี้ ยังต้องจัดเตรียมแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนการสอนให้สามารถส่งผ่านคอร์สได้ มีการสร้างพื้นที่ใหม่สำหรับการเรียนรู้ และให้การสนับสนุนความร่วมมือด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เป็นต้น

การเรียนรู้ควบคู่กับการวิจัยที่ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีสภาพการเรียนรู้ที่เป็นแนวทางและมีปฏิสัมพันธ์กันดีระหว่างผู้เรียนและแหล่งข้อมูล โดยใช้แนวทางการวิจัยเป็นพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ ดีความ สร้างรูปแบบและสื่อสารกันให้เข้าใจทั้งในส่วนของทฤษฎี คำอธิบาย และการสร้างความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สืบหาความสนใจของตนเองตามความถนัด แต่ยังคงอยู่ภายใต้แนวคิดร่วมและหลักการของการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถภาพ และความสามารถของผู้เรียนที่เน้นในส่วนของกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งวิธีการนั้นจะต้องขยายประสบการณ์ของผู้เรียนให้ครอบคลุมมุมมองที่หลากหลายภายใต้การดูแลให้คำปรึกษาของผู้สอน โดยมุ่งหวังว่าท้ายที่สุดแล้ว ผู้เรียนจะเกิดความศรัทธาและไว้วางใจในกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว เมื่อผู้เรียนเกิดความไว้วางใจแล้ว จะเกิดเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาการเรียนมากขึ้น ด้วยความมั่นใจในการจะเริ่มต้นหาความรู้จากการวิจัย และอยากมีส่วนร่วมกับชั้นเรียนมากขึ้น จนนำไปสู่การอภิปรายและให้ผลตอบกลับอย่างมีคุณภาพ (Mellon Library, 2008)

อย่างไรก็ดี การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัยนั้นจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีศักยภาพเพียงพอ ผู้สอนจำเป็นต้องสอนกระบวนการวิจัยหรือกระบวนการสืบเสาะที่จำเป็นต่อการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนจึงจะทำให้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยมีประสิทธิภาพ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2548, หน้า 166) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ครูมักจัดให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย แต่จุดอ่อนที่มักพบก็คือ ครูมักปล่อยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปตามยถากรรม กล่าวคือ เป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้กระบวนการเหล่านั้นแต่ไม่ได้สอนหรือฝึกทักษะที่ต้องใช้ จึงทำให้เป็น “การส่งมากกว่าการสอน”

จากแนวคิดที่ 1 และแนวคิดที่ 2 คือ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้คู่การวิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการนำการศึกษาแนวคิดทั้ง 2 แนวคิดดังกล่าว มาพิจารณาเพื่อศึกษาแนวคิดและเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

งานวิจัยเป็นการสร้างความรู้ งานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นการสร้างความรู้และอาจไปต่อเติมความรู้ที่ผู้ใหญ่สร้างไว้แล้ว เดิมทีสันให้สิ่งที่ผู้ใหญ่คิดค้นไว้แล้ว เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะได้รับทั้งสาระความรู้และได้รับความสัมพันธ์มากมายที่เป็นความสัมพันธ์ที่ดี กับคนต่างชุด ต่างวัย ต่างถิ่นที่มีความสวยงามของความหลากหลายของสิ่งที่เยาวชนสามารถทำได้มากมาย ที่สำคัญงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีเสน่ห์สำหรับเยาวชน เยาวชนมีโอกาส

เรียนรู้กับตำราพูดได้ คือ พี่ป้าน้ำอาในชุมชนมากมาย มีโอกาสเรียนรู้สาระของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่น่าสนใจ และไม่ใช่เพียงประวัติศาสตร์ของชื่อเท่านั้น ยังมีโอกาสเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชีวิต ความเอื้ออาทรที่มีต่อกันในสมัยก่อน รวมทั้งประวัติศาสตร์ของภูมิปัญญาหลายเรื่อง ประวัติศาสตร์ของอาชีพ ประวัติศาสตร์ของคนในอำเภอ ประวัติศาสตร์ของคนรุ่นแรก ๆ ที่มาตั้งรกรากอยู่ในชุมชน เป็นต้น ซึ่งเยาวชนจะได้เรียนรู้ความเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่หลากหลายด้วยตนเอง จากความสนใจของตนเองและจากประสบการณ์จริง (อมรวิรัช นาคทรพ. 2551)

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์มีความจำเป็นสำหรับเยาวชน เนื่องจากประวัติศาสตร์ เป็นเสมือนความทรงจำร่วมกันของสังคม ที่ทำให้สมาชิกของสังคมหนึ่ง ๆ รับรู้ว่าจะอะไรคือความสำเร็จและความล้มเหลวในอดีตที่ผ่านมา สาเหตุหรือปัจจัยของความสำเร็จและความล้มเหลวเหล่านั้นมีอะไรบ้าง ทิศทางที่สังคมได้ดำเนินแต่อดีตนั้นเป็นทิศทางที่เหมาะสมแล้วหรือไม่ เพียงใด และเป้าหมายที่สังคมกำลังดำเนินไปสู่คืออะไร และจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างไร ประวัติศาสตร์จึงเป็นกลไกสำคัญในการก่อรูปลักษณะของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต การสร้างและการถ่ายทอดประวัติศาสตร์จึงเป็นพันธกิจของมนุษย์ในทุกสังคมเสมอมา (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. 2548. หน้า 7)

เยาวชนคือความหวังและพลังแห่งความดีของสังคมในอนาคต ดังนั้นการศึกษา “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” จึงมีความสำคัญสำหรับเยาวชน อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2548. หน้า 8) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับ “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” มีความสำคัญใน 2 ด้าน ดังนี้

ด้านหนึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับ “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” ทำให้เข้าใจพลังทางความคิดที่จรจรโลงโครงสร้างสังคมในแต่ละช่วงเวลา เหตุที่กล่าวว่าความทรงจำร่วมกันของสังคมเป็นพลังสำคัญในการจรจรโลงสังคมให้อยู่ร่วมกันเป็นสังคมอยู่ได้นี้ เป็นเพราะความทรงจำร่วมกันของสังคมจะนำไปสู่การสร้าง “ตัวตน” ของคนในสังคมให้หมายรู้ได้ว่าตนเองนั้นมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคมในฐานะไหน และในสถานะที่ตนดำรงอยู่นั้นจะทำให้ตนเองมีความหมายได้อย่างไร ที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้ที่ร่วมอยู่ในความทรงจำเดียวกันนี้ย่อมสำนึกว่าทุกคนอยู่ร่วมกันทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังนั้น “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” จึงเป็นเสมือนสายใยที่เชื่อมโยงทุกคนในสังคมเอาไว้ด้วยกัน

อีกด้านหนึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับ “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” เป็นการแสวงหาเส้นทางที่จะสร้าง “ความทรงจำใหม่” หรือปรับเปลี่ยน “ความทรงจำเดิม” เท่าที่จำเป็น เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการแก้ไขปัญหการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เสมอภาคของคนในสังคม อันมีฐานอยู่บน “ความทรงจำเดิมของสังคม” และเมื่อสังคมมีความเปลี่ยนแปลงเกินกว่าที่ความทรงจำร่วม

ของสังคมแบบเดิมจะคงพลังในการอธิบายต่อไปได้ ความเปลี่ยนแปลงในการสร้างความทรงจำร่วมของสังคมแบบใหม่ก็เกิดขึ้นเพื่อที่จะทำให้สังคมเคลื่อนต่อไปโดยไม่เสื่อมสลายไป

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางบรรลุผลในการศึกษากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางร่วมกับการวิจัย ทีมประสานงานโครงการยุววิจัย ฯ จึงได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี วิธีการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการเรียนรู้คู่การวิจัย สำหรับยุววิจัยในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดลำปาง ทั้งนี้มิใช่เพียงยุววิจัยเท่านั้นที่มีโอกาสเรียนรู้ ครูที่ปรึกษาและทีมประสานงานโครงการยุววิจัย ฯ ก็มีโอกาสร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกันด้วย

บทที่ 2

การเดินทางของยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง : กลไกการประสานงาน

นับตั้งแต่ก้าวแรกของการเดินทาง ด้วยการสนับสนุน ด้วยกำลังใจ ด้วยความเอื้ออาทรของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันรามจิตติ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ยุววิจัยระดับโรงเรียนของจังหวัดลำปาง จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1-3 รวม 24 โรงเรียนได้พัฒนาจากความสนใจ ความภาคภูมิใจในชุมชน และเครือข่ายกัลยาณมิตรเพื่อนยุววิจัย ครูที่ปรึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง และทีมประสานงานชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ ก่อเกิดเป็นทีมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง รวม 71 โครงการย่อย การดำเนินงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางค่อย ๆ ขยับเคลื่อน พร้อมกับการเรียนรู้แนวทางในการดำเนินงานบนพื้นแผ่นดินจังหวัดลำปางในการสานความหวังเพื่อพัฒนายุววิจัยของจังหวัดลำปางได้ร่วมกระบวนการเรียนรู้การวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เกิดความตระหนักในคุณค่าประวัติศาสตร์เรื่องราว และวิถีวัฒนธรรม และเกิดสำนึกร่วมกันขึ้นเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน มีอัตลักษณ์ ศักดิ์ศรีของสังคมท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้คนที่มีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกัน มาแล้วอย่างต่อเนื่อง

การเดินทางบนเส้นทางแห่งการเรียนรู้ของยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางสามารถสังเคราะห์กระบวนการและพลังในการประสานงานเพื่อพัฒนาให้เกิดทีมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางได้ดังนี้

1. กระบวนการประสานงานด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านทางหนังสือราชการและพัฒนาเครือข่ายเว็บไซต์
2. กระบวนการประสานงานด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับ Child Watch ภาคเหนือตอนบน
3. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักวิชาการ และทีมประสานงานโครงการ โดยมีความทรงจำร่วมกันในพื้นที่ชุมชนของยุววิจัยเป็นสายสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกัลยาณมิตรทางวิชาการ

การเดินทางของต้นกล้ายุววิจัย

วันเริ่มต้นของการดำเนินงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 สิงหาคม 2551 เป็นวันที่เริ่มต้นด้วยความหวังจะเพาะต้นกล้ายุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้ได้ถึง 30 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1-3

นับจากวันเริ่มต้น จนถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2551 ทีมยูวิจัย ฯ ของจังหวัดลำปาง ค่อย ๆ ก่อเกิดจาก 1 ทีม มาจนถึง 55 ทีม (โครงการย่อย) และกระบวนการที่ช่วยบ่มเพาะต้นกล้ายูวิจัย ฯ จาก 1 ต้น ให้เติบโตเป็นต้นไม้เล็ก ๆ 55 ต้น ประกอบด้วยกระบวนการประสานงานสานสายสัมพันธ์วิชาการจากชีวิตยูวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ และทีมประสานงาน ในลักษณะที่ 1-3 ร่วมกัน

1. กระบวนการประสานงานด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านทางหนังสือราชการและพัฒนาเครือข่ายเว็บไซต์

ในระยะเริ่มต้นของการประสานงาน (สิงหาคม 2551) กระบวนการที่ง่ายและรวดเร็วที่สุดคือการประสานงานประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยใช้หนังสือราชการทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มเป้าหมายรวม 4 กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำปาง เขต 1-3
2. ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำปาง เขต 1-3
3. ครูกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล พิจารณาจาก

ครูเป้าหมายกลุ่มที่ 1 เป็นครูที่มีความสนใจร่วมโครงการตั้งแต่ก่อนนำเสนอ

โครงการ

ครูเป้าหมายกลุ่มที่ 2 เป็นครูที่มีเครือข่ายความร่วมมือ การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน รวมทั้งเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ครูเป้าหมายกลุ่มที่ 3 เป็นครูที่แสดงความสนใจโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

4. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล ซึ่งเป็นนักเรียนที่แสดงความสนใจเข้าร่วมโครงการและได้ติดต่อประสานมายังทีมประสานงานโดยตรง ร่วมไปกับการส่งหนังสือเชิญผ่านทางผู้อำนวยการสถานศึกษา

5. องค์กรเอกชน และชุมชนในจังหวัดลำปาง

การประสานงานที่ควบคู่ไปกับกระบวนการที่ 1 ดังกล่าว คือ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่แนะนำโครงการยูวิจัย ฯ ข้อเสนอโครงการยูวิจัย ฯ แบบยูวิจัย 1 และ แบบยูวิจัย 2 ผ่านทาง www.Childwatchlanna.com และได้พัฒนาเครือข่ายทางเว็บไซต์ร่วมกับ www.Childwatchlanna.com และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง www.lpru.ac.th

ข้อมูลที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ ประกอบด้วย

1. เอกสารเผยแพร่แนะนำโครงการ ที่พัฒนาปรับมาจากข้อเสนอโครงการวิจัยที่นำเสนอไปยังสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
2. ข้อเสนอโครงการยูววิจัย แบบยูววิจัย 1
3. ข้อเสนอโครงการยูววิจัย แบบยูววิจัย 2
4. ภาพยนตร์สารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น...เส้นทางการเรียนรู้ สู่นาคค
5. ภาพกิจกรรมของโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
6. เว็บไซต์
7. ข่าวสารยูววิจัย
8. E mail yuvavijai@hotmail.com

2. กระบวนการมีส่วนร่วมกับกิจกรรม Child Watch ภาคเหนือตอนบน

“ฟ่อกอยหละอ่อนบ้านเฮา” ...“ดูแลให้ความคุ้มครองเด็กบ้านเรา”

โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางมีกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายที่ดำเนินงานด้านเด็ก เยาวชน และ โรงเรียน รวม 3 ลักษณะ (ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม - 1 ตุลาคม 2551) ดังนี้

1. กิจกรรมประชาสัมพันธ์โครงการร่วมกับเครือข่าย “โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ภาคเหนือตอนบน”
2. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกับเครือข่าย “โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ภาคเหนือตอนบน”
3. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกับเครือข่ายนักเรียน ครู เยาวชน และผู้สนใจที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ แต่มีความสนใจเรียนรู้การวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการพัฒนาเด็กและเยาวชน
4. กิจกรรมนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าระหว่าง 6-8 เดือน ร่วมกับกิจกรรมในเครือข่าย “โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ภาคเหนือตอนบน”

“กิจกรรมประชาสัมพันธ์ โครงการยูววิจัย ร่วมกับกิจกรรมของ Child Watch ภาคเหนือตอนบน”

3. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักวิชาการ และทีมประสานงานโครงการ โดยมีความทรงจำร่วมกันในพื้นที่ชุมชนของยูววิจัยเป็นสายสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกัลยาณมิตรทางวิชาการ

การพัฒนาให้เกิดกระบวนการดังกล่าวนี้ประกอบด้วยกิจกรรมประสานงานรวม

3.1 กิจกรรมประชาสัมพันธ์-แนะนำ-ชี้แจงแนวคิด ความสำคัญ-แนวทางการจัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เมื่อวันที่เสาร์ที่ 30 สิงหาคม 2551

กิจกรรมดังกล่าวนี้ทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันรามจิตติ ดร.อมรวิรัช นาครทรรพ ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ นายเก็นศักดิ์ ศรีสวาย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรณู อรรถฐาเมศร์ ผู้ทรงคุณวุฒิและหัวหน้าชุดโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือและคณะ ครูผู้สนใจจากโรงเรียนในจังหวัดลำปางรวม 52 คน นักเรียนผู้สนใจรวม 110 คน รวมจำนวนโรงเรียน 26 โรงเรียน และผู้สนใจจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มาร่วมประชุมรับฟังการประชาสัมพันธ์โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงแนวทางการเขียนข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ การเข้าร่วมโครงการ ข้อคิด และกำลังใจในการดำเนินงานตามความสนใจของยูววิจัย ฯ เพื่อการพัฒนาโครงการยูววิจัย ฯ ด้วยการประสานงานจากทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

“กิจกรรมประชาสัมพันธ์-แนะนำ-ชี้แจงแนวคิด ความสำคัญ-แนวทางการจัดทำ
ข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันเสาร์ที่ 30 สิงหาคม 2551”

3.2 กิจกรรมทบทวนแนวคิด...จิตสำนึกประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (วันเสาร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2551)

กิจกรรมการประชุมครั้งนี้ดำเนินการในขั้นตอนต่อจากการพัฒนาข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ของนักเรียนในจังหวัดลำปาง และทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันรามจิตติ และผู้ทรงคุณวุฒิจากทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ ได้พิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัย ฯ ซึ่งมีจำนวน 55 โครงการย่อย จากโรงเรียน 20 โรงเรียนที่ส่งข้อเสนอโครงการมาร่วมโครงการยุววิจัย ฯ มีความเห็นพ้องกันว่า โครงการของนักวิจัยน้อยส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับุประเด็นสำคัญในเรื่องของความเปลี่ยนแปลง ความทรงจำ ประสบการณ์ร่วมกันของคนในชุมชน และโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษา ควรมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียน

ทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้จัดกิจกรรมประชุมปฏิบัติการพัฒนาข้อเสนอโครงการยุววิจัย ฯ ของนักวิจัยน้อย จากโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำปาง เขต 1-3 ในวันเสาร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2551 ณ ห้องประชุมชั้น 8 อาคารวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยได้รับความกรุณาในเรื่องของการประสานทบทวนแนวคิด จิตสำนึก และวิธีการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ดร.อมรวิทย์ นาคทรพร

ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรณู อรรถาเมศร์ ผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และเป็นหัวหน้าชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ดร.จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ นักวิชาการผู้ให้คำปรึกษาโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง นายเก็นศักดิ์ ศรีสวญ นักวิชาการผู้ให้คำปรึกษาโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และนักวิชาการจากสถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สรุปแนวคิดที่ได้รับจากการประชุมปฏิบัติการในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2551 คือ **ความสำคัญ** **ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการเรียนรู้ด้วยการวิจัย** ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีความสำคัญมากกว่า ข้อมูลความรู้ในอดีต แต่มีความหมายสัมพันธ์กับพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ตัวของเรา ชุมชนและท้องถิ่นของเรา จนมาถึงปัจจุบัน ทำให้เรารู้จักอดีต และเข้าใจคนรุ่นก่อนหน้า/ชุมชนของเราได้ดีขึ้น ทำให้เราเข้าใจตัวเราเองในปัจจุบัน และทำให้เราตั้งหลักและตัดสินใจในวันข้างหน้าอย่างรู้ตัวเอง กระบวนการเรียนรู้ด้วยการวิจัยจะเป็นเครื่องสร้างความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นความรู้ความเข้าใจที่สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยการศึกษาอย่างเป็นระบบระเบียบ สามารถนำความรู้จากอดีตมาใช้กับชีวิตในปัจจุบันและในอนาคตได้ นำไปสู่ความรู้จักตัวเอง ท้องถิ่น และเป็นการสร้างภูมิกันทางวัฒนธรรม (อมรวิชัย นาคทรรพ. 2551)

“กิจกรรมทบทวนแนวคิด...จิตสำนึกประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้สู่การพัฒนา
ข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันเสาร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2551”

3.3 กระบวนการเชื่อมโยงสถานสายสัมพันธ์...รอยยิ้ม...กำลังใจ...เรียนรู้ความสำเร็จ อุปสรรค ปัญหา ร่วมกัน...สู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการ...การเก็บข้อมูล...การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการนี้เริ่มต้นด้วยกิจกรรมเดินทางไปเยี่ยมผู้วิจัย ครูที่ปรึกษา ณ โรงเรียน หรือ แหล่งเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสะดวกในการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับทีมประสานงาน การดำเนินงาน กิจกรรมดังกล่าวมีกระบวนการดำเนินงาน “สานแนวคิดยุทธวิชัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น...สู่...พัฒนา ข้อเสนอโครงการยุทธวิชัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” ระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน 2551 – วันที่ 25 พฤศจิกายน 2551

“ภาพกิจกรรมวันที่ 10 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 11 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 12 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนเขलगันคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 12 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 14 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนวิชานารี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 14 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 16 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนเถินวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 16 พฤศจิกายน 2551 ณ วิทยาลัยพยาบาล เรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนแม่ถอดวิทยา
อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 17 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม ตำบลทุ่งกว๋าว
อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 17 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา ตำบลบ้านขอ
อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 17 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนเมืองปานวิทยา ตำบลเมืองปาน
อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 19 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนปงแสนทองวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนบ้านแม่ตึบ ตำบลแม่ตึบ อำเภองาว จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนประชาราชาวิทยา
ตำบลบ้านร้อง อำเภองาว จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ
ตำบลหลวงเหนือ อำเภองาว จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 24 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนไหล่หินวิทยา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 24 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนสบปราบพิทยาคม อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง”

“ภาพกิจกรรมวันที่ 25 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงเรียนแม่เมาะวิทยา อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง”

ผลการดำเนินงานในระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน 2551 – วันที่ 25 พฤศจิกายน 2551 ก่อให้ทีมยูววิจัย ฯ และครูที่ปรึกษา พัฒนาข้อเสนอโครงการยูววิจัย จำนวน 61 โครงการย่อย จากโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1-3 รวม 20 โรงเรียน และได้นำเสนอขออนุมัติทุนสนับสนุนระดับโรงเรียนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้รับอนุมัติทุนสนับสนุนเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2552 โดยผ่านการพิจารณาจากทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัดลำปาง และผู้ทรงคุณวุฒิจากทีมประสานงานชุดโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ สถาบันรามจิตติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

“ภาพกิจกรรมการมอบทุนสนับสนุนโครงการยูววิจัย ฯ ระดับโรงเรียน”

กระบวนการดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการที่ทีมประสานงานใช้ในการเรียนรู้ร่วมกับทีมยูววิจัยครูที่ปรึกษา เพื่อพัฒนางานยูววิจัย ฯ มาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน และที่สำคัญเป็นกระบวนการที่ช่วยแก้ไขปัญหาคอขวดต่าง ๆ ในการเรียนรู้ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 กระบวนการรับฟัง...แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับครูที่ปรึกษา

ทีมประสานงานและครูที่ปรึกษาได้ร่วมกระบวนการรับฟัง...แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทางหนึ่งผ่านทางกระบวนการเยี่ยมชมให้กำลังใจในโรงเรียนหรือชุมชน และอีกทางหนึ่งจากการประชุมพูดคุยตามความต้องการของครูที่ปรึกษา ซึ่งกิจกรรมการประชุมครั้งแรกในวันเสาร์ที่ 27 ธันวาคม 2551 ณ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารอาคัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง คือ “กิจกรรมการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการรับฟัง...แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างทีมประสานงานและครูที่ปรึกษา ซึ่งในระยะเวลาต่อมา ใช้กระบวนการนี้ควบคู่ไปกับการเยี่ยมชมโรงเรียนและโทรศัพท์พูดคุยกัน

ในกระบวนการรับฟัง...แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูที่ปรึกษานี้ ประกอบด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของแนวทางการดำเนินงานโครงการสานคุณค่ายูววิจัยด้วยกระบวนการวิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน และการวิจัยของครูที่ปรึกษาในประเด็นวิธีการจัดการเรียนรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทำวิจัยร่วมกันของนักเรียน ครู และชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การบูรณาการในการเรียนการสอนของครู และการเสริมสร้างบทบาทความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

“ภาพกิจกรรมการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษา
โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 27 ธันวาคม 2551”

3.5 กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเก็บข้อมูล-การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม
ด้วยการประชุมกลุ่มย่อย ณ พื้นที่ชุมชนตัวอย่าง

จากผลการประชุมเสวนาร่วมกับครูที่ปรึกษา วันเสาร์ที่ 27 ธันวาคม 2551 ทำให้เกิด “กิจกรรมประชุมเรียนรู้ เก็บข้อมูล – การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ณ พื้นที่ชุมชนตัวอย่าง” โดยที่ประชุมร่วมกันพิจารณากำหนดระยะเวลาและการศึกษาจากพื้นที่ชุมชนตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนสำหรับกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ สำหรับวิจัย ครูที่ปรึกษา และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ในภาพรวม 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประชุมชี้แจงแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์
2. ทดลองเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่จำลอง รอบที่ 1 พร้อมสรุปปัญหา
3. แนววิธีแก้ปัญหาในการเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่จำลอง รอบที่ 2 พร้อมนำเสนอข้อมูลในกลุ่มใหญ่
4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากงานภาคสนาม

การจัดกิจกรรมดังกล่าวในระยะแรก ดำเนินไปตามมติของการประชุมเสวนาครูที่ปรึกษาเมื่อวันเสาร์ที่ 27 ธันวาคม 2551 ณ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยจัดกิจกรรมตามกลุ่มของพื้นที่โรงเรียนที่ไม่เป็นกลุ่มใหญ่มากเกินไป และดำเนินกิจกรรมตามระยะเวลาที่ทางกลุ่มวิจัย ครูที่ปรึกษา ของโรงเรียนสะดวก เพื่อให้กลุ่มที่ร่วมกิจกรรมดำเนินกิจกรรมได้อย่าง

ใกล้ชิดทั่วถึง รวมการดำเนินกิจกรรมระหว่างวันที่ 11 มกราคม 2552 – 1 กุมภาพันธ์ 2552 จำนวน 6 วัน ดังนี้

1. “กิจกรรมประชุมเรียนรู้ เก็บข้อมูล – การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม วันอาทิตย์ที่ 11 มกราคม 2552 ณ พื้นที่ชุมชนภาคองต้า” การดำเนินงานกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ชูวิชัย ครูที่ปรึกษา โรงเรียนลำปางกัลยาณี โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก โรงเรียนเขลางค์นคร และชุมชนภาคองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

2. “กิจกรรมประชุมเรียนรู้ เก็บข้อมูล – การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม วันเสาร์ที่ 17 มกราคม 2552 ณ พื้นที่ชุมชนวัดอุดมลง” การดำเนินงานกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ยูวิจัย ครู ที่ปรึกษา โรงเรียนเถินวิทยา โรงเรียนแม่ถอดวิทยา โรงเรียนสบปราบพิทยาคม โรงเรียนแม่มอกวิทยา (โรงเรียนแม่มอกวิทยา เป็นโรงเรียนที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการยูวิจัย ฯ อยู่ในช่วงการพัฒนา ข้อเสนอโครงการ จึงขอเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้) และชุมชนวัดอุดมลง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

3. “กิจกรรมประชุมเรียนรู้ เก็บข้อมูล – การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม วันอาทิตย์ที่ 18 มกราคม 2552 ณ ห้องประชุม 418 อาคารจิตภัทร โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ และพื้นที่ชุมชนบริเวณ ใกล้โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ” การดำเนินงานกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ยูววิจัย ครูที่ปรึกษา โรงเรียนพระราชธาวิทยา โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ และชุมชนใกล้โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ อำเภองาว จังหวัดลำปาง

4. “กิจกรรมประชุมเรียนรู้ เก็บข้อมูล – การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม วันอาทิตย์ที่ 24 มกราคม 2552 ณ ห้องภาษาไทยถิ่นเหนืออำเภอเมือง อาคาร 3 โรงเรียนแม่เมะวิทยา และพื้นที่ชุมชน บริเวณใกล้โรงเรียนแม่เมะวิทยา” การดำเนินงานกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างยุววิจัย ครู ที่ปรึกษา และชุมชนใกล้โรงเรียนแม่เมะวิทยา อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง

5. “กิจกรรมประชุมเรียนรู้ เก็บข้อมูล – การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม วันอาทิตย์ที่ 25 มกราคม 2552 ณ ห้องโสตทัศนฯ อาคารอำนวยการ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) โรงเรียนวิชานารี โรงเรียนปงแสนทองวิทยา และพื้นที่ชุมชนบริเวณใกล้โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย)”

การดำเนินงานกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างยูววิจัย ครูที่ปรึกษา และชุมชนใกล้โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

6. “กิจกรรมประชุมเรียนรู้ เก็บข้อมูล – การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม วันอาทิตย์ที่ 1 กุมภาพันธ์ 2552 ณ ห้องประชุมร่มฉัตร อาคารราชาปกเขต โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม โรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา โรงเรียนเมืองปานวิทยา โรงเรียนวังเหนือวิทยา และพื้นที่ชุมชนบริเวณใกล้โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา” การดำเนินงานกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูผู้วิจัย ครูที่ปรึกษา และชุมชนใกล้โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

3.6 กระบวนการเชื่อมโยงสถานสายสัมพันธ์...เรียนรู้ร่วมกันเพื่อเติมเต็มข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ในระหว่างเดือนมีนาคม 2552 จนถึงปัจจุบัน (31 กรกฎาคม 2552) บนเส้นทางแห่งการเรียนรู้เก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชน ทีมยูวิจัย ๑ ครูที่ปรึกษา ชุมชน และทีมประสานงาน ได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกับการเชื่อมโยง รับฟังข้อมูลจากความทรงจำร่วมบนพื้นที่ชุมชน การค้นพบของยูวิจัยยังประสบกับอุปสรรคในเรื่องของระยะเวลา ความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน เนื่องจากยังได้รับข้อมูลและข้อค้นพบไม่ชัดเจน กลุ่มเล็กตามที่คาดไว้ การเรียนรู้ร่วมกันบนพื้นที่แห่งความทรงจำร่วมกันของทีมยูวิจัย ๑ จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยไขข้อค้นพบเป็นระยะ ๆ แต่เนื่องจากปัญหาเรื่องระยะเวลาที่ยูวิจัยมีภาระรับผิดชอบการเรียน การสอบ การเรียนพิเศษเพื่อให้สามารถสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐบาลตามความคาดหวังของตนเองและครอบครัว รวมทั้งการทำงานพิเศษ หรือช่วยเหลืองานของครอบครัว ในส่วนของครูที่ปรึกษานั้น มีภาระรับผิดชอบในเรื่องการเรียนการสอน โครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้รับมอบหมายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ทำให้ปัญหาที่ทีมยูวิจัย ๑ ประสบมากที่สุด คือเรื่องของ “เวลาที่ไม่มีเพียงพอและความเครียดจากภาระความรับผิดชอบหลายด้าน”

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การเชื่อมโยงให้กำลังใจตามที่ทีมยูวิจัย ๑ ติดต่อประสานมา จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการดำเนินงานมากกว่าการติดตามความก้าวหน้าของทีมยูวิจัย ๑ ด้วยโทรศัพท์ หรือ E mail ทีมประสานงานจึงใช้กระบวนการดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน และคงจะดำเนินการต่อเนื่องจนถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2552 ซึ่งเป็นระยะเวลาสิ้นสุดการดำเนินงานของทีมยูวิจัย ๑

“ภาพกิจกรรมเชื่อมโยงสถานสายสัมพันธ์...เรียนรู้ร่วมกันเพื่อเติมเต็มข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”

“ภาพกิจกรรมเยี่ยมเขียนสานสายสัมพันธ์...เรียนรู้ร่วมกันเพื่อเติมเต็มข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”

3.7 กระบวนการประสานสายสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิด...เรียนรู้ร่วมกันเพื่อเติมเต็มข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ในระหว่างเดือนมีนาคม 2552 จนถึงปัจจุบัน (31 กรกฎาคม 2552) บนเส้นทางแห่งการเรียนรู้เก็บข้อมูลเพื่อเติมเต็มข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นอกจากใช้กระบวนการสานสายสัมพันธ์ด้วยการเยี่ยมเขียนให้กำลังใจเพื่อเรียนรู้ร่วมกันในการเติมเต็มวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ณ โรงเรียน และชุมชนของยุววิจัยแล้ว ยังใช้กระบวนการประสานสายสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิด...เรียนรู้ร่วมกันเพื่อเติมเต็มข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

กระบวนการดังกล่าวนี้ช่วยทำให้ทีมยูวิจัย ฯ ครูที่ปรึกษา ตัวแทนชุมชน และทีมประสานงาน มีโอกาสนำเสนอผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมยูวิจัย ฯ ด้วยกัน นำเสนอวิธีการที่ช่วยให้ได้รับข้อค้นพบตามแนวทางวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ปัญหาที่ทีมยูวิจัย ฯ และครูที่ปรึกษา ของโรงเรียนต่าง ๆ มีร่วมกัน คือ “เวลาว่างต่อเนื่อง” สำหรับดำเนินการเก็บข้อมูลในเชิงลึก และการรวมทีมยูวิจัย ฯ ในการร่วมกันเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จนมองเห็นช่วงเวลาจาก 100 ปี ที่ผ่านมา ช่วงเวลาในระยะต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ของความทรงจำที่ทีมยูวิจัย ฯ สนใจ กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

ถึงแม้ว่าในการประชุมยังไม่อาจให้คำตอบสำเร็จรูปได้ชัดเจนในการดำเนินงานวิจัย แต่การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อค้นพบบางส่วน ข้อมูลบางส่วน วิธีการดำเนินงานยูวิจัยที่เหมือนและแตกต่างของทีมยูวิจัย ฯ แต่ละโรงเรียน ก็ช่วยเติมเต็มกำลังใจในการดำเนินงานยูวิจัย ฯ ต่อไป

“กระบวนการประสานสายสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย
ระดมความคิด...เรียนรู้ร่วมกันเพื่อเติมเต็มข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”

ในกระบวนการที่ 3.7 ก่อให้เกิดโรงเรียนที่ร่วมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับทีมยุววิจัย ๑ เพิ่มอีก 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนสุนทรศึกษา โรงเรียนแม่มอกวิทยา โรงเรียนบ้านสบป่าด และโรงเรียนแม่สันวิทยา และในที่สุดเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2552 ทีมยุววิจัย ๑ ของจังหวัดลำปางที่นำเสนอข้อเสนอโครงการยุววิจัย ๑ เพิ่มอีก 4 โรงเรียนดังกล่าว ได้รับอนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยโดยผ่านเกณฑ์การประเมินจากทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ผู้ทรงคุณวุฒิของจังหวัดลำปาง ผู้ทรงคุณวุฒิจากทีมประสานงานชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ สถาบันรามจิตติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

3.8 กระบวนการสร้างความภูมิใจร่วมกับชุมชนและเผยแพร่ผ่านสื่อ

ในเดือนเมษายน 2552 เมื่อทีมสารคดีของสถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้แสดงความสนใจในข้อมูลและกระบวนการเรียนรู้ของทีมยุววิจัย ๑ ทีมหนึ่งของโรงเรียนเมืองปานวิทยา คือ “ย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง” และเดินทางมาเก็บข้อมูลกระบวนการทำงานยุววิจัย และข้อค้นพบเบื้องต้นของทีมยุววิจัย ๑ ย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง ซึ่งเป็นทีมยุววิจัย 1 ทีม จากทีมยุววิจัยทั้งหมด 5 โครงการย่อยของโรงเรียนเมืองปานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

วันที่ 24 เมษายน 2552 จึงเป็นวันแห่งความตื่นเต้นและดีใจของทีมยุววิจัย ๑ ย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง และเพื่อน ๆ ยุววิจัยทีมอื่นที่อยู่ไม่ไกลจากชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง รวมทั้งครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองของทีมยุววิจัยและชุมชนร่วมกันถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับต้นเหมี้ยง การปลูกเหมี้ยง อาชีพเกี่ยวกับเหมี้ยง การค้าขายเหมี้ยง ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของชุมชน การรักษาชุมชนบ้านป่าเหมี้ยงให้มีความอุดมสมบูรณ์และคนในชุมชนมีความสุข ความภาคภูมิใจในการทำเหมี้ยงและบ้านป่าเหมี้ยง

“ขอบคุณน้อง ๆ เยาวชนทุกคนที่มาสนใจถามผมในฐานะคนด้อยโอกาส ด้อยการศึกษา เป็นว่า ฟันฟางก็หัก ผมก็หงอกออกเป็นมงกุฎธรรมชาติ เขาก็ดีใจที่เด็ก ๆ บ้านเฮายังสนใจใฝ่รู้สิ่งดี ๆ ในบ้านเฮา ปราชญ์ชาวบ้านของเฮา ป๊อแม่หละอ่อน หมู่เฮาเป็นญาติพี่น้องกันหมด ภูมิปัญญาของการทำเหมี้ยงแต่เมื่อก่อน ยะกันมา บ่ยะให้ป่าไม้หมดความอุดมสมบูรณ์ เขาก็ดีใจที่หละอ่อนหื้อความสนใจ บ่ถูกความฮู้คนเฒ่าคนแก่ ป่าเหมี้ยง บ่มีนา มีแต่เหมี้ยง ตั้งแต่หัวจรดเท้า เด็ก ๆ ใช้เงินจากเหมี้ยง ตะก่อนยะเหมี้ยง บ่หยุดแท้ คนทำเหมี้ยงต้องทำมาทั้งใจทั้งตัว ประเพณีต่าง ๆ ในหมู่มานี้ก็ทำมาด้วยกัน” (สาวท เทพสิงห์, เมษายน 2552)

(ขอบคุณน้อง ๆ เยาวชนทุกคนที่มาสนใจถามคนเฒ่าคนแก่ ฟันฟางหัก ผมหงอกขาว ผมเป็นคนด้อยโอกาส ด้อยการศึกษา พวกเราดีใจที่เด็ก เยาวชนปัจจุบัน สนใจอยากทราบ อยากเรียนรู้สิ่งที่ดี ความรู้ที่ดีจากหมู่บ้านของเรา ปราชญ์ชาวบ้านของเรา พ่อแม่ของเด็ก ๆ ทุกคนในหมู่บ้านเป็นญาติ

พี่น้องกัน ภูมิปัญญาในการทำเหมืองของบรรพบุรุษ ของผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อแม่ของเด็ก ๆ ในหมู่บ้านที่สืบทอดกันมา ช่วยทำให้บ้านป่าเหมืองยังคงมีป่าที่อุดมสมบูรณ์ พวกเราดีใจที่ได้เจอ ชาวชนให้ความสนใจ ไม่ดูถูกความรู้ของคนเฒ่าคนแก่ ที่บ้านป่าเหมือง ไม่มีที่นา มีแต่ต้นเหมียง พ่อแม่ของเด็ก หาเงินเลี้ยงดูเด็กทุกอย่างจากการทำเหมือง...ผู้วิจัย)

“อยากให้อุณหภูมิของสืบทอดตรงนี้ สืบทอดจากพ่อแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ความรู้ของผมเหมือนหิ้งห้อยน้อย ๆ ในป่า ขอเล่าความคิดที่ฟัง ทุกคำพูดที่พูดมาจากส่วนลึกในหัวใจ ดีใจที่บ้านเรามีเด็ก ๆ มาอนุรักษ์สืบทอดสิ่งดี ๆ ต่อไป ต้องนำสิ่งเก่า ๆ มาปรับปรุงพัฒนาต่อไป ทำทุกอย่างต้องใส่ใจ” (นวลศรีใจ. เมษายน 2552)

(อยากให้ลูกหลานสืบทอดความรู้ ประเพณีดี ๆ จากพ่อแม่ คนเฒ่าคนแก่ ถึงแม้ว่าคนเฒ่าคนแก่บางคนเช่นตัวผมเอง มีความรู้ที่น้อย เหมือนแสงหิ้งห้อยตัวน้อย ๆ ในป่า ทุกคำพูดที่พูดออกมาจากส่วนลึกของหัวใจ ดีใจที่หมู่บ้านของเรามีเด็ก ๆ มาอนุรักษ์สืบทอดสิ่งที่ดีงามต่อไป ต้องนำสิ่งเก่า ๆ มาปรับปรุงพัฒนาต่อไป การทำทุกอย่างต้องทำด้วยความตั้งใจเอาใจใส่ ทำด้วยหัวใจ...ผู้วิจัย)

“ภาพกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับโครงการย้อนรอยที่บนดอยป่าเหมียง”

“ภาพกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับโครงการย้อนรอยที่บนดอยป่าเหมี้ยง”

“เด็ก ๆ ทีมขุววิจัยป่าเหมี้ยง เป็นลูกหลานของชุมชน เด็ก ๆ และตัวเองจะมาร่วมกันเรียนรู้ในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งเป็นวันที่เด็ก ๆ กลับบ้าน บางครั้งก็มีขุววิจัยทีมอื่นตามมาร่วมเรียนรู้ด้วย การที่โรงเรียนมีทีมขุววิจัยหลายทีม หลายโครงการย่อย เป็นจุดเสริมในการร่วมเรียนรู้ในลักษณะของการวิจัย แม้ว่าจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับเด็กเล็กและต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้มากกว่าการเรียนในห้องเรียน ต้องมีการทบทวนข้อมูลและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งเป็นวิธีการที่เด็ก ๆ ไม่คุ้นเคย แต่กลับทำให้เด็ก ๆ สนุก ไม่ท้อใจ เพราะมีเพื่อน ๆ ทีมขุววิจัยอื่นมาร่วมเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหา ร่วมกัน ไม่โดดเดี่ยว และยังขยายการเรียนรู้แบบวิจัยไปยังเด็ก ๆ คนอื่นที่ไม่ได้ร่วมโครงการขุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เด็ก ๆ อยู่ในชุมชนอยู่แล้ว ตัวเองก็พักอยู่ที่เมืองปาน อาจารย์ท่านอื่น ๆ ก็เช่นกัน

เด็ก ๆ เองก็ยังอยู่ในชั้น ม.ต้น เป็นห่วงเด็ก ๆ ก็มักจะมาเก็บข้อมูลร่วมเรียนรู้กับเด็ก ชุมชนก็มีความสุขที่เห็นเด็ก ๆ สนใจ เพราะเด็ก ๆ ก็เป็นลูกหลานของชุมชน ชุมชนให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล” (พัชรีย์ ชุมภู ครูที่ปรึกษาโครงการ “ย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง, เมษายน 2552)

“การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยให้เด็ก ๆ นักเรียนมีความอดทนในการหาความรู้ เก็บข้อมูล ไม่ใช่ว่าลงพื้นที่ครั้งเดียวก็เสร็จสิ้นการเรียนรู้ ทำให้เด็ก ๆ รู้จักการแก้ปัญหา มีความมานะเพื่อให้ได้ข้อมูลของความสัมพันธ์ในเรื่องเหมี้ยงที่เด็กสนใจกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ศึกษาให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง ตัวเองสอนสาระสังคมอยู่แล้ว แม้จะเป็นครูที่ปรึกษาของโครงการยุววิจัยอื่น ไม่ใช่โครงการย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง แต่ก็อยากมาร่วมเรียนรู้กับคุณครูพัชรีย์ และเด็ก ๆ ครูที่ปรึกษาท่านอื่นก็มีความคิดเช่นเดียวกัน คือ พวกเราจะแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ การเรียนรู้ ปัญหาต่าง ๆ และแนวทางแก้ไขปัญหา การที่มีทีมยุววิจัยในโรงเรียนหลายทีม ทำให้สนุก และได้ความคิดที่เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ ไม่ท้อใจ (โรงเรียนเมืองปานวิทยา มีทีมยุววิจัย ๕ ทีม โครงการย่อย 5 โครงการ ยุววิจัยนักเรียน 20 คน ครูที่ปรึกษา 5 ท่าน)” (ดวงจันทร์ จันทะมาลา ครูที่ปรึกษาโครงการ “สืบสานตำนานพระธาตุคอยช้าง”. เมษายน 2552)

จากกระบวนการประสานสายสัมพันธ์แห่งการเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางในวันที่ 24 เมษายน 2552 ณ บ้านป่าเหมี้ยง รวมทั้งในชุมชนต่าง ๆ ที่ทีมยุววิจัยอื่น ๆ เรียนรู้จากชุมชนในระหว่างเดือนเมษายน 2552 จนถึงปัจจุบัน ทำให้ทีมประสานงานได้เรียนรู้ถึงเครือข่ายของผู้ใหญ่ใจดีและยุววิจัยที่ต่างก็เต็มใจทุ่มพลังใจให้กันและกัน

ระหว่างวันที่ 18-19 และวันที่ 25-26 กรกฎาคม 2552 ทีมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้รับความกรุณาจากเครือข่ายผู้ใหญ่ใจดี นำกระบวนการเรียนรู้ “การทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม” ในรูปแบบของกิจกรรม “โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม” เพื่อนำเสนอข้อค้นพบและกระบวนการเรียนรู้ของทีมยุววิจัยถ่ายทอดในรูปแบบของภาพยนตร์สารคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

“โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม” โดยการสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรม สถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้รับความอนุเคราะห์ในเรื่องของสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้จัดกิจกรรมเพื่ออบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับยุววิจัย ครูที่ปรึกษา ชุมชน ทีมคุณครูโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมและนักวิชาการจากสถาบันรามจิตติ นักวิชาการจากทีม Child Watch ภาคเหนือ และเครือข่ายผู้ปกครอง โดยใช้ชื่อว่าการอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดี ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง”

“หลักสูตรโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” มีเป้าหมายชัดเจนและมีพลังสูงมากในการสร้างกำลังใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของทีมยุววิชัย ฯ ของจังหวัดลำปาง ให้มีความต่อเนื่อง เนื่องจากเมื่อยุววิชัยมีภาระเรื่องการเรียน การเตรียมตัวสอบ ความกังวลของผู้ปกครองในเรื่องที่ยุววิชัยควรใช้เวลาเรียนพิเศษให้มากเพื่อเตรียมการสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ภาระโครงการอื่น ๆ ของโรงเรียนซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมานั้นมีกิจกรรมโครงการต่าง ๆ มาสู่โรงเรียนเป็นจำนวนมาก ยุววิชัยเริ่มท้อใจในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้รับข้อมูลในเรื่องของ “ความสัมพันธ์-ความเปลี่ยนแปลง-วิถีชีวิต” จากความทรงจำร่วมที่ยุววิชัยสนใจ “หลักสูตรโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” ได้สร้างพลังในกระบวนการเรียนรู้คู่ยุววิชัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้มากมายนัก

การอบรม “สร้างสรรค์ เดิมแต่ง สารคดียุววิชัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากกระทรวงวัฒนธรรม สถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สถาบันรามจิตติในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายด้านเด็ก เยาวชน และการศึกษา ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ได้พัฒนาหลักสูตร “โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” ร่วมกับโครงการยุววิชัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสกว. ขึ้นมาโดยมีกรอบความคิด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยของเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านการผลิตสื่อเผยแพร่ และมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตสื่อเผยแพร่ของยุววิชัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในรูปของ “โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” มีกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มเครือข่ายยุววิชัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ใน 2 พื้นที่ คือพื้นที่จังหวัดลำปาง และพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ในพื้นที่จังหวัดลำปางนั้นมีเครือข่ายยุววิชัย รวมทั้งสิ้น 24 โรงเรียน มีโครงการย่อยรวม 74 โครงการ รวมจำนวนยุววิชัยทั้งสิ้น 281 คน และครูที่ปรึกษา 62 คน ได้จัดการอบรมออกเป็น 2 รุ่น รุ่นแรก ระหว่างวันที่ 18-19 กรกฎาคม 2552 มียุววิชัยผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 50 คน ครูที่ปรึกษาจำนวน 20 คน รุ่นที่สองมีการดำเนินงานระหว่างวันที่ 25-26 กรกฎาคม 2552 มียุววิชัยผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 90 คน ครูที่ปรึกษา จำนวน 30 คน

“ภาพกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับ โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม”

“ภาพกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม”

การร่วมกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์ เติบโต สานักศึกษาวิชาลัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” กับโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม ระหว่างสองสัปดาห์นี้ มีผลต่อการสร้างพลังแห่งการเรียนรู้ ยุววิชาลัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ควบคู่กับการเรียนรู้ยุววิชาลัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นระหว่างยุววิชาลัย ครูที่ปรึกษา ความทรงจำร่วม ชุมชน และทีมประสานงาน

คุณครูทิพย์ จิวกิตติศักดิ์กุล โรงเรียนลำปางกัลยาณี, คุณครูละเอียด สุขจิตต์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย, คุณครูวันเพ็ญ ประมาณ โรงเรียนวิชานารี, คุณครูมานะ ปัญญาแก้ว โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก, คุณครูสุพัตรา ไสรสิงห์ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย), คุณครูดวงจันทร์ จันทะมาลา โรงเรียนเมืองปานวิทยา, คุณครูปิยะณัฐ หรีงรอด โรงเรียนพระราชรัฐธรรมคุณ และคุณครูถวิล มิ่งสมร โรงเรียนแจ่มวิทยา (กรกฎาคม 2552) ได้ให้ข้อมูลในลักษณะเดียวกันว่า

“กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันครั้งนี้ เด็ก ๆ ตื่นเต้นมาก เพราะเด็ก ๆ ปัจจุบันสนุกและอยากเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ และยังนำข้อมูล ข้อค้นพบระยะที่กำลังเก็บข้อมูล ปัญหาการเขียนนำเสนอข้อมูล มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน พี่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้นำวิธีการเขียนสคริปต์ สตอรี่บอร์ด มาเป็นแรงจูงใจให้เด็ก ๆ วิเคราะห์ข้อมูลยุววิชาลัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของทีมตนเอง และมีแนวคิด แนวทางในการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ขึ้น”

คุณครูสุพัตรา ไสรสิงห์ โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านเชียงราย (กรกฎาคม 2552) ได้แสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์และปัญหาในการเรียนรู้ร่วมกันของทีมยุววิชาลัย ฯ โรงเรียนเทศบาล 4 ดังนี้

“ยุววิชาลัยของโรงเรียนเป็นนักเรียน ม.ต้น และหลายคนมีภาระรับผิดชอบเรื่องงานที่บ้านค่อนข้างมาก บางครั้งก็ท้อใจในเรื่องการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม บอกครูว่า...แค่นี้ พอแล้วละครู อยากไปทำกิจกรรมชุมนุมการต่อเลโก้ การเล่นเกม มากกว่า สนุกกว่า ครูต้องใช้วิธีหลอกล่อหลายอย่างพานักเรียนไปเก็บข้อมูลตอนเย็น หรือวันเสาร์ วันอาทิตย์ แต่ถ้าถามว่าทำไมครูยังต้องทำอยู่ โรงเรียนเทศบาล 4 มีโครงการยุววิชาลัย 6 โครงการ ขอมรับว่าเหนื่อยเหมือนกัน แต่ที่ครูของทีมยุววิชาลัยร่วมกันทำต่อไปเพราะมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดีของเด็กนักเรียนซึ่งหลายคนมีปัญหาของนักเรียนเองมาก นักเรียนยังชอบทำงานยุววิชาลัย แม้บางครั้งจะงอแงบ้าง ครูสรุปได้เลยว่า เด็ก ๆ จะอยากเรียนรู้หรือไม่ มาจากการให้กำลังใจ การร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาของเด็ก เห็นได้ชัดจากเมื่อชุมชนเอ็นดูเด็ก เด็กได้รับเอกสารหลักฐานจากชุมชน เช่น ภาพถ่ายของผู้สร้างวัดศรีชุม เอกสารเก่าแก่เกี่ยวกับตลาดมืด ที่ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนจะทิ้งแล้ว พอเด็ก ๆ ไปถามข้อมูล ผู้เฒ่าผู้แก่เอ็นดูเด็ก ๆ และมอบให้เด็ก ๆ เป็นถุงใหญ่ เด็ก ๆ ภาคภูมิใจมาก ยิ่งพอโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมมา เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ร่วมกับพี่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือ ฯ ที่เป็นวิทยากรและป็นนักวิชาการด้วย เหมือนเติมต่อไฟในหัวใจเด็ก ๆ เด็ก ๆ อยาก

เป็นคนเก่ง คนตัวอย่างที่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือ ครูสุพัตราเองก็เรียนรู้จากโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนี้เองว่า การสร้างให้เด็ก ๆ อยากเรียนรู้และมีกำลังใจเรียนรู้แม้จะมีอุปสรรค ครูต้องอยู่เคียงข้างเด็ก เด็ก ๆ จะไม่ได้เพียงความรู้ แต่ยังได้รับมุมมองของความดี ความรัก และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป”

การร่วมกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์ เดิมแต่ง สารคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัด ลำปาง” กับโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม ทำให้เกิดเครือข่ายสามสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างยุววิจัย ครู ที่ปรึกษา นักวิชาการ บนความรักความสนใจในความทรงจำร่วมของยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดลำปางแต่ละทีมยุววิจัยแล้ว ยังก่อให้เกิดสายสัมพันธ์เครือข่ายกับตัวแทนชุมชนซึ่งมีความสนใจ และเข้าร่วมรับฟัง คือ ตัวแทนจากชุมชนย่านตลาดจีน (โครงการ “ย่านตลาดจีน ความเจริญในความทรงจำ”) ตัวแทนจากชุมชนผู้ตระหนักในคุณค่าของคุ้มเจ้าหลวงลำปาง (โครงการ “ตามรอย คุ้มเจ้าหลวงลำปาง”) และเครือข่ายที่ทีมประสานงานไม่ได้คาดคิดมาก่อนคือ เครือข่ายผู้ปกครอง ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

1. ผู้ปกครองที่มีความเป็นห่วงยุววิจัยในเรื่องความปลอดภัย และมีความกังวลในเรื่องของการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยที่ใช้ระยะเวลานาน มีผลต่อการเรียนพิเศษและอาจจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับผลการเรียนในชั้นเรียน

“เป็นห่วงลูกค่ะ ไม่คิดว่าการทำวิจัยแบบนี้จะใช้เวลาผูกพันนาน และร่วมกิจกรรมหลาย ครั้ง ลูกอยากมาร่วมกิจกรรม แต่คุณแม่กังวลมาก นี่ก็ต้องหยุดเรียนพิเศษอีกแล้ว พอคุยกับอาจารย์ก็เริ่มเข้าใจขึ้น ยังไงฝากลูกด้วยค่ะ” (ผู้ปกครองของยุววิจัยท่านหนึ่ง, กรกฎาคม 2552)

ในระหว่างที่ผู้ปกครองกล่าวกับทีมประสานงาน ยุววิจัยพยายามจะแสดงท่าทางขอไม่ให้คุณแม่แสดงความคิดเห็น ทางทีมประสานงานขอรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนผู้ปกครอง ซึ่งไม่ใช่มีเพียงท่านเดียว ยังมีอีกหลายท่านที่มีความกังวลเช่นนี้ จากการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง ทำให้ทีมประสานงานได้ตระหนักถึงปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานอีกปัจจัยหนึ่ง คือปัจจัยครอบครัว การมีโอกาสได้เรียนรู้กับผู้ปกครองทำให้ได้รับแนวคิดในการประสานงานด้วยความละเอียดอ่อนและสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครอง เมื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันได้แล้ว จะได้รับเครือข่ายปัจจัยสนับสนุนให้ยุววิจัยมีกำลังใจเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังเช่นผู้ปกครองในลักษณะที่ 2

2. ผู้ปกครองที่มีความเป็นห่วงยุววิจัยในเรื่องความปลอดภัย และมีความกังวลในเรื่องของการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย และร่วมเรียนรู้กับยุววิจัยอย่างต่อเนื่อง

“ตอนแรกผมกับคุณแม่ของน้องก็เป็นห่วงลูก เห็นลูกตั้งใจทำงานมาก กลัวลูกจะเครียด เพราะการเรียนก็หนักอยู่แล้ว แต่ลูกสนใจจริง ๆ ทั้งที่ไม่มีคะแนนอะไรเลย ลูกบอกว่าลูกเองก็เข้าร่วมโครงการที่หลัง แรงบันดาลใจมาจากลูกไปจังหวัดน่าน ที่น่านมีพิพิธภัณฑ์ มีการอนุรักษ์โบราณวัตถุ

โบราณสถานจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานต่าง ๆ แต่ของลำปาง “คุ้มเจ้าหลวงลำปาง” ถูกทะเลาะเลย ลูกสนใจ ประทับใจในเรื่องราวของเจ้าหลวงลำปาง คุ้มเจ้าหลวงลำปางของเจ้าหลวงองค์แรก ที่ตอนนี้เหลือเพียงไม้เก็บไว้ที่วัดเชียงราย พอผมศึกษาไปกับลูก ผมก็ได้รับความรู้จนสนุกไปด้วย ที่สำคัญผมกับแม่ เห็นความเปลี่ยนแปลงของลูก จากที่เป็นคนขี้อาย ลูกมีความเชื่อมั่นมากขึ้น กล้านำเสนอต่อที่ประชุม การที่ผมได้มาร่วมกิจกรรมในวันนี้ ผมดีใจมาก ผมคิดว่าการเรียนรู้แบบนี้มีคุณค่ามาก เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจโดยไม่ต้องเอาคะแนนมาเป็นเครื่องล่อใจ มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลหลายวัย มีโลกทัศน์กว้างและลึก ขอบคุณโรงเรียนทำหนังสือ ขอบคุณสกว. ขอบคุณสถาบันรามจิตติ ขอบคุณทีมงานลำปางและทุกคนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เช่นนี้” (ผู้ปกครองของนางสาวพิชชาพร สิทธิโชค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรกฎาคม 2552)

กระบวนการประสานสายสัมพันธ์เรียนรู้ร่วมกันครั้งนี้ ทำให้ทีมประสานงานได้มองเห็นเครือข่ายของการดำเนินงาน โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางเพิ่มขึ้น และยังได้รับเครือข่ายเพิ่มจากความสนใจของสื่อ คือ มีผู้สื่อข่าวมาขอบันทึกการจัดกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์เติมแต่ง สารคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” จากโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม และกระบวนการเรียนรู้ของยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้นำบันทึกการถ่ายทำ การสัมภาษณ์ และการตามรอยยุววิจัย ฯ เก็บข้อมูล นำเสนอทางรายการทีวีไทยสุดสัปดาห์ เวลา 08.00-09.00 น. ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

สรุป

นับเนื่องจากวันแรกของการเดินทางจนถึงปัจจุบัน ทีมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เริ่มเติบโต กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้วยความรักและความสุข ด้วยความตั้งใจจะรดน้ำเติมปัญญาวิชาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นพลังสำคัญก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักวิชาการ และทีมประสานงานโครงการ โดยมีความทรงจำร่วมกันในพื้นที่ชุมชนของยุววิจัยเป็นสายสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกัลยาณมิตรทางวิชาการ

จากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันดังกล่าว ยุววิจัยเริ่มมองเห็นปัญหา แนวทางการศึกษาค้นคว้าจากข้อเสนอโครงการของตนเอง และร่วมเรียนรู้พัฒนาข้อเสนอโครงการยุววิจัย ฯ ได้รับทุนสนับสนุนโครงการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในงวดพิเศษ จ ในวันที่ 1 มีนาคม 2552 และดำเนินงานยุววิจัยอย่างต่อเนื่องจากทีมยุววิจัย ฯ 55 โครงการย่อย ขยายเพิ่มเป็น 61 โครงการย่อย...69 โครงการย่อย จนถึงปัจจุบัน ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2553 จังหวัดลำปางมีทีมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 71 โครงการย่อย จากโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1-3 รวม 24 โรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 (อำเภอเมือง)

1. โรงเรียนลำปางกัลยาณี

- “ย่านตลาดจีน” ความเจริญในความทรงจำ
- ตามรอยคุ้มเจ้าหลวงลำปาง

2. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

- ปูน! ปูน! สถานีนครลำปาง...สู่...กุกกุก
- แก้วจาว ถนนแห่งชีวิต
- ประวัติและผลงานของครูบาคำปัน ปภากโร อริยสงฆ์ของจังหวัดลำปาง ยุคปัจจุบัน
- ภูมิปัญญาแกะสลัก วิถีชีวิตบ้านหลุก

3. โรงเรียนเขลางค์นคร

- วิถีชีวิตคนประตู่มา จากอดีต...ปัจจุบัน
- หะคั่ว...ภาษาไทลื้อ

4. โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก

- พระพุทธรูปกับวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของชุมชนบ้านคำ – ชุมชนบ้านปลายนา
- ตามรอยวิถีชีวิตของชุมชนบ้านหนาดคำ ในอดีต มาถึงบ้านเอื้อมในวันนี้

5. โรงเรียนปงแสนทองวิทยา

- บ้านหลังสุดท้ายของชาวล้านนา
- ประเพณีเก่าแก่ในชุมชน(ประเพณี “ตานข้าวใหม่”)
- สืบสานประเพณีตานก๋วยสลากชุมชนตำบล ปงแสนทอง
- สืบสานตำนานใบตาลล่องข้าว

6. โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย)

- ย้อนรอย อดีต...ปัจจุบัน ณ กำแพงเมืองเขลางค์
- วัดพม่าในเขตเทศบาลนครลำปาง
- ทำไมถึงวงเล็บ (บ้านเชียงราย)
- 3 หมู่ย้อนรอยตลาดมีดสู่ตลาดบริบูรณ์ปราการ
- ประเพณีล่องสะเปาแห่งแห่งแม่น้ำวังในวันยี่เป็ง
- แกงฮังเล...อร่อยทะลุมิติของชุมชนบ้านกาดเมฆ บ้านสบค่อม และบ้านม้า

7. โรงเรียนวิชานารี

- สืบค้นประวัติโรงเรียนวิชานารี
- กู้ก กู้ก ไก่ ผู้การเรียนรู้ชุมชนลำปาง เขตอำเภอเมือง
- วิถีชีวิตคนอำเภอห้างฉัตรกับวัฒนธรรมการฟ้อนผีเม็ง
- พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ วิถีชีวิตชาวเมืองปาน

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 (อำเภอห้างฉัตร)

8. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา

- สืบสานตำนานการเข้าทรง “ผู้ผีลง”
- ย้อนเวลาตามหา “ปรตพลี”
- ฮ่วมฮู่ ฮ่วมสาน พิธีงานปอยบ้านเฮา
- บอด้สะแลม รุ่งเกล้า

9. โรงเรียนแม่สันวิทยา

- เก้าไม้เป็นเงิน

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 (อำเภอแม่เมาะ)

10. โรงเรียนแม่เมาะวิทยา

- คนแบกช้างที่แม่เมาะ
- ปฏิบัติการยึดข้าวควบ
- เตานี้ที่รอกอย

11. โรงเรียนบ้านสบป่าด

- เปิดประตูคู่ประเพณี “ตานข้าวใหม่”

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 (อำเภอองาว)

12. โรงเรียนประชาราชาวิทยา

- พิธีกรรมความเชื่อเรื่องการเลี้ยงผี กับวิถีชีวิตของชุมชนปงเตา อำเภอองาว

13. โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ

- สะพานโยงกับวิถีชีวิตของคนเมืองงาว
- แกะรอยวัดแห่งแรกในอำเภอองาว
- ตามติด... วิถีชีวิตของ ป้อหนาน
- ตามรอยวิถีชีวิตคนทำตุงชาวาว

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2 (อำเภอแม่ทะ)

14. โรงเรียนสุนทรศึกษา

- ป่าเวียงความทรงจำถิ่นวัฒนธรรมลุ่มน้ำจาง
- “คอยศักดิ์สิทธิ์” กับจิตศรัทธาชาวบ้านหนองผ้องคำ
- นักแกะลายรุ่นเดอะ

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2 (อำเภอเถิน)

15. โรงเรียนเถินวิทยา

- สัมเกลี้ยงสืบสานตำนานเมืองเถิน
- แก้วโป่งข่าม มนต์ลึงที่กำลังจางหาย

16. โรงเรียนแม่มอกวิทยา

- ดาน้ำห้วยน้ำอุ่นกับความศรัทธาของชุมชน
- ย้อนรอย ความเชื่อ ความศรัทธา เจ้าปู่ันตาแห่งบ้านแม่มอก

17. โรงเรียนแม่ถอดวิทยา

- แม่ถอดวิทยาสถานศึกษาศูนย์รวมของชุมชน
- สืบสานภูมิปัญญา ปัญญาชาวบ้าน น้ำมนต์เมือง
- ย้อนอดีตการละเล่นผี ประเพณีบ้านเฮา

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2 (อำเภอเกาะคา)

18. โรงเรียนไหล่หินวิทยา

- วัดไหล่หินหลวง...จากปัจจุบันสู่ความทรงจำ...วิถีชุมชนไหล่หิน
- ครอบเจ้าวัดไหล่หินหลวงความเชื่อจากอดีตสู่ปัจจุบัน

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2 (อำเภอสบปราบ)

19. โรงเรียนสบปราบพิทยาคม

- ย้อนรอยถอยอดีต วิถีชีวิตชาวบ้านนายาง
- น้ำตกแม่ไซ้ในความทรงจำที่เลือนราง
- ฮิตฮอยบ่อโง้งตำนาน บ่า เก่า
- หอมกลิ่นกำข้าว เล่าเรื่องพิธีกรรม

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3 (อำเภอเมืองปาน)

20. โรงเรียนเมืองปานวิทยา

- ตามรอยวิหารชุมชนเมืองปาน
- ดอยฮอย คอยเต่าคำ
- สืบสานตำนานพระธาตุคอกซาง
- คร.หมอเมือง
- ย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง

21. โรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา

- เปิดตำนานถิ่นฐานตำบลบ้านขอ : สืบสานประวัติศาสตร์ วัดพระธาตุจอมก้อย
- เปิดตำนานถิ่นฐานตำบลบ้านขอ : หมอเมี่ยง
- เปิดตำนานถิ่นฐานตำบลบ้านขอ : ดอยฮอยจักสาน สืบสานวัฒนธรรมตำบลบ้านเฮา
- เปิดตำนานถิ่นฐานตำบลบ้านขอ : สายธารการเปลี่ยนแปลงด้านความบันเทิง
จากฐานสู่ฐานของชุมชนบ้านขอ

22. โรงเรียนทุ่งกว้าววิทยาคม

- ภูมิพะหลูยสี่ข้อมผ้าทอบ้านเฮา
- ส่วนอักษา ภูมิพญา ผ้าทอทุ่งกว้าว

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3 (อำเภอแจ้ห่ม)

23. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

- อศิตลุ่มน้ำสอย ย้อนรอยเกษตร
- แอ่ววัดคอย กอยวัดผาแดง แยกวิถีชุมชน
- ยุววิชัยน้อยย้อนรอยพระพุทธบาท

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3 (อำเภอแจ้ห่ม)

24. โรงเรียนวังเหนือวิทยา

- ย้อนรอยเมืองวัง
- โบราณสถานน้ำรู้ คู่สมัย “เจ้าพ่อหอคำ”

ประเด็นความสนใจของยุววิชัย พอจะสรุปได้เป็น 3 ประเด็นคือ “ความทรงจำร่วมกันบนพื้นที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของบ้านแก้มองเก่า” “ความทรงจำร่วมกันบนพื้นที่ประวัติศาสตร์ของเมืองเก่าแห่งฮัตตอยปาเวณี” “ความทรงจำร่วมกันบนพื้นที่ประวัติศาสตร์ของวิถีชีวิต อยู่ดีกินม่วน” ดังนี้

“บ้านแก่เมืองเก่า”

ลำดับ	ชื่อโครงการ	โรงเรียน
1	ย้อนรอยเมืองวัง	วังเหนือวิทยา อ.วังเหนือ
2	โบราณสถานน่ารู้ คู่สมัย “เจ้าพ่อหอคำ”	วังเหนือวิทยา อ.วังเหนือ
3	อดีตลุ่มน้ำสอย ย้อนรอยเกษตร	แจ้ห่มวิทยา อ.แจ้ห่ม
4	แอ่ววัดคอย กอยวัดผาแดง แยกวิถีชุมชน	แจ้ห่มวิทยา อ.แจ้ห่ม
5	ยุววิจัยน้อยย้อนรอยพระพุทธบาท	แจ้ห่มวิทยา อ.แจ้ห่ม
6	ย้อนรอยถอยอดีต วิถีชีวิตชาวบ้านนายาง	สบปราบพิทยาคม อ.สบปราบ
7	น้ำตกแม่ไซ้ในความทรงจำที่เลือนราง	สบปราบพิทยาคม อ.สบปราบ
8	ตาน้ำห้วยน้ำอุ่นกับความศรัทธาของชุมชน	แม่มอกวิทยา อ.เถิน
9	เปิดตำนานถิ่นฐานตำบลบ้านขอ : สืบสานประวัติศาสตร์ วัดพระธาตุจอมก้อย	ทุ่งอุดมวิทยา อ.เมืองปาน
10	ตามรอยวิหารชุมชนเมืองปาน	เมืองปานวิทยา อ.เมืองปาน
11	ดวยสอย คอยเต่าคำ	เมืองปานวิทยา อ.เมืองปาน
12	สืบสานตำนานพระธาตุคอยช้าง	เมืองปานวิทยา อ.เมืองปาน
13	ป่าเวียงความทรงจำถิ่นวัฒนธรรมลุ่มน้ำจาง	สุนทรศึกษา อ.แม่ทะ
14	“คอยศักดิ์สิทธิ์” กับจิตศรัทธาชาวบ้านหนองผ้องคำ	สุนทรศึกษา อ.แม่ทะ
15	พระพุทธศีกากับวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของชุมชนบ้านคำ - ชุมชนบ้านปลายนา	โป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก อ.เมือง
16	ตามรอยวิถีชีวิตของชุมชนบ้านหนาคำ ในอดีต มาถึงบ้านเอื้อมในวันนี้	โป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก อ.เมือง
17	สะพานโยงกับวิถีชีวิตของคนเมืองจาว	ประจักษ์รัฐธรรมคุณ อ.จาว
18	แกะรอยวัดแห่งแรกในอำเภोजาว	ประจักษ์รัฐธรรมคุณ อ.จาว
19	แม่ถอดวิทยาสถานศึกษาศูนย์รวมของชุมชน	แม่ถอดวิทยา อ.เถิน
20	วัดไหล่หินหลวง...จากปัจจุบันสู่ความทรงจำ...วิถีชุมชนไหล่หิน	ไหล่หินวิทยา อ.เกาะคา
21	สืบค้นประวัติโรงเรียนวิชานารี	วิชานารี อ.เมือง
22	กูก กูก ไก่ สู่การเรียนรู้ชุมชนลำปาง เขตอำเภอเมือง	วิชานารี อ.เมือง
23	ย้อนรอย อดีต...ปัจจุบัน ณ กำแพงเมืองเขลางค์	เทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อ.เมือง
24	วัดพม่าในเขตเทศบาลนครลำปาง	เทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อ.เมือง
25	ทำไมถึงวงเล็บ (บ้านเชียงราย)	เทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อ.เมือง
26	3 หมู่ย้อนรอยตลาดมืดสู่ตลาดบริบูรณ์ปราการ	เทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อ.เมือง
27	วิถีชีวิตคนประตู่มา จากอดีต...ปัจจุบัน	เขลางค์นคร อ.เมือง
28	ปุ่น! ปุ่น! สถานีนครลำปาง...สู่...กุกกุกนคร	บุญวาทย์วิทยาลัย อ.เมือง
29	เก้าจาว ถนนแห่งชีวิต	บุญวาทย์วิทยาลัย อ.เมือง
30	“ย่านตลาดจีน” ความเจริญในความทรงจำ	ลำปางกัลยาณี อ.เมือง
31	“ตามรอยคุ้มเจ้าหลวงลำปาง”	ลำปางกัลยาณี อ.เมือง

“เล่าเหง้าฮึดฮอยป่าเวณี”

ลำดับ	ชื่อโครงการ	โรงเรียน
1	พิธีกรรมความเชื่อเรื่องการเลี้ยงผี กับวิถีชีวิตของชุมชนปงเตา อำเภองาว	ประชากรวิทยา อ.งาว
2	วิถีชีวิตคนอำเภอห้างฉัตรกับวัฒนธรรมการฟ้อนผีเมือง	วิชานารี อ.เมือง
3	ย้อนอดีตการละเล่นผี ประเพณีบ้านเฮา	แม่ถอดวิทยา อ.เถิน
4	สืบสานตำนานการเข้าทรง “สู่ผีลง”	ห้างฉัตรวิทยา อ.ห้างฉัตร
5	ย้อนเวลาตามหา “เปรตพลี”	ห้างฉัตรวิทยา อ.ห้างฉัตร
6	ฮ่วมฮู้ ฮ่วมสาน พิธีงานปอยบ้านเฮา	ห้างฉัตรวิทยา อ.ห้างฉัตร
7	บ้านหลังสุดท้ายของชาวล้านนา	ปงแสนทองวิทยา อ.เมือง
8	ประเพณีล่องสะเปาแห่งแห่งแม่น้ำวังในวันยี่เป็ง	เทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อ.เมือง
9	ย้อนรอย ความเชื่อ ความศรัทธา เจ้าปู่ันตาแห่งบ้านแม่มอก	แม่มอกวิทยา อ.เถิน
10	สืบสานภูมิปัญญา ปัญญาชาวบ้าน นามนต์เมือง	แม่ถอดวิทยา อ.เถิน
11	พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ วิถีชีวิตชาวเมืองปาน	วิชานารี อ.เมือง
12	ฮึดฮอยบ่อโง้งตำนาน ป่า เก่า	สบปราบพิทยาคม อ.สบปราบ
13	หอมกลิ่นกำข้าว เล่าเรื่องพิธีกรรม	สบปราบพิทยาคม อ.สบปราบ
14	เปิดประตูสู่ประเพณี “ตานข้าวใหม่”	บ้านสบป่าด อ.แม่เมะ
15	ประเพณีเก่าแก่ในชุมชน(ประเพณี “ตานข้าวใหม่”)	ปงแสนทองวิทยา อ.เมือง
16	สืบสานประเพณีตานก๋วยสลากชุมชนตำบล ปงแสนทอง	ปงแสนทองวิทยา อ.เมือง
17	ครูบาเจ้าวัดไหล่หินหลวงความเชื่อจากอดีตสู่ปัจจุบัน	ไหล่หินวิทยา อ.เกาะคา
18	ประวัติดั้งและผลงานของครูบาคำปิ่น ปากาโร อริยสงฆ์ของจังหวัดลำปาง ยุคปัจจุบัน	บุญวาทย์วิทยาลัย อ.เมือง
19	ตามคิด... วิถีชีวิตของ ป้อหนาน	ประชากรวัฒนธรรมคุณ อ.งาว
20	ตามรอยวิถีชีวิตคนทำตุงชาวาว	ประชากรวัฒนธรรมคุณ อ.งาว
21	คนแบกช้างที่แม่เมะ	แม่เมะวิทยา อ.แม่เมะ

“อยู่ดีกินม่วน”

ลำดับ	ชื่อโครงการ	โรงเรียน
1	ปฏิบัติการยัดข้าวควบ	แม่เมาะวิทยา อ.แม่เมาะ
2	เตาไม้ที่รอคอย	แม่เมาะวิทยา อ.แม่เมาะ
3	แกงฮังเล...อร่อยทะลุมิติของชุมชนบ้านกาดเมฆ บ้านสบค่อม และบ้านม้า	เทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อ.เมือง
4	เก้าไม้เป็นเงิน	แม่สตันวิทยา อ.ห้างฉัตร
5	คร.หอมเมือง	เมืองปานวิทยา อ.เมืองปาน
6	เปิดตำนานถิ่นฐานตำบลบ้านขอ : หอมเมี่ยง	ทุ่งอุดมวิทยา อ.เมืองปาน
7	เปิดตำนานถิ่นฐานตำบลบ้านขอ : ดอยฮอยจักสาน สืบสานวัฒนธรรมตำบลบ้านเฮา	ทุ่งอุดมวิทยา อ.เมืองปาน
8	เปิดตำนานถิ่นฐานตำบลบ้านขอ : สายธารการเปลี่ยนแปลงด้านความบันเทิงจากรุ่นสู่รุ่นของชุมชนบ้านขอ	ทุ่งอุดมวิทยา อ.เมืองปาน
9	ย้อนรอยที่บนดอยป่าเหมี้ยง	เมืองปานวิทยา อ.เมืองปาน
10	สัมผัสถึงสืบสานตำนานเมืองเถิน	เถินวิทยา อ.เถิน
11	แก้วโป่งข่าม มนต์ลี้ลับที่กำลังจางหาย	เถินวิทยา อ.เถิน
12	ภูมิพะญาสี่ซ้อมผ้าทอบ้านเฮา	ทุ่งกว๋าววิทยาคม อ.เมืองปาน
13	ฮ่วมฮักษา ภูมิพญา ผ้าทอทุ่งกว๋าว	ทุ่งกว๋าววิทยาคม อ.เมืองปาน
14	หะคู้แเว...ภาษาไทลื้อ	เขลางค์นคร อ.เมือง
15	นักแกะลายรุ่นเดอะ	สุนทรศึกษา อ.แม่ทะ
16	สืบสานตำนานใบตาลกล่อ่งข้าว	ปงแสนทองวิทยา อ.เมือง
17	ภูมิปัญญาแกะสลัก วิถีชีวิตบ้านหลุก	บุญญาวาศ อ.เมือง
18	ครบเครื่องเรื่องช่างซอ (จิงซอเพลง...บรรเลง แจ้ห่ม)	แจ้ห่มวิทยา อ.แจ้ห่ม
19	บอด้สะแลม รุ่นเก่า	ห้างฉัตรวิทยา อ.ห้างฉัตร

ยูววิจัย ควรค่าขยายผล

จากการดำเนินงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง นับตั้งแต่เริ่มดำเนินงานโครงการจนถึงวันนี้ ได้ขยายผลเข้าไปในระดับโรงเรียนและระดับชุมชน

- โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้ขยายผลไปสู่กิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ

- ชมรมยูววิจัย
- เครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน
- การเรียนการสอนโดยกระบวนการวิจัย

- โครงการ Child Watch ภาคเหนือ ใช้ชุดความรู้ กระบวนการของยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ขยายผลไปสู่โครงการยูววิจัยสังคม โดยร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบล สนับสนุนเด็กและเยาวชน ในสภาเด็กและเยาวชน ทำวิจัย

บทที่ 3

คือมือผู้เสียสละและความห่วงใยจากหัวใจ บนเส้นทางการเรียนรู้ : กลไกครูที่ปรึกษาและบริบทของยูวิจัย

การเดินทางพร้อมกระบวนการเรียนรู้ของยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางก้าวเดินบนเส้นทางการเรียนรู้อย่างเข้มแข็งด้วยพลังใจของตนเอง และยังได้รับพลังจากความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่าย บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดและช่วยเสริมพลังใจ พลังความคิด และพลังในการศึกษาด้วยกระบวนการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง

กำลังใจจากครูที่ปรึกษา

“กำลังใจจากครูที่ปรึกษา” คือคำกล่าวที่อาจารย์สุพัตรา โสรสิงห์ (ธันวาคม 2551) ได้กล่าวถึงแนวทางในการเดินทางบนเส้นทางการเรียนรู้ยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกับยูวิจัยโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) ไว้ในวันประชุมเสวนา โครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง “บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” ในวันเสาร์ที่ 27 ธันวาคม 2551 ณ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารอาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และยังได้ใช้การให้กำลังใจเพื่อการเรียนรู้ของยูวิจัยมาจนถึงปัจจุบัน

บนเส้นทางการเรียนรู้ยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง 12 เดือน ผ่านกระบวนการประสานสายสัมพันธ์เรียนรู้ร่วมกัน 6 ลักษณะ นอกจากกำลังใจที่มีอยู่ในหัวใจครูที่ปรึกษาและพร้อมจะมอบให้แก่ยูวิจัยแล้ว วิธีการในการมอบกำลังใจและแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกับยูวิจัยของครูที่ปรึกษาโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง สรุปได้เป็น 4 แนวทาง ดังนี้

1. มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยสายใยครอบครัว
2. มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยแรงเสริมจิตวิทยา
3. มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยการย้ำเน้นวิชาการ
4. มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยการให้อิสระและคอยช่วยเหลือเมื่อทศท้อ

แนวทางทั้ง 4 แนวทางดังกล่าวนี้ ไม่อาจจะนับเป็นจำนวนโรงเรียนได้ เนื่องจากครูที่ปรึกษาในโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีแนวทางที่หลากหลาย แต่รวมอยู่ในแนวทางทั้ง 4 แนวทาง

มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยสายใยครอบครัว

แนวทางการให้คำปรึกษาและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของยุววิจัย แนวทางที่ 1 นี้ ปรากฏจากสถานการณ์แห่งการเรียนรู้ร่วมกันของยุววิจัยและครูที่ปรึกษาในบรรยากาศของครอบครัว ครูที่ปรึกษาจำนวนหนึ่งมีวิธีการที่ประทับใจประคองยุววิจัยให้ดำเนินงานวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อยุววิจัยพบกับปัญหาจากข้อมูล อุปสรรคจากการรวมทีมยุววิจัยในบางคราวที่ไม่สามารถรวมทีมได้ตามความตั้งใจ อุปสรรคจากเวลาอันจำกัดเนื่องจากภาระรับผิดชอบการเรียนและงานของครอบครัว สายใยจากครูที่ปรึกษาช่วยเหลือเล็งเลียวหัวใจให้ยุววิจัยมีพลังต่อสู้ต่อไป

“แม่เจ้า จะยะจะใดต่อเจ้า น้องจะต้องไปเก็บข้อมูลต่อจะใดดี จะทนก่อนเจ้า” (ยุววิจัย ๑. กรกฎาคม 2552)

(แม่คะ แม่ครับ พวกเราจะทำงานวิจัยต่อไปอย่างไรจึงจะถูกต้องคะ/ครับ พวกเราจะต้องไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอย่างไรจึงจะได้ครบถ้วนสมบูรณ์คะ/ครับ จะทนกำหนดใหม่คะ/ครับ"...ผู้วิจัย)

“น้อง ค่อย ๆ ยะ เนื่อลูก แต่บ่ดีลื้มที่หมู่เฮาเรียนรู้มา ความเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ และวิถีชีวิต” (ครูที่ปรึกษา. กรกฎาคม 2552)

(นักเรียน ค่อย ๆ ทำงานให้ดี ๆ นะลูก แต่อย่าลื้มที่พวกเราได้ไปร่วมเรียนรู้มา อย่าลื้มข้อมูลที่แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ และวิถีชีวิต"...ผู้วิจัย)

ยุววิจัยส่วนหนึ่งร่วมเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบด้วยกระบวนการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดลำปาง โดยมีกำลังใจจากครูที่ปรึกษาในความสัมพันธ์แบบ “แม่” สำหรับครูที่ปรึกษาผู้มีวิญญูติ และ “พี่” สำหรับครูที่ปรึกษาในวัยไม่เกิน 30 ปี บรรยากาศในการเรียนรู้และการทำงานวิจัยจึงเป็นบรรยากาศแบบครอบครัว ยุววิจัยและครูที่ปรึกษาสามารถเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างวันเวลาเรียนปกติ ในระหว่างพักกลางวัน และในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นครูที่มีภูมิลำเนาในบริเวณที่ไม่ไกลจากโรงเรียน หรือพักในบ้านพักของโรงเรียน ส่วนยุววิจัยนั้นเป็นยุววิจัยในชุมชนบริเวณที่ไม่ห่างไกลจากโรงเรียน แนวทางดังกล่าวนี้มีสายใยของความใกล้ชิด เป็นกันเอง ปราศจากความกลัวหรือวิตกกังวล เป็นพลังรักที่ทำให้ยุววิจัยเดินทางตามหา “ความเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ และวิถีชีวิต... บนความทรงจำร่วมกันที่ยุววิจัยในทีมสนใจ” อย่างมีความสุขและอบอุ่น

มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยแรงเสริมจิตวิทยา

“ครูครับ ผมหิวแล้วครับ ผมคิดอะไรไม่ได้แล้วครับ”

“ครูคะ หนูต้องไปเล่นกีฬาแล้วค่ะ พอแค่นี้ค่ะ”

“ครูคะ กล้องนี้ใช้อย่างไรคะ หนูขอลองเล่นกล้องนี้ก่อนนะคะ”

“ครูครับ ผมขอเล่นคอม ๑ ทดลองคอม ๑ ก่อน ยังไม่ต้องคุยเรื่องงานวิจัยได้ไหมครับ”

“ครูครับ ผมเหนื่อยแล้ว ร้อนแล้ว เดี๋ยวก่อนนะคะ”

“ครูครับ พ่อไม่ยอมให้ผมมาร่วมกิจกรรมยูววิจัย ๑ ครับ พ่ออยากให้ช่วยทำงานที่บ้าน”

“ครูครับ ผมมาร่วมกิจกรรมเก็บข้อมูลไม่ได้ครับ แม่กลัวว่าพ่อจะมาแย่งตัวผมไปครับ เพราะตอนนี้พ่อมาอยู่ที่ลำปางแล้วครับ”

“หนูมาร่วมกิจกรรมไม่ได้ค่ะ พ่อกับแม่ไม่อยากให้หนูขาดเรียนพิเศษ”

“ผมขาดเรียนพิเศษไม่ได้จริง ๆ ครูสอนพิเศษไม่สอนชดเชยให้อีกครับ”

คำพูดข้อ ๆ จากยูววิจัยหลากหลายวัยทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระหว่างทางแห่งการเรียนรู้และดำเนินงานยูววิจัย ๑ เป็นอุปสรรคในการเดินทางเพื่อเรียนรู้และดำเนินงานยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของทีมยูววิจัย ๑ จังหวัดลำปางส่วนหนึ่ง หากไม่ได้รับการแก้ไข อุปสรรคดังกล่าวอาจทำให้กระบวนการเรียนรู้และดำเนินงานยูววิจัย ๑ หยุดนิ่งและล้มเหลว ครูที่ปรึกษาที่ประสบอุปสรรคเหล่านี้ ได้ใช้แนวทางเอื้ออารีด้วยแรงเสริมจิตวิทยา บางครั้งครูต้องเสริมกำลังกาย กำลังใจ ด้วยอาหารและขนมเพื่อให้อิ่มท้อง อิ่มใจ แล้วเรียนรู้และดำเนินงานยูววิจัยต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันครูใช้ความสนใจในเทคโนโลยีสานต่อการเรียนรู้และการดำเนินงานโครงการยูววิจัย ๑ หรือพยายามช่วยให้กำลังใจในเรื่องปัญหาครอบครัว อธิบายให้ผู้ปกครองมองเห็นคุณค่าของกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ครูต้องอธิบายให้ยูววิจัยตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ในแนวทางยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่ามีความแตกต่างจากการเรียนพิเศษอย่างไร

“บ่อยครั้งที่ครูท้อ เหนื่อยมาก เพราะงานที่โรงเรียนก็เยอะมาก ๆ ยังดีที่ ผอ.สนับสนุนโครงการยูววิจัย ๑ เพราะในเรื่องของประวัติศาสตร์ โรงเรียนต้องดำเนินการให้เด็กนักเรียนเรียนอยู่แล้ว แต่พอร่วมเรียนรู้กับทีมประสานงานและนักวิชาการจากกรุงเทพ ๑ หลายท่าน ได้รับข้อคิดที่ดี ได้แลกเปลี่ยนกับครูโรงเรียนเรียนอื่น และที่สำคัญนักเรียนหลายคนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ดีขึ้น นักเรียนมีที่ยืนบนที่ยืนที่ดีมากขึ้น ไม่ใช่มีเฉพาะผลสอบในโรงเรียน พอใช้วิธีทะล่อม ไปร่วมเก็บข้อมูลกับนักเรียน นักเรียนเก็บข้อมูลได้ นักเรียนพูดว่า...ครูครับ ผมได้ข้อมูลแล้ว ผมจะเอาไปขออาจารย์และพี่ ๆ ยูววิจัย...ครูก็มีความสุข มีกำลังใจทำงานต่อ” (ครูที่ปรึกษา. กรกฎาคม 2552)

บรรยากาศในการเรียนรู้และการทำงานวิจัยด้วยวิถีทางจิตวิทยาให้มีความสุข คำนึงถึงความต้องการของยุววิจัยด้วยความเข้าใจในบริบทของวัย ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันในการเรียน การสอบเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย จึงเป็นบรรยากาศแบบเป็นกันเองผสมผสานกับการกระตุ้นให้ยุววิจัยมีความรับผิดชอบเพื่อร่วมกระบวนการเรียนรู้และดำเนินงานยุววิจัย ๑ แบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่แล้วครูที่ปรึกษาจะเป็นครูที่มีภูมิลำเนาในเขตอำเภอเมือง ส่วนยุววิจัยนั้นเป็นยุววิจัยที่เรียนในอำเภอเมือง บ้านของยุววิจัยอยู่ในชุมชนที่หลากหลาย มีทั้งที่อยู่ในบริเวณที่ไม่ห่างไกลจากโรงเรียน และห่างไกลจากโรงเรียน และยุววิจัยส่วนหนึ่งเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีผู้ปกครองมารับ หรือกลับบ้านโดยรถโดยสารประจำ แนวทางดังกล่าวนี้มีวิธีการสร้างความสนใจเติมพลังการเรียนรู้ตามความสนใจของยุววิจัย เพื่อให้ยุววิจัยเดินทางตามหา “ความเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ และวิถีชีวิต...บนความทรงจำร่วมกันที่ยุววิจัยในทีมสนใจ” อย่างกระตือรือร้นและเปี่ยมด้วยความหวัง

มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยการย้านั้นวิชาการ

“นักเรียนลองค้นหาข้อมูลจากเอกสาร หลักฐานอื่น ๆ และสัมภาษณ์อย่างมีหลักการ”

“นักเรียนลองศึกษาจากเอกสารงานวิจัยนี้ดู ลองดูวิธีการทางประวัติศาสตร์”

“เรานัดหมายเวลามาพบกัน มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกัน”

“งานวิชาการไม่ได้ทำกันง่าย ๆ หนูต้องมีความพยายาม แล้วจะคิดตัวหนูจนถึงเรียนในมหาวิทยาลัยและทำงาน”

ครูที่ปรึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนหนึ่งใช้แนวทางการเสริมการเรียนรู้ด้วยการให้คำแนะนำงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการดำเนินงานยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เมื่อยุววิจัยเก็บข้อมูลมาได้ระยะหนึ่ง ครูที่ปรึกษาและทีมยุววิจัย ๑ นำข้อมูลมาพิจารณา วิเคราะห์ เมื่อพบกับปัญหา ก็ติดต่อประสานมายังทีมประสานงาน ขอให้ทีมประสานงานให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ ทาง E mail หรือการพบและเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมยุววิจัย ๑ ทีมอื่นในโรงเรียนเดียวกันและเครือข่ายโรงเรียนอื่น

เมื่อดำเนินงานยุววิจัย ๑ มาได้ระยะหนึ่ง ครูที่ปรึกษาแนะนำให้ทีมยุววิจัย ๑ นำเสนอข้อค้นพบเท่าที่ดำเนินการได้ในรูปแบบของหนังสือที่ทีมยุววิจัย ๑ ทดลองทำเอง หรือหนังสือเล่มเล็ก หรือหนังสือการ์ตูน เมื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับทีมประสานงานและระหว่างทีมยุววิจัย ๑ ทั้งในโรงเรียนเดียวกันและต่างโรงเรียนแล้ว ก็นำไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการนำเสนอข้อค้นพบโดยไม่ย่อท้อต่อไป

มือที่เสียสละ กำลังใจเสริมการเรียนรู้ ด้วยการให้อิสระและคอยช่วยเหลือเมื่อท้อแท้

“ครูปล่อยให้ยูววิจัยเรียนรู้และดำเนินงานอย่างอิสระ เด็ก ๆ ก็รับผิดชอบ แต่เมื่อมีปัญหา เมื่อเด็ก ๆ มาปรึกษา ครูก็ร่วมเรียนรู้เพื่อช่วยประคับประคองเด็ก ๆ นักเรียนมีความสามารถ คิดสร้างสรรค์ ได้เองในระดับหนึ่ง แต่พอถึงความลึกของข้อมูล ก็ต้องเข้ามาให้กำลังใจ เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาไปด้วยกัน”

แนวทางสุดท้ายนี้เป็นแนวทางที่มีครูที่ปรึกษาส่วนหนึ่งใช้ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับทีมยูววิจัย ๙ ด้วยความเชื่อมั่นในพลังสร้างสรรค์ส่วนหนึ่งของยูววิจัย ในส่วนของการนำเสนอข้อค้นพบ ด้วยภาพร่างความคิดอย่างสร้างสรรค์ที่ยูววิจัยนำเสนอ แต่ยังไม่ได้รับข้อค้นพบที่แท้จริง ยูววิจัยทำได้ดีมาก เมื่อนำผลของการเรียนรู้และการดำเนินงานยูววิจัย ๙ ในระหว่างการเดินทางบนเส้นทางแห่งการเรียนรู้ มานำเสนอบางส่วนแล้ว ครูที่ปรึกษาต้องใช้กระบวนการคิดร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาค้นพบที่ยังไม่ลุ่มลึกเพียงพอที่จะมองเห็น “ความเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ และวิถีชีวิต...บนความทรงจำร่วมกันที่ยูววิจัยในทีมสนใจ” ครูที่ปรึกษาจึงเข้ามาให้กำลังใจ เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาไปด้วยกันบนรากฐานของความเป็นวิชาการ เพื่อให้ยูววิจัยเดินทางต่อไปด้วยความระมัดระวังและแสวงหาข้อค้นพบที่สมบูรณ์บรรลุตามวัตถุประสงค์

4 ข้อคิด...วรรคทอง คู่ขนานกับแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกับยูววิจัย

บนเส้นทางของการเรียนรู้ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง 12 เดือน ผ่านกระบวนการประสานสายสัมพันธ์เรียนรู้ร่วมกัน 6 ลักษณะ และวิธีการในการมอบกำลังใจเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกับยูววิจัยของครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง 4 แนวทางดังกล่าวนี้ ข้อคิดของครูที่ปรึกษาที่หล่อหลอมและแทรกซึมคู่ไปกับแนวทางทั้ง 4 มีดังนี้

1. “มอบกำลังใจ พบได้เสมอ เพื่อเรียนรู้และแก้ปัญหา”
2. “สนใจในเรื่องเดียวกัน คอยปัญหาได้สบายมาก”
3. “จุดประกายจากห้องเรียน สู่ความภาคภูมิใจในชุมชน”
4. “สัมผัสประสบการณ์จริง เรียนรู้วิชาการด้วยชีวิต”

“มอบกำลังใจ พบได้เสมอ เพื่อเรียนรู้และแก้ปัญหา”

หัวใจสำคัญของการเป็นครูที่ปรึกษาที่ทำให้เด็กประสบความสำเร็จได้ คือ ต้องถาม ต้องตามความก้าวหน้าของโครงการ และปัญหา โดยให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนเรียนรู้จากสิ่งที่เด็กได้มาไปพร้อมกัน แต่โดยมากจะเป็นปัญหาเพราะเป็นการทำงานกลุ่ม ส่วนงานที่ได้รับกลับมาจากเด็ก

อาจารย์จะช่วยตรวจสอบว่า มีจุดใดที่ยังขาดและการให้กำลังใจมีส่วนสำคัญมากในการทำงาน (นิตรชนก ต้อยศ. ธันวาคม 2551)

ในการดำเนินงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับโรงเรียน ทีมยุววิจัย ฯ ซึ่งยังไม่มีประสบการณ์การทำวิจัยและในบางทีมนั้น ยุววิจัยไม่ได้เรียนในชั้นเรียนเดียวกัน ประกอบกับโรงเรียนมีโครงการหลากหลายมากที่นักเรียนต้องช่วยดำเนินงาน ยุววิจัยไม่ค่อยมีเวลาว่างหรือยุววิจัยในทีมของตนเองมีเวลาว่างไม่ตรงกัน ครูจึงต้องนัดเด็กมาพบ และสอบถามความคืบหน้า เจอหน้าทุกวัน ถามทุกวัน (เครือวัลย์ หมอฮา. ธันวาคม 2551)

การเรียนรู้และดำเนินงานยุววิจัย ฯ ที่ผ่านมา ครูมักตั้งคำถามกับเด็กว่า มีอะไรให้ช่วยเหลือบ้าง และเน้นให้เด็กได้ลองทำเอง แต่ให้กำลังใจด้วยการสอบถาม และกระตุ้นให้เด็กได้แนวคิดของตนเอง ซึ่งครูจะคอยสอบถามและให้คำแนะนำอยู่เสมอ (จินดา ชันธหัตถ์. ธันวาคม 2552)

จากประสบการณ์ของครูที่ปรึกษา แม้ว่ายุววิจัยจะไม่กล้ามาคุย หรือปรึกษา ครูที่ปรึกษาจะใช้วิธีการเข้าไปหานักเรียนเอง โดยการใช้ทักษะ 5 ประการที่แฝงอยู่ในตัวนักเรียนเอง คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน และวิเคราะห์ ซึ่งหลักการสำคัญของครูที่ปรึกษา คือ การให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ และพร้อมให้การสนับสนุน (มานะ ปัญญาแก้ว. ธันวาคม 2551)

ยุววิจัยจะมีกำลังใจหลังจากการเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมยุววิจัยอื่น ๆ นักวิชาการ และทีมประสานงาน เมื่อยุววิจัยมีเพื่อนร่วมเรียนรู้ จึงไปชักชวนเพื่อนมาสร้างทีมงาน และเขียนข้อเสนอโครงการ เมื่อเริ่มดำเนินการแล้วพบปัญหาก็ได้กำลังใจจากครูที่ปรึกษา ตลอดจนให้เวลาแก่ยุววิจัยได้มารายงานถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ซึ่งยุววิจัยชอบที่จะได้ลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ และทำให้ยุววิจัยมีความสนใจอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่สำคัญในบทบาทของที่ปรึกษา คือ การเสียดสีของครู ในฐานะผู้อำนวยประโยชน์ของครู และอีกประการหนึ่ง คือ การเป็นกองเสบียงให้แก่ยุววิจัย ซึ่งคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวของครูเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ยุววิจัยมีพลังในการเรียนรู้และทำงานวิจัย (สุพัตรา โสรสิงห์ และอุทัย โสรสิงห์. ธันวาคม 2551)

ข้อคิดของครูที่ปรึกษา “มอบกำลังใจ พบได้เสมอ เพื่อเรียนรู้และแก้ปัญหา” ดังกล่าวนี้นี้มี “ครูเป็นหน่วยลู่ และสนับสนุน” เพื่อเรียนรู้ไปพร้อมกับยุววิจัย ดังบทกลอนที่ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งมอบให้ยุววิจัยและทีมประสานงาน ดังนี้

“อยาก ค้นหาวิถีแต่เก่าก่อน
 ส่ง คนใหม่คิดย้อนถึงความหลัง
 เสริม ความภูมิใจให้เด็กมีพลัง
 สนับสนุน และคอยลุ้นเป็นกำลังใจ
 เยาวชน คนรุ่นใหม่ไฟแรงกล้า
 คน ใจแกร่งหัวใจกล้าวัยใสใส
 แจ่ม แต่อดคิดเป็นเช่นไร
 เรา จะสืบด้วยวิจัยชุมชน” (ถวิล มิ่งสมร. ธันวาคม 2551)

“ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างครูที่ปรึกษากับแนวทางการสนับสนุนยุววิจัย”

“สนใจในเรื่องเดียวกัน คอยปัญหาได้สบายมาก”

ข้อคิดสำคัญประการหนึ่งในการเสริมพลังใจแห่งการเรียนรู้และดำเนินงานวิจัย คือ การร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ ร่วมทำงานในเรื่องที่สนใจเหมือนกัน **ครูมีความสนใจร่วมกันกับนักเรียน** จุดมุ่งหมายของ กระบวนการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ไม่เน้นเฉพาะยุววิจัยที่มีผลการเรียนดีเท่านั้น ครูที่ปรึกษา บางท่านได้ลองชักชวนเด็กที่เคยมีปัญหา มาสร้างจุดยืนให้แก่เด็กกลุ่มนี้ และการเริ่มต้นทำงานวิจัย ยัง

ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กด้วย ซึ่งการทำวิจัยกับครูที่มีวัยใกล้เคียงกับเด็กก็ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปได้ง่ายขึ้น (วสันต์ สายเหมย, ธันวาคม 2551)

ในฐานะของการเป็นที่ปรึกษา นอกจากสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมในประเด็นเดียวกัน มีจุดร่วมกันแล้ว การนำประเด็นสนใจทางวิชาการมาเชื่อมโยงกับการให้ความสำคัญและให้โอกาสกับเด็ก และให้เวลากับเด็กในการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา ช่วยก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขและยั่งยืน เมื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลหลายครั้งและยังไม่ได้รับข้อมูลที่ตั้งเป้าหมายไว้ ยูววิจัยก็ไม่เกิดความท้อหรือเบื่อหน่าย หลังจากลงพื้นที่อีกครั้งและอีกครั้ง อาจจะได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากที่ตั้งเป้าหมายไว้ และนำไปสู่การสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ทีมงานยูววิจัย (ดวงจันทร์ จันทะมาลา, ธันวาคม 2551)

ยูววิจัยส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวที่ขาดโอกาสในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านฐานะการเงิน ความอบอุ่น สมบูรณ์พร้อมในครอบครัว และความรู้ทางวิชาการ เด็กนักเรียนจำนวนมากมีปัญหาจากครอบครัว ทางโรงเรียนพยายามนำเด็กนักเรียนที่มีปัญหาครอบครัว เช่น ขาดพ่อ แต่มีแรงขับเคลื่อนบวกสามารถเรียนได้ดี มีผลการเรียนดี มาเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนที่มีปัญหาครอบครัว พฤติกรรมการเรียนและผลการเรียน นักเรียนและครูของโรงเรียนดีใจมากที่มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง มีโอกาสได้รับฟังแนวคิดในเรื่องของการเรียนรู้และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจาก นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังขยายวิธีการเรียนการสอนแบบที่ร่วมเรียนรู้กับโครงการยูววิจัย ๑ ให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน (สุพัตรา ไตรสิงห์, พฤศจิกายน 2551)

ข้อคิดของครูที่ปรึกษา “สนใจในเรื่องเดียวกัน คุยปัญหาได้สบายมาก” ดังกล่าวนี้นี้มี “ครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศให้น่าสนใจ มีความกระตือรือร้น” เพื่อเรียนรู้และแก้ไขปัญหาไปพร้อมกับยูววิจัย

บทบาทของครูที่ช่วยผลักดันให้การดำเนินงานโครงการยูววิจัย ๑ ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง คือ การประชาสัมพันธ์ให้ยูววิจัยและผู้ปกครองทราบความสำคัญของโครงการ ขอความร่วมมือจากคณะครู และโรงเรียน ช่วยเติมเต็มความรู้ต่าง ๆ ที่สำคัญ ครูต้องมี ความกระตือรือร้น ที่จะทำให้เด็กอยากมีส่วนร่วม ดังนั้น หากสามารถ สร้างความสนใจ และความสำคัญ ให้กับทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องได้ ความช่วยเหลือและข้อมูลต่างๆ ก็จะหลั่งไหลมาอย่างมากมาย แล้วจึงกระตุ้นและผลักดันให้เด็กได้ลองแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ถือว่า ปัญหาไม่ได้มีไว้กลุ้ม แต่มีไว้แก้ ซึ่งอาจต้องอาศัยการพูดคุย และแลกเปลี่ยนกันระหว่างคณาจารย์และนักเรียน และต้องตั้งคำถามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การดำเนินงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม (ละเอียด สุขจิตต์, มิถุนายน 2552)

“ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างครูที่ปรึกษากับแนวทางการสนับสนุนยูวียัย”

“จุดประกายจากห้องเรียน สู่ความภาคภูมิใจในชุมชน”

ด้วยความรักนักเรียน และความศรัทธาในบทบาทของครูที่ปรึกษา ครูที่ปรึกษากลุ่มหนึ่งจึงได้ชักชวนนักเรียน ให้ลองทำโครงการด้วยการพูดคุยกับคนในหมู่บ้าน และนำความรู้ที่ได้นั้นมาสร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนด้วยความตั้งใจอย่างแท้จริง ครูที่ปรึกษาจึงต้อง **ลุยไปกับนักเรียน** และบางครั้งเฝ้าอยู่ห่างๆ เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อยูวียัยมีปัญหา (ปารมี สุปินนะ. เมษายน 2552)

ครูที่ปรึกษาส่วนหนึ่งจุดประกายความคิดด้วยการพูดคุยกับยูวียัยในชั้นเรียนในลักษณะของการพูดคุยกันเป็นกลุ่มเพื่อจุดประกายความคิด จุดประกายให้ยูวียัยได้ประยุกต์ หรือเจาะลึกเรื่องราวในชุมชนของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนรู้ ร่วมกับการดำเนินงานโครงการยูวียัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หลังจากการลงพื้นที่ เด็กจึงได้ประกายความคิดมาเริ่มตั้งคำถามมากขึ้น และใช้หลักการตั้งผู้ประสานงานกลุ่มเพื่อให้เด็กสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ (ขนิษฐภรณ์ พรหมปลูก. ธันวาคม 2551)

การเรียนรู้ยูวียัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเริ่มต้นจากห้องเรียนสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ทว่า พลังแห่งการให้กำลังใจของครูที่ปรึกษาที่เป็นคนในชุมชน สร้างความภูมิใจในท้องถิ่นของยูวียัย เป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ยูวียัยด้วยความสนใจใคร่รู้ความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น และมีความยั่งยืนด้วยการต่อยอดให้ยูวียัยเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (ธีรภัทร ลำดี ปิยณัฐ หวังรอด และมานะ ปัญญาแก้ว. ธันวาคม 2551)

ข้อคิดของครูที่ปรึกษา “จุดประกายจากห้องเรียน สู่ความภาคภูมิใจในชุมชน” ดังกล่าวนี้มี “ครูเป็นผู้แนะนำให้ยูวียัยตระหนักถึงสายสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนที่สานต่อไปยังการเรียนรู้ในคุณค่าของแหล่งความรู้และวิถีชีวิตของชุมชนที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ” เพื่อเรียนรู้และดำเนินการโครงการยูวียัย ฯ ด้วยความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง

“ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างครูที่ปรึกษากับแนวทางการสนับสนุนยูววิจัย”

“สัมผัสประสบการณ์จริง เรียนรู้วิชาการด้วยชีวิต”

ครูที่ปรึกษาส่วนหนึ่งมีแนวคิดในเรื่องของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การคิดคนเดียวมันไม่อาจดำเนินการเรียนรู้วิจัยได้สำเร็จ ต้องหาคนมาช่วยมองด้วยกัน มาคุยกันถึงปัญหาที่สนใจร่วมกัน ต้องถือว่า งานของชาวบ้านคือ งานของเรา แล้ววิเคราะห์สาเหตุ การเรียนรู้เช่นนี้ เป็นลักษณะของ PBL (problem based learning) จนนำไปสู่การทำหนังสือด้วยฝีมือของยูววิจัยเองซึ่งถือเป็นการกระทำที่ยิ่งใหญ่ เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการเตรียมความพร้อมของยูววิจัยในระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้น นอกจากนี้ การทำวิจัยท้องถิ่นยังเป็นไปเพื่อสร้างสายใยในชุมชนด้วยและเป็นการสร้างเวทีให้แก่วัยรุ่นได้มาเรียนรู้ร่วมกัน

“หนูฟังแล้วหนูลืม หนูเห็นแล้วหนูจำ หนูทำแล้วหนูเข้าใจ จากการลงพื้นที่ ทำให้พบว่าชาวบ้านมีความรู้ความสามารถที่ปรีชาญาณใดๆ ก็ไม่สามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้น ในการทำวิจัย ต้อง คิดเอง ทำเอง ตามศักยภาพของเรา โดยเริ่มต้นจากตนเองแล้วจึงขยายผลไปยังคนอื่น ๆ เป็นการรวมกลุ่ม แล้วจึงหาเครือข่าย เพื่อให้มีแรงใจที่จะเดินต่อ ปัญหาประการหนึ่งของยูววิจัยในเมือง คือ ไม่ค่อยมีเวลา แต่ครูสามารถกระตุ้นหรือเป็นแรงใจให้เขาทราบให้ได้ว่า เขาจะได้อะไรบ้างจากการทำงานนั้น เช่น ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น องค์ความรู้ใหม่ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน และรางวัล ตลอดจนทักษะในการวิจัยที่ส่งเสริมให้คิดเป็น ทำเป็น เพราะมีความเข้าใจในกระบวนการซึ่งสั่งสมมาจากการทำงานจริง ดังนั้น บทบาทของครูที่สำคัญ คือ การกระตุ้นให้เด็กอยากรู้ และอยากทำ ในลักษณะของ “การระเบิดจากข้างใน” ส่วนประสบการณ์ในการทำวิจัยนั้น ถือว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่ง แต่ที่สำคัญ คือ หัวใจ ที่ต้องเปลี่ยนจาก ครูผู้เสพ เป็นครูผู้สร้าง (ทิพยา จิวกิตติศักดิ์กุล, ธันวาคม 2551)

โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะช่วยให้นักเรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ด้วยการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ทำให้เด็กได้รับความ

เอื้อเพื่อ ความมีน้ำใจ และได้ฝึกความเป็นผู้นำ การเข้าสังคมในชุมชนของตนเอง และผู้สอนก็ได้เรียนรู้ จากเด็กไปพร้อมกัน (แจ่มศิริ พานทอง, ธันวาคม 2551)

“ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างครูที่ปรึกษากับแนวทางการสนับสนุนยูววิจัย”

ข้อคิดของครูที่ปรึกษา “สัมผัสประสบการณ์จริง เรียนรู้วิชาการด้วยชีวิต” ดังกล่าวนี้อ สอดคล้องกับแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการทางการศึกษาและการวิจัย ดังนี้

ดร.อมรวิรัช นาคทรพ (2551) ได้กล่าวถึงข้อคิดของคุณครูท่านหนึ่ง จากประสบการณ์การพูดคุยกับคุณครูที่ ดร.อมรวิรัช นาคทรพ นานิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปเรียนรู้ในสถานการณ์จริง

“เป็นครูนี้เท่ มือของครูนี่เองที่เป็นมือแรกจับมือลูกศิษย์ให้เขียนหนังสือได้ เด็ก ๆ เขียนหนังสือได้จากมือของครู วิทยุญาณครูอยู่ในตัวลูกศิษย์เป็นร้อยเป็นพันคน ครูมองเด็กเหมือนอะไร ครูมองเด็กเหมือนต้นไม้ ถ้าเขาเป็นหญ้าขอให้หญ้าที่โต ต้องสร้างความอดทนให้เด็ก ถ้าเด็กจะเป็นไม้อื่นต้น ต้องเป็นต้นไม้มันที่ดั่งลำให้ตรง ครูต้องมองให้ออกว่าเด็กคนไหนเป็นต้นไม้มันแบบไหน ไม่ว่าเด็กจะร้ายเพียงใด หน้าที่ของครูต้องทำความร้ายของเด็กให้จางลงในเวลาที่ทันเหตุการณ์ เป็นพลเมืองที่ดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้ ความเป็นครูมีความสวยงามมาก”

มือของครู จิตวิทยุญาณของครู มีพลังสร้างเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้เพียงใด บทเรียนความจริงจากประวัติศาสตร์และการวิเคราะห์ใคร่ครวญด้วยแนวคิดที่ถูกต้อง เป็นพลังสำคัญในการสร้างเยาวชนให้มีความรัก ความภาคภูมิใจ และความปรารถนาจะรักษา พัฒนาสังคมท้องถิ่นของตนเองได้เพียงนั้นเช่นกัน

“งานวิจัยเป็นการสร้างความรู้ งานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นก็เป็นการสร้างความรู้และอาจไปต่อเติมความรู้ที่ผู้ใหญ่สร้างไว้แล้ว เดิมสับสนให้สิ่งที่ผู้ใหญ่คิดค้นไว้แล้ว...หัวใจของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ตรงที่จะทำอะไรให้ “ต่อมเอ๊ะ” แฉก และพวกเราจะกลายเป็นคนมีพลังที่สูงมากสำหรับชาติบ้านเมือง ไม่ใช่เป็นคนที่ได้รับสิ่งที่มืออยู่อย่างที่เป็นที่เห็นเพียงเท่านั้น กลายเป็นคนที่ไม่ได้รับทุกอย่างเพียงเท่าที่เห็นเท่าที่เป็นอยู่เท่านั้น แต่มีคำถามดี ๆ สำหรับสิ่งรอบตัวเสมอ สิ่งต่าง ๆ เรื่องราวต่าง ๆ ที่สงสัยมากมายอาจมีอยู่ในตัวน้อง ๆ เองก็ได้ มองเห็นคุณค่ารอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากขึ้น มองเห็นว่าคุณปู่คุณย่า คุณตาคุณยายสวยขึ้น เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความน่าสนใจ มีหัวใจที่จะเรียนรู้สิ่งรอบตัว...ผมทำงานเรื่องการศึกษา ผมเชื่ออย่างสนิทใจว่า การเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้ด้วยตัวเอง สร้างความรู้ด้วยตัวของเราเอง ด้วยฉันทะ ด้วยความสุขใจ และความพอใจ อย่าให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเรียนรู้ด้วยความทุกข์ แต่ขอให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นกระบวนการของฉันทะ ของความสุข ที่เปิดประตูออกไปสู่โลกกว้าง เปิดห้องเรียนที่ยิ่งใหญ่ เปิดประตูโรงเรียนออกไปหาห้องเรียนในชีวิตจริง จากตำราที่พูดไม่ได้ไปสู่ตำราที่พูดได้ ด้วยความสุขที่แท้จริง คือเปิดห้องเรียนไปสู่ชีวิตจริง เปิดตำราไปหาความรู้จากตำราของผู้ใหญ่หลายช่วงอายุ...” (อมรวิรัช นาคทรพ. 2551)

กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเยาวชน จึงเป็นการเรียนรู้เรื่องราวเพื่อให้รู้จักความเป็นมาของตนเองและท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยของเยาวชน จึงเป็น

การศึกษาความรู้และดำเนินทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์และศักดิ์ศรีความเป็นชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากหากขาดการศึกษาและสืบทอดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปสู่เยาวชนแล้ว ประวัติศาสตร์เรื่องราว และวิถีวัฒนธรรมอันมีคุณค่าก็จะถูกลืมและเลือนหายไปกับการเดินทางของเวลาและกระแสโลกาภิวัตน์

“การส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นเก่ากับเยาวชน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้ได้ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นพื้นที่การเรียนรู้ของโรงเรียน โดยมีชุมชนเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ และเป็นการส่งเสริมบทบาทการทำงานร่วมกันของคนรุ่นเก่า เยาวชน นักเรียน ครู โรงเรียน และชุมชน ที่ช่วยส่งเสริมความรักความผูกพันโดยมีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นสายสัมพันธ์ระหว่างกัน

โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จึงมิได้เป็นเพียงการเรียนรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่ยังเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนเชื่อมโยงความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น เชื่อมโยงปัญหาปัจจุบันกับความเป็นมาของท้องถิ่นให้รู้ที่มาที่ไปของตนเอง เกิดความสำนึกในตนเองและคุณค่าทางสังคมวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น” (ภาพยนตร์สารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เส้นทางสู่อนาคต. สถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2550)

กำลังใจจากผู้บริหารสถานศึกษา

“ผมยินดีมากที่เด็กนักเรียนและคุณครูของโรงเรียนได้มีโอกาสทำวิจัย ร่วมโครงการกับ สกว. และราชภัฏลำปาง โรงเรียนโป่งหลวง ฯ ของเราเป็นโรงเรียนเล็ก ๆ ถึงอยู่ในอำเภอเมือง ก็ไม่เหมือนโรงเรียนใหญ่ ๆ การที่เด็กและครูมีโอกาสทำวิจัย ผมสนับสนุนเต็มที่ครับ” (บุญทวี วิทยาคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก. มีนาคม 2552)

“ดิฉันรู้สึกยินดีที่นักเรียนของเราร่วมโครงการวิจัย ที่จริงมีโครงการหลายโครงการเข้ามาในโรงเรียน ตั้งใจจะถามอาจารย์เหมือนกันในประเด็นความสุขของเด็กนักเรียน แต่อาจารย์พูดอธิบายมาแล้ว ดิฉันก็เข้าใจ เพราะไม่ต้องการให้นักเรียนได้รับความกดดัน ไม่ใช่ว่า โครงการวิจัยต้องการผลของงานวิจัย แล้วทำอย่างไรก็ได้ให้ได้ผลงานวิจัย โดยไม่คำนึงถึงเด็ก ดิฉันมีแนวคิดว่าการเรียนรู้ของเด็กนั้น เด็กควรเรียนรู้อย่างมีความสุข ไม่ใช่ว่าทำอย่างไรก็ได้ให้ได้ผลงาน เด็กนักเรียนอยู่กับเรา เราก็ต้องดูแล เมื่อได้รับฟังแนวคิด แนวทางของโครงการยูววิจัยที่จะให้เด็กเรียนรู้การทำงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ควบคู่กับการเรียนรู้มีความสุข ดิฉันก็เข้าใจและยินดีที่เด็กจะเข้าร่วมโครงการ” (เบญจวรรณ ไกรวุฒินันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย. เมษายน 2552)

“ผมดีใจมากครับที่โรงเรียนเล็ก ๆ เด็ก ๆ ที่อยู่ห่างไกลเมืองที่แทบจะไม่มีโอกาสเรียนรู้ วิทยาการทันสมัย อุปกรณ์การเรียนดี ๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้การวิจัยเรื่องดี ๆ จากท้องถิ่นของตนเอง” (สมเกียรติ นันทาคี ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่มอกวิทยา. กรกฎาคม 2552)

กระบวนการประสานสายสัมพันธ์ร่วมเรียนรู้โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ดำเนินมาได้ตลอดระยะเวลา 12 เดือน ยุววิจัยและครูที่ปรึกษามีกำลังใจก้าวเดินตามหาข้อค้นพบตามเป้าหมายโครงการที่ตั้งไว้โดยไม่ท้อแท้ นั่น ปัจจัยเสริมสำคัญปัจจัยหนึ่งคือกำลังใจจากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา 24 โรงเรียน มีแนวคิดเช่นเดียวกับตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาดังที่แสดงทัศนะมาข้างต้น

ความรักในนักเรียนของโรงเรียน ความห่วงใยในเรื่องสุขภาพกาย สุขภาพจิตของนักเรียน ความปรารถนาให้นักเรียนมีโอกาสรู้อย่างกว้างขวางและคุณค่าของความรู้ในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งความเชื่อมั่นในโครงการวิจัยของสถาบันรามจิตติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงเป็นพลังสำคัญที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องของเวลาและสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นกำลังใจให้ยุววิจัยและครูที่ปรึกษาดำเนินกระบวนการเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางอย่างต่อเนื่อง

“ภาพกิจกรรมการประสานสายสัมพันธ์กับผู้บริหารสถานศึกษา”

กำลังใจจากนักวิชาการ

“คุณครูดีใจที่มีโอกาสทำงานร่วมกับ สกว. ท่านอาจารย์อมรวิรัช และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง อยากให้นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น ร่วมกันคิด กล้านำเสนอความคิด และมีโอกาสได้รับความรู้ พุฒยแลกเปลี่ยนความคิดกับทีมงานของ สกว. ในทุกกิจกรรมที่มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับ นักวิชาการของโครงการยุววิจัย ฯ สถาบันรามจิตติ และ สกว. เด็ก ๆ ตื่นเต้นที่ได้มีโอกาสแบ่งกลุ่ม พุฒยกับพี่ ๆ อาจารย์จากกรุงเทพ ฯ ซึ่งน้อยมากที่เด็ก ๆ จะมีโอกาสเช่นนี้” (ละเอียด สุขจิตต์. เมษายน 2552)

“อยากให้เด็กนักเรียนในโรงเรียนมีโอกาสนเรียนรู้ ครูเองก็จะได้เรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการทำวิจัยไปด้วย โรงเรียนโป่งหลวง เป็นโรงเรียนเล็ก ๆ มีนักเรียนเพียง 200 คน เด็กนักเรียนอยู่ไกลแหล่งเรียนรู้และส่วนใหญ่ยากจน เด็ก ๆ ดีใจที่วันนั้น (วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551) มีโอกาสพุดคุยกับพี่ ๆ นักวิชาการจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะท่านอาจารย์ ดร.อมรวิรัช ที่เด็ก ๆ ภูมิใจมาก เด็ก ๆ จำชื่อท่านไม่ได้ บอกว่า ท่านอาจารย์เก่ง ๆ ที่มีहनวนิด ๆ มานั่งคุยที่กลุ่มของหนูด้วย” (มานะ ปัญญาแก้ว. พฤศจิกายน 2551)

“ทางโรงเรียนดีใจมากที่นักเรียนของเราได้มีโอกาสไปประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับ นักวิชาการและโรงเรียนอื่น ๆ ทางโรงเรียนอยากให้ทีมของอาจารย์มาเยี่ยมและให้คำแนะนำแก่ พวกเรา ทีมของยุววิจัย ฯ มาได้บ่อย ๆ นะคะ เรามีห้องประชุมเตรียมไว้ให้ เด็ก ๆ เอง ก็จะได้ตื่นตัว และมีความเชื่อมั่นเรียนรู้กับคุณครูได้มากขึ้น ทางโรงเรียนขอเพียงให้เด็ก ๆ มีโอกาสนเรียนรู้ มีโอกาส เข้าร่วมประชุมเพื่อพัฒนานักเรียนและสร้างความเข้าใจให้คุณครู เราก็พอใจแล้วละ เรายินดีสนับสนุนให้นักเรียนทำวิจัย นักเรียนของเราอาจจะไม่เก่งถึงขั้นได้รับทุนวิจัย เราขอเพียงให้เด็กได้เรียนรู้ละ” (ดร. วิณา หาญใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิชานารี. พฤศจิกายน 2551)

“ตอนนี้ นักเรียนในระดับมัธยมทั้งตอนต้นและตอนปลาย สนใจแต่เรื่องเรียนพิเศษ กลัวว่าจะ สอบได้คะแนนไม่ดี พี่พยายามจะเน้นกระบวนการเรียนการสอนแบบวิจัย ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการ ลงมือปฏิบัติจริง พี่เป็นอาจารย์สอนสาระวิทยาศาสตร์ แต่มีความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และศิลปะ โดยเฉพาะของจังหวัดลำปาง พอชวนนักเรียนสายวิทย์ เข้าร่วมโครงการ ยุววิจัย ฯ เด็ก ๆ สนใจ พี่ก็ดีใจมาก เด็ก ๆ ดีใจมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิชาการหลายท่านและ นักเรียนจากหลายโรงเรียน เด็ก ๆ รู้สึกตื่นเต้นที่เรื่อง ตลาดจีน ที่นักเรียนส่งข้อเสนอโครงการไป ในที่ ประชุมได้นำมายกตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะแก่เด็ก ๆ เด็ก ๆ อยากทำเพราะส่วนหนึ่งเด็ก ๆ บอกว่า เขาเป็นคนลำปาง และบางคนมีเชื้อสายจีนปนกับไทย และเกิดในลำปาง เด็ก ๆ อยากทำ” (ทิพยา จิวกิตติศักดิ์กุล. เมษายน 2552)

“การทำงานวิจัยร่วมกับ สกว. เท่าที่ผมเคยร่วมงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ จนถึงวันนี้ที่ได้พูดคุยกับทีมของอาจารย์ ผมรู้สึกว่าการเรียนรู้ร่วมกับ สกว. ทำให้เรากล้าหาญ กล้าคิดนอกกรอบ ไม่ใช่ทำเพียงตามคำสั่ง หรือทำให้เสร็จสิ้นเห็นแต่ผลงานเท่านั้น การทำงานกับ สกว. ยังทำให้เรากล้าคิดวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ความล้มเหลวจากทุกอย่างที่เราได้ทำ แล้วเกิดเป็นบทเรียนเพื่อเรียนรู้ ทำให้เราอยากเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ โดยไม่กลัวความล้มเหลว ทำให้เกิดความกล้าหาญที่จะนำความผิดพลาดมาศึกษาต่อ กล้าบอกผู้อื่นว่าเราพบอุปสรรค แต่เราไม่ท้อที่จะเรียนรู้เพื่อแก้ไขอุปสรรค และถ้านักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการแบบนี้ตั้งแต่เล็ก ๆ เขาจะเป็นผู้กล้าหาญที่จะเรียนรู้จากคนอื่นและด้วยตนเองตลอดชีวิต” (วรัญญู เรือนคำ, พุศจิกายน 2551)

“ทางโรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา เห็นความสำคัญของการเรียนรู้แบบโครงงานวิจัย และดีใจที่มีโอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมประสานงาน นักวิชาการจากสถาบันรามจิตติ และ สกว. เด็ก ๆ ตื่นเต้นที่มีโอกาสพูดคุยกับท่านอาจารย์อมรวิรัช เด็กหลายคนที่มีโอกาสซักถามพูดคุยกับนักวิชาการ ตื่นเต้นและดีใจมาก วันนี้พวกเราตั้งใจจะพยายามปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอโครงการยูววิจัย ๑ ให้ดีที่สุด ปัญหาคือพื้นฐานความรู้ทางการวิจัยและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังมีไม่เพียงพอ แต่จะพยายามให้ดีที่สุด” (เอกชัย เปี้ยอุ๊ด, สายพิน มีมาก, ธิปปา โดย รุ่งเลิศ และทักษิณีย ชสุรินทร์, พุศจิกายน 2551)

“หนูดีใจที่มีโอกาสพูดคุยกับท่านอาจารย์ที่มีหมวด (หมายถึงท่านอาจารย์ ดร.อมรวิรัช นาคกรทรรพ) ท่านเป็นคนเก่ง ท่านแนะนำหนูเกี่ยวกับเรื่อง ดุงชาววา มากมาย หนูดีใจที่มีโอกาสพูดคุยกับอาจารย์ที่มีความรู้สูง ๆ” (ทีมยูววิจัย “ตามรอยวิถีชีวิตคนทำดุงชาววา”, พุศจิกายน 2551)

คุณครูสุพัตรา ไสโรสิงห์ โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านเชียงราย (กรกฎาคม 2552) ได้แสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์และปัญหาในการเรียนรู้ร่วมทีมยูววิจัย ๑ ของโรงเรียนเทศบาล 4 และความเปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์เมื่อทีมยูววิจัยและครูที่ปรึกษามีโอกาสร่วมเรียนรู้กับนักวิชาการในกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดียูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม” วันที่ 18-19 กรกฎาคม 2552 ดังนี้

“ยูววิจัยของโรงเรียนเป็นนักเรียน ม.ต้น และหลายคนมีภาระรับผิดชอบเรื่องงานที่บ้านค่อนข้างมาก บางครั้งก็ท้อใจในเรื่องการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม บอกครูว่า...แค่นี้ พอแล้วละครู อยากไปทำกิจกรรมชุมนุมการต่อเลโก้ การเล่นเกม มากกว่า สนุกกว่า ครูต้องใช้วิธีหลอกล่อหลายอย่างพานักเรียนไปเก็บข้อมูลตอนเย็น หรือวันเสาร์ วันอาทิตย์ แต่ถ้าถามว่าทำไมครูยังต้องทำอยู่ โรงเรียนเทศบาล 4 มีโครงการยูววิจัย 6 โครงการ ขอมรับว่าเหนื่อยเหมือนกัน แต่ที่ครูของทีมยูววิจัยร่วมกันทำต่อไปเพราะมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดีของเด็กนักเรียนซึ่งหลายคนมีปัญหาของนักเรียนเองมาก นักเรียนยังชอบทำงานยูววิจัย แม้บางครั้งจะจ้อแสบบ้าง ครูสรุปได้เลยว่า เด็ก ๆ จะอยากเรียนรู้

หรือไม่ มาจากการให้กำลังใจ การร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาของเด็ก เห็นได้ชัดจากเมื่อชุมชนเอ็นดูเด็ก เด็กได้รับเอกสารหลักฐานจากชุมชน เช่น ภาพถ่ายของผู้สร้างวัดศรีชุม เอกสารเก่าแก่เกี่ยวกับตลาดมืดที่ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนจะทิ้งแล้ว พ่อเด็ก ๆ ไปถามข้อมูล ผู้เฒ่าผู้แก่เอ็นดูเด็ก ๆ และมอบให้เด็ก ๆ เป็นถุงใหญ่ เด็ก ๆ ภาควมใจมาก ยิ่งพอโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมมา เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ร่วมกับพี่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือ ที่เป็นวัยรุ่นและเป็นนักวิชาการด้วย เหมือนเติมต่อไฟในหัวใจเด็ก ๆ เด็ก ๆ อยากเป็นคนเก่ง คนดีอย่างพี่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือ ครูสุพัตราเองก็เรียนรู้จากโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนี้เองว่า การสร้างให้เด็ก ๆ อยากเรียนรู้และมีกำลังใจเรียนรู้แม้จะมีอุปสรรคครูต้องอยู่เคียงข้างเด็ก เด็ก ๆ จะไม่ได้เพียงความรู้ แต่ยังได้รับมุมมองของความคิด ความรัก และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป”

คุณครูทิพย์ จิวกิตติศักดิ์กุล โรงเรียนลำปางกัลยาณี, คุณครูละเอียด สุขจิตต์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย, คุณครูวันเพ็ญ ประมาณ โรงเรียนวิชานารี, คุณครูมานะ ปัญญาแก้ว โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก, คุณครูสุพัตรา ไสรสิงห์ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย), คุณครูดวงจันทร์ จันทะมาลา โรงเรียนเมืองปานวิทยา, คุณครูปิยะณัฐ หรั่งรอด โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ และคุณครูถวิล มิ่งสมร โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา (กรกฎาคม 2552) ได้ให้ข้อมูลในลักษณะเดียวกันว่า

“กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันครั้งนี้ เด็ก ๆ ตื่นเต้นมาก เพราะเด็ก ๆ ปัจจุบันสนุกและอยากเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ และยังนำข้อมูล ข้อค้นพบระยะที่กำลังเก็บข้อมูล ปัญหาการเขียนนำเสนอข้อมูล มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน พี่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้นำวิธีการเขียนสคริปต์ สตอรี่บอร์ด มาเป็นแรงจูงใจให้เด็ก ๆ วิเคราะห์ข้อมูลยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของทีมตนเอง และมีแนวคิด แนวทางในการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ขึ้น”

กระบวนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประชุมเสวนาด้วยเส้นทางของกัลยาณมิตร โดยมีวิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และมียุววิจัยเป็นหัวใจของการพบปะพูดคุย เรียนรู้ร่วมกัน เป็นปัจจัยเสริมที่มีพลังสูงมากปัจจัยหนึ่ง การประชุมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีนักวิชาการจากสถาบันรามจิตติ ชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กระทรวงวัฒนธรรม และทีมคุณครูโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม มีพลังสร้างสรรค์ให้ทีมยุววิจัย ครูที่ปรึกษา และทีมประสานงาน ได้รับข้อมูลความรู้ ข้อคิด แนวคิด และแนวทางในการเรียนรู้ ดำเนินการวิจัย และแก้ไขปัญหาอุปสรรค ด้วยหัวใจที่เบิกบานและไม่โดดเดี่ยว

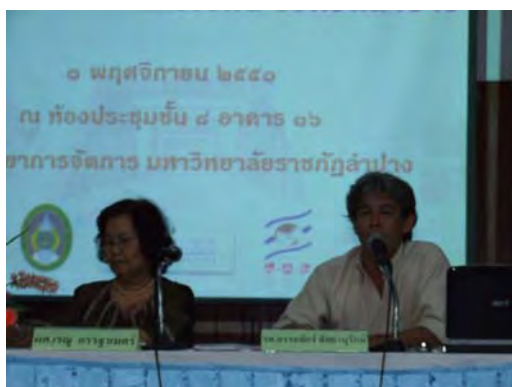
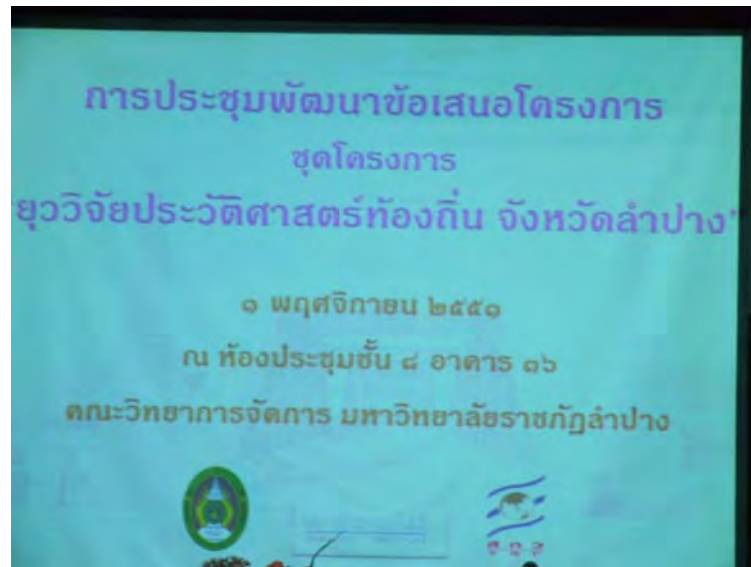
ภาพกิจกรรมการประชุมรับฟังการประชาสัมพันธ์โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงแนวทางการเขียนข้อเสนอโครงการยุววิจัย ฯ วันที่ 30 สิงหาคม 2551

ภาพกิจกรรมการประชุมรับฟังการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงแนวทางการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย ๑ วันที่ 30 สิงหาคม 2551

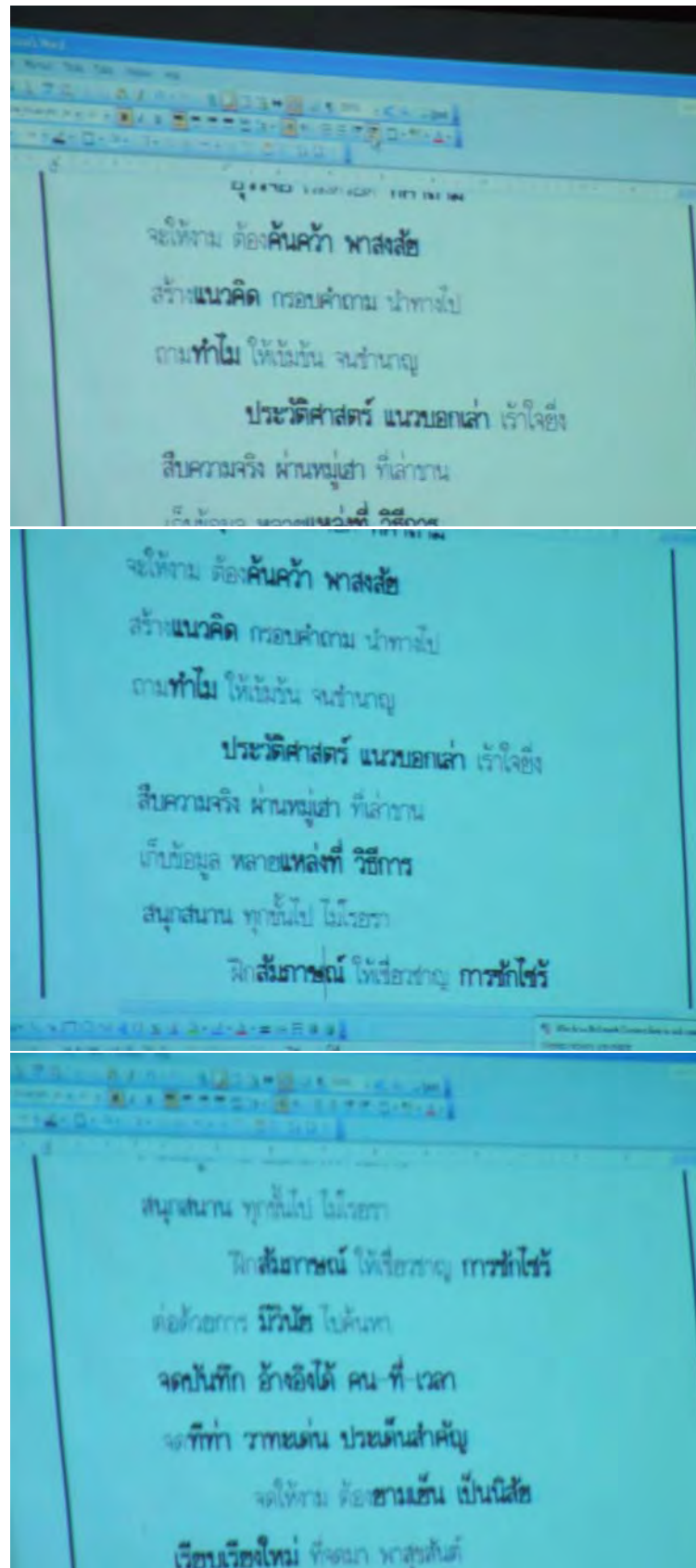
ภาพกิจกรรมการประชุมรับฟังการประชาสัมพันธ์โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงแนวทางการเขียนข้อเสนอโครงการยุววิจัย ๑ วันที่ 30 สิงหาคม 2551

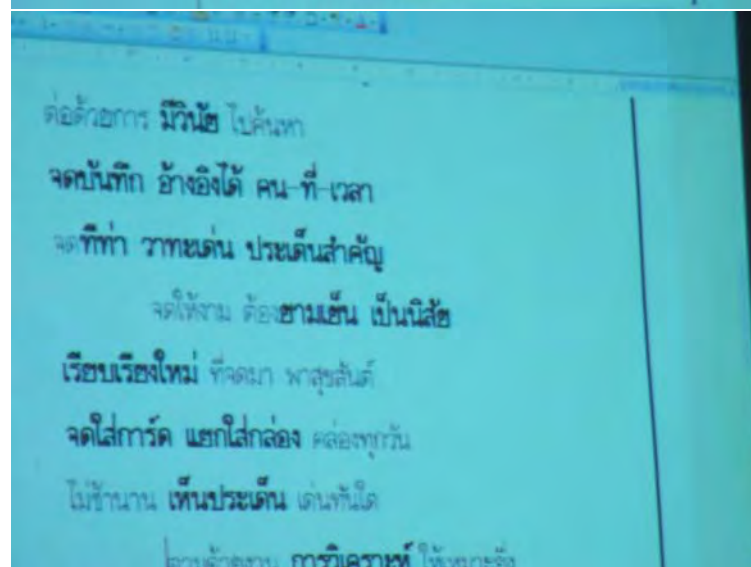
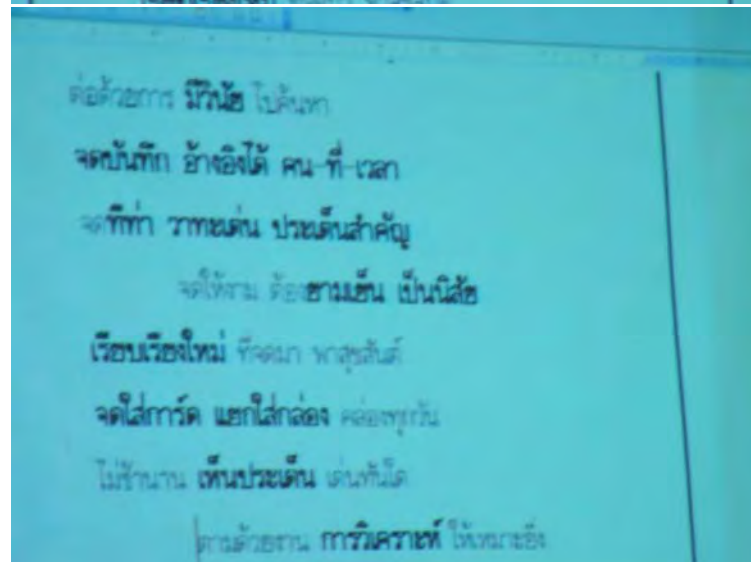
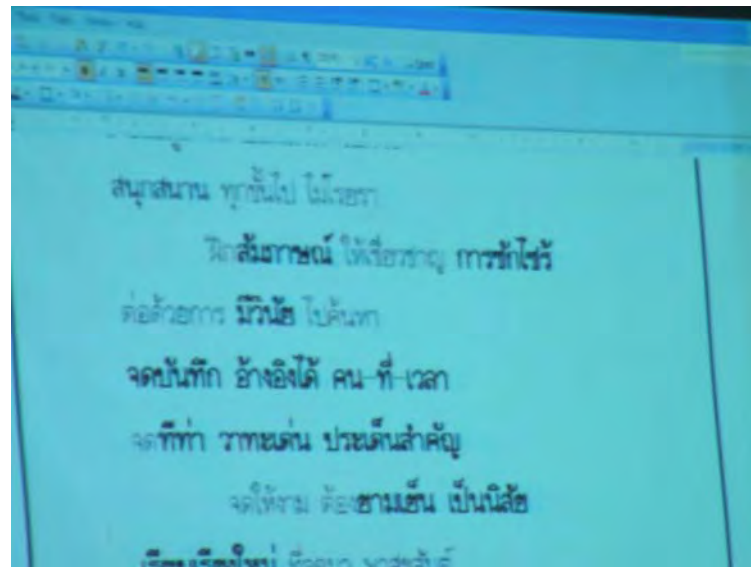
ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
ข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

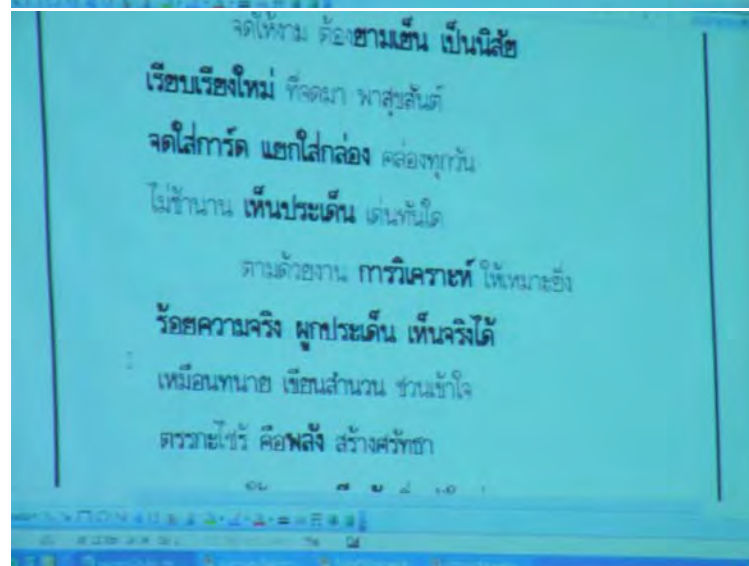
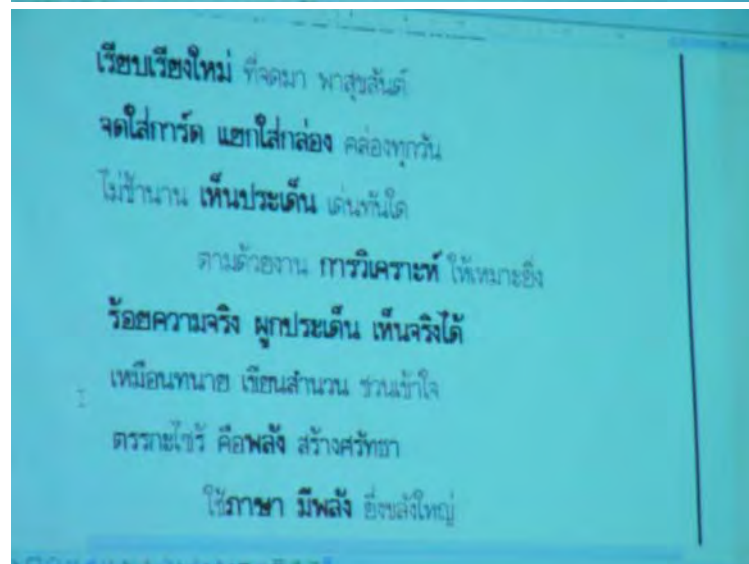
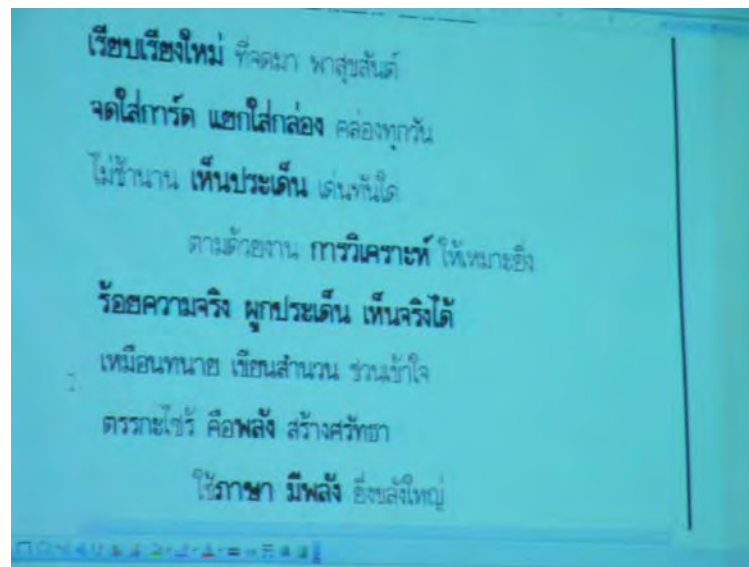
ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
ข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

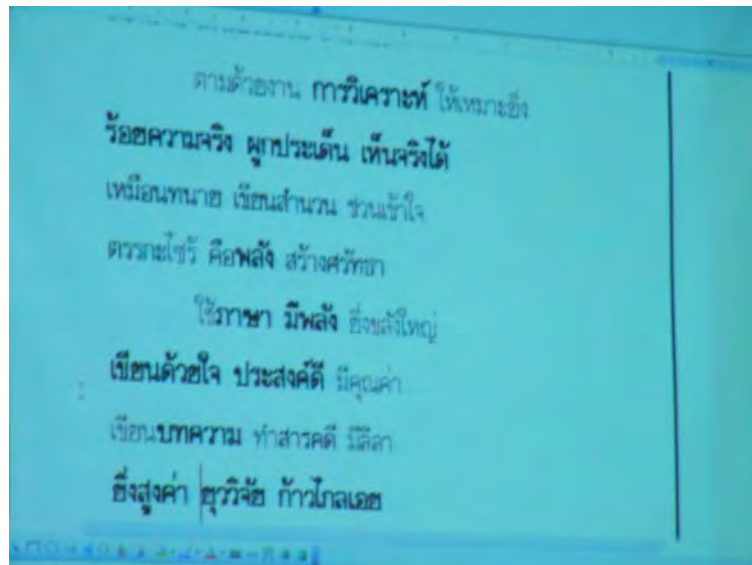
ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
ข้อเสนอโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
ข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
 ข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
ข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
ข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
ข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

ภาพกิจกรรมประชุมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา
ข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

ภาพกิจกรรมการประชุมเรียนรู้ร่วมกันรายงานความก้าวหน้า
และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วม
โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 28 มิถุนายน 2552

ภาพกิจกรรมการประชุมเรียนรู้ร่วมกันรายงานความก้าวหน้า
และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วม
โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง วันที่ 28 มิถุนายน 2552

ภาพการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการอบรม
 สร้างสรรค์ เติมแต่ง สาระคดีเยาวชนวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
 โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม วันที่ 18-19 กรกฎาคม 2552

ภาพการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการอบรม
 สร้างสรรค์ เติบโต สรรคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
 โรงเรียนทำนงวัฒนธรรม วันที่ 18-19 กรกฎาคม 2552

ภาพการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการอบรม
สร้างสรรค์ เติบโต สรรคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
โรงเรียนทำนองวัฒนธรรม วันที่ 18-19 กรกฎาคม 2552

ภาพการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการอบรม
 สร้างสรรค์ เติบโต สรรคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
 โรงเรียนทำนงวัฒนธรรม วันที่ 18-19 กรกฎาคม 2552

ภาพการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการอบรม
 สร้างสรรค์ เติบโต สรรคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
 โรงเรียนทำนองวัฒนธรรม วันที่ 25-26 กรกฎาคม 2552

ภาพการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการอบรม
 สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดียูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
 โรงเรียนท่าหนึ่งวฒนธรรม วันที่ 25-26 กรกฎาคม 2552

ภาพการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการอบรม
 สร้างสรรค์ เติบโต สรรคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
 โรงเรียนทำนองวัฒนธรรม วันที่ 25-26 กรกฎาคม 2552

ภาพการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการอบรม
 สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดียูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
 โรงเรียนท่าหน้่งวัฒนธรรม วันที่ 25-26 กรกฎาคม 2552

เคล็ดสารคดี

สารคดีเริ่มด้วยดีที่คำถาม

จุดประกายให้ “ต่อมเอ๊ะ” พาเอะใจ

คิดเค้าโครงคิดเป็นภาพกลับเป็นเรื่อง

เรียงเรื่องราวเป็นระบบให้ครบครัน

ทั้ง “ข้อใจ” “หมายคำตอบ” และ “สอบสวน” ทุกสิ่งล้วนกระบวนการวิจัยใครสั่งสอน

อีก “ครวญใคร” “ไขความจริง” ยิ่งแน่นอน

ลงพื้นที่ถ่ายทำอย่าให้มัน

หามุมสวยมืออย่าสั่นหมั่นฝึกไป

จับเนื้อหาให้จับใจให้ตรงตริก

เล่าเรื่อง ใคร-ทำอะไร-ที่ไหน-เมื่อใด ให้ครบความ จบให้งามด้วยแง่คิดสะกิดใจ

“วิถีชีวิต” “ความสัมพันธ์” “ความเปลี่ยนแปลง” เอามาแฝงในหนังเราเข้าใจได้

หลัก ความจริง บวก ความงาม ประจำใจ

เริ่มให้งามต้องค้นคว้าพาสงสัย

ได้คำถามที่โดนใจไว้เริ่มงาน

อย่าคิดเพื่องคิดกระชั้นลำดับขั้น

กระบวนการวิจัยยึดให้มันเป็นขั้นตอน

เป็นขั้นตอนมาร้อยรสบทบรรยาย

มุกกลิ้งนั้นสำคัญนักมากความหมาย

ฝึกให้ได้หลายมุกกลิ้งมองให้งาม

“กว้าง-ยาว-ลึก” ทุกมิติมีคำถาม

“กว้าง-ยาว-ลึก” ทุกมิติมีคำถาม

จึงจะได้สารคดีมีค่าเอย

(ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ. กรกฎาคม 2552)

บทที่ 4

ประวัติศาสตร์ลำปางในมุมมองของยุววิจัลำปาง

การกำเนิดชุมชนและการสร้างบ้านแปงเมือง

ชุมชนโบราณป่าเวียง นับเป็นชุมชนในระยะเริ่มแรกของการตั้งถิ่นฐานของผู้คนในลุ่มน้ำแม่จาง จากการศึกษาของยุววิจั พบว่า ชุมชนโบราณแห่งนี้มีร่องรอยของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีรอยต่อของการนับถือผีและการเข้ามาของศาสนาพุทธ บริเวณศาลเจ้า (ผี) ที่มีต้นชะจาว ที่สูงใหญ่และมีจำนวนมากที่วัดปางหอศาล และพบร่องรอยของคูน้ำคันดินคือ หลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณในบริเวณลุ่มน้ำแม่จาง (ข้อค้นพบของยุววิจัโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา “อดีตลุ่มน้ำสอย ช้อนรอยเกษตร”) และชุมชนโบราณในอำเภอเถิน (ข้อค้นพบของยุววิจัโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา “แกะรอยวัดแห่งแรกในอำเภอเถิน”)

ในยุคของการสร้างเมืองเขลางค์ซึ่งเป็นเมืองร่วมสมัยของเมืองหริภุญไชย ที่มีอายุ 1000 กว่าปี จากการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 4 (ข้อค้นพบของยุววิจัโรงเรียนเทศบาล 4 บ้านเชียงราย “ย้อนรอยอดีต ปัจจุบัน ณ กำแพงเมืองเขลางค์”) ได้ศึกษาความเป็นมาของการสร้างกำแพงเมืองและศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่อาศัยอยู่รอบๆ กำแพงเมืองในปัจจุบัน ที่มาของสัญลักษณ์เมืองลำปาง“เพราะเหตุใดลำปางจึงใช้ไก่ขาวเป็นตราสัญลักษณ์” ทีมยุววิจัค้นพบคำตอบว่า

“ ลำปางเป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์มานานนับพันปีแล้วได้มีการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์มากมาย ประวัติศาสตร์เริ่มเด่นชัดเจนเมื่อตอนที่มีการก่อตั้งนครเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของล้านนา บริเวณที่ตั้งของเมืองลำปางมีเวียงเล็กเวียงน้อยเกิดขึ้นมากมายจึงชื่อเรียกต่าง ๆ ในตำนานถึง 11 ชื่อ เช่น กุกกุกนคร ลัมกักปปนคร เขลางค์นคร ศรีนครชัย เป็นต้น ทำไมลำปางถึงใช้ไก่ขาวเป็นสัญลักษณ์ประจำเมือง มีเรื่องเล่าว่าสมัยพุทธกาลบริเวณเมืองลำปางมีชุมชนตั้งอยู่แต่ยังไม่มีชื่อเรียกเมื่อพระพุทธเจ้าทรงเสด็จมาโปรดสัตว์บริเวณนี้ การล่วงรู้ถึงพระอินทร์ พระอินทร์เกรงชาวเมืองจะตื่นมาไต่บาตรไม่ทันจึงได้เนรมิตไก่ขาวมาขึ้นปลุกชาวเมืองให้ตื่นมาไต่บาตร จึงเป็นที่มาของชื่อ กุกกุกนคร ซึ่งแปลว่า เมืองแห่งไก่ขาว ”

จากตำนานไก่ขาวนำมาสู่ตำนานของการสร้างเมืองลำปาง “จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีความเก่าแก่และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาแล้วไม่น้อยกว่า 1,300 ปี ตั้งแต่สมัยหริภุญชัย (พระนางจามเทวี) เป็นต้นมา คือ ราวพุทธศตวรรษที่ 13 ชื่อของเมืองเขลางค์อันเป็นเมืองในยุคแรก ๆ และเมืองนครลำปาง ปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง ทั้งจากตำนานศิลาจารึก

พงสาวดาร และจากคำที่นิยมเรียกกันโดยทั่วไปอย่างแพร่หลาย ได้แก่ตำนานจามเทวี ชินกาลบาตีปกรณ์ ตำนานมูลศาสนา ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานเจ้าเจ็ดตน พงสาวดารโยนก

คำว่า ละคอน หรือ ละคร (นคร) เป็นชื่อสามัญของเมืองเขลางค์ที่นิยมเรียกกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในตำนานและภาษาพูดโดยทั่วไป แม้แต่จังหวัดใกล้เคียงเช่น แพร่ น่าน เชียงราย ลำพูน เชียงใหม่ มักจะเรียกขานลำปางว่า จาวละคอน ซึ่งหมายถึง ชาวนคร คำว่าละคอนมีชื่อทางภาษาบาลีว่า เรียกว่า “เขลางค์” เช่นเดียวกับ ละพुरुหรือลำพูน ซึ่งทางภาษาบาลีเรียกว่า “หริภุญชัย” และเรียกลำปางว่า “ลัมภกัปปะ” ดังนั้น เมืองละคอนจึงหมายถึง บริเวณอันเป็นที่ตั้งของเมืองเขลางค์ คือเมืองโบราณ รูปหอยสังข์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำวัง อยู่ในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

ส่วนคำว่า “ลำปาง” เป็นชื่อที่ปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจนในตำนานพระธาตุลำปางหลวง ซึ่งมีชื่อเรียกเป็นภาษาบาลีว่า “ลัมภกัปปนคร” ตั้งอยู่บริเวณลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง อยู่ห่างจากตัวเมืองลำปางไปทางทิศใต้ตามแม่น้ำวังประมาณ 16 กิโลเมตร อันเป็นที่ตั้งของวัดพระธาตุลำปางหลวงในปัจจุบัน ตัวเมืองลัมภกัปปนครมีพื้นที่ประมาณ 200 ไร่

ลักษณะของเมือง ศึกษาจากภาพถ่ายทางอากาศและการเดินสำรวจทางภาคพื้นดิน พบว่ามีคันคู ล้อมรอบ 3 ชั้น (แต่ปัจจุบันเหลือเพียงบางส่วนเท่านั้น) นอกจากนี้พบเศษกระเบื้อง ภาชนะดินเผา เศียรพระพุทธรูปดินเผาสมัยหริภุญชัยและสถาปัตยกรรมสมัยหริภุญชัย สันนิษฐานว่าเมืองลัมภกัปปะนี้น่าจะเป็นเมืองกัลปนาสงฆ์ (เมืองทางศาสนา) มากกว่าจะเป็นเมืองทางอาณาจักรที่มีอำนาจปกครองบ้านเมืองอย่างเป็นระเบียบแบบแผน”

ภาพของอดีตเมืองลำปางที่เลือนรางจนเกือบจะมอด เริ่มปรากฏให้เห็นอีกครั้งหนึ่งโดยการเสาะแสวงหาของทีมงานยูววิจัยในแต่ละแห่งโดยยึดโยงกับพัฒนาการในช่วงต่างๆ ของเมืองลำปาง ที่มีพัฒนาการไปพร้อม ๆ กับอาณาจักรล้านนาในอดีต และสยามประเทศ โดยมีเนื้อหาทั้งในเรื่องสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

เมืองเขลางค์ในสมัยอาณาจักรล้านนา ได้ทำสงครามกับอยุธยา ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ โดยมีเมืองสุโขทัย เมืองเถินเป็นเมืองหน้าด่าน พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่บ้านแม่มอก หรือ เมืองพะคอก ในบริเวณที่เรียกว่าทุ่งประหาร (ข้อค้นพบของยูววิจัยโรงเรียนแม่มอกวิทยา “ย้อนรอยความเชื่อ ความศรัทธา เจ้าปู่ันตาแห่งบ้านแม่มอก”) และความสัมพันธ์กับเมืองในกลุ่มน้ำอิง เมืองภูกามยาวของพญางำเมืองพบในงานยูววิจัยของกลุ่ม ดุงชาววา ของทีมงานยูววิจัยอำเภอองาว (ข้อค้นพบของยูววิจัยโรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ “ตามรอยวิถีชีวิตคนทำดุงชาววา” ที่สะท้อนความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในชุมชนกลุ่มน้ำสำคัญของภาคเหนือ (รายละเอียดอยู่ในงานดุงชาววา และนิทานคำกลอนวัดศรีมุงเมือง)

เมืองที่สำคัญอีกเมืองหนึ่งคือเมืองวัง ในเขตอำเภอวังเหนือ ซึ่งมีหลักฐานว่าอยู่ในสมัย พุทธศตวรรษที่ 17 (ข้อค้นพบของขุขวิชัยโรงเรียนวังเหนือวิทยา “ย้อนรอยเมืองวัง”) ในยุคที่พม่าเรืองอำนาจในสมัยพระเจ้าบุเรงนองในราวพุทธศตวรรษที่ 20 เมืองลำปาง และเมืองในเขตล้านนาต่างตกอยู่ภายใต้อำนาจของพม่า ได้ก่อให้เกิดวีรบุรุษของเมืองลำปางคือ นานทิพย์ช้าง พบในงานศึกษาของ ทีมงานขุขวิชัย เรื่องตามรอยวิถีชีวิตชุมชนบ้านหาคำ ...บ้านเอื้อม (ข้อค้นพบของขุขวิชัยโรงเรียน โป่งหลวงวิทยา รัชมังกลาภิเษก “ตามรอยวิถีชีวิตของชุมชนบ้านหาคำ ในอดีต มาถึงบ้านเอื้อม ในวันนี้”) เมื่อได้รับคำเชิญเพื่อเข้าร่วมพิธีบวงสรวงศาลเจ้าพ่อทิพย์ช้าง ขุนพลแห่งภาคเหนือ ณ บ้านเอื้อม หมู่ 1 ตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านเอื้อมได้สร้างศาลเจ้าพ่อทิพย์ช้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นที่เคารพสักการะ และมีตระกูล เชื้อเจ้านายฝ่ายเหนือที่สืบทอด เชื้อสายมาจากนานทิพย์ช้างมาร่วมพิธีบวงสรวงศาลเจ้าพ่อทิพย์ช้าง ผู้เฒ่าผู้แก่ที่หมู่บ้านบ้านเอื้อมได้บอกเล่าสืบต่อกันมาว่าสถานที่ดังกล่าว คือ หมู่บ้านหาคำในอดีต มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์การรบและวิถีชีวิตการพักอยู่อาศัยของเจ้าพ่อทิพย์ช้าง ซึ่งมีการเล่าขานกันว่านานทิพย์ช้างได้พักอาศัยอยู่กับภรรยา ณ ศาลเจ้าพ่อทิพย์ช้างในปัจจุบัน แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่มีผู้สนใจในเรื่องราวของเจ้าพ่อทิพย์ช้างกับหมู่บ้านบ้านเอื้อมมากนัก ทีมขุขวิชัยจึงเกิดความสงสัย และอยากรู้อยากเห็น ประกอบกับช่วงเวลานั้นทีมขุขวิชัยได้รับโอกาสที่ดีมาก จึงได้เข้ามาเป็นทีมขุขวิชัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ทำให้เกิดกระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในเรื่องของ วิถีชีวิตชุมชนบ้านหาคำและบ้านเอื้อม รวมถึงศาลเจ้าพ่อทิพย์ช้าง ขุนพลแห่งภาคเหนือ ที่คนใน หมู่บ้านมีความศรัทธา

หมู่บ้านบ้านเอื้อมตั้งอยู่ในตำบลของทีมขุขวิชัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังกลาภิเษก ทีมขุขวิชัยจึงต้องการเรียนรู้เรื่องราวของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเรา ให้ทราบถึง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านเอื้อมและบ้านหาคำ ทั้งการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจากบ้านหาคำในอดีตมาจนถึงชุมชนบ้านเอื้อมในปัจจุบัน โดยมีศาลเจ้าพ่อทิพย์ช้าง ขุนพลแห่งภาคเหนือ เป็นที่พักผ่อนทางจิตใจให้กับผู้คน เพื่อสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เกิดความสามัคคีกันของคนในชุมชนและสร้างความพยายามศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ โดยการกระตุ้นจากการทำงานขุขวิชัยและสืบทอดประวัติศาสตร์ที่กำลังจะเลือนหายไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างรวดเร็วไปสู่สังคมของชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาดี บ้านเมืองของตน ที่สามารถรวบรวมผู้คนมาอยู่บ้านอยู่เมือง และมีลูกหลาน สืบเชื้อสายต่อมา เช่น เจ้าเจ็ดตน และมีส่วนในการสร้างเมืองกรุงเทพมหานครหรือ

กรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่สมัยเจ้ากาวิละ และเจ้าหญิงศรีอินชา ซึ่งมีลูกหลานสืบสกุล ในตำแหน่งเจ้าเมือง จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 จึงถูกรวบรวมเป็นส่วนหนึ่งของสยามประเทศ ซึ่งมีเรื่องราวเหล่านี้ในงานคุ้มเจ้าหลวง ที่หายไป (ข้อค้นพบของยูวิจัยโรงเรียนลำปางกัลยาณี “ตามรอยคุ้มเจ้าหลวงลำปาง”)

ลำปางในยุคสยามประเทศ เป็นการเข้ามาของชาวตะวันตกในยุคของการล่าอาณานิคม ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งก่อนหน้านี้เป็นยุคของการค้าขายทางเรือ เกิดการคองค้ำ และพัฒนามาเป็นตลาดจีนในเวลาต่อมา และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การเข้ามาทำไม้ของบริษัทต่างชาติ ในสมัยเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตและการเข้ามาของชาวพม่า และขมุ และเกิดการสร้างวัดพม่าในเมืองลำปาง (ข้อค้นพบของยูวิจัยโรงเรียนเทศบาล 4 บ่่านเชียงราย “วัดพม่า ในเขตเทศบาลนครลำปาง”)

ลำปางในยุคการเข้ามาของชาวตะวันตกก็ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายในลำปาง โดยเฉพาะทางด้านการค้า เพราะหลังจากที่อังกฤษยึดครองพม่าแล้ว คนในบังคับของอังกฤษยังได้สร้างสัมพันธ์ทางการค้ากับชาวลำปางและชาวล้านนาอื่นๆ โดยผ่านหัวเมืองมอญในพม่า ซึ่งมีเครือข่ายทางการค้าทางบกจากเมืองมะละแหม่ง สุระแหม่ง ลำพูน เชียงใหม่ และลำปาง และต่อไปทางตอนบนคือ เชียงราย เชียงแสน เชียงตุง และปลายทางที่ค้าในปะเทศจีน สกุลเงินที่นิยมใช้คือเงินรูเปีย เนื่องจากมีเพียงพอในการแลกเปลี่ยนและนานาชาติยอมรับในมาตรฐานการแลกเปลี่ยน และเปลี่ยนมาใช้เงินบาทในช่วงครึ่งหลังของรัชกาลที่ 5

การค้าขายกับชาติตะวันตกหรือกับคนในบังคับของอังกฤษส่งผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะ “ไม้สัก” ของลำปาง เพราะสนธิสัญญาเบาริ่ง (พ.ศ. 2398) สามารถเดินทางไปไหนๆ ก็ได้ในอาณาจักรสยาม และเจ้าเมืองมีสิทธิให้สัมปทานกับนายทุนตะวันตก ซึ่งทำรายได้ให้กับเจ้าเมืองเป็นค่าเปิดป่า และค่าต่อไม้¹

เหตุการณ์ในช่วงนี้ทำให้ชาวพม่าและชาวขมุ (จากประเทศลาว) ซึ่งเป็นคนของนายทุนตะวันตกเข้ามายังเมืองลำปางเพื่อทำกิจการไม้สัก และนำมาสู่การสร้างวัดแบบพม่าในลำปางเป็นจำนวนมาก และทำให้ “กาดคองค้ำ” หรือ “ตลาดจีน” เป็นศูนย์กลางการค้าขายติดต่อเพราะมีการล่องซุงและมีการค้าขายติดต่อกับชาวตะวันตกเพื่อนำสินค้าฟุ่มเฟือยเข้ามาขายในลำปาง โดยมีพ่อค้าชาวจีนเป็นผู้รับช่วงคือทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลาง กาดคองค้ำยังคงรุ่งเรืองต่อมาจนถึงมีการสร้างทางรถไฟเข้าสู่เมืองลำปางและมีการเปลี่ยนแปลงศูนย์กลางการค้ามาเป็นบริเวณรอบ ๆ สถานีรถไฟแทน เพราะรถไฟสามารถลำเลียงสินค้าได้มากกว่าลอคค้ำและเร็วกว่าการเดินทางด้วยเรือ

เมื่อภายหลังรถไฟสายเหนือมาถึงเมืองลำปางในปี พ.ศ. 2549 ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมในด้านกายภาพอย่างเด่นชัด คือ การเติบโตของชุมชนเมืองในแง่ของขนาด และสถานภาพของ

¹ สรัสวดี อ๋องสกุล. ประวัติศาสตร์ล้านนา. 2539. น.311-334

เมือง ซึ่งมีความแตกต่างจากเดิม โดยมีการขยายตัวของเมืองจากแหล่งชุมชนเมืองเก่า (เขตกำแพงเมือง) ออกไปยังบริเวณที่เป็นสถานีรถไฟ ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางการค้าแห่งใหม่ ทำให้บรรดาพ่อค้าและประชาชนได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนและร้านค้า ในบริเวณใกล้ ๆ กับสถานีรถไฟ ส่งผลให้ชุมชนเมืองขยายออกไป แต่เดิมสถานีรถไฟเมืองลำปางตั้งอยู่บริเวณทุ่งนาที่ตำบลสบตุ๋ย ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองลำปางประมาณ 3 กิโลเมตร เมื่อรถไฟเปิดเดินรถ ทำให้สภาพทุ่งนากลายเป็นชุมชนการค้าแห่งใหม่ โดยเฉพาะบรรดาพ่อค้าพื้นเมืองและพ่อค้าชาวจีนโยกย้ายมาตั้งบ้านเรือนและร้านค้าขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าชาวจีนไหหลำบริเวณตลาดน้ำย่านลำปางกลาง อำเภอเกาะคา ได้ย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่บริเวณสบตุ๋ยแทน โดยเฉพาะบริเวณทำน้ำต้นกระจาว จึงเรียกตลาดบริเวณสบตุ๋ยว่า ตลาดเก้าจาว

ก่อนหน้าที่เมืองลำปาง ในปี พ.ศ. 2549 จะขยายตัวและเติบโตจากชุมชนดั้งเดิมริมแม่น้ำวังไปยังบริเวณสถานีรถไฟที่ตลาดสบตุ๋ยและตลาดเก้าจาว ในระยะเวลาก่อนปี พ.ศ. 2549 ชุมชนเมืองลำปางมีประชาชนอยู่อย่างหนาแน่นและมีย่านการค้าตลอดจนสถานที่ราชการ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำวังในระยะไม่ห่างจากแม่น้ำมากนัก ตลาดการค้าริมแม่น้ำวังเรียกกันว่า “ตลาดจีน” (กาดกองต้า)

(ลักษณะการผลิตของเมืองลำปาง แพร่ และน่าน ก่อนปี พ.ศ. 2459 กล่าวได้ว่าเป็นเพียงการผลิตเพื่อการเลี้ยงตัวเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในครอบครัว ไม่มีเป้าหมายในการผลิตเพื่อขาย การผลิตเน้นสิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีวิต หลาย ๆ ชนิด แต่ละชนิดผลิตไม่มากนัก โดยการผลิตแบบนี้ราษฎรจะทำการเกษตรและหัตถกรรมควบคู่ไปด้วยกัน)²

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้ลำปางเปลี่ยนไปจากเดิมในด้านการผลิตทางด้านเกษตรกรรม เช่น เดิมมีการทำนาแบบยังชีพ เปลี่ยนมาเป็นปลูกข้าวเพื่อขาย มีพ่อค้าคนจีนเข้ามาตั้งโรงสี มีการก่อสร้างทางรถไฟเพื่อขนส่งสินค้า ส่วนการค้ารอบนอกเมืองเป็นลักษณะการค้าแบบวัวต่างโดยมักจะเดินทางไปเป็นกองคาราวาน (พบในข้อค้นพบของยูววิจัยโรงเรียนสบปราบพิทยาคม “น้ำตกแม่โขงในความทรงจำที่เลื่อนราง”) ที่สะท้อนภาพของการค้าขายระหว่างชุมชนในอดีตและพัฒนาเรื่อยมาจนจางหายไปเมื่อมีการคมนาคมสมัยใหม่เข้ามาแทนที่และนำมาสู่ตลาดแบบสมัยใหม่

การก่อตั้งโรงเรียนวิชานารี กับการเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในลำปาง

กว่าจะเป็น...วิชานารี

จุดเริ่มต้นที่เป็นประกาย แสงสว่างการศึกษาของโรงเรียนวิชานารีในปัจจุบัน นั้นก็คือ ประตูเมืองละคอน(ลำปาง) ได้เปิดต้อนรับคณะมิชชันนารีเพรสไบทีเรียนจากประเทศ สหรัฐอเมริกา ในเดือนมกราคม ปี ค.ศ.1885 ประกอบด้วย ดร. และ มิสซิสแม็กกิลวารี กับ ดร.และ มิสซิส ซามูเอล ซี ฟิเฟิลส์

² วสิน ปัญญาธุระกูล. การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในล้านนา กับการก่อตัวของสำนักท้องถิ่น. 2542. น.15, 173-182

เพื่อเตรียมการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการมิชชันนารีที่นี่ ต่อมา ในปี ค.ศ.1888 ศจ. และ มิสซิส ฮิวส์ เทย์เลอร์ กับ ศจ.โจ นาธาน วิลสัน และ หลานสาว มิสแคทเทอร์รีน เอ็น ฟลีสัน ได้เข้ามาสมทบและตั้งรกรากอยู่ที่นี้ มิสฟลีสัน เริ่มรวบรวมเด็กผู้หญิง 2-3 คน เพื่อเปิดโรงเรียนโดยมีเด็กผู้หญิงเข้ามาสมทบประมาณ 10 คน เธอได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการเจรจาขอซื้อที่ดิน แต่ก็มีอุปสรรคต่างๆเกิดขึ้น ในที่สุดนายแพทย์ บริกส์ ก็ช่วยดำเนินการจนสำเร็จได้ ซึ่งต้องใช้เวลา 2-3 ปี หลังจากนั้นเธอจึงได้เริ่มวางแผนก่อสร้างอาคารเรียนหลังแรก โดยวิ่งเดินหาทุนและอุปกรณ์ก่อสร้างจากห้างร้านต่างๆด้วยตัวเอง ซึ่งเมื่อได้สร้างเสร็จในปี ค.ศ.1905 ต่อมาอีกไม่นานเธอก็ได้ถึงแก่กรรม เธอได้ทิ้งโรงเรียนไว้เป็นอนุสรณ์ของความพยายามและความซื่อสัตย์ของเธอเด็กผู้หญิงเหล่านั้นซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนจากเธอ ได้เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้หญิงในยุคต่อมา ในเรื่องความสง่างามด้านกิริยามารยาททางสังคม เธอได้รับการยกย่องว่าเป็นสุภาพสตรีที่ดีที่สุดคนหนึ่งของโลกเลยทีเดียว

มิชชันนารีอีก 2-3 ท่านที่ควรกล่าวถึงคือ มิสเอลิซาเบธ คารอทเทอร์ มิสซิส แชนนา และ มิสซิส รูชี สตาร์ลิงก์ ซึ่งเป็นผู้จัดการและครูใหญ่ท่านที่ 2-3 และ 4 ตามลำดับ มิสคารอทเทอร์ และ มิสซิส แชนนา ได้นำโรงเรียนสู่ความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากเป็นเกียรติภูมิ ที่คงอยู่กับโรงเรียนชั่วกาลปาวสาน โดยเฉพาะงานด้านทอผ้า เย็บปักถักร้อย เป็นลักษณะงานที่โดดเด่นมากในช่วงนั้น นอกจากนั้น มิสคารอทเทอร์ได้ส่งนักเรียนไปเรียนต่อเพื่อจะกลับมารับใช้โรงเรียนและสังคมต่อไป

มิสแชนนา และ สามิ มิสเตอร์ ลอเรน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (ปี ค.ศ.1914-1942) ท่านทั้งสองได้อพยพครอบครัวหนีภัยไป เมื่อกองทัพญี่ปุ่นบุกเข้ามา ท่านทั้งสองจึงเข้าร่วมกับกองทัพที่ 6 ของจีนในตำแหน่งอาสาสมัครพยาบาล ช่วงหลังได้เข้าร่วมกับกองทัพอังกฤษ ปฏิบัติภารกิจพิเศษโดยทำหน้าที่ระบิดสะพานเพื่อทำลายเส้นทางรถลำเลียงของญี่ปุ่น ในที่สุดท่านก็กลับมาถึงเมืองนิวยอร์ก ด้วยสภาพที่ซูบผอม โดยมีสแชนนา ได้แต่งเนื้อเพลง ความสุขอันยิ่งใหญ่มาสู่ผู้ที่ทำชอบ

สำหรับมิสลูซี่ สตาร์ลิงก์ ท่านเป็นผู้ที่มีศักยภาพสูงในด้านการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นที่รู้จักทั่วไปเพียงแต่หัวเมืองล้านนา(ภาคเหนือ)เท่านั้น ด้านการก่อสร้างอาคารเรียนท่านได้ วิ่งเดินหาทุนทั้งในประเทศและนอกประเทศ จนสำเร็จลงด้วยดี ในด้านการจัดการเรียนการสอนท่านได้ขยายชั้นเรียนจนถึงชั้น ม.6ซึ่งเดิมนั้นเมื่อท่านมารับตำแหน่ง โรงเรียนมีชั้นสูงสุดคือชั้น ม.1 ชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นที่กล่าวขวัญกันอย่างมาก นับได้ว่าเป็นช่วงที่โรงเรียนได้รับการยอมรับและเชื่อถืออย่างสูงสุด ถือว่าเป็นยุคทองของโรงเรียน ท่านเป็นผู้ที่มีความสามารถหลายด้านโดยเฉพาะด้านดนตรี ท่านได้สอน ไวโอลิน เปียโน ให้กับผู้ที่สนใจ เช่นครูจากโรงเรียนจีน คุณเนียน เสาวรส ซึ่งเป็นพยาบาลอยู่ที่ ร.พ.แวนแซนด์เวิร์ด สำหรับวิชาภาษาอังกฤษ ชั้น ม.4-5-6 ท่านเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง โดยมีมิชชันนารีมาร่วมสอนบ้าง เช่น มิสซิสหลุยส์ ฟ็อกส์ จากสหรัฐอเมริกา คุณูปการของท่านยังมีอีกมากมายเกินกว่าที่จะกล่าวได้หมด

จะเห็นได้ว่า กว่าจะมาเป็น “วิชานารี”วันนี้ มิชชันนารีทุกท่านได้บุกเบิก บากบั่นพากเพียร เลียสละอย่างยิ่งยวด ข้ามน้ำข้ามทะเลจากบ้านเกิดเมืองนอน โดยเฉพาะมิสซิสเซนนา (มิส ฮาเซล อี บรุนเนอร์) ได้เดินทางออกจากท่าเรือเมือง ซานฟรานซิสโก เธอมีอายุแค่23ปีเท่านั้น โดยมีคุณแม่ซึ่งทำใจอย่างยากเย็นชะเง้อดูเรือโดยสารของลูกสาวจนลับสายตา ความสำคัญมิได้อยู่ที่ การศึกษาประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่อยู่ที่ “เรา ชาววิชานารี” จะสานต่อเจตนารมณ์ของมิชชันนารี ผู้มีพระคุณเหล่านั้นต่างหาก

เป็นคำถามน่าคิดสำหรับพวกเรามาก ในสถานะที่พวกเราเป็นนักเรียนโรงเรียนแห่งนี้ เราจะมี ส่วนช่วยเหลือสังคมชาวลำปางอย่างไร เพื่อให้งานของมิชชันนารีชาวอเมริกันผู้มีพระคุณต่อพี่น้อง ชาวลำปางอย่างยั่งยืน สิ่งที่เราทำได้ดีที่สุดที่นี่คือตั้งใจศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้และพัฒนา ตนเองให้ดีที่สุด เมื่อมีความรู้ก็จะกลับมาพัฒนาสถาบันโรงเรียนรับใช้สังคมชาวลำปางต่อไปในอนาคต

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นประวัติศาสตร์สังคมของชาวยุววิชัยลำปาง

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวลำปาง กลุ่มคนในเมืองลำปางได้สร้างสมขนบ ธรรมเนียม จารีต จนกลายมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนลำปาง หรืออีกนัยหนึ่งคือ “ประวัติศาสตร์สังคม” และกลายมาเป็นอัตลักษณ์ของคนลำปางในปัจจุบัน ซึ่งมีอยู่ในงานของยุววิชัยดังนี้

ด้านความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

ตำนานคนแบกช้าง (ตำนานคอยผาช้าง) สถานที่อำเภอแม่เมาะในปัจจุบันนี้ ในตำนานบอกว่า เป็นทะเลสาบที่มีความยาวจากทิศเหนือ ถึงทิศใต้ประมาณ 500 โยชน์ แต่ทางทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตก ไม่ปรากฏว่ามีความกว้างเท่าใดซึ่งคนในสมัยนั้นจะเรียกบริเวณแห่งนี้ว่า “จำ ” (จำ หมายถึงบริเวณที่มี น้ำซึมขึ้นและ) และในที่แห่งนี้มีพวกช้างมากกว่า 300 เชือกมีหัวหน้าช้างหรือพญาช้างพร้อมกับบริวาร อาศัยอยู่ในตำนาน กล่าวว่ามีฤๅษีคนหนึ่งเป็นต้นนับถึงของช้างทั้งหลาย พอถูดอกคู่ (ดอกประดู่) และ ดอกเปาบาน พญาช้างและบริวารก็จะพากันมาราบไหว้พระฤๅษี ก็เลยเรียกสถานที่แห่งนี้ว่า “คอยผาช้างกราบ” ส่วนพระฤๅษีมีความรักใคร่สัตว์ป่าเหล่านั้นก็ได้มอบความสนุกสนานให้โดยการใช้ วานคงกระพัน เรียกว่า “วานตะเหิน” หรือวานตาเหิน (ลักษณะของตา เมื่อได้กลิ่นของวานตาจะเหลือก แลขึ้นไปด้านบนเป็นตาเหินขาว) มาพรมหาตัวให้ช้างงา หมู่ช้างเหล่านั้นก็แสดงอิทธิฤทธิ์ต่อสู้ใช้งานแทงกัน ด้วยฤทธิ์อำนาจของวานพระฤๅษีปรากฏว่า ช้างพวกนี้แทงกันไม่เข้าทำให้สถานที่นี้มีชื่อเรียกว่า “ห้วยช้างแทง” (อยู่ที่ตำบลนาสัก) เมื่อช้างงาทั้งหลายสู้กันอยู่นานจนอ่อนเพลียเหลือกำลังแล้วไม่สามารถสู้กันต่อไปได้ ก็เลยพากันไปอาบน้ำในแม่น้ำ ในขณะที่ช้างอาบน้ำ วานที่พระฤๅษีเสกมนต์ไว้ก็เจือจางไปจากตัวช้าง แม่น้ำที่ช้างลงไปอาบนั้นเลยได้ชื่อว่า “น้ำแม่จาง” ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของชาวอำเภอแม่เมาะ

หลังจากช้างอาบน้ำที่แม่น้ำจางมาแล้วก็ขึ้นเขามาเพื่อเอาผลไม้ป่า มี มะปิ่น (มะตูม) มะม่วง มะตูม มาถวายพระฤๅษี ซึ่งตอนนั้นเป็นฤดูดอกเปาบาน ดอกตูมบาน ดอกจะมอกบาน (ดอกจะมอก หรือดอกตะแบก มี 2 ชนิดคือ ตะแบกดอกน้อยเมล็ดนำมากินได้ รสชาติคล้ายกับละมุด ส่วนอีก ชนิดหนึ่งเรียกว่า ตะแบกดอกใหญ่ เมล็ดกินไม่ได้ สัมภาษณ์ :นายศักดิ์ ชมพูสืบ) ในระหว่างเดินทาง มานั้นพญาช้างก็รู้สึกรื่นเริงมีความสุขได้เองลงไปหักดอกตูมมาปอกหั่วช้างแม่ใหญ่แล้วก็หักเอา ดอกเปามาใส่หั่วช้างแม่น้อย ก็มีเหตุเกิดขึ้นเพราะเผอิญมีรังมดแดงรังใหญ่ติดอยู่กับดอกเปาไปตก ใส่หั่วช้างแม่น้อย ที่นี้มดแดงก็กระจัดกระจายกัดหูกัดตาจนช้างแม่น้อยทนอยู่ไม่ได้เลยหนีออกจาก ฝูงไปชบเซาเหงาอยู่ด้วยความน้อยใจคิดว่าพญาช้างลำเอียงมีความรักไม่เท่ากันจะขอตาย ณ ที่นี้แล้ว อริยฐานก่อนตายว่า ขอให้ตนเกิดเป็นมนุษย์เพื่อจะกลับมาทำลายชีวิตของพญาช้างให้สำเร็จ บริเวณ ที่ช้างแม่น้อยตายนี้เราเรียกว่า “คอยผาช้างน้อย” (อยู่ในเขตตำบลแม่เมาะ)

เมื่อช้างแม่น้อยได้ตายไปแล้วก็ได้ไปเกิดเป็นธิดาของพระเจ้ากาสิกะรัตน์ พออย่างสาวกั ะระลึกชาติได้จึงเรียกมุขามาตย์เสนาทั้งหลายให้ไปประกาศหานายพรานที่ยิ่งสัตว์เก่งที่สุดเพื่อให้ไป ฆ่าช้างแล้วนำมาให้ตน หลังจากคัดเลือกนายพรานได้แล้ว พระธิดาก็บอกทางที่จะไปหาที่อยู่พญา ช้างซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองจะต้องใช้เวลาในการเดินทาง 1 ปีกับ 6 เดือน พรานป่าก็ออก เดินทางโดยเตรียมอาวุธ เสบียงอาหาร มีทั้งข้าวสาร ข้าวเปลือก งา ถั่ว พอถึงฤดูฝนก็พักไม่สามารถ เดินทางได้ พอหมดฤดูฝนก็เดินทางต่อ พอมาถึงใกล้กับที่พญาช้างอยู่ก็หาไม้มาปลุกดูบ(กระท่อม) อาศัยอยู่ มาปลุกพริกปลุกข้าว ภายหลังเรียกสถานที่ว่า “ผาดูบ” (อยู่ในเขตตำบลบ้านดง) นายพรานหา วิธีจะดักดูช้างเป้าหมายโดยการขึ้นต้นไม้สูงดู แล้วเอาก่อนหินมาดักเรียงเป็นแนวเพื่อทำเป็นรั้วกันช้าง ให้ช้างตัวเล็กเดินอีกทาง ช้างตัวใหญ่เดินอีกทางก่อนหินที่นายพรานเอามาเรียงเป็นรั้วช้างนั้นเรียกว่า “ผาขาว” (อยู่ในเขตตำบลบ้านดง) แล้วนายพรานก็มาวางแผนที่จะฆ่าพญาช้างเมื่อวางแผนเรียบร้อยแล้ว ก็ขุดเจาะหินตรงทางที่พญาช้างจะเดินผ่านโดยเจาะหินให้พอดีกับคนลงไปนั่งได้ เพื่อจะได้เอาธนู โพล์ขึ้นมายิง เอาไม้กระดานปิดปกหลุม เอาหญ้าเข้าโรยหน้าปิดบังไว้ ซึ่งตามคำสั่งสอนของพระธิดา เมืองกาสิกะรัตน์ บอกให้นายพรานแต่งตัวเป็นฤๅษีนั่งผ้าเหลือง สะพายบาตร เพราะพญาช้างเคารพนับ ถือพระฤๅษี จะไม่ทำอันตรายตัวนายพรานแน่นอน นายพรานก็ทำตามทุกอย่าง วันหนึ่งนายพรานได้ โอกาสเหมาะลงไปนั่งในหลุมที่ขุดไว้เพื่อคอยดักฆ่าพญาช้าง เป็นคราวเคราะห์ของพญาช้างเดินมาผ่าน ตรงจุดนั้นพอดี นายพรานก็ยิงธนูขึ้นไปถูกตรงสะดือของพญาช้างพญาช้างร้องโอดโอยด้วยความ เจ็บปวด ช้างบริวารทั้งหลายเห็นดังนั้นก็วิ่งล้อมเข้ามาเป็นวงกลมให้แควเข้าทีละนิดๆ ถ้าคนอยู่ใน วงนั้นคงแหลกหมดแม้แต่ผักไม้เส้นหญ้าก็แหลกเป็นจุลโขลงช้าง 200-300 เชือก วนเวียนเสาะหาศัตรู ที่มายิงพญาช้าง แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่พบผู้ใดไม่พบ

พญาช้างนึกขึ้นได้ว่า ศัตรูที่มายังจะต้องอยู่ใต้พื้นดินแน่นอนเพราะถ้าศัตรูอยู่ด้านหน้าก็จะยังถูกหน้า ถ้าอยู่ข้างซ้าย ถ้าอยู่ข้างขวามันก็ยังถูกข้างขวานี้ถูกยิงที่สะดือคั้งนั้นพญาช้างจึงเอาเท้าเขี่ยตรงบริเวณที่ตนเองโค่นยิงเห็นนายพราน นั่งอยู่ในหลุม จึงเอางวงดึงขึ้นมากลื่นครั้งแรกคิดจะฆ่าให้ตายแต่เพราะเห็นผ้าเหลือง เห็นบาตรก็เลยไว้ชีวิตแล้วสอบถามว่ามีวัตถุประสงค์อันใดถึงได้มาฆ่าตนเอง นายพรานก็เลยบอกว่า พระธิดาเมืองกาสิกะรัตน์ต้องการนางของท่าน

ตอนนี้เทวดาก็บันดาลให้พญาช้างสำนึกได้ทันทีว่าเป็นเวรกรรมที่ก่อไว้กับช้างแม่น้อย จึงยอมให้นายพรานตัดงาแต่โดยดี โดยให้ช้างบริวารเชือกหนึ่งไต่หวงถือเลื้อยคู่กับนายพราน (ซึ่งภาพนี้เมื่อสิบปีก่อน จะอยู่ที่ศาลากลางหมู่บ้านเมะหลวงก่อนการอพยพ ปัจจุบันอยู่ที่วัดเมะหลวง ซึ่งสภาพของภาพวาดชำรุดเลือนรางไปแล้ว แต่ก็ยังเห็นเค้าโครงเดิมอยู่บ้าง)

เมื่อนายพรานตัดงาช้างแล้ว พญาช้างก็กลับไปตายที่ใกล้ๆ ช้างแม่น้อยตาย เราเรียกสถานที่นั้นว่า “คอยผาช้างใหญ่” และสถานที่ที่นายพรานขุดนั้นก็ปรากฏจนถึงปัจจุบันและมีการไปสักการะต่างๆไปเราเรียกว่า “บ่อน้ำทิพย์” ซึ่งปากบ่อจะกว้างประมาณ 24 นิ้ว อยู่ใกล้กับรอยพระพุทธรูปบาทห้วยรอง อยู่ในเขตตำบลบ้านดง

นายพรานหลังจากได้งาพญาช้างแล้วก็เอาบาตรไปขว้างก็เลยเรียกสถานที่นั้นว่า “ผาบ่วงบาตร” แล้วเอาผ้าเหลืองขว้างใกล้ๆกับผาขาว เรียกว่า ผาขาวขมิ้น (ขมิ้น) ส่วนสถานที่ที่นายพรานอาศัยที่เรียกว่า ผาตูป และใกล้ผาตูปนั้นนายพรานได้ปลูกข้าวดำข้าวเอาไว้มากก็ได้เอาเกลือไปทิ้งบริเวณใกล้ๆผาตูปเราเรียกว่าผาเกลือ (ข้อค้นพบขุดวิจัยโรงเรียนแม่เมะวิทยา “คนแบกช้างที่แม่เมะ”)

แล้วก็จับตำนานของพญาช้างแห่งเมืองเมะ แต่ถ้าสังเกตให้ดี ไม่ว่าเราจะอยู่มุมไหนของแม่เมะก็ตามเราจะมองเห็นกลุ่มคอยผาช้างได้อย่างชัดเจน

จากงานศึกษาของทีมขุดวิจัยในส่วนของตำนานท้องถิ่น ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม ได้พูดถึงการศึกษาท้องถิ่นในภาพรวม โดยอาจารย์ได้เน้นให้ศึกษาจากหน่วยที่เล็กที่สุดของท้องถิ่นก่อน ที่เรียกว่า “ชีวิตวัฒนธรรม ” ซึ่งเน้น “ คน ” ที่สัมพันธ์กับ “ พื้นที่ ” เป็นหลัก ทั้งได้ย้ำให้เห็นว่า “ คน ” เป็นศูนย์กลางของชุมชนในทุกเรื่อง โดยความสัมพันธ์ระหว่างกันดังกล่าวนี้นี้

คนกับโครงสร้างทางสังคม เพื่อที่จะได้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งในระดับครอบครัว เครือญาติ และชุมชน คนกับระบบเศรษฐกิจ เพื่อที่จะเกี่ยวโยงความสัมพันธ์ทั้งคนภายนอกและภายในในเรื่องของการดำรงชีวิต การทำมาหากิน ได้อย่างลงตัว คนกับสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะได้รู้ถึงการจัดการกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมบูรณ์ เช่น การจัดการน้ำ การดูแลรักษาหน้าดิน การเพาะปลูก ฯลฯ โดยมีเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้านมาร่วมด้วย คนกับจักรวาล คือ เรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ ศาสนาผี หรือความเชื่อต่าง ๆ ที่คนในชุมชนให้ความเคารพร่วมกันเช่นป่าเขา หนองบึง ภูเขา กำหนดเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นแผนภูมิหรือแผนที่เพื่อสื่อสารถึงกัน โดยสร้างเป็นตำนาน (Myth) ขึ้นมาอธิบาย

ถึงความเป็นมาและความหมาย ความสำคัญของประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมและ
ใช้พื้นที่ดังกล่าวประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

* เปิดตำนานวัดไหล่หินหลวง

ครูบาเจ้าวัดไหล่หินหลวง

ลำปาง หรือ เขตลัคนครเป็นเมืองเก่าแก่คู่กับหริภุญชัย(นครลำพูน)พรั่งพร้อมด้วยรมณียสถาน
โบราณวัตถุซึ่งควรแก่การทัศนการศึกษากราบไว้และยังมีโบราณสถานอีกแห่งหนึ่งที่อยู่ใน
ความสนใจของนักศึกษาและนักค้นคว้าอยู่ในขณะนี้ นั่นคือ...วัดไหล่หิน วัดไหล่หินหรือวัดเสลา
รัตนปีพพะตาราม (ไหล่หินหลวงแก้วช้างยืน) ชาวบ้านมักจะเรียกสั้น ๆ ว่า วัดไหล่หิน หรือวัดหลวง
นั่นเอง ซึ่งตั้งอยู่บนเนินเขาเล็กๆ เกาะหนึ่งในท้องที่หมู่ที่ 2 ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
ห่างจากที่ว่าการอำเภอเกาะคาไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 6 กม.เศษมีเนื้อที่ธรณีสงฆ์
ประมาณ 50 ไร่เศษสร้างปี พ.ศ. 218

ตำนานได้กล่าวถึงสมัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าครั้งยังทรงพระทรมานสำราญอยู่ในเขตเขตวัน
วิหารมีคืนวันหนึ่งยามใกล้รุ่งพระองค์ทรงรำพึงว่าตั้งแต่กูตกตะได้ตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณมา
ถึงบัดนี้นับได้ 25 พรรษา แล้วต่อเมื่อภูมิพระชนมายุได้ 80 พรรษา เมื่อใดกูตกตะก็จะได้เสด็จเข้าสู่
ปรินิพพานแล้วควรที่จะอธิษฐานธาตุให้ย่อยเพื่อให้คนทั้งหลายและพระอรหันต์ได้นำไปบรรจุไว้เป็น
ที่บูชาเสมอเหมือนดังกูตกตะยังทรงมีพระชนอยู่ทรงรำพึงดังนี้แล้ว พอพระองค์ดับขันธปรินิพพานไป
แล้วได้ 218 ปี ยังมีพระยา องค์หนึ่งทรงพระนามว่า ศรีธรรมโสกราชได้ทรงชนะข้าศึกทั้งหลายแล้วได้
อาศัยเจ้านิโครธสามเณรอยู่ได้เลิกถอยความเลื่อมใสต่อพวกเดียรถีย์ทั้งหลายเสียแล้วจึงบังเกิดปสาท
ศรัทธาอันแก่กล้าต่อบรรพพระพุทธศาสนาอยากจะทำเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมา
สัมพุทธเจ้ามีจำนวน 84,000 องค์พระธรรมชั้น ต่อมาพระองค์ทรงพิจารณาหาพระสารีริกธาตุของพระ
พุทธองค์ดังกล่าวก็พบที่เมืองราชคฤห์นครแล้วพระองค์ก็อัญเชิญมาสู่เมืองปาตริบุตรนคร พระองค์ทรง
แบ่งพระบรมสารีริกธาตุมอบให้พระเถระเจ้าทั้งสองพระองค์ คือ พระกุมารกัสสปะและพระเมฆิยะเถระ
เจ้า ท่านได้นำพระอัฐิของพระพุทธองค์บรรจุทุกหลังช้างมาจากประเทศอินเดีย เพื่อนำไปบรรจุไว้ที่ วัด
พระธาตุลำปางหลวง พอขบวนอัญเชิญมาถึงม่อนหินแห่งนี้ ขบวนช้างเชือกนั้นก็ไมยอมเดินทางต่อถึง
เจ้าจะขับจะไล่อย่างไร ช้างก็ไม่ยอมเดินทางต่อ อันเป็นเหตุที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก

องค์พระอรหันต์ผู้เป็นประมุขของขบวนนั้น จึงพร้อมด้วยผู้คนที่ติดตามได้ปรึกษารื้อกันว่า
สมควรที่จะสร้างองค์พระเจดีย์องค์หนึ่งเพื่อเป็นอนุสรณ์และได้อัญเชิญพระอัฐิของพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าบรรจุเอาไว้ด้วย โดยก่อพระเจดีย์สูง 4 ศอก พระอรหันต์ทั้งสองพระองค์ทรงทำนายพยากรณ์เอาไว้
ว่า สถานที่แห่งนี้จักได้ชื่อตามเหตุการณ์ที่ผ่านมาว่า "วัดเสลารัตนปีพพะตาราม" (วัดไหล่หินหลวงแก้ว

ข้างขึ้น) เพื่อให้สมกับที่เป็นมาของวัด แล้วพระอรหันต์ทั้งสองพระองค์พร้อมด้วยผู้คนที่ติดตามก็นำ ขบวนช้างไปได้อย่างน่าอัศจรรย์ก็ไปบรรจุไว้ที่วัดพระธาตุลำปางหลวง ฉะนั้น ท่านผู้เฒ่าผู้แก่เล่า สืบ ๆ กันมาว่า วัดไหล่หิน เป็นพี่ของวัดพระธาตุลำปางหลวงเพราะว่าพระบรมธาตุ นำมาบรรจุ ภายหลัง

ต่อมาราวประมาณ จ.ศ. 1000 เศษ (ตรงกับพุทธศักราชได้ 2181) มีสามเณรน้อยองค์หนึ่งได้ เดินทางมาจากวัดหลวงป่าซางเมืองหริภุญชัย (ตอนนี้ยังไม่น่าแนและไม่ปรากฏชัด) ได้มาอาศัยร่วมกับ สามเณรวัดนี้ สามเณรน้อยองค์นี้เป็นผู้สันโดษโดยยินดีด้วยของมีอยู่ใช้ผ้าจีวรสีคล้ำ และไม่คลุกคลีด้วย หมุกณะบนสิริষมีแต่โรคเรื้อรัง (โรคจี๋โขกจี๋ซาก) ไม่มีใครจะสนใจและนับถือ พระเณรในวัดเดียวกัน ที่โตกว่าก็ชอบรังเกียจ อีกประการหนึ่งก็ไม่ชอบท่องบ่น เล่าเรียน เขียนอ่าน ตามสมภารวัดท่านสั่งเท่าไร นัก ไม่เอาใจใส่มักเก็บตัวอยู่แต่ผู้เดียวปลีกตัวออกจากหมุกณะ มีวันหนึ่ง ครั้นใกล้เข้าฤดูเข้าพรรษา พระอาจารย์ที่ท่านได้มอบธรรมใบลาน มหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์มหาพลให้ไปท่องเล่าเรียนเพื่อจะได้ แสดงโปรดคณะศรัทธาฟังเสียงทำนองเณรน้อย พอวันเข้าพรรษา แต่สามเณรน้อยองค์นี้ก็หาได้ท่อง บ่นเล่าเรียนไม่ คล้ายกับไม่สนใจใยดีอะไรเลยถึงกับท่านอาจารย์ไม่พอใจหาว่าเป็นผู้เกียจคร้าน ไม่เชื่อ ฟังคำสั่งสอนพอถึงวันเข้าพรรษานั้นท่านอาจารย์ก็เรียกสามเณรน้อยของคณั้นไปแสดงธรรมให้ ศรัทธาชาวบ้านฟังแต่เณรน้อยของคณั้นเมื่อกราบพระรัตนตรัยและท่านอาจารย์แล้ว จึงได้วางธรรม ใบลานผูกนั้น ไว้หน้าพระประธานตนเองก็ขึ้นไปนั่งบนธรรมาสน์ด้วยมือเปล่า แสดงโดยปฏิภาณ ปากเปล่า ท่านอาจารย์ก็นึกสงสัย จึงหยิบธรรมใบลานผูกนั้นมาตรวจดูตามไปด้วย แต่ปรากฏว่า สามเณรเทศนาได้ดีไม่มีผิดพลาดแม้แต่ตัวเดียวตลอดทั้งกัณฑ์เมื่อท่าน อาจารย์ทดสอบความรู้ ความสามารถของเณรน้อยนี้แล้วท่านอาจารย์จึงเก็บธรรมใบลานทั้งหมดที่มีอยู่ในวัดมาตัดเชือกออก ทุกผูกทุกกัณฑ์มากองปนกันเป็นกองเดียวกันแล้ว ให้เณรน้อยเป็นผู้เรียงให้ได้เป็นผูกใดผูกนั้น ปรากฏว่าสามเณรน้อยของคณั้นเรียงได้เป็นอย่างดีใช้เวลาไม่ถึงชั่วโมงก็เสร็จเรียบร้อยไม่มีผิดพลาดให้ เหมือนเดิมทุกอย่างแม้แต่ใบเดียวต่อจากนั้นมาจึงมีผู้เลื่อมใสในตัวสามเณรน้อย และมีผู้เกรงขาม เลื่องลือในตัวท่าน

ต่อมา จ.ศ. 1012 (พ.ศ. 2193) ท่านได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ นามฉายาตามที่พระอุปัชฌาย์ ท่านตั้งไว้ว่า "มหาเกสระปัญโญภิกขุ" และได้ตำแหน่งเจ้าอาวาส ทำให้วัดไหล่หินหลวงเจริญรุ่งโรจน์ เพราะท่านเป็นผู้เลื่องลือและก็ได้เล่าสืบ ๆ กันมาดังนี้

ท่านพระมหาเกสระปัญโญ เป็นพระนักปฏิบัติ นักศึกษาสนธิธรรมคำสั่งสอนอันยืนยง ปรากฏว่าท่านมีความรู้แตกฉานสามารถแต่งและเขียนธรรม (จาร) ได้วันละมาก เล่ากันว่าท่านเขียน อักษรพื้นเมืองเหนือลงในใบลานด้วยเหล็กจารวันหนึ่ง ๆ ได้มูลเหล็กจารเต็มกะลามะพร้าว (มะพร้าว เต่า) ซึ่งหาใครเสมอเหมือนมิได้เลย นอกจากนี้ท่านยังได้ประพฤติปฏิบัติสมณธรรมอย่างจริงจังโดย

ปฏิบัติอยู่ที่ถ้ำฮางฮึง (ถ้ำฮังคา) ซึ่งอยู่ใกล้บ้านทุ่งขาม หมู่ที่ 5 ตำบลไหล่หิน (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น ตำบลใหม่พัฒนา) จนจิตเป็นสมาธิได้ฌานสมาบัติมีอภินิหาร เป็นอัจฉริยะสามารถเหาะเบี่ยงบนหนอากาศได้เพราะท่านพระมหาเถระปัญโญ มีอภินิหารดังกล่าวแล้วนี้เอง จึงเลื่องลือท่านว่า ท่านไป บิณฑบาต โปรดสัตว์ ให้ศรัทธาสาธุชนถึงที่ไกล ๆ ได้ เล่ากันว่าท่านจำวัดอยู่ที่วัดไหล่หินต้นเข้าไป บิณฑบาต ศรัทธาถึงหมู่บ้านไทยใหญ่ แคว้นเชียงตุง (เป็นเขตของสหภาพพม่าเดิมนี่) ทุกเช้าจนวัน หนึ่งอุบาสกไทยใหญ่ (เงี้ยว) ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในตัวท่านได้มนัสการถามท่านว่า "ท่านพระคุณเจ้า จำพรรษาอยู่วัดใดพระคุณเจ้า" ฝ่ายท่านพระมหาเถระปัญโญ จึงตอบเป็นคำปริศนาว่า "เจริญพร อาตมาอยู่วัดกั๊ดไม่แตก" (ขบไม่แตก) เจ้าฟ้าเมืองเชียงตุงได้ฟังดังนั้น แล้วได้สั่งให้เสนาอำมาตย์เที่ยว ค้นวัดชื่อดังกล่าวจนทั่วเมืองเชียงตุง ก็ไม่พบวัดชื่อดังกล่าวแห่งใดด้วยแรงศรัทธาเลื่อมใสในตัวท่าน เป็นล้นพ้น อยู่มาวันหนึ่งเจ้าฟ้าเมืองเชียงตุงก็สั่งให้เสนาอำมาตย์เอามะพร้าวลูกหนึ่งมาปลอกเปลือก ออกแล้วชุคให้เกลี้ยงแล้วผ่ากะลาออกเป็นสองซีกแล้วให้เก็บรักษาเอาไว้ซีกหนึ่ง อีกซีกหนึ่งเอาไป ใส่บาตรพระเถระเจ้า ขณะเมื่อมาบิณฑบาตในตอนเช้าพร้อมกับนมัสการว่า "ขออาราธนาพระคุณเจ้า จันเณี่ยมะพร้าวแล้วเก็บกะลาไว้ด้วย" ข้าพเจ้าจะได้ไปรับเอากะลาที่หลัง จากนั้น อุบาสกไทยใหญ่ ได้ สั่งให้บริวารออกติดตามหาวัดของพระเถระเจ้า และกะลามะพร้าวดังกล่าวโดยแรงศรัทธาแรงกล้า ใน องค์พระเถระต่อมาเป็นเวลา 7 เดือน เสนาอำมาตย์พวกหนึ่งได้เดินทางมาทางเขลางค์นครได้ถามสืบ ๆ กันมาก็ได้พบวัดไหล่หินแห่งนี้ จึงได้แวะนมัสการพระเถระก็เกิดความปริศนาปริมาทยิ่งนัก พวกเสนา อำมาตย์จึงมนัสการถามท่านว่า "กะลามะพร้าวที่ท่านเจ้าฟ้าเชียงตุงได้ถวายพระคุณเจ้ามีอยู่หรือเปล่า" พระมหาเถระปัญโญเจริญพรตอบว่า ยังมีอยู่พร้อมกับหีบกะลามะพร้าวออกมาจากใต้เตียงนอน ยื่น ให้เสนาอำมาตย์ของเจ้าฟ้าเชียงตุงก็ได้ตามความประสงค์ที่ได้เที่ยวตามหาเป็นเวลาแรมปี อย่างนี้ก็ได้ เอาซีกกะลามะพร้าวของท่านพระมหาเถระปัญโญและซีกของตนมาประกบคู่ก็ใช้คู่กันจริง จึงกราบ ลาท่าน มหาเถระปัญโญ กลับไปแจ้งความให้เจ้าฟ้าเมืองเชียงตุงได้รับทราบแล้ว จึงได้พาข้าทาส บริวารเดินทางมาทางจังหวัดเชียงรายได้ผ่านคอยมันหมูมาจึงได้ให้เสนาอำมาตย์ตัดไม้มันหมูมาเป็น เสาพระวิหารที่นำมาจากคอยมันหมูนั่น มีอยู่ตรงหน้าพระประธานทางทิศใต้ด้านที่หนึ่ง เดิมนั้นได้เอา ปูนหล่อครอบ เสาต้นนี้ปรากฏว่าเมื่อฝนจะตกน้ำจะท่วมบ้าน จะปรากฏว่ามีน้ำมันซึมออกมาให้เห็น เป็นข้อสังเกตเอาไว้วันว่าเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก (ข้อค้นพบของยูวิจัยโรงเรียนไหล่หินวิทยา “ครูบา เจ้าวัดไหล่หินหลวงความเชื่อจากอดีตสู่ปัจจุบัน”)

ในส่วนของพิธีกรรมความเชื่อ ประเพณี ของชุมชนยังมีเรื่องราวที่ทีมยูวิจัยได้ศึกษาเช่น

“ตามคิด... วิถีชีวิตของ ป้อหนาน” (ยูวิจัยโรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ) “พิธีกรรมความเชื่อเรื่อง การเลี้ยงผี กับวิถีชีวิตของชุมชนปงเตา อำเภองาว” (ยูวิจัยโรงเรียนประชาราษฎร์วิทยา) “บ้านหลังสุดท้าย

ของชาวล้านนา” (ยูวิจัยโรงเรียนปงแสนทองวิทยา) “สืบสานประเพณีตานก๋วยสลากชุมชนตำบล
ปงแสนทอง” (ยูวิจัยโรงเรียนปงแสนทองวิทยา) “หอมกลิ่นกำข้าวเล่าเรื่องพิธีกรรม” (ยูวิจัยโรงเรียน
สบปราบพิทยาคม) และ “ฮิตฮอยบ่อโข่งตำนาน บ่า เก้า” (ยูวิจัยโรงเรียนสบปราบพิทยาคม)

ฮ่วมฮู้ ฮ่วมสาน พิธีงานปล่อยบ้านเฮา

พิธีกรรมในงานศพหลังจากมีการเสียชีวิตได้เริ่มจากการอาบน้ำ การอาบน้ำศพจะมีการนำส้มป่อย
มาผสมกับน้ำสะอาด ผสมน้ำอบน้ำหอม เพื่อเป็นการไล่เสนียดจัญไรสิ่งไม่ดีให้ออกจากคนตายไป และ
เป็นการแสดงความเคารพต่อศพผู้มีวิญญูติอายุมาก ปัจจุบันใช้น้ำส้มป่อยทุกศพในการอาบน้ำศพ มีความเชื่อ
ว่าผู้ตายจะได้ไปสู่สุคติ นอกจากนี้ยังใช้สำหรับประพรมของถวายทาน เพื่อที่จะให้ของถวายทานนั้น
บริสุทธิ์สะอาดปราศจากมลทินสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย การอาบน้ำศพในอดีตจะช่วยกันอาบอย่างดี ปัจจุบันเมื่อ
มีการตายก็มีการอาบบ้างไม่อาบบ้าง โดยเฉพาะคนที่ตายในโรงพยาบาลนำศพกลับบ้านจะไม่ค่อยนิยม
การอาบน้ำศพกัน ทำให้ประเพณีนี้เริ่มที่จะหายไปบ้างในบางท้องถิ่นแล้ว

สมัยโบราณถ้าเป็นศพที่ต้องไว้หลายวันไม่ได้เอาศพไปเผาในวันเดียวกัน ใช้ต้นจันทน์เป็นท่อน
ขุดเป็นโลงขุดจากด้านบนลงไปจนทะลุด้านล่าง ส่วนก้นด้านในทำเป็นเหงือก (กรอบรองรับตะแกรง)
โดยรอบ ใช้ไม้ไผ่ผ่าเป็นระแนง วางบนเหงือกของโลงอีกทีหนึ่ง วางศพพร้อมทั้งเสื้อบนไม้ระแนงนั้น
ด้วยเหตุนี้คนเมืองจึงเรียกโลงศพว่า “หล่อง” เรียกตามลักษณะที่เป็นช่องหรือร่องที่ต้องปักขุดจากด้านบน
จนทะลุด้านล่างลงไปเพื่อเปลวไฟจะได้ผ่านขึ้นต่อมาเมื่อมีเชื้อใช้จึงเกลี่ยดินจี้ให้เป็นแผ่นแล้วประกอบเป็น
โลงที่มีลักษณะเป็นหีบ โลงศพนี้จะเป็นไม้จันทน์และไม้สักก็มีแล้วแต่คนที่มิเงินจะซื้อหา ถ้าเป็นคนจนก็ทำ
แบบธรรมดา จะใช้สาเดกะลา คือเสื่อที่ใช้รองข้าวเปลือกกลางทุ่งนา มาตัดพับเป็นรูปหีบหรือกล่องมีเฉพาะ
ด้านข้าง เพื่อใช้ครอบศพไม่ให้ดูจากตาเท่านั้น ศพแต่ก่อนนั้นก็วางบนแคร่ด้านบนใช้สาเดกะลา ฟาก
หรือฝา ทำเป็นกล่องเปิดด้านล่างและด้านบน วางครอบศพส่วนบนปิดด้วยผ้าขาวหรือสิ่งอื่น

ต่อมาใน พ.ศ. 2519 เริ่มมีผู้คนนำปราสาทมาใส่ศพ ซึ่งเป็นปราสาทไม้ ในพ.ศ. 2529 เริ่มมีการ
เปลี่ยนแปลงรูปทรงของปราสาทให้มีลวดลายสวยงามขึ้น ในพ.ศ. 2540 ผู้คนมีส่วนน้อยเริ่มมีความคิด
สร้างสรรค์ในการในเก้าอี้มาทำปราสาทพร้อมกับการทำศาลาหลังคาตั้งกะสีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อวัดวา
อารามและสถานที่สาธารณะ ต่อมาในพ.ศ. 2548 ผู้คนคิดว่าศาลาหลังคาตั้งกะสีผูกพันงาย จึงคิดทำศาลาไม้
มาแทนเพราะมีความคงทนและมีความสวยงาม จึงเป็นปราสาทในปัจจุบันนี้

เมื่อ 30 กว่าปีที่ผ่านมามีคนในสมัยโบราณมีวิธีการเก็บรักษาศพโดยใช้ ใบยาสูบ พักเขียว
ใบฝรั่ง เมื่อ 18 ปีต่อมาได้มีการนำฟอร์มาลินฉีดเข้าไปในศพด้วย บางคนที่มีฐานะยากจนก็จะช่วยกันเก็บ
ใบฝรั่ง ใบยาสูบ ไว้ในศพ และ 10 ปี ต่อมาวิธีการเก็บศพโดยการเก็บรักษาไว้ในตู้เย็น ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้
มาถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ในสมัยก่อนสมัยที่จำความได้ไม่มีปราสาทใส่ศพ เหมือนปัจจุบัน

การเอาศพใส่โลง เมื่อประกอบโลงศพเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จะบอกให้ใส่ด้วยขี้เถ้าฟาง ขี้เถี่ยวไม้ ใบฝรั่ง ยาฉุน (ยาจีน) ใบชา ตามที่หามาได้ใส่ลงใต้ตะแกรงรองรับ เพื่อป้องกันกลิ่นเหม็น ดุดฉับกลิ่นศพไม่ให้ออกมา จากนั้นส่วหรือผู้จัดการศพจะทำพิธีปิดโลง โดยหักกิ่งไม้ที่มีใบติดอยู่ มา 1 กิ่งปิดไปมาในโลง พร้อมกับกล่าวว่า ขวัญคนหนี ขวัญผีอยู่ สามครั้ง แล้วนำศพลงใส่ในโลง ถ้าจะเก็บศพไว้หลายวัน บางที่ถ้ากลัวศพมีกลิ่นเหม็นจะนิยมนำเอาฟักหม่น ฟักเขียว ผักครึ่งแล้ววางไว้ใต้โลงศพ ฟักจะช่วยดูดกลิ่นศพให้มีกลิ่นเหม็นน้อยลง ปัจจุบันวิธีการนี้จะไม่ค่อยมีให้เห็นเพราะว่าศพได้รับการฉีดยากันกลิ่นศพอย่างดี บางที่ไม่ฉีดยาก็จะแช่ตู้เย็นจนกว่าจะถึงวันเผาศพ เมื่อเอาศพใส่โลงแล้วบนฝาโลงบางแห่งก็จะมีตุ๊กตาทองวางบนโลงศพด้วย ที่ขาดไม่ได้ก็คือขันข้าวตอกดอกไม้หรือขันสีจะต้องมีวางไว้บนหลังโลงศพเสมอ

การจัดหาโลงศพปัจจุบันไม่ได้มีการนำภูมิปัญญาของชุมชนในท้องถิ่นมาช่วยกันต่อโลงที่สร้างความสามัคคีแก่ชุมชนเหมือนอย่างสมัยโบราณแล้ว เมื่อมีงานศพก็จะนำเงินไปซื้อหาโลงศพตามร้านค้าสะดวกสบายส่งถึงที่ แต่ก็ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายไปจำนวนไม่น้อยที่ต้องเป็นภาระของเจ้าภาพ ในอดีตชาวบ้านมักจะมาช่วยกันสร้างปราสาทโดยให้ส่วช่างฝีมือในหมู่บ้านเป็นหัวหน้า และให้กลุ่มชาวบ้านช่วยเหลือโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาช่วยกันทำ ก่อให้เกิดความคุ้นเคยสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ จะนิยมนำกันเป็นฝากระบาน หรือแมวครอบ ส่วนศพพระสงฆ์ เชื้อพระวงศ์ก็ใช้ปราสาทแบบมียอดต่าง ๆ ตามยศฐาณะที่ดำรงอยู่ ปัจจุบันการทำปราสาท ในชุมชนไม่มีการช่วยกันทำเองแล้ว เปลี่ยนแปลงไปซื้อหาตามร้านซึ่งต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายสูง ถ้าเจ้าภาพไม่มีเงินซื้อจำเป็นต้องเป็นหนี้ร้านจำหน่ายปราสาท (ข้อค้นพบของยูวิจัยโรงเรียนปงแสนทองวิทยา “บ้านหลังสุดท้ายของชาวล้านนา”)

ส่วนการแห่ศพได้เข้ามามีบทบาทตอนแรกก็มีวงดนตรี แห่พื้นเมืองเหนือของหมู่บ้านช่วยกันภายในหมู่บ้านไม่มีการคิดเงินแต่อย่างใด บางครั้งก็ไม่มีแห่ศพทำกันอย่างเจียบ ๆ พอมีรายได้จัดการเก็บสมาชิกมาปณกิจศพของแต่ละหมู่บ้าน ก็ต้องจ้างดนตรีมาแห่เล่นในงานศพ เกิดการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายแก่เจ้าภาพงานศพ การแห่ศพบางที่ก็ไม่เหมาะสมกับงานเศร้าโศก กลายเป็นงานสนุกสนานไปนำของมีนเมามาดื่มกัน ในอดีตการบรรเลงเพลงแห่ในงานศพส่วนมากจะเป็นเพลงปราสาทไหวที่มีความโศกเศร้าไว้อาลัยแก่ผู้ตายเท่านั้น การแห่ศพมีการพัฒนาเปลี่ยนประยุกต์ไปมากการแห่นำเพลงสมัยใหม่มาประยุกต์ผิดไปจากเดิมทำให้กลายเป็นงานรื่นเริงสนุกสนานไป ไม่ใช่เพลงแห่แบบดั้งเดิมที่มีความโศกเศร้าเหมาะสมงานศพ การแห่ปัจจุบันกลายเป็นการแห่ศพเป็นอาชีพรับจ้างหมดไม่มีการช่วยเหลือเหมือนอดีต ต้องมีการว่าจ้างมาแห่งานศพเสมอ บางครั้งถ้าเจ้าภาพไม่มีเงินก็จ้างเครื่องเสียงเปิดแทน

การจูงศพเป็นสิ่งที่ดีที่จะให้คนได้ออกกำลังกาย ร่วมแสดงความกตัญญูต่อผู้ตายโดยการจูงศพ

ไปจนถึงป่าช้า และเพื่อเป็นเพื่อนไปส่งผู้ตายในวาระสุดท้าย ต่อมาความเจริญก้าวหน้าสมัยใหม่ มีรถส่งในงานศพมากมาย การจูงศพจะไม่ค่อยได้เห็นมีเฉพาะบางหมู่บ้านเท่านั้น ที่ยังรักษาไว้อยู่ โดยการจูงศพเฉพาะเดินเข้าประตูป่าช้าเท่านั้น

ปัจจุบันการจูงศพของชุมชนเทศบาลตำบลห้วยฉัตรจะนิยมจูงศพออกจากบ้านไปถึงถนนใหญ่ หน้าเทศบาลเท่านั้น เพราะศพปราสาทจะนิยมใส่ว่างบนรถยนต์และมีรถรับส่งจำนวนมาก จึงนิยมจูงศพไปถึงหน้าเทศบาล แล้วไปเริ่มจูงศพอีกทีก่อนจะเข้าสู่ป่าช้า ยกเว้นศพคนแก่ที่มีอายุมากลูกหลานจะจูงศพไปจนถึงป่าช้า การจูงศพก็เป็นหนทางหนึ่งที่สร้างเสริมความสามัคคีช่วยเหลือของคนในชุมชน (ข้อค้นพบของยูววิจัยโรงเรียนห้วยฉัตรวิทยา “ร่วมรู้ ร่วมสาน พิธีงานปอยบ้านเฮา”)

วิถีชีวิตคนบ้านประดู่มา...

ผี เป็นสัญลักษณ์แทนความกลัว พลังเหนือธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะพิสูจน์ได้และยังเป็นสิ่งที่ผู้คนเคารพ กราบไหว้ ขำเกรงและเกรงกลัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถคลब्บาลสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องราวเรื่องดีได้ วิถีชีวิตของคนล้านนามีความสัมพันธ์ ผูกพัน เชื่อมโยงกับผีเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับผี อีกทั้งยังเกิดความเชื่อเรื่องการรักษาโรคภัยไข้เจ็บกับผี “ผีดี” หมายถึง ผีที่คอยปกป้องรักษาคุ้มครองลูกหลาน เช่นผีปู่ผีย่า ผีผดผีเม็ง เลื้อบ้าน อารักษ์ที่ต่างๆ ซึ่งผีดีนี่จะเป็นผี ที่มักจะสืบทอดกันมาทางวงศ์ตระกูลกันมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน

“ผีร้าย” เช่นผีตายโหง ผีเกะ ผีสือ ซึ่งเหล่านี้จะคอยหลอกหลอนผู้คนให้หวาดกลัว และมักจะรบกวนผู้คนเพื่อเอาสิ่งของตนเองต้องการเช่นข้าวปลาอาหาร หรือที่เรียกว่า ผีตัก (ผีทัก)

การนับถือผีนั้น ปัจจุบันนี้จะนับถือกันทุกคนหรือทุกคนรอบครัวเหมือนในอดีต ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธแบบแท้จริงจะไม่นับถือผี แต่การนับถือผียังมีการนับถือกันเป็นส่วนมาก และส่วนมากคนที่นับถือก็นับถือศาสนาพุทธปนกับไสยศาสตร์ เพราะพิธีกรรมบางอย่างก็มีพุทธศาสนาเข้ามาแทรก การนับถือผีกับศาสนาพุทธจึงไม่ค่อยแยกออกจากกัน

วิถีชีวิตของคนเมืองชุมชนประดู่มาห้...ประดู่มา มีความเชื่อ ความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับผีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษและมีการสืบทอด อนุรักษ์ รักษากันมาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การนับถือผีปู่ย่าของชุมชนประดู่มาห้...ประดู่มา มีความเข้มข้นไม่น้อยไปกว่าพื้นที่อื่นๆของจังหวัดลำปาง ดังปรากฏหอผีปู่ย่าเกาะกลุ่มกันมาบริเวณชุมชนช่างเค็ม- ประดู่มา ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันทางวงศ์ตระกูล

คนประดู่มาห้...ประดู่มากับความเชื่อเรื่องการเลี้ยงผี พิธีกรรมที่สำคัญของคนในชุมชน แม้ว่า

การดำเนินชีวิตราบรื่น ไม่ประสบปัญหาน้อยใหญ่ใด ๆ แต่จิตสำนึกของคนประตู่มาห์...ประตู่มา ไม่อาจลืม วิทยุญาณของผีบรรพบุรุษได้ที่เคยได้ช่วยเหลือพวกเขาให้มีชีวิตที่สงบสุข มาตั้งแต่รุ่นสมัยปู่ย่าตายาย แม้เวลาจะเปลี่ยนไปแค่ไหน เปลี่ยนไปอย่างไร เขาก็ยังไม่อาจจะลืมเลือนได้และยังคงรักษาสืบไปต่อยัง รุ่นลูกรุ่นหลาน

ฟือนผิมด-ผิมเม้ง ประเพณีรีนเริงของเครือญาติก่อให้เกิดความสามัคคี รักษากฎระเบียบของสังคม คือการไม่ผิดผี ผู้น้อยนับถือผู้ใหญ่ สะท้อนภาพตามคติความเชื่อของคนประตู่มาห์...ประตู่มา เชื่อว่าผิมด ผิมเม้งจะเป็นผีที่คอยปกป้องรักษาลูกหลาน ไม่ให้มีการผิดผีหรือการผิดจาริตประเพณี เวลาลูกหลานในบ้าน จะเดินทางไปยังที่ต่างๆหรือไปทำมาหากินถิ่นอื่นจะต้องบอกกล่าวผีให้ไปคุ้มครองรักษา การฟือนผิมยังแฝง การจัดระเบียบสังคมที่อยู่นอกกฎหมายบ้านเมือง เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในตระกูลนั้นๆและควบคุม ความประพฤติให้เป็นคนดีและยังสอดแทรกการทำมาหากิน และการละเล่นในสมัยโบราณ เช่น การชนไก่โด่งฟ้า ยิงเสือ ทอดแห ถ่อเรือถ่อแพ เป็นต้น

พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีอีกพิธีกรรมหนึ่งที่ปัจจุบันกำลังจะสูญหายไป เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการรับเอาวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาใช้ในสังคมพิธีกรรมนั้นคือ “ผีหม้อหนึ่ง”

ซึ่งเป็นพิธีกรรมโบราณของคนประตู่มาห์...ประตู่มาห์ที่สืบทอดกันมานานนับร้อย ๆ ปี การลงผียา หม้อหนึ่งส่วนใหญ่จะถามเรื่องการเจ็บป่วยและการทำนายอนาคต “ผีหม้อหนึ่ง” เป็นวิทยุญาณที่สถิตประจำอยู่ เครื่องครัว หม้อหนึ่ง ไหข้าว ที่คอยดูแลทรัพย์สิน และปกป้องคุ้มครองคนในครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข และแฝงด้วยคติ ความเชื่อในการดำรงชีวิตประจำวัน สร้างความสามัคคี ความกลมเกลียวในครัวเรือน พิธีกรรมเช่นนี้ยังคงมีให้เห็นอยู่ในชุมชนประตู่มา

บ้านหรือที่อยู่อาศัยล้วนเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์ที่ปรารถนาหรือ ต้องการนอกจากอาหาร ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม ชาวบ้านประตู่มาก็ทำให้พบเห็นว่าผู้คนที่ผ่านมา ช่วงเวลาตั้งแต่สมัยตอนเป็นเด็กๆ จนมาถึงเป็นผู้ใหญ่ได้ผ่านเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมาก ซึ่งทำให้เห็นว่าเมื่อย้อนไปในด้านการสร้างบ้าน และรวมไปถึงความเชื่อที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาทำให้ ผู้คนมีการสร้างบ้านเป็นบ้านไม้ฟาก ไม้สานมุงด้วยคา กระต่อมหรือบ้านไม้ โดยมีความเชื่อมาจาก บรรพบุรุษ เช่น การสร้างบ้านจำเป็นที่จะต้องหาฤกษ์ยามในการสร้างบ้านขึ้นจะเป็นความเชื่อต่าง ๆ ที่ได้ปฏิบัติกันมา หรือตำราพื้นบ้านที่ได้มีการเขียนบอกไว้ ผู้คนสมัยก่อนมีลูกมากหน้าบ้านจะมีจาน(ชาน) หรือเรียกว่าระเบียงหน้าบ้าน ประตูของบ้านก็จะไม่สร้างตรงทางเข้าออกหน้าบ้าน ซึ่งเชื่อว่าถ้าใคร สร้างบ้านให้ประตูตรงทางเข้าออกหน้าบ้านจะถือเป็นสิ่งที่ไม่ดีเป็นทางผีผ่านและไม่เป็นสิริมงคลแก่ ผู้อาศัย อีกทั้งผู้คนจะไม่ค่อยจะทำรั้วบ้าน เนื่องจากบ้านใกล้เคียงรักกันเหมือนพี่เหมือนน้อง อีกทั้ง ในสมัยนั้นยังไม่มียังโมย อีกทั้งมีการสร้างศาลเจ้าบ้านหรือเจ้าที่ ซึ่งเชื่อว่าท่านจะปกป้องรักษาคุ้มครองให้ สมาชิกในครอบครัวอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ดังนั้น ทำให้เห็นว่าบ้านที่อยู่อาศัยล้วนเป็นสถานที่สำคัญของ

ผู้ที่อยู่อาศัยไม่ว่าจะเป็นสถานที่พักผ่อน ศูนย์รวมความรักความผูกพันในครอบครัว รวมถึงเป็นศูนย์สถาบันครอบครัวที่จะปลูกฝังขัดเกลาจิตใจของสมาชิกในครอบครัวให้เป็นคนดีไม่เป็นปัญหาของสังคม ซึ่งอาจเหมาะสมกับคำที่ว่า “อยู่ที่ใดไม่สุขใจเท่ากับอยู่บ้านเรา”

เมื่อความเจริญยังเข้าไม่ถึงผู้คนยังคงต้องช่วยเหลือกันตามญาติพี่น้องซึ่งการไปมาหาสู่กับคนในชุมชนอื่นๆ ที่อยู่ใกล้หรือไกลก็ยังขยาดและล่าช้ากว่าที่จะได้พบเจอกัน ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจนเมื่อเวลาต้องการที่จะพบกับผู้อื่นที่อยู่ชุมชนอื่นๆ ส่วนมากก็จะใช้วิธีเดิน บางครั้งก็ฝากข่าวไปบอกต่อ ๆ กัน บางทีจะนั่งเกวียน และบ้านหลังไหนมีเงินก็จะจ้างรถยนต์ ซึ่งในสมัยก่อนสะพานที่สร้างจากปูนซีเมนต์ไม่มี มีแต่ขัวแตะหรือสะพานที่สร้างจากไม้ไผ่สาน การสร้างขัวแตะเกิดจากการรวมใจรวมพลังความสามัคคีที่จะร่วมกันสร้างทางเดินข้ามน้ำและแม่น้ำในสมัยนั้นก็ลัดด้วย ในเวลาต่อมาไม่นานบ้านเมืองมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมากขึ้นความเจริญก็เข้าสู่ชุมชนประจวบผู้คนมีหน้าที่การงานที่ดีขึ้นทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เกิดการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งในตอนนั้นก็เริ่มมีรถสองแถวและรถประจำทางที่โดยสารผู้คนไปในสถานที่ต่าง ๆ ที่ต้องการรวมถึงทำให้ผู้คนมีความคิดและจิตใจที่เปลี่ยนไปทำให้มีความเอื้อเฟื้อต่อกันน้อยลงไป

มนุษย์ทุกคนไม่ว่าผ่านมาก็ยุคก็สมัยก็ย่อมต้องการสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต หรือแม้กระทั่งความสะดวกสบายให้แก่ตนเองเพื่อให้ตนเองอยู่อย่างสุขสบายตามใจในสิ่งที่ต้องการแต่ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนประจวบ...ประจวบ ในสมัยก่อนเทคโนโลยีและความเจริญก็ยังเข้าไม่ถึง ทำให้หลายคนใช้ชีวิตอยู่กับความลำบาก อีกทั้งผู้คนก็ยังไม่ได้รับการศึกษาหรือคนที่ได้รับการศึกษา มีน้อย ซึ่งในอดีตสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญที่จะตอบสนองความต้องการให้แก่ผู้คนช่วยให้ความสะดวกสบายมากขึ้น

ตะเกียง อุปกรณ์ที่ใช้ให้แสงสว่าง เมื่อก่อนจะเป็นตะเกียงที่มีน้ำมันก๊าดและมีสายฉนวนเพื่อจุดไฟ ต่อมาไม่นานก็เป็นตะเกียงที่ใช้หลอดลม บ่อน้ำถือเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่สุดที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค อีกทั้งทำให้เกิดการสัมพันธไมตรีที่กระหว่างเพื่อนบ้านและการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพราะในเมื่อก่อนน้ำบ่อไม่มีทุกบ้านจะมีเป็นบางบ้านแต่ในปัจจุบันก็ได้เลิกใช้หันมาใช้ประปาแทน หมอน้ำหน้าบ้านก็ถือเป็นหม้อที่ความชุ่มชื้นใจเมื่อที่ผู้ผ่านไปมากระหายน้ำก็สามารถที่ดื่มน้ำได้และยังแสดงความมีน้ำใจกว้างขวางของคนสมัยนั้น เกวียนเป็นพาหนะที่ใช้บรรทุกสิ่งของได้ไม่น้อยทีเดียว ถ้าเปรียบเทียบกับรถยนต์ในสมัยนี้ซึ่งเกวียนจะไม่ต้องใช้น้ำมันเหมือนรถยนต์และรถจักรยานบ้านที่มีฐานะก็จะซื้อข้าว การนำผัก ผลไม้ หรือสินค้าต่างๆ ไปขายที่ตลาดผู้คนก็จะนิยมใช้วิธีหาบ เช่นใส่ตะกร้า ใส่กระบุงแล้วหาบไปขาย เป็นต้น ซึ่งทำให้ไม่ต้องถือของเป็นจำนวนมาก

เมื่อวันเวลาผ่านไปได้มีการพัฒนาบ้านเมืองขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความเป็นอยู่ในด้านต่างๆ ทำให้ผู้คนก็ใช้ชีวิตอย่างไม่ต้องลำบากโดยเริ่มจะมีไฟฟ้า เทคโนโลยีต่างๆ และเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ เข้ามามีบทบาทอย่างมากในวิถีชีวิตของคนประจวบ...ประจวบ (ข้อค้นพบของยูววิจัยโรงเรียน

เขลางค์นคร “วิถีชีวิตคนประดู่มา จากอดีต...ปัจจุบัน”)

ย้อนเวลาตามหาปรตพลี....

ตำนาน “งานปรตพลีสัมยพุทธกาล” ในกัลป์ที่ 92 นับแต่ภักถ์กัลป์ขึ้นไปถึงวพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระนามว่า “ปุสสะ” พระพุทธบิดาทรงพระนามว่า “พระเจ้าชยเสนะ” พระพุทธมารดา มีพระนามว่า “สิริมา” พระเจ้าชยเสนะยังมีพระราชบุตรอีก 3 พระองค์ ต่างพระมารดาและเป็นพระกนิษฐาภดาของ พระปุสสะพระพุทธเจ้า ราชบุตร ทั้ง 3 นี้ มีเจ้าพนักงานรักษาลังหนึ่งเก็บส่วยในชนบท กาลต่อมา พระราชบุตรทั้งสามมีพระราชนัดสจะบำเพ็ญกุศลบำรุงพระศาสนา ผู้เป็นพระเชษฐภดาตลอดไตรมาส จึงขอลออนุญาตแก่พระบิดา เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว พระราชบุตรทั้งสามจึงตรัสสั่งเจ้าพนักงานผู้เก็บส่วย ในชนบทของพระองค์ให้สร้างวิหาร ครั้นสร้างเสร็จแล้วพระราช-บุตรทั้งสามจึงนำเสด็จพระพุทธเจ้าไปที่วิหารและทูลถวายวิหารแก่พระ -ศาสดา แล้วส่งเจ้าพนักงานรักษาพระคลังและพนักงานเก็บส่วยว่าเจ้าจงดูแล และจัดของถวายของฉันถวายพระผู้มีพระภาคเจ้าพร้อมด้วยภิกษุ 90,000 องค์ที่เป็นพุทธบริวาร และตัวเราทั้งสามกับบริวารทุก ๆ วัน ตลอดจนไตรมาสด้วย ตั้งแต่วันนี้ไปเราจักไม่พูดอะไร ตรัสแล้วก็พาบริวาร 1,000 องค์ สมทานศีล 10 แล้ว ประทับอยู่ในวิหารตลอดไตรมาส

เจ้าพนักงานรักษาพระคลัง และเจ้าพนักงานเก็บส่วย ผลัดกันดูแลทานวัดตามความประสงค์ของพระราชบุตรทั้งสาม ด้วยความ-เคารพ ครั้นนั้นชาวชนบทบางพวกจำนวน 84,000 คน ได้ทำอันตรายต่อทานวัดของพระราชบุตรทั้งสาม มีกนิไทยธรรมเสียเองบ้าง ให้แก่บุตรเสียบ้าง เสาโรงครัวเสียชนเหล่านั้นครั้งตายแล้วจึงไปบังเกิดในนรกกาลล่วงไปถึง 92 กัลป์ จนถึงกัลป์นี้ ในพระพุทธศาสนา พระกัลลสสะปะสัมมาสัมพระพุทธเจ้า ชนเหล่านี้มีจิตอันอกุศลเบียดเบียนแล้วนั้น ได้มาบังเกิดในหมู่ปรต ครั้นนั้นมนุษย์ทำบุญให้ท่านอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติที่เป็นปรตของตน ปรตเหล่านั้นก็ได้ซึ่งทิพย์สมบัติ นานาประการ แต่หมู่ปรตผู้ทำลายเครื่องไทยธรรมพระราชบุตรทั้งสามนั้นหาได้รับส่วนกุศลไม่ ปรตเหล่านั้นจึงทูลถามพระกัลลสสะพุทธ-เจ้าว่า ข้าพระพุทธเจ้านี้ พึงได้สมบัติอย่างนี้ บ้างหรือไม่ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าท่านทั้งหลายยังไม่ได้สมบัติ บัดนี้ ต่อไปภายหน้าพุทธกาลแห่งพระ โคดม พระพุทธเจ้าญาติของท่านทั้งหลายจักได้เป็นพระราชา ทรงพระนามว่า “พิมพิสาร” และจักได้ถวายทานแด่พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น แล้วอุทิศส่วนบุญถึงท่านทั้งหลาย เมื่อนั้นแหละท่านจะได้สมบัติดังนี้

การล่วงมาได้พุทธันดรหนึ่งถึงพระพุทธศาสนาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราในเจ้าพนักงานผู้เก็บส่วยของพระราชบุตรทั้งสามได้มาบังเกิดเป็นพระเจ้าพิมพิสาร เมื่อพระเจ้าพิมพิสารได้ฟังเทศนาของพระพุทธเจ้าก็ได้ตั้งอยู่ในโศคาปัตติผลและได้ถวายไทยธรรมแก่พระพุทธเจ้า แต่หาได้อุทิศส่วนกุศลให้แก่ปรตที่เป็นญาติไม่ปรตที่เป็นญาติเหล่านั้นมาคอยรับส่วนกุศลอยู่ เมื่อมิได้รับส่วนกุศลตามความปรารถนา ก็เสียใจ พอถึงเวลาหนึ่งก็ส่งเสียงร้องประหลาดน่าสะพรึงกลัว ครั้นรุ่งสางขึ้น พระเจ้าพิมพิสารทรงทราบ

พระเจ้าพิมพิสารจึงอาราธนาพระพุทธเจ้าให้เข้าไปปรับเครื่องไทยธรรมในพระราชนิเวศน์ แล้วพระราชาทรงกระทำทักษิณทก ทรงอุทิศว่าทานนี้จึงถึงหมู่ญาติของเรา

ขณะนั้นฝูงเปรตที่มีความกระวนกระวาย และร่างกายที่น่าเกลียดน่ากลัวก็สูญหายไป กลับมีผิวพรรณงามผ่องใสดังทอง แล้วพระราชาวายยาคุและของเคี้ยวอุทิศถึงญาติอีก ยาคุและของเคี้ยวอันเป็นทิพย์ก็เกิดขึ้นในสำเร็จประโยชน์แก่ฝูงเปรตที่เป็นญาติเหล่านั้น แล้วพระราชาวายผ้าและเสนาสนะ ทรงอุทิศถึงญาติอีก ผ้าและเครื่องเสนาอาสนะปราสาทล้วนแต่เป็นทิพย์ให้สำเร็จประโยชน์แก่ฝูงเปรตเหล่านั้นได้ประสบความสุข พระเจ้าพิมพิสารก็ทรงโสมนัสยิ่งนัก

ในครั้งนั้น เรื่องสืบมาว่า พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมเทศนาดีโรกัณฐสูตร ทรงสรรเสริญทานที่ทายกอุทิศบริจาคแก่ญาติที่ตายไปแล้วอีกหลายวัน แล้วกล่าวคำอุทิศถึงญาติว่า “อิท โว ญาติิน โหตุ สุขิตา โญาติโยฯ” ทานนี้จึงถึงญาติทั้งหลาย (ที่เกิดในเปรตวิสัย) ขอญาติเหล่านั้นจงมีความสุข (คือได้เสวยผลแห่งทานด้วยความสำรวม) อนึ่งผู้ที่บริจาคทานนั้นก็หาไร้ผลไม่ เป็นการสร้างสมบุญกุศลให้เพิ่มยิ่งขึ้น กลับมีบุญกุศลยิ่งใหญ่ให้ผู้อื่นได้อนุโมทนาอีก การร้องไห้เศร้าโศกปริเวทนาหาผู้ที่ตายไปไม่เป็นประโยชน์อย่างไรแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว มีแต่การทำบุญอุทิศกุศลเท่านั้นจะได้ผลแก่เขาในปรภพ

ตำนานเปรตพลีในอำเภอห้างจักร

เปรตพลี เป็น ประเพณีอุทิศหาผู้ตาย บางที่เรียกว่า ประเพณีเดือน 12 เป็ง ประชาชนในอำเภอห้างจักรนิยมอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษของตน คือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หลงปู่ ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีนี้เรียกกันแต่ละท้องถิ่น ก็มีชื่อแตกต่างกันไป บางจังหวัดในภาคเหนือเรียกประเพณีอุทิศหาผู้ตายว่า ประเพณีเดือนสิบสองบั้ง ประเพณีปล่อยผีปล่อยเปรตบ้าง ตรงกับภาคกลางว่า “ตรุษสารท” ปักข์ได้เรียกว่า ประเพณีเดือนชิงเปรต และทางภาคอีสานก็คือ ประเพณีบุญข้าวประดับดิน ประเพณีที่กล่าวมานี้ โดยความหมายและจุดประสงค์เป็นอันเดียวกันต่างกันด้วยวิธีการทำตามจารีตประเพณีที่เคยทำมาในท้องถิ่นของตน สำหรับการอุทิศหาผู้ตายของอำเภอห้างจักร มีประเพณีสืบต่อกันมาเนื่องในการอุทิศกุศลแก่ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วถือกันว่าในเดือน 12 เหนือขึ้น 1 ค่ำถึงเดือนแรม 14 ค่ำนั้น พระยายมราชได้ปล่อยวิญญาณสัตว์ผู้ตายกลับมาสู่เมืองมนุษย์ เพื่อขอรับเอาส่วนบุญส่วนกุศลจากญาติพี่น้องลูกหลานจะได้พ้นจากภาวะแห่งเปรตตอสุรกายทั้งหลาย ดังนั้นการปฏิบัติต่อประเพณีก็ด้วยการกตัญญู ต้องการให้บุคคลผู้เป็นที่รักพบกับความสุขในปรโลกจึงได้ทำสืบต่อกันมา (ข้อค้นพบของยุววิทย์ โรงเรียนห้างจักรวิทยา “ย้อนเวลาตามหาเปรตพลี”)

เปรต

เปรต เป็นผีตามความเชื่อของชาวบ้าน มีรูปร่างสูงโง่งเท่าต้นตาล ผมหยาวย คอยาว ผอมโซ ตัวดำ ท้องโต มือเท่าใบตาล แต่มีปากเท่ารูเข็ม และเปรตจะหิวอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากกินอะไรไม่ได้ จึงขอขมาขอส่วนบุญในงานบุญต่างๆ ซึ่งเมื่อสะสมบุญได้แล้วก็เกิดใหม่ชาติหน้าจะได้ไม่ต้องทุกข์ทรมานอย่างที่เป็นอยู่

คำว่า เปรต ความหมายทางพุทธศาสนา แปลว่า ผู้ละโลกนี้ไปแล้ว ผู้ตายไปแล้ว ในทางพุทธศาสนา หมายถึง สัตว์พวกหนึ่งที่เกิดในเปตลิสัยซึ่งเป็นอบายภูมิ ๑ ใน ๔ ซึ่งประเภทของเปรตมีหลายประเภท เช่นประเภทหนึ่งเรียกว่า ปรตตูปชีวิเปรต คือเปรตที่ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยส่วนบุญที่มีผู้ทำอุทิศให้ หากไม่มีส่วนบุญที่มีผู้อุทิศให้ก็มักจะกินเลือดและหนองของตัวเองเป็นอาหาร โบราณมีความเชื่อที่ว่า ถ้าใครทำร้ายพ่อแม่ ชาติหน้าจะไปเกิดเป็นผีเปรต

การทำพิธีกรรมแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือการทำบุญอุทิศไปให้ผู้ตายว่า เปตพลี หรือ บุญเปตพลี

คำตอบสุดท้ายจากร่างที่ถูกเลือก.....

ความตายเป็นสิ่งที่ตายตัว เกิดขึ้นกับทุกคนหลีกเลี่ยงกับสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ เมื่อคนรักของเราได้จากไปโดยไม่มีวันหวนกลับ สิ่งที่มีมนุษย์เราเฝ้าหวังและรอคอยมาเนิ่นนานที่จะได้อยู่และมีความสุขด้วยกันตลอดกาลอาจดับลงเมื่อมีคนใดคนหนึ่งได้จากลาไปก่อนและหากมนุษย์เรายังไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ ก็อาจจะเสียใจกับการกระทำที่อาจมองข้ามไป เรื่องเหล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงการมีความรัก ความห่วงใยที่ต่างคนต่างมีและมอบให้แก่กัน ถึงแม้ร่างกายจะสูญสิ้นแต่เมื่อจิตใจคนเราได้ผูกพันและมีความรักให้กันนั้นย่อมตัดใจจากกันได้ยาก การสู่ฝืน (การเข้าทรง) จึงเป็นหนทางในการเชื่อมโยงความรักเมื่อแต่ละคนได้อยู่ในภพภูมิที่ต่างกัน เพื่อจะได้พูดคุยและถามไถ่ในเรื่องความเป็นอยู่ ที่ต่างฝ่ายต่างห่วงกันภายในครอบครัวที่ผ่านคนกลางคือ ร่างทรง ผู้ที่สามารถสื่อสารอัญเชิญวิญญาณมาสิงร่างเพื่อให้ได้พูดคุยได้สัมผัส ไขว่ว่าแต่ละคนจะเป็นคนกลางเป็นร่างทรงได้ทุกคนต้องขึ้นอยู่กับภาระการกระทำของแต่ละคนเป็นผลกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ต้องชดใช้เป็นคำตอบสุดท้ายที่ได้จากร่างที่ถูกเลือก ฉะนั้นความเชื่อในเรื่องนี้จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นเอกลักษณ์ของชาวพื้นเมืองที่ได้สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน (ข้อค้นพบของยูววิชัยโรงเรียนห้างฉัตรวิทยา “สืบสานตำนานการเข้าทรง สู่ฝืน...คำตอบสุดท้ายจากร่างที่ถูกเลือก”)

นอกจากนั้นยังมีประเพณีของชาวลำปางอีกมากมายเช่น ประเพณีล่องสะเปาจากเมืองลำปาง (ยูววิชัยโรงเรียนเทศบาล 4 บ้านเชียงราย “ประเพณีล่องสะเปาแห่งแห่งแม่น้ำวังในวันยี่เป็ง”).... การละเล่นผีประเพณีบ้านเฮา (ยูววิชัยโรงเรียนแม่ถอดวิทยา “ย้อนอดีตการละเล่นผี ประเพณีบ้านเฮา”) ...ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์...สืบสานตำนานใบตาลกล่องข้าว (ยูววิชัยโรงเรียนปงแสนทองวิทยา “สืบสานตำนานใบตาลกล่องข้าว”)....สืบสานภูมิปัญญา ปัญหาชาวบ้าน นำนมดเมือง

(ยูววิชัยโรงเรียนแม่ถอดวิทยา “สืบสานภูมิปัญญา ปัญญาชาวบ้าน น้ำมนต์เมือง”)...ส่วนฮักษา ภูมิปัญญา
ผ้าทอทุ่งกว้าว (ยูววิชัยโรงเรียนทุ่งกว้าววิทยาคม “ฮักษา ภูมิปัญญา ผ้าทอทุ่งกว้าว” และ “ภูมิพะหลญา
ลื้อฮักผ้าทอบ้านเฮา”)...ภูมิปัญญาแกะสลักและชีวิตวิถีบ้านหลุก (ยูววิชัยโรงเรียนบุญญาพิทยาลัย
“ภูมิปัญญาแกะสลัก วิถีชีวิตบ้านหลุก” และยูววิชัยโรงเรียนสุนทรศึกษา “นักแกะลายรุ่นเดอะ”)
...ฮื้อฮอยรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง (ยูววิชัยโรงเรียนเมืองปานวิทยา “ฮื้อฮอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง”)

อาชีพของชุมชน

ส้มเกลี้ยง สืบตำนานเมืองเถิน...ส้มเกลี้ยงกับประเพณีท้องถิ่น

ด้วยความเป็นหนึ่งในเดียวกับอำเภอเถินส้มเกลี้ยงจึงขาดไม่ได้ในประเพณีหรือพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ
ถึงแม้สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ส้มเกลี้ยงก็ยังคงอยู่เป็นส่วนสำคัญกับการดำเนินกิจกรรม
ทางความเชื่อ หรือการดำรงชีวิตอยู่ดั่งเช่นในอำเภอเถิน งานประเพณีตานก๋วยสลาก หรือ สลากภัตตรหากเรียก
ตามพจนานุกรมไทย จะเห็นได้ว่าทุกๆปีมีการทำบุญตานก๋วยสลากเพียงครั้งเดียว ชาวพุทธในอำเภอเถินจะ
ร่วมกันสร้างกุศลโดยจะทำชะลอมขึ้นมา เพื่อใช้เป็นภาชนะใส่เครื่องทำบุญ ปัจจุบันนี้ใช้ตะกร้าหรือถังแทน
แต่ก็ยังคงยังมีอยู่ไม่น้อยที่ยังใช้แบบเดิมเพื่อเป็นการอนุรักษ์ ประเพณีตานก๋วยสลากนี้มีมานานมากแล้ว
อยู่คู่กันมากับส้มเกลี้ยงทุกครั้งที่มีประเพณีตานก๋วยสลากจะต้องมีส้มเกลี้ยงเป็นส่วนที่สำคัญเสมอ ภายใน
ก๋วยสลากจะประกอบไปด้วยของที่รับประทานได้ทั้งหมด เช่น เกลือ พริก ของคาว องหวน ผลไม้ต่าง ๆ
เป็นต้น และที่สำคัญที่สุดในก๋วยสลากของชาวพุทธในอำเภอเถิน คือ ส้มเกลี้ยงทุกครั้งที่มีประเพณี
ประจำปีนี้ขึ้น จะมีวันที่เตรียมการตานก๋วยสลากเรียกว่า วันดา เป็นวันที่ต้องเตรียมของทั้งหมดใส่ในตะกร้า
หรือชะลอม พอถึงวันตานก๋วยสลากทุกคนก็จะไปจับจองที่นั่งเพื่อวางก๋วยสลากแล้วเอากะดาบแผ่นยาว ๆ
ที่ชาวบ้านเรียกกันว่า เส้น ไปรวมกันที่วิหารแล้วจะมีเจ้าหน้าที่คลุกเคล้าให้แยกออกจากกันแล้วก็แจกให้
กับพระเพื่อตานก๋วยสลาก(ถวายสลากภัต) การตานก๋วยสลากนี้ทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

ทุกครั้งที่มีประเพณีตานก๋วยสลากจะต้องมีส้มเกลี้ยงอยู่ในก๋วยสลากเสมอ พวกเราได้ไปสอบถาม
ผู้เฒ่าผู้แก่ ท่านยังไม่ทราบสาเหตุที่ทำไมต้องใส่ส้มเกลี้ยงในก๋วยสลาก รู้แต่เพียงว่าจะต้องใส่ทุกครั้งขาดไม่ได้
อาจจะเป็นวิธีอนุรักษ์ส้มเกลี้ยงไว้ก็อาจจะเป็นได้ อาจเป็นเพราะเหตุนี้ที่ยังคงมีส้มเกลี้ยงให้เราได้เห็นได้
สัมผัสจนถึงทุกวันนี้ (ข้อค้นพบของยูววิชัยโรงเรียนเถินวิทยา “ส้มเกลี้ยงสืบสานตำนานเมืองเถิน –
แก้วโป่งขาม มนต์ขลังที่กำลังจางหาย”)

ภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม

หะดูแว ภาษาไทลื้อ...

ประวัติศาสตร์....ภาษาไทลื้อ

ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องในอดีตที่มีการกระทำ คำพูด เรื่องเล่า ที่มีอยู่หลายกาลเวลาที่ผ่านมา ทั้งเรื่องสนุก รวมไปถึงสงคราม...แต่จริง ๆ แล้วประวัติศาสตร์นั้นคือเรื่องที่ผ่านมาต่างหาก ปากต่อปาก การเล่าและสืบทอดต่อกันมา

จะเห็นว่า...ประวัติศาสตร์นั้นไม่ได้หายไปไหนเลย เพียงแต่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และตามค่านิยมสมัยใหม่เท่านั้น การรักษาสืบทอด ติดตาม ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้คงความเป็นประวัติศาสตร์ไว้ได้ จากการฟังและการเก็บข้อมูลบางอย่างจากผู้ที่ผ่านมาเรื่องราวเหล่านั้น ไม่ว่าจะมาจาก คนใกล้ชิด พ่อ แม่ ปู่ ย่า...การได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าตื่นเต้น และน่าประทับใจ

วัฒนธรรมก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งต่อสังคมไทยและสังคมนอกประเทศของเรา หลาย ๆ ชาติก็ไม่ได้คงความเป็นชาติไว้อยู่เสมอไป เนื่องจากวิวัฒนาการต่าง ๆ ได้เข้ามาจึงทำให้เกิดการผสมผสานขึ้นมา กลายเป็นอารยธรรมตะวันตกบ้าง อารยธรรมตะวันออกบ้าง สุดแต่จะรับมา ทางใดเป็นส่วนใหญ่

การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ก็เปรียบเสมือนการทำหนังเก่าให้เป็นหนังขึ้นใหม่ แต่...ยังคงความงามในจุดเด่นจุดหนึ่งไว้อยู่ในตัว มีความเป็นประวัติศาสตร์ ได้กลิ่นของความเป็นสมัยก่อนที่ยังคงเดิม คงตัวและคงที่อยู่เสมอ

ไทลื้อ เป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทกลุ่มหนึ่งก็ได้ ซึ่ง

มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเขตสิบสองปันนา ตะวันตกเฉียงเหนือของจีน นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบระหว่างหุบเขา

มีวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตคล้ายกับคนล้านนา บริโภคข้าวเหนียว เป็นอาหารหลัก นับถือผี เช่น ผีบ้าน ผีเรือน และผีเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ ชาวไทลื้อยังตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของภูพานในสหภาพพม่า อีกด้วย ไทลื้อมีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานหลายยุค นับตั้งแต่การอพยพจากสิบสองปันนาเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคเหนือของลาวในสมัยอาณาจักรล้านช้างในอดีต

ในปัจจุบันชาวไทลื้อได้กระจายกันตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงราย และพะเยา

จังหวัดลำปาง มีหมู่บ้านไทลื้อที่ตำบลกล้วยแพะ อำเภอ เมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกล้วยหลวง เป็นหมู่บ้านแรกที่ชาวไทลื้ออพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน อยู่ห่างจากตัวเมืองลำปางราว 6 กิโลเมตร บ้านกล้วยแพะ บ้านกล้วยฝาย บ้านกล้วยกลางและบ้านกล้วยม่วง และยังมีตำบลน้ำใจ อำเภอแม่ทะ มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่ปุง และบ้านฮ่องห้า ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับตำบลกล้วยแพะ

พื้นที่ของตำบลกล้วยแพะ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง รอบๆ หมู่บ้านเป็นทุ่งนา มีป่าละเมาะบางส่วน มีต้นไม้ใหญ่บริเวณหมู่บ้าน ตำบลกล้วยแพะมีภูเขายู่ทางด้านตะวันออก คือ ดอยม่วงคำ เป็นต้นกำเนิดของลำน้ำห้วยแม่ปุง ซึ่งไหลผ่านหมู่บ้านไทลื้อ

แต่เดิมคนไทลื้ออาศัยอยู่ในเขตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ต้องอพยพหรือโยกย้ายถิ่นฐาน เนื่องจากอิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซง มีการแย่งชิงอำนาจเกิดขึ้น จึงต้องย้ายถิ่นแตกออกจากสิบสองปันนา และกระจายออกมาอยู่ในหลายจังหวัดของภาคเหนือ บางกลุ่มที่อพยพอาศัยถาวรทางการเมืองและบางกลุ่มอาจย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหาพื้นที่ทำกินที่เหมาะสม

ตำบล กล้วยแพะ จังหวัด ลำปาง คือ อีกพื้นที่ที่มีคนไทลื้อเข้ามาอาศัยและใช้เป็นแหล่งทำกิน มีจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้าน กล้วยฝาย (หัวฝาย) หมู่บ้าน กล้วยกลาง หมู่บ้าน กล้วยหลวง หมู่บ้าน กล้วยแพะ และหมู่บ้าน กล้วยม่วง

เดิมมีบ้านแค่ 2 – 3 หลัง มีศาลากลางบ้านไว้ให้คนทำบุญ คือ กล้วยหลวง เวลาผ่านไปจึงมีบ้านหลายหลัง เรียกว่า ไทลื้อ และได้กระจายออกไปโดยรอบเกิดเป็นชุมชนไทลื้อขึ้นมา (ข้อค้นพบของยูวิจัย โรงเรียนเขลางค์นคร “หะดู่เว...ภาษาไทลื้อ”)

Bodyslam รุ่นเก่า

พิธีกรรมอะไรบ้างในวงปีพาทย์

จากการสัมภาษณ์

1. ขึ้นขันตั้ง

ผู้ทำพิธีขึ้นขันตั้งต้องเป็นผู้ที่บวชเรียนมาก่อน เป็นน้อย หรือ เป็นหนานเท่านั้น หากคนดิบขึ้นขันตั้งจะผิดครู เนื่องจากครูแห่งแรง (ศักดิ์สิทธิ์)

ขันตั้งวงป่าไคร้ 1

1.1 เครื่อง แปด คือ สวดยดอกไม้ 8 สวดย แต่ละสวดย รูป 2 ดอก หมากร พลุ 8 สวดย การทำสวดยไม่ให้มีลักษณะปากเปิด

1.2 เงิน 36 บาท

1.3 หมากร 1 หัว

1.4 เหล้า 2 ขวด (ขึ้นขันครู 1 ขวด ปลดขันครู 1 ขวด)

2. เข้าเล่นเครื่องดนตรีต้องไหว้
3. ปลดขันครู
4. หลังจากจบงานแห่ ต้องเลี้ยงครู ด้วยเหล้าไห ไก่ 1 คู่

คำขึ้นขันตั้งครู

สิทธิ สิงเห สัตตนาเก ปันจ๊ะ ปิดสะนู อินตา เอกะ ยะชา นะวะเตวา ปันจะ พรหมมา
สะหังปะติ เตวะ ลาจา อัดทะ อะระหันตำ ปันจุ พุทธา นะมามิ

คำปลดขันตั้งครู

สิทธิกิจจั้ง สิทธิกัมมัง กาลิยะ ตะถาคะโต สิทธินาโพ นิรัน กะนัง สิทธิเชโต จะโน
สิทธิกัมมัง ปะรุติเต สัปปะสิทธิ พะวันตุเต

ต่อด้วยคำให้พร

ในวงป่าไคร้ 1 พ่อหนานจู ต๊ะมะโน เป็นผู้ขึ้นขันตั้งครู ได้รับการสืบทอดมาจากพ่อ
อาจารย์หนานเอียง ชมพู ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว

การสืบทอด ส่วนใหญ่ให้กับลูกหลาน ส่วนคนนอกตระกูลต้องมีการขอขึ้นขันครูใหม่
จากครูที่จะให้สืบทอด

การไหว้ครู

การไหว้ครูดนตรีแบบที่นิยมปฏิบัติในภาคกลางนั้น ไม่ปรากฏในวงการดนตรีแบบพื้นบ้าน
การไหว้ครูมีอยู่สองลักษณะเรียกชื่อเหมือนกันว่า “การดำหัวครู” อาจเรียกในที่นี้ว่าการดำหัวครู
(ที่ไม่มีตัวตน) กับการดำหัวครูที่มีชีวิต

การดำหัวครูที่มีชีวิต นักดนตรีจะนำเอาเครื่องการวะครูอันได้แก่ ข้าวตอก ดอกไม้ ฐูป เทียน
นำส้มป่อย ใส่ขันหรือพานอาจมีเครื่องบริวาร เช่น ผ้าขาวม้า เสื้อหม้อห้อม ผ้าขนหนู หรือของกินของใช้
ซึ่งมีตั้งแต่ หอม กระเทียม เครื่องกระป๋อง ผลไม้ต่างๆหรืออาจมีเงินใส่ซองซึ่งจะใส่เท่าไรขึ้นอยู่กับฐานะ
ของนักดนตรี

นอกจากการแสดงการวะแล้ว ยังมีนัยที่แสดงถึงการไปขอขมาอภัย ตามจาริตเมืองเหนือที่ว่า
ไปขอสุมาและขอพรมาเป็นมงคลแก่ตน

พิธีการในการดำหัวเป็นไปอย่างเรียบง่าย โดยนักดนตรีหรือผู้น้อยจะนำเอาเครื่องการะวะที่เตรียมมาใส่ในพาน นำเอาน้ำส้มป่อยเทรวมกับขันน้ำส้มป่อยของครู ศิษย์ประเคนพานและน้ำส้มป่อยให้ครู พร้อมกับกล่าวขอภัยและขอพรจากครู ขณะที่ครูกล่าวในพรศิษย์ประณมมือรับฟังอย่างสงบ เมื่อครูกล่าวจบเปล่งเสียงสาธุพร้อมกัน จากนั้นครูก็เอาน้ำส้มป่อยมาลูบศีรษะเป็นอันเสร็จพิธีดำหัวครู

การขันขันครู

ขันครูหรือตั้งคือเครื่องบูชาครูบรรจุในพาน หรือขัน ซึ่งประกอบด้วย รูป เทียน ดอกไม้ หมาก พลุ ผ้าขาว ผ้าแดง เบี้ย ข้าวสาร สุรา กล้วย มะพร้าว บางครั้งมีน้ำส้มป่อยและที่ขาดไม่ได้คือเงินค่ากำนัล ในกรณีที่ไม่ไปบรรเลงในสถานที่ซึ่งไม่มีพานหรือขัน ก็อาจใช้ถาดหรือภาชนะ เช่น กะละมัง แทน

ความเชื่อของชาวเหนือเกี่ยวกับขันตั้งหรือขันครูนั้น มีอยู่ในงานฝีมือ และงานช่างทั้งหลาย เป็นต้นว่า ช่างปี ช่างขอ(จับขอ) ช่างแฉ้ม(วาดเขียน) ช่างต๋อง(แกะสลัก) ช่างฟ่อน ช่างไม้ ก่อสร้าง (สถาปนิก) นักดนตรี(ช่างม่วน) นักมวย กล่าวคือวิชาชีพ หรือวิชาฝีมือเหล่านี้ต้องมีครูเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ และมีครูเป็นเจ้าของวิชานั้น ๆ อาจเป็นครูปัจจุบัน หรือครูที่ล่วงลับไปแล้ววิชาบางอย่างแม้ว่าไม่มีครูสอนให้โดยตรง แต่เมื่อจะประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ก็จะต้องชวนขวาย หากครูหรือมีครูเข้าไว้ก่อน ดังคำกล่าวว่า “ศิษย์มีครู”

เครื่องขันตั้ง

เครื่องขันตั้ง หรือขันครูวงพาทย์ เรียกว่า เครื่อง 8 (เครื่องอย่างละแปด) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องขันตั้งที่คล้ายกัน บางแห่งอาจแตกต่างกันบ้าง

1. เทียนคู่บาท(เทียนจี๊ผึ้งน้ำหนัก1บาท)
(ใช้เทียนไขขนาดย่อมแทน)	8	เล่ม
2. เทียนคู่เฟื้อง(เทียนจี๊ผึ้ง น้ำหนัก 1 เฟื้อง)
(ใช้เทียนขนาดเล็กแทน)ใส่ลงในสวय ๆ ละ 2 เล่ม	16	เล่ม
3. สวย(กระสวยหรือกรวย)ใส่ดอกไม้และรูป
(แต่ละสวยใส่ดอกไม้และรูปอย่างละ 3 ดอก)	8	สวย
4. สวยใส่พลู 8 คำ หมากก้อม 8 ก้อม
(ก้อม=ขนาดย่อมพอเหมาะ)	8	สวย
5. หมาก	1.300	

(หมากแห้งร้อยเป็นสาย 1 หัว(มี 10 ไหมหือเส้น)กับอีก 3 ไหมบางแห่งใช้หมาก 1 หัว กับพลูอีก 1 มัด)

6. เบี้ย 1.300 ปัจจุบันประมาณเอาว่ามีจำนวน	1	ได้
7. ผ้าขาว ผ้าแดง (จำลองขนาดเท่าฝ่ามือก็ได้) อย่างละ	1	ผืน
8. มะพร้าวอ่อน	1	ทะลาย
9. กล้วยดิบ	1	เครือ
10. ข้าวสาร(ใส่ถ้วยขนาดเล็ก)	1	ถ้วย
11. เหล้าขาว หรือเหล้าตามที่หาได้ในท้องถิ่น	1	ขวด
12. เงินบูชาครูหรือค่ากำนัลครู	5.25	บาท
(อาจไม่เท่ากันแล้วแต่ครู บางแห่ง 25-32.25บาท)		
13. น้ำส้มป่อย	1	ขัน

การยกขันตั้ง

การยกขันตั้งกระทำใน 2 กรณีคือ เกี่ยวกับการสืบทอดหรือการมอบตัวเป็นศิษย์ซึ่งเป็นที่เข้าใจของผู้คนในปัจจุบันว่าการยกครูหรือการขึ้นครู อีกกรณีหนึ่งการยกขันตั้งกระทำก่อนบรรเลงดนตรี

การยกขันตั้งหรือยกครูในกรณีเกี่ยวกับการสืบทอด

คือพิธีกรรมที่ศิษย์ใหม่นำเอาเครื่องสักการะมามอบให้ครู เพื่อแสดงความประสงค์ที่จะสืบทอดวิชาดนตรี โดยลูกศิษย์หรือคณะศิษย์ทั้งหลายนำเครื่องสักการะใส่ขันไปที่บ้านครูหรือเอาเครื่องสักการะไปใส่ขันของครูก็ได้ หากจ้างครูมาสอนในหมู่บ้านจะเตรียมขันให้พร้อม ณ สถานที่เรียนดนตรี เช่น ที่ศาลาวัด หรือศาลาหมู่บ้าน โดยขั้นตอนมีดังนี้ ครูรับขันจากศิษย์เรียกขึ้นว่าศิษย์เอาขันมา ยืนโยนให้จากนั้นครูยกขันขึ้นเหนือศีรษะกล่าวคำพรรณนาซึ่งเรียกว่า อ่ำฮิ

อ่ำฮิ หรือคำเรียบเรียงของอัญเชิญครูบาอาจารย์ขออนุญาตถ่ายทอดเพลงให้แก่ศิษย์ ขอพรจากครู ขอให้การสืบทอดครั้งนี้เป็นไปด้วยดีและขอให้ครูคุ้มครองปกป้องรักษาอย่าให้มีอันตรายมา กล่าวกรายตามไวยาหารของแต่ละคนพร้อมกำกับด้วยคาถา จากนั้นเปิดขวดสุรารินใส่แก้ว เอาดอกไม้จุ่มลงไป ในแก้วสุราประพรมเครื่องดนตรีทำการปิดขวดสุราเก็บไว้กับขันตั้งซึ่งแขวนไว้กับเสาหรือหิ้ง บางรายเอาน้ำส้มป่อยในขันมาลูบหน้าและศีรษะแล้วจึงส่งให้ศิษย์ทำตาม หากศิษย์มีหลายคนก็อาจพรมน้ำส้มป่อยให้ เป็นอันเสร็จพิธีขันตั้ง จากนั้นทำการต่อเพลงหรืออาเจ้นัดหมายกันมาฝึก

การยกขึ้นตั้งก่อนบรรเลง

การเล่นดนตรีพื้นเมืองที่เป็นดนตรีพิธีกรรมเช่นวงปีพาทย์ และวงตกลีงนั้นต้องมีการยกขึ้นเสียก่อน ผู้ทำพิธีคือหัวหน้าวงหรือนักดนตรีวัยอาวุโส ส่วนมากวงดนตรีจะตกลงกับฝ่ายเจ้าภาพหรือผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาเครื่องขึ้นตั้งไว้ในกรณีที่เจ้าภาพไม่สามารถจัดเครื่องขึ้นตั้งได้ วงดนตรีก็จะจัดเครื่องขึ้นตั้งไปเอง

การปลดขึ้นหลังจากบรรเลงดนตรี

หลังจากได้ยกขึ้นก่อนบรรเลงไปแล้วเมื่อได้เวลาสมควรเลิกการบรรเลง นักดนตรีจะบอกให้เจ้าภาพนำสุรามาให้อีกหนึ่งขวดเพื่อทำพิธีปลดขึ้น ผู้ทำพิธีใช้สองมือจับขึ้นพร้อมกล่าวพรณนาขอบคุณและขอลาครูบางรายก็ให้ครูคุ้มครองรักษาให้อยู่เย็นเป็นสุขจากนั้นนำสุราประพรมหรือเทราดเครื่องดนตรีและที่พื้นดินอีก สุราที่เหลือนักดนตรีอาจดื่มกินในงานหรือนำมาดื่มกินที่บ้าน

คำร่ำร่ำไปหรือคำเรียบเรียงในพิธียกขึ้นหรือยกครู

“เออ...วิชญ์ครูบา ครูเค้า ครูปลาย ครูตาย ครูยัง ครูนั่ง ครูนอน ครูตั้ง ครูสอน พ่อสลาเหลื่อ พ่อสลาดี พ่อเผ่าหลานเป็นเค้า พ่อน้อง พ่อสลาเต้า พ่อเผ่าน้อยมา...อยู่ที่ไหน บัดเดี๋ยวนี๋ บรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลาย ก็ใคร่ขอหัดเล่นดนตรี ผู้เข้าจะได้เป็นคนตั้งคนสอน ก็ขอหื้อท่านมารัยเอายังขึ้นตั้งเครื่องบูชาที่ผู้เข้าทั้งหลายนำมาคารวะอันได้เก... (ระบุชื่อผู้เป็นลูกศิษย์)...ขอหื้อท่านได้รับไว้เป็นศิษย์ หื้อเขาทั้งหลายฝูงนี้ไ้ร่ำเรียน เป็นไปด้วยดี พร้อมกันนี้ก็ขอหื้อท่านมารับอาน้ำเหล้า น้ำหยาด กินทวยกัน”

ตัวอย่างคำกล่าวขึ้นขึ้นอีกแบบหนึ่ง จาก นายเสน่ห์ มะโนธรรม

“สาธุ สาธุ ครูบาอาจารย์ มีตั้ง (ตั้ง) สามสิบสอง ครูเค้าเก้าสิบสอง ครูหลวง มีตั้งลูก ครูนั่ง ตั้งตั้ง ครูสอน ครูเซิง ครูชาปลายค้อน ครูเลขครูยันต์ ครูว่านครูยา ครูตำรับตำรา ครูเวทย์มนต์ ครูโดนคาถา ครูมะโน ก.ข. และ ก-อา-กา ครูอักขระอักษรขอมและไทย อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ กะ ขะ คะ ฉะ งะ วะ ะ สวาหับ จุ่มมามั่วสมประหมหื้อล้อมตัวข้าผู้เป็นศิษย์ โส มะ เล สะ” (เสน่ห์ มะโนธรรม)

ให้ศิษย์ที่มาฝากตัวว่าตามดังนี้

ตุ้สะนะโส นะโมพุททาเย นะ มะ พะ ทะ จะ พะ กะ สะ

คำร่ำร่ำไรในพิธีปลดขันตั้ง

“เออ...วิชญ์ครูบา ครูเค้า ครูปลาย ครูตาย ครูยัง ครูนั่ง ครูนอน ครูสั่ง ครูสอน พ่อสลาเหลื่อ พ่อสลาดี พ่อเผ่าหลานเป็นเค้า พ่อनों พ่อสลาเต้า พ่อเผ่าน้อยมา...อยู่ที่ไหน บัดนี้ บรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายอันได้แก่...(ระบุชื่อผู้เป็นศิษย์)...ก็ได้เป็นคนตรีกันดีแล้วละ บางพร่องก็มีน้ำมีนวลแต่งตั้งขึ้นมา พร่องก็ได้พองาม ผู้เข้าก็จะขอลงขอบลงขันเหี้ย กีบไ้ละไ้ขวาง ถึงเวลาที่จะได้รับมาตั้งมาสอนแหม ปลดขันแล้ว จะหายเสบกีบไ้ ท้องมันก็ไ้ดันเหมือนเขาพรกอยู่บ้านเหนือ เกลืออยู่บ้านได้ มันก็ร้อเงินบาท เงินเฟื้อง ผู้เข้าก็ขอลดปลดขันลงเหี้ยก่อน ก็ขอหื้อท่านมารับเอายังขันตั้งเครื่องบูชา ที่ผู้เข้าทั้งหลายนำมาคารวะ พร้อมกันนี้ก็ขอหื้อท่านได้โปรดอำนวยอวยพรหื้อเขาทั้งหลายไ้ได้อยู่เย็นเป็นสุข มีสติปัญญาดี มีฝีมือ แคล้วคลาดจากอันตรายใดๆจูงอย่ามาไ้กล้มมาลาย จากนั้นก็ขอท่านมารับเอาน้ำเหล้า น้ำหยาด กินด้วยกัน ก็ขอหื้อท่านจูงอย่าไ้ติดอย่าหมอยซ้ำ เนื้อ”

คาถากำกับการยกขันและปลดขัน

สิทธิสิทัง สิทธิกัมมัง สิทธิอติปิโส สิทธิเทโว

สิทธิกะตา สิทธิกะเต สิทธิอัมปิ

พุทเช รัมเม สังฆัง

รัตตัง รัตตัง ปิฎฐิตัง

เอเต สุขติ โหนตุ

สรุปการศึกษาพบว่า ความคิดเกี่ยวกับการเล่นดนตรีในวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างเนือนานุญ หรือเพื่อค้ำจุนพุทธศาสนา หรือเพื่อสร้างความยอมรับในสังคม อันเป็นแนวคิดเกี่ยวกับคำตอบแทนเป็นระบบคุณค่าอย่างทีนิยมปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิมนั้น ปัจจุบันความคิดแบบนี้เปลี่ยนไป มีการนำเอาความคิดแบบให้คำตอบแทนเป็นระบบมูลค่าโดยคิดเป็นค่าจ้าง ทำให้วงของวัดหรือวงในหมู่บ้านเปลี่ยนไปเป็นดนตรีส่วนบุคคล (ข้อค้นพบของยูววิจัยโรงเรียนห้างฉัตรวิทยา “บอดีสะแลมรุ่นเก่า”)

พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์วิถีชีวิตชาวเมืองปาน

พิธีกรรมนี้เริ่มมาตั้งแต่สมัย ปู่ทวดย่าทวด สืบต่อเนื่องกันมาหลายสิบปีแล้ว ซึ่งพิธีกรรมนี้แต่ละหมู่บ้านจะทำการจัดเครื่องเหมือนกันหมดในการจัดทำสวดเราสามารถนำสิ่งของอื่นแทนหากกล้วยได้ ผู้หญิงไม่ควรทำสวดแต่สามารถนำเครื่องควาของหวานใส่ในสวดได้ เพราะเชื่อกันว่าการให้ผู้หญิงทำสวดเป็นสิ่งที่ไม่นิยมกันเมื่อทำแล้วผู้สะเดาะเคราะห์จะไม่หายจากอาการเจ็บป่วย เมื่อทำสวดเสร็จแล้ว ผู้หญิงจะทำการจัดเครื่องควาหวานใส่ในสวด แล้วรอให้เวลาผ่านไปหนึ่งวันไปจึงจะทำการสะเดาะเคราะห์ได้ ผู้ที่ทำการสะเดาะเคราะห์ส่วนใหญ่จะมาจาก การนอนไม่หลับ กังวลใจ เจ็บไข้ได้ป่วย หรือออกจากโรงพยาบาลมา เมื่อจะเดินทางไปไหนในพื้นที่ไกลๆก็ต้องทำการสะเดาะเคราะห์เพื่อให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ หากเราจะสะเดาะ-เคราะห์เราต้องนำ วัน/เดือน/ปีเกิด ไปให้ท่านดูว่าเราจะต้องทำการสะเดาะเคราะห์แบบไหน ของบางสิ่งในสวดเราสามารถสมมุติขึ้นได้ เช่น ใช้ดินน้ำมันปั้นแทนรูปสัตว์ต่าง ๆ เงินใช้เศษแก้วแทนได้

เมื่อจะทำพิธีผู้ที่ร่วมประกอบพิธีต้องนำกรวยไปให้ผู้ผู้นำพิธีกรรมก่อน เพราะเป็นประเพณีที่ทำกันมานานแล้วเพื่อเคารพบูชาพระครูที่ก่อตั้งพิธีกรรมนี้ขึ้น (ข้อค้นพบของยูววิชัยโรงเรียนวิชานารี “พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ วิถีชีวิตชาวเมืองปาน”)

การฟ้อนผีมดผีเม้ง

“ความหมายของผีเม้ง คือ ผีที่เป็นผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่และเวลามีพิธีฟ้อนก็จะมีเฉพาะเครือญาติและคนในหมู่บ้านใกล้เคียงเท่านั้นจะไม่สูบบุหรี่และจะไม่กินเมี่ยง(ใบไม้เน่า) ส่วนดนตรีบรรเลงนั้นจะไม่เร็วมากเพราะส่วนมากผีเม้งจะเป็นผีของผู้สูงอายุที่เป็นเครือญาติและเวลาเข้ารำจะต้องเดินตามเสียงเพลงจะมีปี๊บกับกลองเป็นเครื่องบรรเลงเพลงเท่านั้นเพราะจะเป็นเสียงที่ช้า ๆ และไม่มีจังหวะรุนแรงมากส่วนความหมายของผีมด คือ ผีที่ไม่มีกำหนดเพศมีทั้งชายและหญิงและจะมีผีจากที่ต่างๆทั้งกุมารทอง พ่อปู่ เป็นต้น ผีมดจะสูบบุหรี่และจะกินเมี่ยง(ใบไม้เน่า) ส่วนดนตรีบรรเลงนั้นจะเร็วมากเพราะผีมดจะมีผีจากทุกวัยที่เป็นเครือญาติและไม่เป็นเครือญาติก็ได้เวลาเข้ารำจะต้องเดินตามเสียงเพลงจะมีปี๊บ กลอง จิ้ง ฉาบ และอื่นๆอีกมากมายเป็นเครื่องบรรเลงเพลง”

ความรู้เล่านี้มาจาก ป้าต๋อ ทราชจันทร์ หลังจากที่เราถามว่า “มีผีเม้งก็ต้องมีผีมดแล้วมันแตกต่างกันอย่างไรนะคะ”

การเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน อดีตกาลการฟ้อนผีเม้งจะมีความสำคัญมากในหมู่เครือญาติทั้งใกล้และไกลทุกคนล้วนแล้วแต่เห็นคุณค่าของพิธีนี้กันทั้งนั้น แต่คนในปัจจุบันกลับไม่เห็นคุณค่า

ของพิธีนี้เลยแตกต่างจากในอดีตมาก ปัจจุบันพอถึงพิธีนี้ก็ทำให้มันผ่านๆไปไม่ค่อยใส่ใจเท่าไรนัก แต่สิ่งที่แตกต่างกันมากที่สุดก็คือ แต่ก่อนจะถามความเป็นอยู่และสุขภาพ แต่ในปัจจุบันสิ่งที่ขาดไม่ได้ที่จะต้องถามก็คือ “เลขเด็ด ๒ ตัว ๓ ตัว หากไม่ถูกก็จะมาโวยวายกันหาว่าไม่ศักดิ์สิทธิ์จริง อย่างที่เล่ามา แต่พอถูกทุกคนก็จะเคารพและเชื่อของมาถวายเพื่อจะถามในงวดต่อไป “เหนื่อยใจแทนพ่อปู่จริงๆเลยคะ”

ฉะนั้นจึงขอสรุปว่าจากอดีตที่เคยให้การศรัทธาด้วยความรู้สึกที่เคารพด้วยสุดใจสุดจิต แต่ปัจจุบันเคารพเพื่อความต้องการมีเงินใช้ ดังนั้นหากผู้อ่านได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วก็ขอให้ช่วย ๆ กันอนุรักษ์ ประเพณีนี้ด้วยความบริสุทธิ์ใจกัน (ข้อค้นพบยูววิจัยโรงเรียนวิชานารี “วิถีชีวิตคนอำเภอห้างฉัตร กับวัฒนธรรมการฟ้อนผีเม็ง”)

ความทรงจำร่วมของยูววิจัย ฯ จังหวัดลำปาง

ความทรงจำร่วมกันของยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง พอจะสรุปได้เป็น 3 ประเด็น คือ “ความทรงจำร่วมกันบนพื้นที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของบ้านแก้มเมืองเก่า” “ความทรงจำร่วมกันบนพื้นที่ประวัติศาสตร์ของเมืองเก่าแก่งฮั้วฮอยปาเวณี” “ความทรงจำร่วมกันบนพื้นที่ประวัติศาสตร์ของวิถีชีวิต อยู่ดีกินม่วน”

ความภาคภูมิใจในตนเอง...เครือข่ายกัลยาณมิตร ผู้การเรียนรู้ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

“บ้านหนูอยู่ที่ตลาดจีน พ่อของหนูก็สนับสนุนให้ทำยูววิจัย “ย่านตลาดจีน” ความเจริญในความทรงจำ พ่อบอกว่า ดีใจที่เด็ก ๆ สนใจ เพราะเป็นบ้านของเราเอง เราก็มั่นใจสายจีน” (กาญจนา เรือนคำ, กรกฎาคม 2552)

“หนูและครอบครัวมีเชื้อสายจีน เพื่อนของหนูหลายคนและอาจารย์หลายท่านที่หนูรู้จักก็มีเชื้อสายจีน ที่ลำปางมีสมาคม การรวมกลุ่มของคนไทยเชื้อสายจีน หนูสนใจเลยศึกษายูววิจัยเรื่อง “แดนมังกรน้อยในลำปาง” (ดวงกมล วรรณะศักดิ์, เมษายน 2552)

“ตอนนี้พวกหนูก็เริ่มสัมภาษณ์หาข้อมูลบ้างแล้ว เพราะพวกหนูสนใจจริง ๆ โดยเฉพาะบ้านป่าเหมี้ยง บนดอยสูง บ้านของหนู อากาศดีมาก และหนูสนใจที่พ่อแม่เฒ่าปลูกเหมี้ยง ทำเหมี้ยงวันที่ 30 พฤศจิกายน นี้ หนูและคุณครูก็จะไปบนดอยป่าเหมี้ยง ไปสัมภาษณ์พ่อแม่เฒ่าและบุคคลต่าง ๆ ถ้าคุณครูว่าง คุณครูไปด้วยกันนะคะ หนูนอนที่โรงเรียน หนูจะกลับบ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้ง” (ฐานิกา ดุษฎีโรจน์, ยูววิจัยจากโครงการ “ย้อนรอยที่บนดอยป่าเหมี้ยง”, พฤศจิกายน 2551)

“นักเรียนส่งเมล็ดโครงการไปเพียง ๑ โครงการ คือ สืบค้นประวัติโรงเรียนแม่ถอดวิทยา ที่จริงแล้วมีอีก 3 โครงการ แต่ส่งไปยังไม่ได้ในช่วงนั้นค่ะ ประกอบกับมีงานหลายด้านที่ต้องทำ พอทีมประสานงานโทรศัพท์ไปปรึกษา และวันนี้มีโอกาสมาร่วมที่ตัวเมืองลำปาง นักเรียนก็มาด้วย ถือ

เป็นโอกาสได้พูดคุยกัน เด็ก ๆ นักเรียนเองก็สนใจ โดยเฉพาะเรื่องของ “ประเพณีเกี่ยวกับผีสัตว์ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน” ของเด็ก ๆ ที่ผ่านมามีทำแต่เรื่องของงานวิจัยเชิงสุขภาพ เด็กนักเรียนมีความตั้งใจสูงมากในการทำงานจนได้รับรางวัลโครงการวิจัยทางสุขภาพ แต่เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่เคยทำโครงการมาก่อน ทีม Child Watch ของจังหวัดลำปาง แนะนำ จึงอยากจะทำและเรียนรู้ไปด้วยค่ะ” (จินดา ขันธหัตต์ ครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย “ย้อนอดีตการเล่นผี ประเพณีบ้านเฮา”. พศกิกายน 2551)

“ตอนแรกผมกับคุณแม่ของน้องก็เป็นห่วงลูก เห็นลูกตั้งใจทำงานมาก กลัวลูกจะเครียด เพราะการเรียนก็หนักอยู่แล้ว แต่ลูกสนใจจริง ๆ ทั้งที่ไม่มีคะแนนอะไรเลย ลูกบอกว่าลูกเองก็เข้าร่วมโครงการที่หลัง แรงบันดาลใจมาจากลูกไปจังหวัดน่าน ที่น่านมีพิพิธภัณฑ์ มีการอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถานจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานต่าง ๆ แต่ของลำปาง “คุ้มเจ้าหลวงลำปาง” ลูกสนใจ ประทับใจในเรื่องราวของเจ้าหลวงลำปาง คุ้มเจ้าหลวงลำปางของเจ้าหลวงองค์แรก ที่ตอนนี้เหลือเพียงไม้เก็บไว้ที่วัดเชียงราช พอผมศึกษาไปกับลูก ผมก็ได้รับความรู้สนุกสนานไปด้วย ที่สำคัญผมกับแม่ เห็นความเปลี่ยนแปลงของลูก จากที่เป็นคนขี้อาย ลูกมีความเชื่อมั่นมากขึ้น กล้านำเสนอต่อที่ประชุม การที่ผมได้มาร่วมกิจกรรมในวันนี้ ผมดีใจมาก ผมคิดว่าการเรียนรู้แบบนี้มีคุณค่ามาก เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจโดยไม่ต้องเอาคะแนนมาเป็นเครื่องล่อใจ มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลหลายวัย มีโลกทัศน์กว้างและลึก ขอบคุนโรงเรียนทำหนังสือ ขอบคุนสกว. ขอบคุนสถาบันรามจิตติ ขอบคุนทีมงานลำปางและทุกคนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เช่นนี้” (ผู้ปกครองของนางสาวพิชชาพร สิทธิโชค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรกฎาคม 2552)

“ยุววิจัยของโรงเรียนเป็นนักเรียน ม.ต้น และหลายคนมีภาระรับผิดชอบเรื่องงานที่บ้านค่อนข้างมาก บางครั้งก็ท้อใจในเรื่องการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม บอกครูว่า...แต่...พอแล้วละครู อยากไปทำกิจกรรมชุมนุมการต่อเลโก้ การเล่นเกม มากกว่า สนุกกว่า ครูต้องใช้วิธีหลอกล่อหลายอย่างพานักเรียนไปเก็บข้อมูลตอนเย็น หรือวันเสาร์ วันอาทิตย์ แต่ถ้าถามว่าทำไมครูยังต้องทำอยู่ โรงเรียนเทศบาล 4 มีโครงการยุววิจัย 6 โครงการ ขอมรับว่าเหนื่อยเหมือนกัน แต่ที่ครูของทีมยุววิจัยร่วมกันทำต่อไปเพราะมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดีของเด็กนักเรียนซึ่งหลายคนมีปัญหาของนักเรียนเองมาก นักเรียนยังชอบทำงานยุววิจัย แม้บางครั้งจะอแงบ้าง ครูสรุปได้เลยว่า เด็ก ๆ จะอยากเรียนรู้หรือไม่ มาจากการให้กำลังใจ การร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาของเด็ก เห็นได้ชัดจากเมื่อชุมชนเอ็นดูเด็ก เด็กได้รับเอกสารหลักฐานจากชุมชน เช่น ภาพถ่ายของผู้สร้างวัดศรีชุม เอกสารเก่าแก่เกี่ยวกับตลาดมืดที่ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนจะทิ้งแล้ว พอเด็ก ๆ ไปถามข้อมูล ผู้เฒ่าผู้แก่เอ็นดูเด็ก ๆ และมอบให้เด็ก ๆ เป็นลุงใหญ่ เด็ก ๆ ภาคภูมิใจมาก ยิ่งพอโรงเรียนทำหนังสือวันฉัตรมงคลมา เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ร่วมกับพี่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือ ฯ ที่เป็นวัยรุ่นและเป็นนักวิชาการด้วย เหมือนเติมต่อไฟในหัวใจเด็ก ๆ เด็ก ๆ อยาก

เป็นคนเก่ง คนดีอย่างพี่ ๆ คุณครูโรงเรียนท่าหนึ่ง ครูสุพัตราเองก็เรียนรู้จากโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนี้เองว่า การสร้างให้เด็ก ๆ อยากเรียนรู้และมีกำลังใจเรียนรู้แม้จะมีอุปสรรค ครูต้องอยู่เคียงข้างเด็ก เด็ก ๆ จะไม่ได้เพียงความรู้ แต่ยังได้รับมุมมองของความคิด ความรัก และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป” (สุพัตรา ไสริสิงห์ ครูที่ปรึกษายุววิจัยโรงเรียนเทศบาล 4 โครงการยุววิจัย “วัดพม่าในเขตเทศบาลนครลำปาง” “3 หมู่ย้อนรอยตลาดบริบูรณ์สู่ตลาดมืด” “ย้อนรอย อดีต...ปัจจุบัน ณ กำแพงเมืองเขลางค์” “แกงฮังเล...อร่อยทะลุมิติของชุมชนบ้านกาดเมฆ บ้านสบค่อม และบ้านม้า”. กรกฎาคม 2552)

สรุป

นับเป็นการเดิน ก้าวหนึ่ง ของเยาวชน ที่ก้าวเข้ามาอย่างเลื่อนลอยและเต็มไปด้วยความกังวล ไม่มั่นใจแต่นับจากก้าวนั้นและก้าวต่อมา กลับเป็นก้าวที่มุ่งมั่น และท้าทาย สังคมความคิดและประสบการณ์ จนสามารถ บันทึก ร่องรอยของอารยธรรม ผู้สาธารณชน อย่างกล้าหาญ บทหนึ่ง ในงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในครั้งนี้ จะเป็นบทต่อ ๆ ไปในวันข้างหน้า

กำลังใจจากชุมชน

ยูวิจัยของจังหวัดลำปางได้รับความเอื้ออาทรจากชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง จากการประชุม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างทีมยูวิจัยฯ ด้วยกันเอง หรือเรียนรู้ร่วมกับครูที่ปรึกษา นักวิชาการ และทีมประสานงาน ในโอกาสต่าง ๆ ที่มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรมเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน และการประสานสายสัมพันธ์ในกลุ่มย่อยแต่ละโรงเรียน พบว่าผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อหลวง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ ชาวบ้าน บุคคลในชุมชนในระดับอายุต่าง ๆ กัน ให้ความเมตตา ยินดีพูดคุยกับยูวิจัย เพียงแต่ใน บางครั้งที่ยูวิจัยสอบถามข้อมูล อาจจะได้รับข้อมูลไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการถามโดยตรง

จากการที่ได้มีโอกาสพูดคุยกับตัวแทนชุมชนที่ยูวิจัยสอบถามข้อมูล ความรู้สึกอันน่ายินดีที่ได้รับ คือ “ความดีใจ ความภาคภูมิใจที่เด็ก ๆ ในยุคปัจจุบัน มีความสนใจและภูมิใจในบ้านเกิดของตนเอง มองเห็นคุณค่าของปู่ย่าตายาย ต้นไม้ สถานที่ อาชีพ และศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่นตนเอง”

“ความเอื้ออาทร
ของตัวแทน
ชุมชนย่าน
ตลาดจีน
หลากหลายวัย...
สานต่อ
ความทรงจำให้
ยูวิจัย

ยุววิจัยของโรงเรียนเมืองปานวิทยา เคยกล่าวกับทีมประสานงานถึงความภาคภูมิใจในชุมชน หมู่บ้านป่าเหมี้ยง ซึ่งเป็นบ้านเกิดของยุววิจัย และเป็นแรงบันดาลใจให้ยุววิจัยตั้งทีมดำเนินงาน โครงการ “ย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง”

“ตอนนี้พวกหนูก็เริ่มสัมภาษณ์หาข้อมูลบ้างแล้ว เพราะพวกหนูสนใจจริง ๆ โดยเฉพาะบ้าน ป่าเหมี้ยง บนคอยสูง บ้านของหนู อากาศดีมาก และหนูสนใจที่พ่อเฒ่าแม่เฒ่าปลูกเหมี้ยง ทำเหมี้ยง วันที่ 30 พฤศจิกายน นี้ หนูและคุณครูก็จะไปบนคอยป่าเหมี้ยง ไปสัมภาษณ์พ่อเฒ่าแม่เฒ่าและบุคคล ต่าง ๆ ถ้าคุณครูว่าง คุณครูไปด้วยกันนะคะ หนูนอนที่โรงเรียน หนูจะกลับบ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้ง”

คำพูดน่ารัก ๆ บอกเล่าถึงความภาคภูมิใจในชุมชนของยุววิจัยโรงเรียนเมืองปานวิทยา (พฤศจิกายน 2551) และด้วยความตั้งใจจริงของยุววิจัยและครูที่ปรึกษาได้ร่วมกระบวนการเรียนรู้และ ดำเนินงานโครงการยุววิจัยมาอย่างต่อเนื่อง

ยุววิจัยรุ่นเล็กในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง เมื่อได้มีโอกาสสอบถามข้อมูล จากผู้เฒ่าผู้แก่และผู้ใหญ่ในชุมชนหลายชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โครงการ “สามหนุ่มย้อนรอยตลาดบิรุฒ...สู่ตลาดมืด” “ย้อนรอย อดีต...ปัจจุบัน ณ กำแพงเมืองเขลางค์” “แกงฮังเล...อร่อยทะลุมิติของชุมชนบ้านกาดเมฆ บ้านสบค่อม และบ้านม้า” “วัดพม่าในเขตเทศบาล นครลำปาง” “ประเพณีล่องสะเปาแห่งแม่น้ำวังในวันยี่เป็ง” และ “วัดเชียงราช” หลังจากบากบั่นเก็บ ข้อมูลร่วมกับครูที่ปรึกษาในตอนเย็นหลังเลิกเรียนและวันเสาร์ วันอาทิตย์ ในบางวันแล้วนั้น มีผู้ใหญ่ ในชุมชนเห็นใจ เอ็นดู ได้มอบเอกสารหลักฐานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ให้ยุววิจัย

“ยุววิจัยของโรงเรียนเป็นนักเรียน ม.ต้น และหลายคนมีภาระรับผิดชอบเรื่องงานที่บ้าน ก่อนข้างมาก บางครั้งก็ท้อใจในเรื่องการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม บอกครูว่า...แค่นี้ พอแล้วละครู อยากไป ทำกิจกรรมชุมนุมการต่อเลโก การเล่นเกม มากกว่า สนุกกว่า ครูต้องใช้วิธีหลอกล่อหลายอย่าง พานักเรียนไปเก็บข้อมูลตอนเย็น หรือวันเสาร์ วันอาทิตย์ แต่ถ้าถามว่าทำไมครูยังต้องทำอยู่ โรงเรียน เทศบาล 4 มีโครงการยุววิจัย 6 โครงการ ขอมรับว่าเหนื่อยเหมือนกัน แต่ที่ครูของทีมนุยุววิจัยร่วมกันทำ ต่อไปเพราะมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดีของเด็กนักเรียนซึ่งหลายคนมีปัญหาของนักเรียนเอง มาก นักเรียนยังชอบทำงานยุววิจัย แม้บางครั้งจะอแงบ้าง ครูสรุปได้เลยว่า เด็ก ๆ จะอยากเรียนรู้ หรือไม่ มาจากการให้กำลังใจ การร่วมคิดร่วมแก้ปัญหา กับเด็ก เห็นได้ชัดจากเมื่อชุมชนเอ็นดูเด็ก เด็ก ได้รับเอกสารหลักฐานจากชุมชน เช่น ภาพถ่ายของผู้สร้างวัดศรีชุม เอกสารเก่าแก่เกี่ยวกับตลาดมืด ที่ ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนจะทิ้งแล้ว พอเด็ก ๆ ไปถามข้อมูล ผู้เฒ่าผู้แก่เอ็นดูเด็ก ๆ และมอบให้เด็ก ๆ เป็น ของใหญ่ เด็ก ๆ ภาคภูมิใจมาก ยิ่งพอโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมมา เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ร่วมกับพี่ ๆ คุณครู โรงเรียนทำหนังสือ ที่เป็นวัยรุ่นและเป็นนักวิชาการด้วย เหมือนเติมต่อไฟในหัวใจเด็ก ๆ เด็ก ๆ อยาก

เป็นคนเก่ง คนตัวอย่างที่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือ ครูสุพัตราเองก็เรียนรู้จากโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนี้เองว่า การสร้างให้เด็ก ๆ อยากเรียนรู้และมีกำลังใจเรียนรู้แม้จะมีอุปสรรค ครูต้องอยู่เคียงข้างเด็ก เด็ก ๆ จะไม่ได้เพียงความรู้ แต่ยังได้รับมุมมองของความคิด ความรัก และ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป” (สุพัตรา โสรสิงห์, กรกฎาคม 2552)

“ความเอื้ออาทรของชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง”

กำลังใจจากเครือข่ายผู้ปกครอง

ในระหว่างการเดินทางบนเส้นทางแห่งการเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง พบว่าปัจจัยสนับสนุนที่เพิ่มเครือข่ายมาอีกหนึ่งเครือข่ายนั้นเป็นปัจจัยสนับสนุนที่เข้มแข็งและน่ารัก คือ เครือข่ายคุณพ่อคุณแม่ ครอบครัวของยุววิจัย ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

1. ผู้ปกครองที่มีความเป็นห่วงยุววิจัยในเรื่องความปลอดภัย และมีความกังวลในเรื่องของการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยที่ใช้ระยะเวลานาน มีผลต่อการเรียนพิเศษและอาจจะเป็นปัญหากับการเรียนในชั้นเรียน

“เป็นห่วงลูกค่ะ ไม่คิดว่าการทำวิจัยแบบนี้จะใช้เวลาผูกพันนาน และร่วมกิจกรรมหลายครั้ง ลูกอยากมาร่วมกิจกรรม แต่คุณแม่กังวลมาก นี่ก็ต้องหยุดเรียนพิเศษอีกแล้ว พอคุยกับอาจารย์ก็เริ่มเข้าใจขึ้น ยังไงฝากลูกด้วยค่ะ” (ผู้ปกครองของยุววิจัยท่านหนึ่ง, กรกฎาคม 2552)

ในระหว่างที่ผู้ปกครองกล่าวกับทีมประสานงาน ยุววิจัยพยายามจะแสดงท่าทางขอไม่ให้คุณแม่แสดงความคิดเห็น ทางทีมประสานงานขอรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนผู้ปกครอง ซึ่งไม่ใช่มีเพียงท่านเดียว ยังมีอีกหลายท่านที่มีความกังวลเช่นนี้ จากการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง ทำให้ทีมประสานงานได้ตระหนักถึงปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานอีกปัจจัยหนึ่ง คือปัจจัยครอบครัว การมีโอกาสได้เรียนรู้กับผู้ปกครองทำให้ได้รับแนวคิดในการประสานงานด้วยความละเอียดอ่อนและสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครอง เมื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันได้แล้ว จะได้รับเครือข่ายปัจจัยสนับสนุนให้ยุววิจัยมีกำลังใจเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังเช่นผู้ปกครองในลักษณะที่ 2

2. ผู้ปกครองที่มีความเป็นห่วงขุววิจัยในเรื่องความปลอดภัย และมีความกังวลในเรื่องของการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย และร่วมเรียนรู้กับขุววิจัยอย่างต่อเนื่อง

“ตอนแรกผมกับคุณแม่ของน้องก็เป็นห่วงลูก เห็นลูกตั้งใจทำงานมาก กลัวลูกจะเครียด เพราะการเรียนก็หนักอยู่แล้ว แต่ลูกสนใจจริง ๆ ทั้งที่ไม่มีคะแนนอะไรเลย ลูกบอกว่าลูกเองก็เข้าร่วมโครงการที่หลัง แรงบันดาลใจมาจากลูกไปจังหวัดน่าน ที่น่านมีพิพิธภัณฑ์ มีการอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถานจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานต่าง ๆ แต่ของลำปาง “คุ้มเจ้าหลวงลำปาง” ลูกสนใจ ประทับใจในเรื่องราวของเจ้าหลวงลำปาง คุ้มเจ้าหลวงลำปางของเจ้าหลวงองค์แรก ที่ตอนนี้เหลือเพียงไม้เก็บไว้ที่วัดเชียงราย พอผมศึกษาไปกับลูก ผมก็ได้รับความรู้สนุกสนานไปด้วย ที่สำคัญผมกับแม่ เห็นความเปลี่ยนแปลงของลูก จากที่เป็นคนขี้อาย ลูกมีความเชื่อมั่นมากขึ้น กล้านำเสนอต่อที่ประชุม การที่ผมได้มาร่วมกิจกรรมในวันนี้ ผมดีใจมาก ผมคิดว่าการเรียนรู้แบบนี้มีคุณค่ามาก เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจโดยไม่ต้องเอาคะแนนมาเป็นเครื่องล่อใจ มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลหลายวัย มีโลกทัศน์กว้างและลึก ขอบคุณ โรงเรียนทำนง ขอบคุณสกว. ขอบคุณสถาบันรามจิตติ ขอบคุณทีมงานลำปางและทุกคนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เช่นนี้” (ผู้ปกครองของนางสาวพิชชาพร สิทธิโชค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรกฎาคม 2552)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของขุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางไม่ได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ครูที่ปรึกษา นักวิชาการ ชุมชน และทีมประสานงานเท่านั้น ทีมขุววิจัยหลายทีมมี “คุณพ่อคุณแม่” ร่วมเส้นทางการเรียนรู้ไปด้วยกันกับขุววิจัย ถึงแม้ว่าคุณพ่อคุณแม่ของขุววิจัยบางส่วนยังคงกังวลกับปัญหาอื่น ๆ เช่น ผลการเรียน การเรียนพิเศษ แต่เมื่อมีกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน คุณพ่อคุณแม่ก็มีได้ข้อคิด จึงเกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกับเครือข่ายครอบครัวของขุววิจัยไปด้วยพร้อมกัน

สรุป

บนเส้นทางการเรียนรู้ขุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ค่อย ๆ พัฒนาด้วยความเข้มแข็ง ด้วยพลังใจของตนเอง และยังได้รับพลังจากความปรารถนาดีของ “มือผู้เสียสละและความห่วงใยจากหัวใจ บนเส้นทางการเรียนรู้” ของครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ชุมชน และคุณพ่อคุณแม่ เพื่อก้าวเดินต่อไปจนค้นพบ “ความสัมพันธ์-ความเปลี่ยนแปลง-วิถีชีวิต” บนความทรงจำร่วมของชุมชนที่ขุววิจัยสนใจศึกษา

บทที่ 5

เครือข่ายวิจัย ฯ ขยายผล

โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางดำเนินการขับเคลื่อน พร้อมกับการเรียนรู้แนวทางในการดำเนินงานบนพื้นแผ่นดินจังหวัดลำปาง ต่อเนื่องจากระยะเวลา 6 เดือนแรก มาสู่ 6 เดือนที่สองอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานงานติดตามและสนับสนุนให้เยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดลำปาง ทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตในเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้งานโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และการถอดบทเรียนระหว่างเยาวชน นักวิจัย นักวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการโดยมีการประสานงานกันเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนเป็นกลไกสนับสนุนการวิจัยให้กับเยาวชน เพื่อสังเคราะห์และประมวลองค์ความรู้อันจะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวิจัยของเยาวชน และด้านการพัฒนาท้องถิ่น

ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่าย Child Watch ภาคเหนือตอนบน

ในการดำเนินงานระยะ 6 เดือนแรก ต่อเนื่องมาถึง 6 เดือนที่สองของโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางมีกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายที่ดำเนินงานด้านเด็ก เยาวชน และโรงเรียน รวม 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมประชาสัมพันธ์โครงการร่วมกับเครือข่าย “โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ภาคเหนือตอนบน”
2. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกับเครือข่าย “โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ภาคเหนือตอนบน”
3. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกับเครือข่ายนักเรียน ครู เยาวชน และผู้สนใจที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ แต่มีความสนใจเรียนรู้การวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการพัฒนาเด็กและเยาวชน
4. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกับเครือข่ายนักเรียน ครู เยาวชน ผู้สนใจที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ และองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งส่วนใหญ่เมื่อมีกิจกรรมแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ทางวิชาการร่วมกัน ได้มีความสนใจเรียนรู้การวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และมีความปรารถนาจะพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน โรงเรียนในชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ระดับโรงเรียน ที่พัฒนาทีมยุววิจัย ๑ และครูที่ปรึกษา ได้จากการร่วมกิจกรรมประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่าย Child Watch ภาคเหนือตอนบน คู่ขนานไปกับการประสานงานของโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง คือ ทีมยุววิจัย ๑ โรงเรียนบ้านสบป่าด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง (สพท. เขต 1) โรงเรียนแม่สันวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง (สพท. เขต 1) โรงเรียนเถินวิทยา โรงเรียนแม่ถอดวิทยา โรงเรียนแม่มอกวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง (สพท. เขต 2)

เครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ให้การสนับสนุนในเรื่องของสถานที่การอำนวยความสะดวกในการประสานงาน ณ ปัจจุบัน ที่มีความชัดเจน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สบป่าด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในอำเภอห้างฉัตร เริ่มประสานสายสัมพันธ์กับโครงการในระดับของทีมประสานงานและระดับโรงเรียน

นอกจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แล้ว ยังได้รับความสนใจช่วยเหลือในการประสานสายสัมพันธ์กับโรงเรียน คือ หน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัดลำปางที่เป็นเครือข่ายงานวิจัย Child Watch ภาคเหนือตอนบน ได้ประสานสายสัมพันธ์การดำเนินงานกับโรงเรียนแม่ถอดวิทยา และประชาสัมพันธ์ไปยังเด็กและเยาวชนที่ประสานงานกับเครือข่ายสาธารณสุขด้วย ถึงแม้ว่าโรงเรียนจำนวนหนึ่งไม่ได้เข้าร่วมโครงการยุววิจัย ๑ แต่เมื่อมีการนำเสนอผลงานความก้าวหน้าของทีมยุววิจัย ๑ ระดับโรงเรียนร่วมกับงานกิจกรรมของ Child Watch ภาคเหนือตอนบน ครูและนักเรียนก็มาร่วมชมงานนิทรรศการ และสอบถามถึงกระบวนการเรียนรู้แบบยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่ายเว็บไซต์

เว็บไซต์ โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เป็นการใช้พื้นที่เครือข่ายของเว็บไซต์ www.childwatchlanna.com โครงการติดตามสภาการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด ภาคเหนือตอนบน และพัฒนาเว็บไซต์ไปสู่โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง yuvavijai@hotmail.com อย่างต่อเนื่อง เพื่อประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสาร รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดของทีมยุววิจัยระดับโรงเรียนผ่านเว็บบอร์ด

เครือข่ายในการดำเนินงานนั้น มีเครือข่ายร่วมกับเว็บไซต์ของชุดโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ และภาคอื่น ๆ รวมทั้งเครือข่ายโครงการยูววิจัยจังหวัดอื่น ๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานระหว่างโครงการในพื้นที่ต่าง ๆ

โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้รับการประสานสายสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ของยูววิจัย yuvavijai@hotmail.com จากเครือข่ายสื่อรายการ “มดคันไฟ” ที่มีความสนใจการดำเนินงานของโครงการยูววิจัย มาตั้งแต่เมื่อเริ่มดำเนินงานโครงการ จนถึงในเดือนกรกฎาคม 2552 เมื่อโครงการยูววิจัย ได้ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันรามจิตติ ทีมคุณครูโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมของสถาบันรามจิตติ กระทรวงวัฒนธรรม และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพิ่มเติมกิจกรรม “การอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดี ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง...โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” ช่วยในการสร้างเครือข่ายร่วมกับสื่อทางโทรทัศน์เนื่องจากเว็บไซต์ ในวันเสาร์-อาทิตย์ที่ 29-30 สิงหาคม 2552 ผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์รายการ “มดคันไฟ” ขอความร่วมมือเดินทางมาถ่ายทำกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินงานวิจัย ต่อยอดด้วยความสนใจและลงมือปฏิบัติการทำหนังจากข้อค้นพบยูววิจัย โครงการ “ย่านตลาดจีน...ความเจริญในความทรงจำ” หลังจากนั้นผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์รายการ “มดคันไฟ” อาจจะมาประสานงานต่อเนื่องไปยังโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางอื่น ๆ

ผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์รายการ “มดคันไฟ” ได้ติดต่อประสานงานมายังทีมประสานงานโครงการ ชูชานไปกับการประสานงานพูดคุยกับยูววิจัยส่วนตัว หลังจากมีโอกาสพบกับยูววิจัย ผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์รายการ “มดคันไฟ” มีความพึงพอใจและมองเห็นความเป็นไปได้ในการถ่ายทำกระบวนการเรียนรู้ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ของ ยูววิจัยโครงการ “ย่านตลาดจีน...ความเจริญในความทรงจำ” ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (สพท. เขต 1)

ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่ายนักวิชาการผู้เอื้ออาทร

ทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้รับกรุณาจากนักวิชาการทั้งในจังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงใหม่ และนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้แก่ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดร.อมรวิษฐ์ นาครทรรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ นายสรรัชต์ หนองตรุด นายเก็นศักดิ์ ศรีสวาย นักวิชาการจากสถาบันรามจิตติ นักวิชาการทีมคุณครูโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมและนักวิชาการจากโครงการติดตามสภาวะการเด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) ทุกท่าน และนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิจากชุด

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นระดับภาคและระดับจังหวัด ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรณู อรรฐาเมศร์ รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ทั้งสองท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากชุดโครงการ ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและหัวหน้าชุดโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นระดับภาคและระดับจังหวัดที่ได้มาเยี่ยมชมเรียนรู้อยู่ร่วมกันกับ ยุววิจัย ครู ที่ปรึกษา และทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

กระบวนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับเครือข่ายนักวิชาการผู้เอื้ออาทรทุกท่านบน เส้นทางของกัลยาณมิตร โดยมีวิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และมียุววิจัยเป็นหัวใจของการพบปะ พุดคุย เรียนรู้ร่วมกันด้วยหัวใจที่เปิดบานและไม่ปิดเคียว เป็นปัจจัยเสริมที่มีพลังสูงมากปัจจัยหนึ่ง

“ทางโรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา เห็นความสำคัญของการเรียนรู้แบบโครงงานวิจัย และดีใจที่มี โอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมประสานงาน นักวิชาการจากสถาบันรามจิตติ และ สกว. เด็ก ๆ ตื่นเต้นที่มีโอกาสพุดคุยกับท่านอาจารย์อมรวิรัช เด็กหลายคนที่มีโอกาสซักถามพุดคุยกับนักวิชาการ ตื่นเต้นและดีใจมาก วันนี้พวกเราตั้งใจจะพยายามปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอโครงการยุววิจัย ๆ ให้ดีที่สุด ปัญหาคือพื้นฐานความรู้ทางการวิจัยและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังมีไม่เพียงพอ แต่จะพยายามให้ดีที่สุด” (เอกชัย เปี้ยอุ๊ค, สายพิน มีมาก, ธิปปาไทย รุ่งเลิศ และทักษิณี ยศสุรินทร์. พุศจิกายน 2551)

“หนูดีใจที่มีโอกาสพุดคุยกับท่านอาจารย์ที่มีหมวด (หมายถึงท่านอาจารย์ ดร.อมรวิรัช นาคกรทรรพ) ท่านเป็นคนเก่ง ท่านแนะนำหนูเกี่ยวกับเรื่อง ดุงชาววา มากมาย หนูดีใจที่มีโอกาสพุดคุย กับอาจารย์ที่มีความรู้สูง ๆ” (ทีมยุววิจัย “ตามรอยวิถีชีวิตคนทำดุงชาววา”. พุศจิกายน 2551)

“ตอนนี้นักเรียนในระดับมัธยมทั้งตอนต้นและตอนปลาย สนใจแต่เรื่องเรียนพิเศษ กลัวว่าจะ สอบได้คะแนนไม่ดี พยายามจะเน้นกระบวนการเรียนการสอนแบบวิจัย ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการ ลงมือปฏิบัติจริง ที่เป็นอาจารย์สอนสาระวิทยาศาสตร์ แต่มีความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และศิลปะ โดยเฉพาะของจังหวัดลำปาง พอชวนนักเรียนสายวิทย์ เข้าร่วมโครงการ ยุววิจัย ๆ เด็ก ๆ สนใจ พอดีใจมาก เด็ก ๆ ดีใจมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิชาการหลายท่านและ นักเรียนจากหลายโรงเรียน เด็ก ๆ รู้สึกตื่นเต้นที่เรื่อง ตลาดจีน ที่นักเรียนส่งข้อเสนอโครงการไป ในที่ ประชุมได้นำมายกตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะแก่เด็ก ๆ เด็ก ๆ อยากทำเพราะส่วนหนึ่งเด็ก ๆ บอกว่า เขาเป็นคนลำปาง และบางคนมีเชื้อสายจีนปนกับไทย และเกิดในลำปาง เด็ก ๆ อยากทำ” (ทิพย์ จิวกิตติศักดิ์กุล. เมษายน 2552)

คุณครูสุพัตรา ไสรสิงห์ โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านเชียงราย (กรกฎาคม 2552) ได้แสดง ความคิดเห็นจากประสบการณ์และปัญหาในการเรียนรู้ร่วมทีมยุววิจัย ๆ ของโรงเรียนเทศบาล 4 และ

ความเปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์เมื่อทีมยูวิจัยและครูที่ปรึกษามีโอกาสร่วมเรียนรู้กับ นักวิชาการในกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดียูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัด ลำปาง โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม” วันที่ 18-19 กรกฎาคม 2552 ดังนี้

“ยูวิจัยของโรงเรียนเป็นนักเรียน ม.ต้น และหลายคนมีการรับผิดชอบเรื่องงานที่บ้าน ก่อนข้างมาก บางครั้งก็ท้อใจในเรื่องการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม บอกครูว่า...แค่นี้ พอแล้วละครู อยากไป ทำกิจกรรมชุมนุมการต่อเลโก้ การเล่นเกม มากกว่า สนุกกว่า ครูต้องใช้วิธีหลอกล่อหลายอย่าง พานักเรียนไปเก็บข้อมูลตอนเย็น หรือวันเสาร์ วันอาทิตย์ แต่ถ้าถามว่าทำไมครูยังต้องทำอยู่ โรงเรียน เทศบาล 4 มีโครงการยูวิจัย 6 โครงการ ขอมรับว่าเหนื่อยเหมือนกัน แต่ที่ครูของทีมยูวิจัยร่วมกันทำ ต่อไปเพราะมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดีของเด็กนักเรียนซึ่งหลายคนมีปัญหาของนักเรียนเอง มาก นักเรียนยังยอมทำงานยูวิจัย แม้บางครั้งจะจอบ้าง ครูสรุปได้เลยว่า เด็ก ๆ จะอยากเรียนรู้ หรือ ไม่ มาจากการให้กำลังใจ การร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาของเด็ก เห็นได้ชัดจากเมื่อชุมชนเอ็นดูเด็ก เด็ก ได้รับเอกสารหลักฐานจากชุมชน เช่น ภาพถ่ายของผู้สร้างวัดศรีชุม เอกสารเก่าแก่เกี่ยวกับตลาดมืดที่ ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนจะทิ้งแล้ว พอเด็ก ๆ ไปถามข้อมูล ผู้เฒ่าผู้แก่เอ็นดูเด็ก ๆ และมอบให้เด็ก ๆ เป็น กุญแจใหญ่ เด็ก ๆ ภูมิใจมาก ยิ่งพอโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมมา เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ร่วมกับพี่ ๆ คุณครู โรงเรียนทำหนังสือ ๆ ที่เป็นวัยรุ่นและเป็นนักวิชาการด้วย เหมือนเติมต่อไฟในหัวใจเด็ก ๆ เด็ก ๆ อยาก เป็นคนเก่ง คนดีอย่างพี่ ๆ คุณครูโรงเรียนทำหนังสือ ครูสุพัตราเองก็เรียนรู้จากโครงการยูวิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนี้เองว่า การสร้างให้เด็ก ๆ อยากเรียนรู้และมีกำลังใจเรียนรู้แม้จะมีอุปสรรค ครูต้องอยู่เคียงข้างเด็ก เด็ก ๆ จะไม่ได้เพียงความรู้ แต่ยังได้รับมุมมองของความดี ความรัก และ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป”

คุณครูทิพย์ จิวกิตติศักดิ์กุล โรงเรียนลำปางกัลยาณี, คุณครูละอียด สุขจิตต์ โรงเรียน บุญวาทย์วิทยาลัย, คุณครูวันเพ็ญ ประมาณ โรงเรียนวิชานารี, คุณครูมานะ ปัญญาแก้ว โรงเรียน ไป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก, คุณครูสุพัตรา ไสโรสิงห์ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย), คุณครู ดวงจันทร์ จันทะมาลา โรงเรียนเมืองปานวิทยา, คุณครูปิยะฉัฐ หรั่งรอด โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ และคุณครูถวิล มิ่งสมร โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา (กรกฎาคม 2552) ได้ให้ข้อมูลในลักษณะเดียวกันว่า

“กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันครั้งนี้ เด็ก ๆ ตื่นเต้นมาก เพราะเด็ก ๆ ปัจจุบันสนุกและอยาก เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ และยังนำข้อมูล ข้อค้นพบระยะที่กำลังเก็บข้อมูล ปัญหาการเขียนนำเสนอข้อมูล มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน พี่ ๆ คุณครู โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้นำวิธีการเขียนสคริปต์ สตอรี่บอร์ด มาเป็นแรงจูงใจให้เด็ก ๆ วิเคราะห์ ข้อมูลยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของทีมตนเอง และมีแนวคิด แนวทางในการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น”

ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน...ขยายผล ร่วมกับเครือข่ายสื่อ

นอกจากการดำเนินงานประสานติดต่อส่งข่าวการดำเนินงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ไปยังหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และอินเทอร์เน็ต แล้ว การขยายผลการดำเนินงานที่ช่วยประชาสัมพันธ์ได้อีกทางหนึ่ง คือ กิจกรรม การอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดี ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง...โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม”

ระหว่างวันที่ 18-19 และวันที่ 25-26 กรกฎาคม 2552 ทีมยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้รับความกรุณาจากเครือข่ายผู้ใหญ่ใจดี นำกระบวนการเรียนรู้ “การทำหนังสารคดี วัฒนธรรม” ในรูปแบบของกิจกรรม “โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” เพื่อนำเสนอข้อค้นพบและกระบวนการเรียนรู้ของทีมยูววิจัยถ่ายทอดในรูปแบบของภาพยนตร์สารคดียูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

“โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” โดยการสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรม สถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้รับความอนุเคราะห์ในเรื่องของสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้จัดกิจกรรมเพื่ออบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับยูววิจัย ครูที่ปรึกษา ชุมชน ทีมคุณครูโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมและนักวิชาการจากสถาบันรามจิตติ นักวิชาการจากทีม Child Watch ภาคเหนือ และเครือข่ายผู้ปกครอง โดยใช้ชื่อว่าการอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดี ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง”

กิจกรรม การอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดี ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง...โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” ทำให้ทีมประสานงานได้มองเห็นเครือข่ายของการดำเนินงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางเพิ่มขึ้น และยังได้รับเครือข่ายเพิ่มจากความสนใจของสื่อ คือ มีผู้สื่อข่าวมาขอบันทึกการจัดกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดียูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” จากโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม และกระบวนการเรียนรู้ของยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้นำบันทึกการถ่ายทำการสัมภาษณ์ และการตามรอยยูววิจัย ๆ เก็บข้อมูล นำเสนอทางรายการทีวีไทยสุดสัปดาห์ เวลา 08.00-09.00 น. ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

(ทีมประสานงานได้นำส่งมาในแผ่นซีดีพร้อมรายงานความก้าวหน้าระยะ 6 เดือนที่สอง)

ในเดือนเมษายน 2552 เมื่อทีมสารคดีของสถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้แสดงความสนใจในข้อมูลและกระบวนการเรียนรู้ของทีมยูววิจัย ๆ ทีมหนึ่งของโรงเรียนเมืองปานวิทยา คือ “ย้อนรอยที่บนดอยป่าเหมี้ยง” และเดินทางมาเก็บข้อมูลกระบวนการ

ทำงานยุววิจัย และขอค้นพบเบื้องต้นของทีมยุววิจัย ๑ ย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง ซึ่งเป็นทีมยุววิจัย 1 ทีม จากทีมยุววิจัยทั้งหมด 5 โครงการย่อยของโรงเรียนเมืองปานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

วันที่ 24 เมษายน 2552 จึงเป็นวันแห่งความตื่นเต้นและดีใจของทีมยุววิจัย ๑ ย้อนรอยที่บนคอยป่าเหมี้ยง และเพื่อน ๆ ยุววิจัยทีมอื่นที่อยู่ไม่ไกลจากชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง รวมทั้งครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองของทีมยุววิจัยและชุมชนร่วมกันถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับต้นเหมี้ยง การปลูกเหมี้ยง อาชีพเกี่ยวกับเหมี้ยง การค้าขายเหมี้ยง ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของชุมชน การรักษาชุมชนบ้านป่าเหมี้ยงให้มีความอุดมสมบูรณ์และคนในชุมชนมีความสุข ความภาคภูมิใจในการทำเหมี้ยงและบ้านป่าเหมี้ยง

ในเดือนกรกฎาคม 2552 เมื่อโครงการยุววิจัย ๑ ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันรามจิตติ ทีมคุณครูโรงเรียนทำนงวัฒนธรรมของสถาบันรามจิตติ กระทรวงวัฒนธรรม และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพิ่มเติมกิจกรรม “การอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดี ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง...โรงเรียนทำนงวัฒนธรรม” ช่วยในการสร้างเครือข่ายร่วมกับสื่อทางโทรทัศน์ “รายการมดคันไฟ” ต่อเนื่องจากเว็บไซต์ ซึ่งเดิมโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้รับการประสานสายสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ของยุววิจัย ๑ yuvavijai@hotmail.com จากเครือข่ายสื่อรายการ “มดคันไฟ” ที่มีความสนใจการดำเนินงานของโครงการยุววิจัย ๑ มาตั้งแต่เมื่อเริ่มดำเนินงานโครงการ

ผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์รายการ “มดคันไฟ” ขอความร่วมมือเดินทางมาถ่ายทำกระบวนการเรียนรู้ดำเนินงานวิจัย ต่อยอดด้วยความสนใจและลงมือปฏิบัติการทำนงจากข้อค้นพบยุววิจัย ๑ โครงการ “ย่านตลาดจีน...ความเจริญในความทรงจำ” ในวันเสาร์-อาทิตย์ที่ 29-30 สิงหาคม 2552 หลังจากนั้น ผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์รายการ “มดคันไฟ” อาจจะมาประสานงานต่อเนื่องไปยังโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางอื่น ๆ

ผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์รายการ “มดคันไฟ” ได้ติดต่อประสานงานมายังทีมประสานงานโครงการ คู่ขนานไปกับการประสานงานพูดคุยกับยุววิจัยส่วนตัว หลังจากมีโอกาสพบกับยุววิจัย ผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์รายการ “มดคันไฟ” มีความพึงพอใจและมองเห็นความเป็นไปได้ในการถ่ายทำกระบวนการเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ของ ยุววิจัยโครงการ “ย่านตลาดจีน...ความเจริญในความทรงจำ” ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (สพท. เขต 1)

ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน...ขยายผล

ร่วมกับเครือข่ายยูววิจัย ๔ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในระหว่างเดือนมิถุนายน 2552 จนถึงปัจจุบัน โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และครูที่ปรึกษา กิจกรรมการศึกษาดูงาน “งานมหกรรมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้” สำนักงานโครงการความร่วมมือทางวิชาการเพื่อการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย วันที่ 3 มิถุนายน 2552 ณ โรงแรม อิมพีเรียลนครราชสีมา

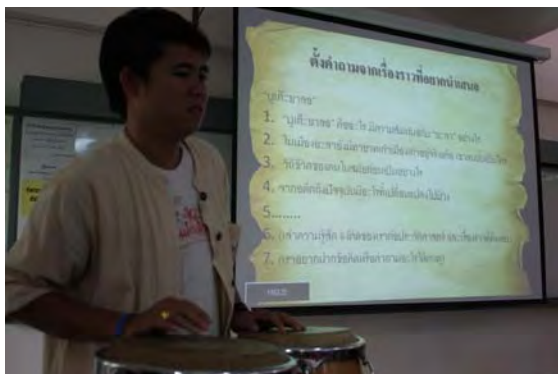
ในระหว่างวันที่ 5-7 สิงหาคม 2552 โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และครูที่ปรึกษา กิจกรรม การอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดี ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้...โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” ณ ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

“ภาพกิจกรรมเครือข่ายประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน...ขยายผล
ร่วมกับเครือข่ายยูววิจัย ๔ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

“ภาพกิจกรรมเครือข่ายประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน...ขยายผล
ร่วมกับเครือข่ายยูววิจัย ฯ ตามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

“ภาพกิจกรรมเครือข่ายประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน...ขยายผล
ร่วมกับเครือข่ายยูววิจัย ๔ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

ประชาสัมพันธ์...เรียนรู้...ดำเนินงาน...ขยายผล ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน

กระบวนการประสานสายสัมพันธ์ร่วมเรียนรู้โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ดำเนินมาได้ตลอดระยะเวลา 12 เดือน ยุววิจัยและครูที่ปรึกษามีกำลังใจก้าวเดินตามหาข้อค้นพบตามเป้าหมายโครงการที่ตั้งไว้โดยไม่ท้อแท้ นั่น ปัจจัยเสริมสำคัญปัจจัยหนึ่งคือกำลังใจจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย ฯ ผู้บริหารสถานศึกษา 24 โรงเรียน มีแนวคิดในทางเดียวกัน คือ “รัก ประารถนาดี เปี่ยมด้วยความหวังในกระบวนการเรียนรู้ยุววิจัยในเรื่องของอัตลักษณ์ของตนเองในชุมชน อย่างมีความสุข” มีความเป็นห่วง “ไม่ต้องการให้ยุววิจัยเป็นเพียงเครื่องมือของนักวิจัยให้ดำเนินงานสำเร็จเป็นผลงานวิจัย โดยละเลยความรู้สึกและชีวิตแห่งการเรียนรู้อย่างมีความสุขของยุววิจัย”

แนวคิดดังกล่าวตรงกับแนวคิดของทีมประสานงาน เมื่อมีแนวทางในการดำเนินงานด้วยหัวใจที่ใกล้เคียงกัน “กัลยาณมิตรทางวิชาการ” จึงสานสายสัมพันธ์ต่อเนื่องก่อเกิดเครือข่ายการนำแนวทางการเรียนรู้และดำเนินงานของทีมยุววิจัยในโรงเรียน ขยายไปยังการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ของโรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนแม่เม่าวิทยา อำเภอแม่เม่า จังหวัดลำปาง ได้ขอให้ทีมประสานงาน เป็นวิทยากรแนะนำครูและนักเรียนในโรงเรียนเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2551 เพื่อให้นักเรียนคนอื่น ๆ มีความสนใจ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่กำลังเรียนสาระสังคมศึกษา ฯ แม้จะไม่ได้ร่วมโครงการยุววิจัย ฯ ก็ได้เรียนรู้วิธีการเรียนด้วยกระบวนการวิจัย และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการยุววิจัย ฯ

2. โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง นำแนวทางของโครงการยุววิจัย ฯ ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ และมีการก่อตั้งชมรมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยมีนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 เข้าร่วมชมรม และนำแนวทางการเรียนรู้แบบยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ไปใช้ดำเนินงานศึกษาวิจัยประเด็นที่นักเรียนสนใจ เช่น “ของเล่นจากดินกล้วย” หรือ “ดนตรีจากหมูบ้าน” โดยที่นักเรียนร่วมเรียนรู้สอบถามข้อมูลจากคุณยาย คุณพ่อคุณแม่ และผู้ใหญ่ในชุมชน มีนักเรียนให้ข้อมูลถึงความรู้สึกในการเรียนรู้จากชมรมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น...

“สนุกมากครับ ได้ถามพ่อกับแม่ ปกติพ่อกับแม่บ้านดีมาก เพราะพ่อกับแม่ต้องไปเลี้ยงวัวตอนเย็นแล้วไปพูดคุยกับเพื่อน ๆ ของพ่อ ไม่ค่อยมีโอกาสคุยกับพ่อ แต่พ่อบอกเรื่องขำๆ เช่น ม้าก้านกล้วย ปีนจากก้านกล้วย ก็ได้พูดคุยกับพ่อบ่อยขึ้น แม่เองก็ชอบเล่าถึงของเล่นสมัยเด็ก ๆ ให้ฟัง ยายก็มี

ความสุขเวลาเล่าให้ฟัง ผมว่าเรียนแบบนี้ถึงยากแต่ก็สนุก ยากเพราะทำงานครั้งเดียวไม่เสร็จ ต้องไปถามหลายครั้ง แต่ผู้ใหญ่ก็ดีกับเรา ได้พูดคุยกับพ่อแม่และยายมากขึ้น” (นักเรียนจากโรงเรียนเทศบาล 4 ...ไม่ขอเปิดเผยชื่อ. กรกฎาคม 2552)

3. โรงเรียนวิชานารี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง นำแนวทางของโครงการยุววิจัย ๑ ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ

4. โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง นำวิธีการเรียนรู้แบบยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ไปใช้กับนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา และจากการสอบถามยุววิจัยของโรงเรียน ยุววิจัยมีความสุขมากที่สามารถทำให้เพื่อน ๆ ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ช่วยสอบถามข้อมูลสำหรับโครงการยุววิจัย ๑ “ย้อนรอยเมืองวัง” ซึ่งเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน 40 คน ยินดีไปสอบถามข้อมูลในชุมชนหมู่บ้านและตำบลของตนเอง

“เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนช่วยพวกเราหาข้อมูลด้วยครับ ผมเลยไม่ท้อใจ เพราะทีมของผมต้องสืบถามข้อมูลให้ได้ทุกตำบลในอำเภอวังเหนือ เพื่อน ๆ ที่ไม่ได้ร่วมโครงการยุววิจัย ๑ ขอให้พวกผมเล่าให้ฟังเวลาที่พวกเราได้ไปประชุมเรียนรู้ร่วมกับอาจารย์และเพื่อน ๆ โรงเรียนอื่น พอผมเล่าให้ฟังครั้งแรก ครั้งต่อมาเพื่อน ๆ ก็ขอให้เล่าถ่ายทอดความรู้ที่ได้ไปเรียนรู้มา และเพื่อน ๆ ยินดีช่วยเก็บข้อมูลงานวิจัยของผมทั้งห้อง ผมเลยสนุกและพวกเรารักกัน นื่อง ๆ ชั้น ม.3 ที่ทำงานโครงการนายอำเภอหน่อย น่าจะเป็นโครงการของ อบต. ก็ขอให้ผมช่วยดูงานให้และขอวิธีการแบบยุววิจัย ๑ ไปใช้ เมื่อพวกผมไปร่วมกิจกรรมยุววิจัย ๑ ทุกครั้ง คุณครูก็เลขาขอให้พวกเราถ่ายทอดให้เพื่อนและน้องฟังทุกครั้งครับ” (อนิรุจน์ อวดแรง. กรกฎาคม 2552)

ในระหว่างการเดินทางบนเส้นทางแห่งการเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง พบว่าปัจจัยสนับสนุนที่เพิ่มเครือข่ายมาอีกหนึ่งเครือข่ายนั้นเป็นปัจจัยสนับสนุนที่เข้มแข็งและน่ารัก คือ **เครือข่ายคุณพ่อคุณแม่ ครอบครัวของยุววิจัย** ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

1. ผู้ปกครองที่มีความเป็นห่วงยุววิจัยในเรื่องความปลอดภัย และมีความกังวลในเรื่องของการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยที่ใช้ระยะเวลานาน มีผลต่อการเรียนพิเศษและอาจจะเป็นปัญหากับผลการเรียนในชั้นเรียน

“เป็นห่วงลูกค่ะ ไม่คิดว่าการทำวิจัยแบบนี้จะใช้เวลาผูกพันนาน และร่วมกิจกรรมหลายครั้ง ลูกอยากมาร่วมกิจกรรม แต่คุณแม่กังวลมาก นี่ก็ต้องหยุดเรียนพิเศษอีกแล้ว พอคุยกับอาจารย์ก็เริ่มเข้าใจขึ้น ยังไงฝากลูกด้วยค่ะ” (ผู้ปกครองของยุววิจัยท่านหนึ่ง. กรกฎาคม 2552)

2. ผู้ปกครองที่มีความเป็นห่วงขุววิจัยในเรื่องความปลอดภัย และมีความกังวลในเรื่องของการเรียนรู้ด้วยการบวนการวิจัย และร่วมเรียนรู้กับขุววิจัยอย่างต่อเนื่อง

“ตอนแรกผมกับคุณแม่ของน้องก็เป็นห่วงลูก เห็นลูกตั้งใจทำงานมาก กลัวลูกจะเครียด เพราะการเรียนก็หนักอยู่แล้ว แต่ลูกสนใจจริง ๆ ทั้งที่ไม่มีคะแนนอะไรเลย ลูกบอกว่าลูกเองก็เข้าร่วมโครงการที่หลัง แรงบันดาลใจมาจากลูกไปจังหวัดน่าน ที่น่านมีพิพิธภัณฑ์ มีการอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถานจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานต่าง ๆ แต่ของลำปาง “คุ้มเจ้าหลวงลำปาง” ลูกเลยสนใจ ประทับใจในเรื่องราวของเจ้าหลวงลำปาง คุ้มเจ้าหลวงลำปางของเจ้าหลวงองค์แรก ที่ตอนนี้เหลือเพียงไม้เก็บไว้ที่วัดเชียงราย พอผมศึกษาไปกับลูก ผมก็ได้รับความรู้จนสนุกไปด้วย ที่สำคัญผมกับแม่ เห็นความเปลี่ยนแปลงของลูก จากที่เป็นคนขี้อาย ลูกมีความเชื่อมั่นมากขึ้น กล้านำเสนอต่อที่ประชุม การที่ผมได้มาร่วมกิจกรรมในวันนี้ ผมดีใจมาก ผมคิดว่าการเรียนรู้แบบนี้มีคุณค่ามาก เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจโดยไม่ต้องเอาคะแนนมาเป็นเครื่องล่อใจ มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลหลายวัย มีโลกทัศน์กว้างและลึก ขอบคุนโรงเรียนทำหนังสือ ขอบคุนสกว. ขอบคุนสถาบันรามจิตติ ขอบคุนทีมงานลำปางและทุกคนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เช่นนี้” (ผู้ปกครองของนางสาวพิชชาพร สิทธิโชค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรกฎาคม 2552)

ขุววิจัยของจังหวัดลำปางได้รับความเอื้ออาทรจากชุมชนอย่างต่อเนื่อง จากการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างทีมขุววิจัย ๆ ด้วยกันเอง หรือเรียนรู้ร่วมกับครูที่ปรึกษา นักวิชาการ และทีมประสานงาน ในโอกาสต่าง ๆ ที่มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรมเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน และการประสานสายสัมพันธ์ในกลุ่มย่อยแต่ละโรงเรียน พบว่าผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อหลวง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน บุคคลในชุมชนในระดับอายุต่าง ๆ กัน ให้ความเมตตา ยินดีพูดคุยกับขุววิจัย เพียงแต่ในบางครั้งที่ขุววิจัยสอบถามข้อมูล อาจจะได้รับข้อมูลไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการถามโดยตรง

จากการที่ได้มีโอกาสพูดคุยกับตัวแทนชุมชนที่ขุววิจัยสอบถามข้อมูล ความรู้สึกอันน่ายินดีที่ได้รับ คือ “ความดีใจ ความภาคภูมิใจที่เด็ก ๆ ในยุคปัจจุบัน มีความสนใจและภูมิใจในบ้านเกิดของตนเอง มองเห็นคุณค่าของปู่ย่าตายาย ดั้นไม้ สถานที่ อาชีพ และศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่นตนเอง”

ความรักในนักเรียนของโรงเรียน ความห่วงใยในเรื่องสุขภาพกาย สุขภาพจิตของนักเรียน ความปรารถนาให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้งานวิจัยและคุณค่าของความรู้ในชุมชนท้องถิ่น จากเครือข่ายดังกล่าวมาข้างต้น เป็นพลังใจที่มาจากการประสานความรู้สึก ตระหนักในคุณค่าของชีวิตแห่งการเรียนรู้คู่ความสุขของขุววิจัย บนพื้นที่วิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จึงเป็นพลังสำคัญที่คอยประคับประคองให้ขุววิจัยก้าวเดินต่อไป แม้ต้องพานพบอุปสรรคที่การศึกษาวิจัยไม่ใช่การเรียนรู้

สำเร็จรูปที่ง่ายและใช้เวลาเพียงชั่วครู่ หากต้องอาศัยเวลา ความพยายามในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอข้อค้นพบด้วยวิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการวิจัย ซึ่งยู่วิจัย ฯ 74 โครงการ ที่ร่วมเดินทางเรียนรู้มาจนถึงระยะเวลา 6 เดือนที่สอง

เรียนรู้ถอดบทเพื่อผ่านพ้นอุปสรรค

กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ร่วมกันบน “พื้นที่วิชาการสานคุณค่ายู่วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ การเดินทางและเติบโตของต้นไม้ยู่วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบนแผ่นดินจังหวัดลำปาง ยังคงต้องเติบโตและดำเนินต่อไป ยังต้องฝ่าฟันเพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรคที่การศึกษาวิจัยไม่ใช่การเรียนรู้สำเร็จรูปที่ง่ายและใช้เวลาเพียงชั่วครู่ หากต้องอาศัยเวลา ความพยายามในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอข้อค้นพบด้วยวิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการวิจัย

เรียนรู้จากผลการดำเนินงานที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

1. การประสานงานโครงการเพื่อให้ได้ยู่วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางได้ไม่ครบตามเป้าหมาย 30 โรงเรียน

การประสานงานของทีมประสานงานเพื่อให้ได้จำนวนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ไม่ถึงเกณฑ์ 30 โรงเรียนที่ตั้งเป้าหมาย เนื่องจากอุปสรรคปัญหาการดำเนินงานดังนี้

1. ทีมประสานงานและทีมยู่วิจัยระดับโรงเรียนใช้เวลาในการพัฒนาข้อเสนอโครงการยู่วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นระยะเวลานานประมาณ 6 เดือน นับตั้งแต่วันเริ่มต้นของการดำเนินงานโครงการ วันที่ 1 สิงหาคม 2551 และนำเสนอโครงการยู่วิจัย ฯ จำนวน 20 โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินจากทีมประสานงาน ผู้ทรงคุณวุฒิของจังหวัดลำปาง และผู้ทรงคุณวุฒิของชุดโครงการยู่วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ ไปยังสถาบันรามจิตติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในเดือนมกราคม 2552

ปัญหาที่ต้องใช้ระยะเวลาก่อนข้างนานเนื่องจากข้อเสนอโครงการของยู่วิจัย ฯ ที่นำเสนอมาในระยะแรกนั้น มีลักษณะของการศึกษาด้านเดียว เช่น ในเรื่องของวัดที่ยู่วิจัยสนใจ ก็จะเน้นที่วัดเท่านั้น ยังขาดมิติในเรื่องความสัมพันธ์ ความเปลี่ยนแปลง และวิถีชีวิต ในการพัฒนาปรับปรุงข้อเสนอโครงการยู่วิจัย ฯ นั้น ยู่วิจัยหลายทีมพอใจ ทีมประสานงานต้องใช้กระบวนการประสานงานเสริมกำลังใจ ร่วมเรียนรู้กับยู่วิจัยและครูที่ปรึกษาซึ่งมีการรับผิดชอบงานในปริมาณที่มากในโรงเรียนและภาระทางครอบครัว

2. การประสานงานเพื่อให้ได้โรงเรียนเพิ่มขึ้นนั้น ทีมประสานงานเริ่มประสานควบคู่ไปกับกระบวนการประสานสายสัมพันธ์ร่วมเรียนรู้ พัฒนาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ของทีมยูววิจัย 20 โรงเรียนในระยะแรก ในที่สุดมีโรงเรียนที่สนใจติดตามต่อเนื่อง 4 โรงเรียน

ในระหว่างการดำเนินงานนั้น มีผู้บริหารสถานศึกษา 4 โรงเรียนที่แสดงความสนใจเข้าร่วมโครงการ เมื่อทีมประสานงานประสานไปทางครูที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูมีภาระรับผิดชอบงานอื่นที่มีปริมาณมากและมีความกังวลกับการแก้ไขผลงานทางวิชาการ การติดต่อประสานงานจึงขาดหายไป ในที่สุดมีโรงเรียนที่พัฒนาโครงการยูววิจัย ฯ และผ่านเกณฑ์การประเมินและได้รับทุนสนับสนุนเพิ่มจำนวนเพียง 4 โรงเรียน 8 โครงการย่อย

2. ความไม่มั่นใจในข้อค้นพบและการนำเสนอผลงานของยูววิจัยและครูที่ปรึกษา ในด้านความสมบูรณ์ทางวิชาการ

ในระหว่างเส้นทางการเรียนรู้ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังคงต้องพบกับอุปสรรคและยังไม่มั่นใจในความสำเร็จ ยังไม่มั่นใจว่าข้อค้นพบที่ศึกษานั้นจะมีความลุ่มลึก สมบูรณ์ด้วยสาระทางวิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพียงพอหรือไม่ ทว่ายูววิจัยก็ยังคงมีกำลังใจเดินทางเรียนรู้ต่อไป และผู้วิจัยในฐานะทีมประสานงานจะต้องพยายามสนับสนุนให้กำลังใจ แนวทางในการเรียนรู้และดำเนินงานวิจัย ในด้านการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอข้อค้นพบด้วยวิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการวิจัย

สรุป

จากการดำเนินงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง นับตั้งแต่เริ่มดำเนินงานโครงการจนถึงวันนี้ ได้ขยายผลเข้าไปในระดับโรงเรียนและระดับชุมชน

- โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้ขยายผลไปสู่กิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ

- ชมรมยูววิจัย
- เครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน
- การเรียนการสอนโดยกระบวนการวิจัย

- โครงการ Child Watch ภาคเหนือ ใช้ชุดความรู้ กระบวนการของยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ขยายผลไปสู่โครงการยูววิจัยสังคม โดยร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบล สนับสนุนเด็กและเยาวชน ในสภาเด็กและเยาวชน ทำวิจัย

บรรณานุกรม

การประชุมวิชาการ. (2548). “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: เส้นทางสู่นาคต” วันที่ 25 - 27 เมษายน 2548

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ขนิษฐภรณ์ พรหมปลูก. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

ขวัญชีวา ใจเสียง. ข้อคิดจากยุววิจัย เนื่องในกิจกรรม “สายสัมพันธ์สานแนวคิดยุววิจัยสู่

การพัฒนาข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 21 พฤศจิกายน
2551. (โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภองาว จังหวัดลำปาง)

เครือวัลย์ หมอยา. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

จินดา ชันธหัตถ์. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์. (2550). เด็กไทยบนทางสามแพร่ง. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.

แจ่มศิริ พานทอง. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

นัทรชนก ต้อยศ. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

นัทรทิพย์ นาถสุภา. (2546). การศึกษาเศรษฐกิจการเมืองท้องถิ่น : ความหมายและความสำคัญ

เศรษฐศาสตร์การเมือง ปีที่ 4 ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยวัฒน์ ศรีธิ. ข้อคิดจากผู้บริหารโรงเรียนบ้านแม่ตึบ เนื่องในกิจกรรม “สายสัมพันธ์สาน

แนวคิดยุววิจัยสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง.
วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551. (โรงเรียนบ้านแม่ตึบ อำเภองาว จังหวัดลำปาง)

- ณัฐนิชา วารปรีดี. ข้อคิดจากยูววิจัย เนื่องในกิจกรรม “สายสัมพันธ์สานแนวคิดยูววิจัยสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551. (โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง)
- นวล ศรีใจ. ข้อคิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง. วันที่ 25 เมษายน 2552.
- ดวงจันทร์ จันทะมาลา. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคารอาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- ดวงจันทร์ จันทะมาลา. ข้อคิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง. วันที่ 25 เมษายน 2552.
- ถวิล มิ่งสมร. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคารอาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- ถวิล มิ่งสมร. ข้อคิดเนื่องในการร่วมกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดียูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” กับโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม. วันที่ 18-19 กรกฎาคม 2552
- ทัศนีย์ ชุตินทร. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคารอาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- ทิพย์ จิวกิตติศักดิ์กุล. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคารอาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- ทิสนา แคมมณี. (2548). เมนูจานเด็ด : แผนการจัดการเรียนรู้คัดสรร. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- เทวราช สายเลคำ. ข้อคิดจากยูววิจัย เนื่องในกิจกรรม “สายสัมพันธ์สานแนวคิดยูววิจัยสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 10 พฤศจิกายน 2551. (โรงเรียนเทศบาล 4 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง)
- เทียมจันทร์ พาณิชย์ผลินไชย. (2549). การเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้การวิจัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2552. จาก <http://gotoknow.org/blog/ed-nuqakm/3734>

ธนภรณ์ โกศล. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

ธีรภัทร เป่งคำ. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2538). *ชาติไทย เมืองไทย แบบเรียนและอนุสาวรีย์ “ว่าด้วยวัฒนธรรม รัฐ และ
รูปการจิตสำนึก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

นิธิ เอียวศรีวงศ์ ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2536). *มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อ
ปรับเปลี่ยนทิศทางการสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญาไทย.

ปารมี สุปินะ. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

ปิยณัฐ หรั่งรอด. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

พัชรี ชุมภู. ข้อคิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง. วันที่ 25 เมษายน 2552.

พานทอง เตชะพลี. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

พิกุลทอง เปล่งศิริ. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

พิทักษ์ กำวิดา. ข้อคิดจากยุววิจัย เนื่องในกิจกรรม “สายสัมพันธ์สานแนวคิดยุววิจัยสู่

การพัฒนาข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 18 พฤศจิกายน
2551. (โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง)

มานะ ปัญญาแก้ว. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

ขงยุทธ ชูแว่น. (2551). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- เรณู อรรฐาเมศวร์. ข้อคิดเนื่องในการประชุมประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ
แนวทางการเขียนข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่
30 สิงหาคม 2551.
- เรณู อรรฐาเมศวร์. ข้อคิดเนื่องในการประชุมปฏิบัติการพัฒนาข้อเสนอโครงการ
ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551.
- ละเอียด สุขจิตต์. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัย
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- วรัญญู เรือนคำ. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัย
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- วสันต์ สายหมอย. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัย
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- วัลลภ นนทมาลย์. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัย
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- วิบูลย์ เข้มเฉลิม. (2548). วิถีคนบนป่าตะวันออกผืนสุดท้าย. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.
- วีณา แก้วด้วง. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยูววิจัย
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)
- วีณา หาญใจ. ข้อคิดจากผู้อำนวยการโรงเรียนวิชานารี เนื่องในกิจกรรมประชาสัมพันธ์
โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 20 สิงหาคม 2551.
(ห้องประชุมโรงเรียนวิชานารี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง)
- วสิน ปัญญาวุธตระกูล. (2542). การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในล้านนา กับการก่อตัวของสำนักท้องถิ่น
พ.ศ.2459-2480. วิทยานิพนธ์หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (น.15, 173-182).
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2547). ศิลปะทวารวดี : วัฒนธรรมพุทธศาสนายุคแรกเริ่มในดินแดนไทย.
กรุงเทพฯ ฯ : เมืองโบราณ.

สวาท เทพสิงห์. ข้อคิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง. วันที่ 25 เมษายน 2552.

สลักจิต ใจน้อย. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

สิริพร อันตรเสน. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

สุพัตรา ไสโรสิงห์. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร
อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

สุพัตรา ไสโรสิงห์. ข้อคิดเนื่องในการร่วมกิจกรรมการอบรม “สร้างสรรค์ เติมแต่ง สารคดียุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง” กับโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม. วันที่ 18-19 กรกฎาคม
2552

สุรพล นาถะพินธุ. (2550). รากเหง้าบรรพชนคนไทย : พัฒนาการทางวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์.

กรุงเทพฯ : มติชน.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และ สถาบันรามจิตติ. ภาพยนตร์สารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
เส้นทางสู่อนาคต.

หญิงหญิง ลี. ข้อคิดจากยุววิจัย เนื่องในกิจกรรม “สายสัมพันธ์สานแนวคิดยุววิจัยสู่

การพัฒนาข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 17 พฤศจิกายน
2551. (โรงเรียนเมืองปานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง)

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2548). ประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน : ทิศทางใหม่ของการศึกษาประวัติศาสตร์.

กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. ข้อคิดเนื่องในการประชุมปฏิบัติการพัฒนาข้อเสนอโครงการ

ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551. (ห้องประชุมชั้น 8
อาคาร 36 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

อมรวิทย์ นาคทรรพ. ข้อคิดเนื่องในการประชุมประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ

แนวทางการเขียนข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่
30 สิงหาคม 2551.

อมรวิชัย นาคทรพ. ข้อคิดเนื่องในการประชุมปฏิบัติการพัฒนาข้อเสนอโครงการ

ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 1 พฤศจิกายน 2551. (ห้องประชุมชั้น 8

อาคาร 36 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

เอกชัย เปี้ยอู้ด. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร

อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

อุทัย ไสรสิงห์. ข้อคิดเนื่องในการประชุมเสวนา บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วันที่ 27 ธันวาคม 2551. (ห้องประชุมชั้น 2 อาคาร

อาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การพัฒนาเว็บไซต์ โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

เป็นกรใช้พื้นที่เครือข่ายของโครงการติดตามสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนรายจังหวัด
ภาคเหนือตอนบน และพัฒนาเว็บไซต์ไปสูโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
อย่างต่อเนื่อง ในการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสาร รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิด
ของทีมยุววิจัยระดับโรงเรียนผ่านเว็บบอร์ด

Main Menu

[Home](#)
[CW จังหวัด](#)
[เว็บบอร์ด](#)
[สารบัญ](#)
[ยุทธศาสตร์](#)
[งานวิจัย](#)
[ยววิจัย](#)
[ดาวโหลด แบบยววิจัย 1-2](#)
[โครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น](#)
[เส้นทางสู่อนาคต](#)
[โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์](#)
[ท้องถิ่น จ.ลำปาง](#)
[เครือข่าย](#)
[รายงานสภาวะการณ](#)
[e-Learning](#)
[ติดต่อเรา](#)

ยววิจัย

"นักวิจัยน้อย อนาคตนักวิจัยของประเทศไทย"

ขอเชิญชวนน้อง ๆ มัธยมต้น-มัธยมปลาย มาทำวิจัยกับ
ชุดโครงการ ยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

ค้นหา การเรียงลำดับ [เรียงชื่อเรื่องขึ้น](#) แสดง #

ชื่อเรื่อง	ฮิต
รายชื่อผู้ทำงานในชุดโครงการ ยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง	420
ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง	445
ดาวโหลด แบบยววิจัย 1-2	1134
ชุดโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง	1269
โครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เส้นทางสู่อนาคต	1083

<< หน้าแรก < ย้อนกลับ 1 ตัดไป > สดท้าย >>

ผลลัพธ์ 1 - 5 จาก 5

- ภาพกิจกรรม (3 ข้อมูลรายการ)
- รายงานสภาวะการณ (2 ข้อมูลรายการ)
- เครือข่าย (1 ข้อมูลรายการ)
- สารบัญ (5 ข้อมูลรายการ)
- Rotator (5 ข้อมูลรายการ)
- Latest News (4 ข้อมูลรายการ)
The latest news from the Joomla! Team

Main Menu

> Home

> CW จังหวัด

> เว็บไซต์

> สารบัญ

> ยุทธศาสตร์

> งานวิจัย

> **ยววิจัย**

ดาวน์โหลด แบบยววิจัย 1-2

โครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เส้นทางสู่นาคค

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์

ท้องถิ่น จ.ลำปาง

> เครือข่าย

> รายงานสภาวะการ

> e-Learning

> ติดต่อเรา

ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2551 ที่ผ่านมาโครงการยววิจัย ได้จัดประชุมชี้แจงโครงการ ณ ห้องประชุมบัวทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการให้กับโรงเรียนที่สนใจ โดยในงานวันดังกล่าวได้รับความสนใจจากคณาจารย์และนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดลำปางเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงการส่งข้อเสนอโครงการยววิจัยจำนวน 26 โรงเรียนและมี นักเรียนที่สนใจเริ่มส่งข้อเสนอโครงการเข้าร่วมพิจารณาแล้วส่วนหนึ่ง โดยในงานดังกล่าวได้รับเกียรติจากผู้ช่วยศาสตราจารย์เล็ก แสงมีอานภาพ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางให้เกียรติเป็นประธานเปิดงาน

"ชุดโครงการ ยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง" ได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ด้วยเล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมการสืบทอดและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้เรียนรู้ด้วยการทำวิจัย โดยให้นักเรียนเป็นผู้ทำวิจัยและสมัครเป็นทีมศึกษา ซึ่งชุดโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางนี้ มีทีมยววิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นผู้ประสานงานชุดโครงการ ที่นำโดยนางขนิษฐา คำนมชัย อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นหัวหน้าโครงการ

ผลจากงานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเยาวชนในจังหวัดลำปาง และคณะผู้ประสานงานจะเร่งดำเนินการพิจารณาหัวข้องานวิจัยจากโรงเรียนต่างๆ ที่ส่งผลงานเข้าร่วมโครงการ และยังคงเปิดรับสมัครผู้สนใจเข้าร่วมโครงการอีกเป็นจำนวนมาก โดยผู้สนใจสามารถส่งหัวข้องานวิจัยหรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดลำปาง โทร 0954 คณมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ถนนลำปาง - แม่ทะ ตำบลหนอง อำเภอนี้เมือง จังหวัดลำปาง 52100 โทรศัพท์ 0-5424-1054, 08-1602-6156, 08-5037-4005 โทรสาร 0-5424-1054 หรือทาง E-Mail : yuvavijai@hotmail.com

slide ★ Make Your Own ★ View All Images ⚡ Rock Out!

< ก่อนหน้า ถัดไป >

Main Menu

- > Home
- > CW จังหวัด
- > [เว็บบอร์ด](#)
- > สารบัญ
- > ยุทธศาสตร์
- > งานวิจัย
- > ยุววิจัย
- > เครือข่าย
- > รายงานสภาวะการณ์
- > e-Learning
- > ติดต่อเรา

Child Watch Lanna Webboard
Forum Help
Show latest posts
Rules
 Search Forum
Go

Welcome, **Guest**
Please Login or Register. Lost Password?

There are no forums in this category!
ถาม-ตอบ

Forum	Topics	Replies	Last Post
E-Learning			
สาขาวิชาภาษาไทยและการสื่อสารทางธุรกิจ	0	0	No Posts
สาขาวิชาภาษาไทย (ศส.ม.)	0	0	No Posts

ยุววิจัย

Forum	Topics	Replies	Last Post
ข่าวสารยุววิจัย แจ้งข่าวสารงานวิจัย โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง	3	2	เสวนา "บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัยฯ" by หัวโปละออน Today 02:06
จับเข่าคุยยุววิจัย สอบถามข้อมูลงานวิจัย โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง	0	0	No Posts
ละอ่อนขอเล่า โศสพและขอเล่าเรื่องเล่า ประสบการณ์ ความประทับใจในงานวิจัย โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง	1	1	Re:- by หนานวิวัฒน์ Yesterday 00:09

Recent Posts

Topic	Author	Categories	Date	Hits
เสวนา "บทบาทครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัยฯ"	หัวโปละออน	ข่าวสารยุววิจัย	Wednesday, 04 February 2009	5
ภาพกิจกรรม"พัฒนาข้อเสนอโครงการยุวฯ"	หนานวิวัฒน์	ข่าวสารยุววิจัย	Wednesday, 04 February 2009	6
Re:-	หนานวิวัฒน์	ละอ่อนขอเล่า	Tuesday, 03 February 2009	0
-	Guest	ละอ่อนขอเล่า	Sunday, 25 January 2009	9
Re:ประชุมชี้แจงโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	คณิษฐ์	ข่าวสารยุววิจัย	Monday, 19 January 2009	0

Child Watch Lanna Webboard Forum Stats

Total Users: 12 Latest Member: อีระวิวัฒน์
Total Messages: **773** Total Subjects: **8** Total Sections: **4** Total Categories: **12**
Today Open: **1** Yesterday Open: **1** Today Total Answer: **0** Yesterday Total Answer: **1**
» View Recent Posts » More About Stats » User List

Online 0 Members and 7 Guests

Go Board Categories

- New Posts
 - No New Posts

หน้าแรก

บทความ

รวมรูปภาพ

ข่าวสาร

เว็บบอร์ด

ติดต่อเรา

ค้นหา

ประเภท

บทความ

ค้นหา

เกี่ยวกับโครงการ

ความเป็นมา

วัตถุประสงค์โครงการ

เป้าหมายโครงการ

ขอบเขตของการศึกษา

ยุทธศาสตร์และกลไก

ภารกิจและบทบาท

การเสนอโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

บริการ

หน้าแรก

บทความ

รูปกิจกรรม

ข่าวสาร

เว็บบอร์ด

ติดต่อเรา

ปฏิทิน

August 2009	S	M	T	W	T	F	S
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

สถิติ

เปิดเว็บ	16/06/2009
อัพเดท	10/08/2009
ผู้เข้าชม	1,406
เปิดเพจ	2,319

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

"พลิกฟื้นประวัติศาสตร์ ประกาศอัตลักษณ์
ประจักษ์ภูมิปัญญา เติมคุณค่ายุควิถี"

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

ข่าวสาร / กิจกรรมโครงการยววิจัย

ร่วมโรงเรียนทำหนังสือประวัติ
ศาสตร์ท้องถิ่นส...

(10/08/2009)

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นลำปาง...

(10/08/2009)

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นลำปาง...

(10/08/2009)

งานสัมมนาวิจัยลำปางสู่
สามจังหวัดชาย...

(30/06/2009)

งานสัมมนาวิจัยลำปางสู่สามจังหวัด
ชาย...

อ่านข่าวทั้งหมด >>

ภาพกิจกรรม

ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัย
1ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัย
1ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัย
1 2ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัย
1 3

เว็บบอร์ด

กระทู้	ผู้โพสต์	อ่าน/ตอบ	ตั้งกระทู้เมื่อ	อัพเดทล่าสุด
ขึ้นชม	ท้อจ๋า	15 / 0	29/07/2009	29/07/2009 00:00
สวช. - สกว. จัดมือเปิดตัว "โรงเรียนฟานังวัฒนธรรม" หวังหนุน เยาวชนสร้างสรรค์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทาง วัฒนธรรม	ท้อจ๋า	73 / 3	22/07/2009	31/07/2009 00:00
ตามรอยยววิจัยฯ ไปผ่านมัยง	ท้อจ๋า	48 / 0	22/07/2009	22/07/2009 00:00

ภาคผนวก ข

การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารของโครงการ

www.khaosod.co.th

จำนวนคนอ่านล่าสุด 203 คน
วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2551 ปีที่ 18 ฉบับที่ 6502 ข่าวสดรายวัน

"มรภ.ลำปาง"ร่วมพลังใจร่วมสานวัฒนธรรม กระตุ้นเยาวชนเกิดความหวงแหน ชนบทรอบน้อมท้องถิ่น

เมื่อเร็วๆ นี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจัดการประชุมโครงการวิจัย ชุด "โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง" ที่ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีอาจารย์ชติมา คำบุญชู หัวหน้าโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (มร.ลป.) เปิดเผยถึงการประชุมโครงการวิจัยว่า การจัดประชุมได้รับเกียรติจาก ผศ.เล็ก แสงมีอาภาพ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีเปิด

อาจารย์ชติมากล่าวว่า โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางเป็นโครงการที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และได้รับความร่วมมือในการดำเนินโครงการโดยสถาบันร่วมจิตดี ที่เล็งเห็นความสำคัญของเยาวชนในจังหวัดลำปาง ในกระแสของการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมผ่านสื่อต่างๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมวัฒนธรรม พร้อมทั้งเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นให้รู้ที่มาของตนเองจนเกิดความสำนึกในตนเองและคุณค่าทางสังคม วิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น

"ในการจัดประชุมดังกล่าวทางชุดโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายภาคส่วนมาให้แนวคิด เช่น ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ ผอ.สถาบันร่วมจิตดี หัวหน้าโครงการ Child Watch และ ผศ.เรณู อรรถาเมศร์ ร่วมเป็นวิทยากร โดยมีนักเรียนและเยาวชนในจังหวัดลำปางจากหลายสถาบันเข้าร่วมการประชุมถึง 200 คน" อาจารย์ชติมากล่าว

หน้า 29

พร้อมผลงานการวิเคราะห์เส้นทางสู่ความสำเร็จ
ของผู้นำด้านชาวทวีส ที่นับที่สุด

บารัค โอบามา
ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนที่ 44?

ผลงาน
กับชาวใต้ต่างประเทศ
บทเรียน

บริการสืบค้นครอบคลุม
ข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์
มากกว่า 30 ฉบับ
ในเมืองไทย

ไม่ต้องซื้อ
หนังสือพิมพ์
ตัดข่าวเอง

ร้านหนังสือออนไลน์
เปิดบริการ 24 ชั่วโมง

TALK
โทรไปทั่วโลกเริ่มต้น
0.85 บาท
นาที

WWW.THAIPBS.ORG.TH

"ทวิไทย"

มูลนิธิสร้างสรรค์ สังคมคุณภาพและคุณธรรม

ในอาทิตย์ที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2552 เวลา 16:21:56

SIDE MENU

- » ข่าว
- » รายการเด่น
- » รายการข่าว
- » สารบันเทิง
- » สารประโยชน์
- » สารคดี
- » เด็กและเยาวชน
- » บริการ

ประเภท:
คำค้นหา:

พืชมารม

ON AIR
16:05 น.: วิจัยไทยคิด
16:35 น.: พันแสงรุ่ง
17:00 น.: ทันข่าวเด่น
17:30 น.: Spirit of Asia ... วิถีเอเชีย

ผังวัน ผังเดือน ภาพทอดสด

SIDE MENU

รายงานผลปฏิบัติงาน
ประจำปี ๒๕๕๑ ส.ส.ก.

DOWNLOAD
• หน้า 1 - 50 [pdf] [zip]
• หน้า 51 - 100 [pdf] [zip]
• หน้า 101 - 153 [pdf] [zip]
• ภาพผนวก [pdf] [zip]

รับฟังรายการสด
และย้อนหลังทาง
www.radiothai.fm

ไอเดียดี...
ขอเป็นต้นแบบ
ประพาสคัน

ประกาศ
มาร่วมกันเปลี่ยนแปลง
กรุงเทพฯ กันเถอะ

ข่าวประชาสัมพันธ์

ประกาศรับสมัครงาน

ส.ส.ท. ประกาศรับสมัครงาน
(05/08/2552 19:50 น.)
ประกาศองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ
สาธารณะแห่งประเทศไทย เรื่อง รับสมัครงาน

สอนศิลป์
ชวนผู้รักงานศิลปะ

สอนศิลป์ชวนผู้รักงานศิลปะ ร่วม Work
Shop วันเสาร์ 3 วัน 1 คืน

พสกนิกรชาวไทย ถวายบังคมถวายพระพรชัย..พระพรเจริญ/ศรฯ ส่องศรี / Like Version

หน้าหลัก | แกลลอรี่ | ชมสด | ชมย้อนหลัง | สมัครงาน | เกี่ยวกับทวิไทย | สนุคเยี่ยมชม
» ข่าวสารทวิไทย PR News » ช่องทางการติดต่อ Contact Us » เสนอแนะความคิดเห็น Comment

กันข่าวเด่น

▼ รายการข่าว

เลือกรายการ: ==เลือกภาษา==

ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 2 ส.ค.52

ไฮโลที่ทวิไทยสุดสัปดาห์... ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ระบุ หากผู้ประกอบการ
จะขึ้นราคาข้าวสารอีก 5-10 บาท ก็พร้อมทำข้าวถุงจำหน่ายให้
ประชาชน ร.มช. สาธารณสุข ไปร่วมงานศพหญิงท้อง 7 เดือนที่เสียชีวิต
ด้วยไข้หวัดใหญ่ 2009 ที่จ.ราชบุรี.... เด็ก.ร.โรงเรียนสาธิตบางกอกยาศิ สร้าง
หนังสือ "ตลาดเงินย่านเจริญในความทรงจำ" ถ่ายทอดถึงความทรงจำในอดีต
ถึง 150 ปีที่ผ่านมา....แหล่งซื้อปิ้งในอังกฤษหลายแห่งที่ถูกภาวะเศรษฐกิจ
โลกเล่นงานกำลังจะกลับมาคึกคักอีกครั้ง เพราะลูกค้ากระเป๋านักจากตะวัน
ออกกลาง

พาณิชย์เตรียมรับมือข้าวถุงแพง

ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ระบุ หากผู้ประกอบการ
จะขึ้นราคาข้าวสาร อีก 5-10 บาท ก็พร้อม
ทำข้าวถุงจำหน่ายให้ประชาชน หากราคาใน
ตลาดสูงกว่าราคาที่กำหนดไว้

ตั้งกองทุนช่วยเหลือเด็กอายุ 7 เดือน

มานิต นอมรบดี ร.มช. สาธารณสุข ไปร่วมงาน
ศพหญิงท้อง 7 เดือนที่เสียชีวิตด้วยไข้หวัด
ใหญ่ 2009 ที่จ.ราชบุรี พร้อมเตรียมตั้งกอง
ทุนช่วยเหลือเด็กอายุ 7 เดือน

เด็ก.ร.ผลิตหนังสือ

เด็ก.ร.โรงเรียนสาธิตบางกอกยาศิ สร้างหนังสือ
"ตลาดเงินย่านเจริญในความทรงจำ" ถ่ายทอด
ถึงความทรงจำในอดีตถึง 150 ปีที่ผ่านมา ซึ่ง
เรื่องราวในอดีตจนถึงปัจจุบันผ่านงานวิจัย
โครงการ "วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น" นำ
เอาเรื่องราวที่วิจัยได้มาถ่ายทอดเป็นหนังสือ
เพื่อให้เข้าใจอดีต

แหล่งซื้อปิ้งก่อนแสงบุญ

แหล่งซื้อปิ้งในอังกฤษหลายแห่งที่ถูกภาวะ
เศรษฐกิจโลกเล่นงาน กำลังจะกลับมาคึกคัก
อีกครั้ง เพราะ ลูกค้ากระเป๋านักจากตะวันออ
กลางจะกลับมาซื้อปิ้งจำนวนมาก ก่อนเข้าสู่ช่วง
ถือศีลตลอด โดยประมาณกันคร่าวๆ ว่า จะมีเงิน
สะพัดมากถึง 15,000 ล้านบาท

ทวิไทยสุดสัปดาห์

ทุกที่ทั่วไทย คือห้องส่งของเรา เปิดรับข่าวสารในมุมมองใหม่
ๆ ดันรับเข้าวันหยุดในช่วงเช้าสุดสัปดาห์ ตามติดทุกกระแสข่าว
ทั้งในและต่างประเทศ ด้วยรูปแบบการนำเสนอ ที่แตกต่าง ให้
ทั้งความรู้และความบันเทิงที่เข้าถึงผู้ชมทุกวัย เติมสีสันกับ
กิจกรรมในยามเช้าที่เข้าถึงทุกคนในครอบครัว และเป็นสื่อกลาง
สะท้อนวิถีชีวิตที่น่าสนใจของผู้คนในต่างจังหวัด (ช่วง "ตามใน
เดือน") คุณผู้ชมจะเพลิดเพลินกับการชมข่าวที่หลากหลาย ที่
จะไม่ทำให้คุณรู้สึกว่าการดูข่าวเป็นเรื่องน่าเบื่ออีกต่อไป

เวลาออกอากาศ : เสาร์-อาทิตย์ 08.00-09.00 น.

ติดต่อรายการ : weekendnews@thaipbs.or.th

ฉัตรพล ทองอร่าม

ลานบุญ ภู

- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 9 ส.ค.52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันเสาร์ที่ 8 ส.ค. 2552
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 2 ส.ค.52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันเสาร์ที่ 1 ส.ค.52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันเสาร์ที่ 26 ก.ค. 52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันเสาร์ที่ 25 ก.ค.52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 19 ก.ค. 52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 12 ก.ค.52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันเสาร์ที่ 11 ก.ค.52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 5 ก.ค.52
- logo news weeks
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันเสาร์ที่ 4 ก.ค.52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 28 มิ.ย.52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันเสาร์ที่ 27 มิ.ย. 52
- ทวิไทยสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 21 มิ.ย. 52

หน้าแรก

บทความ

รวมรูปภาพ

ข่าวสาร

เว็บบอร์ด

ติดต่อเรา

ค้นหา

ประเภท

บทความ

ค้นหา

เกี่ยวกับโครงการ

ความเป็นมา

วัตถุประสงค์โครงการ

เป้าหมายโครงการ

ขอบเขตของการศึกษา

ยุทธศาสตร์และกลไก

ภารกิจและบทบาท

การเสนอโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

บริการ

หน้าแรก

บทความ

รูปกิจกรรม

ข่าวสาร

เว็บบอร์ด

ติดต่อเรา

ปฏิทิน

August 2009	S	M	T	W	T	F	S
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

สถิติ

เปิดเว็บ	16/06/2009
อัพเดท	10/08/2009
ผู้เข้าชม	1,406
เปิดเพจ	2,319

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

"พลิกฟื้นประวัติศาสตร์ ประกาศอัตลักษณ์
ประจักษ์ภูมิปัญญา เติบโตคุณค่าวิถีชีวิต"

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

ข่าวสาร / กิจกรรมโครงการยววิจัย

ร่วมโรงเรียนทำหนังสือประวัติ
ศาสตร์ท้องถิ่นส...

(10/08/2009)

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นลำปาง...

(10/08/2009)

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นลำปาง...

(10/08/2009)

งานสัมมนาวิยววิจัยลำปางสู่
สามจังหวัดชาย...

(30/06/2009)

งานสัมมนาวิยววิจัยลำปางสู่สามจังหวัด
ชาย...

อ่านข่าวทั้งหมด >>

ภาพกิจกรรม

ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัย
1ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัย
1ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัย
1 2ประชุมชี้แจงโครงการยววิจัย
1 3

เว็บบอร์ด

กระทู้	ผู้โพสต์	อ่าน/ตอบ	ตั้งกระทู้เมื่อ	อัพเดทล่าสุด
ขึ้นชม	ท้อจ๋า	15 / 0	29/07/2009	29/07/2009 00:00
สวช. - สกว. จัดมือเปิดตัว "โรงเรียนฟานังวัฒนธรรม" หวังหนุน เยาวชนสร้างสรรค์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทาง วัฒนธรรม	ท้อจ๋า	73 / 3	22/07/2009	31/07/2009 00:00
ตามรอยยววิจัยฯ ไปผ่านมัยง	ท้อจ๋า	48 / 0	22/07/2009	22/07/2009 00:00

ภาคผนวก ค

ประวัตินักวิจัยในโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

1. หัวหน้าโครงการวิจัย (ผู้รับผิดชอบโครงการ)

นางชุตินา คำบุญชู Mrs. Chutima Khamboonchoo

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

3 1012 02579 98 5

ตำแหน่งปัจจุบัน

พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ ตำแหน่งอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อ

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

หมายเลขโทรศัพท์ 08-1602-6156

E-mail: Chutimakh@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529

อักษรศาสตรบัณฑิต (สาขาภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2524

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

1) โครงการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการการเรียนการสอนงานเขียนสารคดี และ
ผลการศึกษาวิเคราะห์พลังปัญญาในงานเขียนสารคดีร่วมสมัย จากนักเขียนสารคดี
ร่วมสมัย 4 คน” (เป็นหัวหน้าโครงการ)

“The Integration of Study and Teaching “Creating Feature” with The Analysis of
“Contemporary Features from The Four Writers as an Intellectual and Spiritual
Force in Contemporary Society”

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประจำปี 2549

2) โครงการวิจัยเรื่อง “การสืบสานภูมิปัญญาการผลิต ผลิตภัณฑ์อาหาร
ท้องถิ่นผ่านสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์” (ผู้วิจัยร่วม)

2. นักวิจัยร่วมโครงการวิจัย (ทีมประสานงาน)

1) นายสุภาพ ตะใจ Mr.Suparp Tajai

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

3 1014 02310 81 5

ตำแหน่งปัจจุบัน

พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ ตำแหน่งอาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อ

สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โทรศัพท์เคลื่อนที่ 08-1386-6147 E-mail: pngteem@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปี 2547

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2530

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

1) กระบวนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านสังคมและเศรษฐกิจ ของ
ชาวลัวะในเขตพื้นที่ตำบลสันดอนแก้ว อำเภอแม่เมว จังหวัดลำปาง ปี 2543
ผู้ให้ทุนวิจัย: สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันราชภัฏลำปาง

2) การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการทำแผนแม่บทชุมชนใน
พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
ปี 2547 (ผู้ร่วมวิจัย)

ผู้ให้ทุนวิจัย: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

3) การศึกษากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนชุมชนใน
การสืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น ตำบลห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
ปี 2543 (ผู้ร่วมวิจัย)

4) วิจัยเรื่องเวียงลำปางหลวง ปี 2541 (ผู้ร่วมวิจัย)
ผู้ให้ทุนวิจัย : หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมท้องถิ่น
สถาบันราชภัฏลำปาง

2) นางสาวอุบลพรรณ วรรณสัย Ms. Ubonphan Wannasai

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

3 5199 00071 45 0

ตำแหน่งปัจจุบัน

พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ ตำแหน่งอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อ

สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

หมายเลขโทรศัพท์ 08-6183-7388 E-mail : ubon12phan@yahoo.de

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น (ล้านนาคดี)

สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ. 2543

ครุศาสตรบัณฑิต (เอกภาษาไทย) วิทยาลัยครูเชียงใหม่ พ.ศ. 2529

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

ผู้ช่วยวิจัย Traditional Tai Politics สนับสนุนโดย German Research

Foundation (DFG.) มหาวิทยาลัย มินสเตอร์ ประเทศเยอรมนี

พ.ศ. 2544 – 2548

ผู้ช่วยวิจัย “ชีวิตในอดีต” โครงการร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา

ภาคเหนือ กับรัฐบาลบาวาเรีย สนับสนุนโดย รัฐบาลบาวาเรีย ประเทศ

เยอรมนี พ.ศ. 2542 -2543

3) นางสาวทัตพิชา ชลวิสูตร Ms. Tatpicha Cholvisoot

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

3 1005 02903 81 7

ตำแหน่งปัจจุบัน

พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ ตำแหน่งอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้

สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หมายเลขโทรศัพท์ 08 - 6008 - 3633 E- mail: thatpic@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2549

ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2545